BEDRETTİN ŞİMŞEK

Bir Tanrıtanımaz'la Din Adamı'nın Tartışması

KAYNAK YAYINLARI

Bu kitabın yayın hakları
Analiz Basım Yayın Tasarım Uygulama Ltd. Şti.nindir.

Birinci Basım: Kasım 1998
Teknik Hazırlık: Analiz Basım Yayın
Baskı: Sistem Ofset

ISBN: 975-343-245-3

KAYNAK YAYINLARI: 265

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM UYGULAMA LTD. ŞTİ.
İstiklal Caddesi 184/4 80070 Beyoğlu-İstanbul
Telefon: (0212) 252 21 56 -99 Faks: (0212) 249 28 92

BEDRETTİN ŞİMŞEK

Bir Tanrıtanımaz'la Din Adamı'nın Tartışması

İÇİNDEKİLER

Öndeyiş	7
Cehenneme Giriş	41
Araf	73
Ateizme Geçiş	108
Göğe Yükseliş	134
Sonuç	160

ÖNDEYİŞ

Din adamı ölmek üzere olan adamın yatağına yaklaştı.

"İşte" dedi, "ölüm vakti. Ölmek bir kayıptır belki, ama kazançtır da. O, ele geçen son fırsattır. Cesur ol. Bedenin kaygılarını bir tarafa bırak. Seni bekleyen yeni hayat için ruhunu kurtarmayı seç. Onu son anına dek kendinde saklayacak bu gövde, çok geçmeden toprağa karışacak. Ruhun sana kalacak. Duyuyor musun beni?"

Can çekişen hasta, başını salladı. Din adamı:

"Zaten kaybedilmiş olan için ağlamak neye yarar ki? Bir ömür boyu seninle birlikteydi. Ama şimdi? Ruhunun aydınlığa çıkması için o kabuktan sıyrılması gerekiyor. Ölümle bir yük sırtından atılacak."

Ölüm halindeki hasta sessizdi.

"Tekrar geri gelmeyecek o. Onu kaybettin. Düşün ki, Tanrı sana verdiğini senden geri istiyor. O halde sana yeni bir hayatın kapılarını açacak ölümden korkma. Unutma, o kapılardan bedenin giremeyecek; kaygı duyması doğal. Ruhun girecek; onun ise cesarete ihtiyacı var. Tereddüt etme. Ruhun muzaffer olması için bedenin yenilmesi gerekiyor. Düşün ki, ölüm sana zafer kazandıracak bir komutan sıfatıyla geliyor. Topraklarına ayak bastığında, onu nasıl karşılayacaksın? Onu egemenlik tahtına oturttuğunda ona ne diyeceksin?

"'Hep bu anı bekledim, hep bu anı özledim. Nihayet beklediğim an geldi. Ama neden yeis içindeyim, neden sevinç duyamıyorum? Öyle mi diyeceksin? Yoksa, 'Kaybedilmiş topraklarda hazinem kaldı. Onları yitirmekle, onu da yitirmiş oldum. Çünkü dünya beni esir almıştı. Ne yazık, şimdi bu tahtta oturduğumda bile kazançlı çıkan ben olmuyorum. Yenilgim oturuyor o tahtta.'

"İşte, ölüm anında duyulması gereken korkular. O halde, ruhunun sana zafer kazandırdığı bir anda, bedeninin o zaferi anlamsız kılmasından sakın. Bunun için ölümden korkma. Düşün ki, seni düşmanından kurtarmaya geliyor, o. Her şeyini alacak; o halde ondan hiçbir şey gizlemen gerekmeyecek. Hazineni ortaya saç. Bir yararı olmayacak. Gösterdiklerinle değil, gizlediklerinle ilgilenecek o. Önüne serdiğin zenginliğin ardında saklamak istediğin günahlarınla ilgilenecek. Pişmanlığın bir günahkârın en değerli hazinesi olduğunu söyleyecek. Ölüm anında pişmanlık ne değildir ki? O, korkuyu yener. Bu da ölmeyi kolaylaştırır. O, aynı anda hem keder, hem sevinçtir. Pişman olan şöyle der:

"'Dünyanın bana biriktirttiği hazine, benim için çok değerliydi; ama artık hiçbir değeri yok. O benim için bir şey ifade etmiyor artık.' Bunu demek mutluluk değil mi? İşte bunu demeni ölüm sağlar. Ama o bile, insan bir pişmanlık duymuyorsa bunu yapacak güçte değildir. O halde günahlarını düşün. Günahlarından dolayı dövünerek ölmenin, ölmek için en kolay yol olduğunu hatırla. Duyuyor musun beni?"

Hasta bir işaretle her şeyi anladığını belli etti.

Din adamı, "Şimdi söyleyeceklerimi tekrar et" diye konuştu. "Ey Tanrım, sana inanıyor, işlediğim tüm günahlardan dolayı sana sığınıyorum."

Hasta susuyordu. Din adamı:

"Sana inanıyorum Tanrım. Ölümün, ruhumun sana teslim edileceği bir an olduğunu biliyorum."

Hasta susuyordu. Birden sızlanmaya başladı.

"Ah!" diye inledi. "İnsanlara ölüm yatağında da mı rahat, huzur olmayacak? Bu din adamları insanı mezara gönderirken bile mi korkutacak? Onu son nefesine kadar böyle tehditlerle izleyecek?"

Din adamı, "Seni korkutmak istemiyorum" dedi. "Zaten ölen birini korkutmaya çalışmak neye yarar? Öte tarafta karşılaşacakların konusunda sana uyarılarda bulunmak görevim."

Daha da yaklaşarak devam etti:

"Buraya" dedi, "karın ve çocukların tarafından getirildim. Dine bağlılıkla geçirdiğin hayat sonunda, sayıklamaların arasında Tanrı'ya hakaretler savurduğunu duymuşlar. İnancından vazgeçtiğini söylemiş, dinini inkâr etmişsin."

Hasta, "Sayıklamıyordum ki" dedi. "Ne dediğimi gayet iyi biliyordum."

Din adamı, "Demek bir dinsiz gibi gömülmek istiyorsun? Kötü bir son. Yine de mevkiim, karın ve çocuklarının dileği, bu düşünceleri kafandan uzaklaştırmak için bir görev yüklüyor bana. Tanrı yok diyorsun. Ya varsa? O zaman inanıyorum demenin zararını görmeyeceksin. Ama inanmıyorum deyince, haklı olduğunda bile kazançlı değilsin."

Hasta, "Tanrı olsa bile ne değişir?" dedi. "Hiçbir şey. Kararım yine aynı kalır."

Din adamı, "Tanrı'dan, ona karşı çıktığın için korkmalısın" diye konuştu.

"O halde ölümümle Tanrı'nın olmadığını kanıtlayacağım."

"Bunun sana ne yararı olacak ki?"

"Bunun bana değil, size yararı olacak Peder. Ölürken size bir iyiliğim dokunmuş olacak."

"Ya varsa!"

"Varsa bile ruhum bana aittir, ona değil. Varsa bile Tanrı'nın bu sözlerimden hiçbir şikâyete hakkı olamaz."

"Yazık, günah işleyerek ölüyorsun."

"Tanrı varsa bir amacı da olmalıdır. Bu amacın ne olduğunu söyleyin bana. Kullarına kendini inandırmak mı, yoksa onları günahtan mı vazgeçirmek?"

"İkisi de. Çünkü kalplerinde Tanrı korkusuna yer verenler, günah işlemez."

"Demek Tanrı'ya inanmayan, bir günah işlemiş sayılacak?"

"Tanrı'ya inanmamak en büyük günahtır."

"Hatta inandığınız Tanrı'nın mükemmel olduğuna da inanmıyorum ben Peder."

"O halde Tanrı'yı düşünmeden, hayatta işlediğin suçlar için pişmanlık getirmeyi dene."

"Nasıl pişman olmam ki? Ben çok ağır bir suç işledim Peder. Hayatımı bir kuruntuyla boşu boşuna tükettim. Evet pişmanım. Tüm hayatımı böyle zırvalıklarla geçirdiğim için pişmanım. Bir hata işledim. Siz ise kalkmış bu yanlıştan geri dönmememi istiyorsunuz benden. Bana engel oluyor; beni zehirlemeye çalışıyorsunuz."

"Tanrı'nın affını dilemen gerekirken."

"Bu suçu affettirmeye vakit bulamadan ölüyorum. Ama şimdi, ölümle bir kapı aralanıyor, hiç erişemediğim mükemmel bana oradan görünüyor. Böyle temiz bir şey görmedim Peder ve ben ne kadar kirli ölüyorum. O halde nasıl dövünmem? Hayat bize emanettir Peder. Tanrı ise tüm müsrifliğiyle onu kıskanır, bizden onu harcamamızı bekler. Ben harcadım. Elimde bir şey kalmadı. Böylece bana verilmiş o armağandan başka aslında bir şeyim olmadığını anladım. Şimdi hiçbir şey kaybettiğimi bana geri döndürmez, zararımı telafi etmez."

"Bu koyu dinsizlik beni ürpertiyor; seni neyin beklediği gözümde canlanıyor da dehşet duyuyorum."

"Demek cehenneme gideceğim öyle mi?"

"Af dilemezsen, öyle."

"Demek öte tarafta adalet olacak?"

"Şüphesiz."

"Cehennemde adalet olacak mı?"

"Elbette."

"O halde dünyanın adaletsizliğinden çekmiş biri için, adaletin olduğu yer cehennem de olsa, o, onun kurtulduğu bir yer olacak. Kandırmayın beni Peder. Dünyada hiç adalet görmedim ki, onda Tanrı'yı göreyim. Eğer Tanrı'ya inansaydım, bana korkunç görünürdü. Tanrı olsaydı, ona her gün lanet etmek gerekirdi. İyi ki yok. Yok ki, böylece nefret etmekten de kurtulmuş oluyoruz."

"Zavallı! Tanrı yardımcın olsun; bağışlasın seni!"

"Aman Peder, böylesine suçladığım Tanrı mı beni affedecek? Böylesine suçladığım Tanrı'dan mı beni bağışlamasını dileyeceğim?"

"Tanrı'yı suçlarken bile varlığını kabul etmiş olmuyor musun? O halde Tanrı açısından sorun yok! Sonuçta o, en kötü günahkârı en iyi inkârcıya yeğler."

"Elbette var."

"Gördün mü?"

"Ama sadece hayallerimizin bir ürünü olarak. Düşlerimizde gördüğümüz neyse, Tanrı da odur Peder. İşte korkunç olan bu. İnsanın düşlerinde gördüğünün hayatına hâkim olması. Uykudayken kendimizi bıraktığımız halin, uyanıkken de devam etmesi."

"Öyle olsa bile, ne zararı var bunun?"

"İnci avcısı olarak doğmuş birini düşünün. Tüm hayatını denizlerde geçirdiği halde bir tane bile bulup çıkaramıyor. O, incinin değerini bilemez; değerini bilemediği bir şeyi kimse göremez."

"Yazık, çok yazık!"

"Demek ikimiz açısından kaybedilmiş şeyler var. Hayat, işte bu kayıplardan ibarettir Peder."

"Sonunda bir şikâyete hakkı olmaksızın günah işlemek ne acı! Cehennemlikleri avutan şey, mağfiret kapısının açık olması değildir. O kapı yine açılır sonunda. Onları avutan, sızlanmalarına izin verilmesidir. Onlar yakınabilir. Onların şikâyetleri hep bir aman dilemedir. Bu, günahı hiç olmamış gibi gösterir. Böylece onlar, günahlarına sahip çıkmayarak kurtulur; ateşe atıldıklarında onlar değil, ama suçları onları terk eder. Cehenneme girenlerin tek umududur şikâyet etme hakkı. Çünkü yakınmak pişmanlık belirtisi olabilir. Şikâyet eden, cehennemi bile değiştirebilir. Sen ise zavallı, bu haktan yoksun bırakıyorsun kendini. Geçici olan için sonsuzluğu feda ediyorsun."

"Eğer geçiciyse neden ben onu yaşadım o halde?"

"Dünyayı sınav yeri olarak düşün."

"Aman Peder, bir mücevherin mücevher olabilmesi için didinmesine ne gerek var? Bir mücevher ışığı parlamasa da mücevherdir."

"Hayat güzeldir; insan onu çirkin bir şeymiş gibi yaşayabilir. Hayat altındır; ama kiminin gözünde o altının bir değeri olmaz. Oysa Yüce Tanrı, yarattığı boşa gitsin istemez. Aslında gitmez de. Çünkü her şey hasat günü gelince, Tanrı'nın eliyle devşirileceği anı bekler. Bu yüzden hayattan bir şey eksilmez. O halde yaşamım boşa geçti diye dövünmenin Tanrı katında kıymeti yoktur. Zaten geçici olan bir şeyi kaybettim diye üzülmenin ne anlamı olur ki? Bir düşün; çiftçiler de öyle yapmaz mı? Onlar da tohumlarını eker, hasata dek tarlaya uğramaz. Bu arada rüzgâr eser, yağmur yağar, sıcak, soğuk yapacağını yapar. Hasat günü çiftçiler tarlaya döner; ekinlerden kimini boy atmış, kimini yanıp kavrulmuş bulur. Bir yanda ürün toplanırken, diğer yanda ateş yakılır, mahsul vermeyenler o ateşe atılır. Şimdi, mahsul vermeyenler için çiftçiler yağmuru suçlayabilirler mi? Çünkü yağmur, mahsul verenler için de gerekliydi. Ya da ürün vermeyenler, diyebilirler mi ki: 'Yağmur az, rüzgâr

sert, soğuk kırıcıydı. Bu yüzden bir mahsul vermedik.' Öyle demeleri ateşe atılmalarını önler mi? Asla. O zaman çiftçiler, 'Peki onlar nasıl boy attılar?' diye sorar; sonra, 'Siz tohumumu heba ettiniz' der, onları öfkesine kurban eder. Bu durumda o tohumlar boşa gitmiştir belki, ama kaybolmuş sayılırlar mı? Asla! Çünkü onlar sayesinde diğerleri fark edilmiştir.

"İşte sen de öyle bir anda Tanrı'yı fark etmekten sakın. Dünyadan ayrılırken onu sevme. Mükemmel olsa da, olmasa da sonsuz olmadığı için dünya, bir gün terk edilmeyecek miydi? Şimdi kaybettiğin, sahip olunan, ama aslında yaşanmayan bir şey; öyle de olsa ölüm gelip ona sahip çıkmayacak mıydı? Yitirmek üzere olduğunun değerini anladın. Ancak elinden çıkarken hayatın ne değerde olduğunu gördün. Bu yüzden dövünüyorsun; ama unutma! Hayat kendimizi seyrettiğimiz aynadır, dünya onu çamura bular. Ne kadar güzel olsa, yine onu kötü gösterir. Hayat güzeldir, ama dünya ona yakışmaz. Çirkinlik güzelliği yaşamamıza izin vermez. Senin yitirdim dediğini fark edebilmek için dünyanın ona layık olması gerekirdi, ama asla öyle değildir."

"Neden Peder, neden Tanrı eserim dediği şeyle övünemiyor?"

"Dünya onun kullarının günahları yüzünden bu hale düşmüştür."

"Demek Tanrı'nın yarattığı aptal kullar da var."

"Aptalları hor görme. İnsan aptal olabilir, yine Tanrı'nın gözünden düşmeyebilir. Hatta ahmaklar daha şanslıdır. Cennete en önde onlar girer. Aslında Yüce Tanrı kimi kullarını aptal yaratmakla onlara iyilik etmiştir. Öyle ya, insan akıllı olduğu için günah işlemeyebilir, ama sırf ahmaklığından da günah işlemeyebilir. Hatta öylesi daha az zorlanır. Çünkü ahmak olduklarından günahın farkında değillerdir. Sırf ahmaklıklarından günahın cazibesine kapılmayanlar cennete daha kolay gireceklerinden emin olabilirler. Ama akıllılar için durum farklıdır. Bir akıllıyı bir başka akıllı baştan çıkarabilir. Ama bir ahmağı dünyanın tüm akıllıları bir araya gelse yerinden kımıldatamaz. Bu yüzden aptallık, dinde meziyettir ve okumamız buyurulan kutsal kitapları aptallaşıncaya kadar okumak gerekir. Evliyalık derecesine ancak ahmaklık mertebesinden geçilerek gelinir. Yani dinde, Tanrı'dan başka bir şeyi düşünemeyecek kadar her şeye kayıtsız olmak. Günaha ahmakların gözüyle bakmak. Ama akıllı olan, günahtan ne kadar uzak da olsa, onu düşünmeden edemeyecektir. Günahı düşünmek, onu işlemeye başlamaktır.

İnsan, günahı düşünmekle ona ilk adımı atmış olur. İlk adım son adımdır; bir ikincisini atmaya gerek yoktur. Günaha fikriyle dokunan, kendini ona kaptırmadan edemez. Bu tuzak karşısında sadece ahmaklar emniyette olabilir. Çünkü onların verdiği bir karar olmaz; ama akıllı olan kendini bu tuzaktan ne kadar da korusa, bunu kararlı olmadan yapamaz. Her an bu kararını sağlamlaştırmak isteyecektir. Bunun için günaha doğru bir adım daha atmaktan kendini alamayacaktır. Günaha bir adım atan sanki kilometrelerce yol kat eder, yine bunun farkında olmaz. Çünkü günah, kendisine koşana yorgunluk tattırmaz. Ama aptal, akıllının düşünüp mantık yürüttüğü yerde kafa yormayacaktır. İçi rahat olacak; onun hiçbir mücadelesi olmayacaktır. Kendi kendiyle çarpışmayacak, istekler onu paralamayacaktır. Unutma, Tanrı için aptalın dindar olması, akıllının dindar olmasından iyidir ve hayat, aptal olmakla günah işlemek arasında bir mücadele gibidir. Can çekişen nicelerini gördüm. Ölüme yaklaştıklarında, dinsiz de olsalar Tanrı'ya sığınıyorlardı. Neden? Çünkü kafaları çalışmaz olmuştu. Ölüme yaklaştıklarından iyice aptallaşmışlardı. Allah'ın adını zikrediyor, sersemce şeyler söylüyorlardı. Yani tam da Tanrı'nın kullarını görmek istedikleri bir hal içindeydiler. Bu yüzden din adamları, insanlar can çekişmeye başladıklarında, onlara diledikleri şekilde yaklaşır, konuşurlar. Ölümden önceki hal, onların kendilerini en rahat hissettikleri hal; o an, görevlerini en rahat yapabildikleri andır. Bu yüzden birisi can çekiştiğinde yanında hep bir din adamı hazır bulunmuştur. Geç kalanlar ise, bunun keyfini bari cenazede çıkaralım der. Şatafatlı kıyafetiyle bir ölünün yanı başında durma fırsatını kaçıracak hiçbir din adamı yoktur. Kambersiz düğün olur mu? Cenaze de din adamının düğün töreni gibidir. Damat gibi en önde o ilerler. Nedense sende tam tersini gördüm. Böylece mantık yürütmenin din açısından ne kadar zararlı olduğunu anladım. Şüphesiz kulları zekâ tasladı mı, Tanrı bundan zararlı çıkıyor. Çünkü şeytan tartışır, kafa yorar, ama Tanrı, yarattıkları hiç soru sormasın ister. Soru soran, Tanrı'yı bir yanıt verme durumunda bırakır ki, bu en büyük günahtır. Yani kullarının soru sorup, Yüce Tanrı'nın cevap vermek durumunda kalması! Ama insan kafası çalışıyorsa, bunu nasıl önleyecek? Ben bile defalarca okuduğum kutsal kitabı bir daha okurken, o sırada kafamdan türlü şeyler geçmesini önleyemiyorum ve kendimi o alakasız

düşüncelere öyle kaptırıyorum ki, bir bakıyorum bilmem kaçıncı sayfaya gelmişim. Bu yüzden daha yüksek sesle okuyorum. Vaizlerin vaazlarını, dinleyenleri sanki azarlar gibi bağırarak vermelerinin nedeni başka nedir sanıyorsun? Seslerini duyurmak değil, o sırada akıllarına gelen düşünceleri kovmak. Düşünceler, sırnaşık sinekler gibidir. İnsanın başına her an musallat olabilir. Sinekler nasıl ki, apteshanede de yemekhanede de aynı rahatlıkla hareket eder, düşünceler de bir ayrım gözetmez; insanı ibadet anında bile meşgul edebilirler. Belki de ibadetin bu kadar tekrar gerektirmesi bu nedenledir. Yüce Tanrı kullarını bu yüzden cezalandıracak mı? Hiç söylemeseler de evliyaların kafalarından buna benzer düşünceler geçmiş midir? Dinsizlerinkine benzer fikirler onların da kafasına takılmış olamaz mı? En yüksek bir dindar da olsa, mübarek bir anda aklına gelen saçma sapan bir şey yüzünden gülmesini zor tutmuş olabilir. Bir günah işlemiş sayılır mı? Sanmıyorum. Madem ki, Tanrı zihnin kapılarını açık tutmuştur, oradan her şey girebilir. Yüce Rabbin bundan dolayı bizi suçlamaması gerekir. Nice kadın vardır, namazlarını kılarken o gün ne yemek pişirmeleri gerektiğini düşünür. O gündelik sorun böylece Tanrı katına taşınır, orada meleklerin kendi aralarında tartıştığı, hatta Tanrı'nın da fikir yürütebileceği bir konu olur. Tanrı bu zaaflarımızı bağışlayacaktır. Onun yargılayacakları, çok şükür düşüncelerimiz değil eylemlerimiz olacaktır. Bu yüzden sen ne dersen de, senin bile cennete gitme şansın var. Yeter ki, yaptıkların düşündüklerine uymasın. Sanmıyorum Tanrı'nın zaaflarımız karşısında öyle fazla bir sertlik göstereceğini."

"O halde Peder, günahlarımızın tüm sorumluluğunu kabahatlerimize yükleyemez miyiz acaba?"

"Olmaz."

"Ama günah denilen şey, hep bir zaaftan doğmaz mı? Bu, bize kendimizi savunmamız için bir imkân, Tanrı'ya ise bizi affetmesi için mükemmel bir fırsat vermiyor mu? Kulu zaaflarını öne sürdü mü, Tanrı'nın diyeceği ne kalır?"

"Olmaz. Zaafı günahtan ayırmak gerekir. Günah, Yüce Tanrı'nın aptal kullarını tutmak için oltasının ucuna taktığı yemdir. Bir hevesle yaklaşanlar, sonunda nasıl avlanmış olduklarını görürler. Günah, onun yapılmasını istemediği şeydir. Bu yüzden günah işleyenler

Tanrı'ya karşı çıkmış olurlar. Zaaf ise insanın ısrarla yapmak istediği şeydir ki, onunla sadece Tanrı'nın bir ricası kırılmış olur. Ama ısrarcı kulları, Tanrı'yı ricalarını yerine getirmemeye iyice alıştırdılar artık. O yüce varlık bile, yarattıkları akıllarına bir şey koydu mu illa yapmak isteyeceklerini biliyor, fazla ısrarlı olamıyor. İşte Rabbin yüce hoşgörüsü buradadır. Yani Tanrı'nın, bir şeyde kulları kadar fazla ısrar etmemesinde. O bile onların inadıyla başa çıkılamayacağını biliyor artık."

"Günahları yüzünden insanoğlunu cezalandırırken, zaaflarından dolayı da bağışlamak nasıl oluyor Peder?"

"İşte bu ikilemdir. Yüce Rab bu ikilemi iki şekilde çözmüştür. Birincisi, kullarının gözünü korkutmak; ikincisi, kullarının gözünü boyamak. Böylece o saygıdeğer varlık, ne kadar sağduyulu olduğunu da göstermiştir. Onlara cenneti ve cehennemi sunmuştur. Cehennem, zaaf gösteren varlığı kötülükten caydırırken, cennet yine sırf zaaflarından dolayı onu iyiliğe çeker."

"O halde zaaf, insanın suçu olamaz."

"Belki de. Çünkü insan zaaf göstermeseydi belki Tanrı'ya inanmazdı."

"Şimdi anlıyorum. Demek insan zaafından kurtuldu mu bir günah işlemiş sayılıyor."

"Öyle değil. Tanrı, zaaf gösteren kul ne yapıyor ona bakar. Azıyor mu, yoksa kendini dizginlemesini beceriyor mu? Sonuçta zaaf günaha dönüşebilir ya da bir iyiliğin vesilesi olabilir. Zaaf gerçekte Tanrı'nın bilerek yarattığı bir şeydir. O, kulunda eksik bıraktığı bir taraftır. Kulundan onu kendi tamamlasın ister. Böylece kendi yaratılış sürecini herkes kendi tamamlar. Çünkü o tapılası yüce varlık, kullarını iyi veya kötü yaratmadı. Onları sadece bir iradeyle kendinden bağımsız kıldı."

"O halde Peder, yaratılıştan gelen kusurların sorumluluğu iradeye yüklenebilir pekâlâ."

"Aşağı yukarı."

"O zaman Tanrı'ya göre günah da bir irade sonucu olmaz mı? Demek ki ona göre kulları, günah işlerken ne yaptıklarının farkındalar. O halde kullarını hiç olmazsa biraz daha akıllı yaratamaz mıydı?"

"Olmaz."

"Neden Peder?"

"O zaman maazallah Tanrı'ya inanmazlardı. Eğer biraz daha akıllı olsalardı Tanrı'dan şüphelenmeye bile kalkarlardı. Çünkü akıl, tabiatı gereği kuşkucudur. Sürekli soru sorar. Böyle birinin günah işlemesi daha kolaydır. Çünkü her durumda insan verdiği cevaplarda yanılacaktır. O zaman iş işten geçmiş olacaktır. Çünkü günah işleyen hiç kimse, günah işlemeden önceki halde olamaz. Günah insanı değiştirir. İnsan günahla Tanrı'nın yaptığı bir şeyi bozmuş olur. Bu çok tehlikelidir."

"İyi ve kötü nedir o zaman Peder?"

"Dinler, iyi veya kötü olmanın insanın kendi seçimi olduğunu açıklar bize. Çünkü insanlar cennet, cehennem kapılarında yargılanmaya başladıklarında sorgulanan yalnızca eylemleri olacaktır."

"Peki günahlarımızda başkalarının payı olamaz mı? Günah aslında ortak değil mi? Aksini düşünmek bencillik olmaz mı?"

"Bu, bizi sorumluluktan kurtarmaz. Kimse suçunu başkasına atarak suçsuz çıkmaz; daha az suçlu da olmaz. Kul kendini olgunlaştırmakla yükümlüdür. Tanrı, eserini böyle tamamlar. Kul kendini olgunlaştırmakla Tanrı'nın yarattığı bir eseri bitirir. Tanrı, yarattığı kulunun çabasıyla mükemmelleşsin istemiştir. Ama bunda başarısız olursa, o zaman o, cehenneme atılır, başarılı olanlar mükemmel bir örnek olarak cennette yerlerini alır. O halde mükemmelleşmeden cennete girmek mümkün değildir."

"İşte Peder, tüm dinlerin dayandığı en temel safsata. Çok iyi açıkladınız."

"Senin safsata dediğin bizzat hayatın amacı. Hepimiz eksik doğar, mükemmelliği amaç ediniriz. Bu yol inişli çıkışlıdır; tepeye nice engebelerden geçilerek varılır. O yoldaki çukurlara bakıp Tanrı felsefesinde alçaklıklar aramak doğru değildir. Sonuçta senin onda bulmaya çalıştığın kusurlar mükemmelliğe erişmeye yarar; kusursuzluğu amaç edinir."

"Aman Peder, dünyada sanki hiç çaresizlik olmamış gibi konuşuyorsunuz. İnsanoğlu zorlanamaz mı sanki? Demek siz onu da Tanrı kadar kuvvetli sanıyorsunuz? Belki doğrudur; ondan kötülüğü çıkarın, geriye Tanrı kalır."

"Dünya hali suçlar işlemenin bir vesilesi olamaz ki. Günah işleyen, günah yüzünden dünyanın içine düştüğü halden yakınmamalı; onu gerekçe göstermemelidir. Her şey bir seçimdir ve şartlar ne olursa olsun insan ya kötülüğü seçecektir, ya iyiliği. Bir fedakârlık etmiş olmamak için kötülüğü seçenler, ona zorlandıklarını söyleyebilir. Ama sonuçta bir tercih yapmışlardır. İşte Rabbin, açıkladığı günah. Ama başkalarına zarar verenler, daha beter bir günah işlemiş sayılır."

"Çok yazık Peder. Bu tarifin sonunda kullarının, kendi günahları yüzünden Tanrı'yı suçlu çıkarmaya kadar götürebileceğini görmüyor musunuz? Mademki irade sonucudur, o zaman günahı bir yaradılış kusuru olarak saymak gerekmez mi?"

"Kusur değil, noksanlık. Açıkladım."

"O halde size kusur olduğunu kanıtlayayım. Böylece inandığınız Tanrı'nın elinden pek o kadar da mükemmel bir örnek çıkmadığını görerek şaşıracaksınız."

"Ben mükemmel bir örnek çıktı demedim ki? Hatta Tanrı'nın yarattığı şekliyle insanın kusurlu olduğunu söyledim. Ama ona kendini kusursuz kılacak bir cevher de verdi. Hatta onu kendi kendini bütünüyle mahvetmek imkânından da yoksun bırakmadı. Aynı kendini kurtarmak imkânından yoksun bırakmadığı gibi."

"Bana kalırsa dinler, Tanrı'nın mükemmelliğine ters düşen, kullarının olgunlaşma çabalarını engelleyen bu durumu açıklayabilmek için böyle mantık oyunlarına girmekteler. Yanlış düşünüyorsunuz Peder. İnsan günahı seçmez. Günah neden günahtır? Çünkü günah işleyen, günahının sonuçlarından habersizdir. Onları tasavvur edemez, işlediği günahı kavrayamaz. Günah, hayal gücünün noksanlığından ileri gelir. Günah, ancak onu düşünemeyenlerin harcıdır. Eğer öldüren, çektireceği acıyı bilseydi kendi ölüyormuş gibi acı çekerdi. O halde günah tercihten değil, bilmemekten doğar. Hissedebilen nefret edemez. O, başkasını kendi gibi duyar; başkasına acı verdiğinde sanki kendine veriyormuş gibi acı çeker. Bu yüzden bazıları hiç kimseyi incitemez. Ama çektirdiği acıyı hayal edemeyen, kendi çekeceğinden de kurtulamaz. Onun bir ümidi de olmaz. İşte size günahın tarifi. O, insanın içinde olduğu en çaresiz haldir. Eğer Tanrı olsaydı, o zaman çektiği-

miz acıları izah edemezdik. Dünya, korkunçluğundan asla çıkışı olmayan bir yer gibi görünürdü. Eğer Tanrı olsaydı ondan nefret etmemiz gerekirdi. Çünkü kimilerinin gerçekten kötü olduğuna; bilerek kötülüğü seçtiklerine inanmamız gerekirdi. İşte bu korkunçtur Peder!"

"Ama acının büyüklüğü sonsuzluğu inkâr etmeyi gerektirmez ki. Dinler vaat ettikleri asıl rahatlığı öbür dünyada aramamızı buyurur. Dünya geçicidir; onun verdiği üzüntüyle baki olanı yadsımak doğru olmaz."

"O halde dünyanın haksızlıklarına, adaletsizliklerine boyun eğmek mi gerekir?"

"O haksızlıklara savaş açılabilir. Ama asıl olan, o haksızlıklara neden olan günahlardan kaçınmaktır. Dünyanın adaletsizliğine karşı çıkıyorum. Ama ya bir de günah işliyorsam. O zaman çabam neye yarar? Kendime karşı savaşıyor sayılmaz mıyım ve kendimi yok edemeyeceğime göre, haksızlık hep olacaktır. Ama Tanrı'yı seversem, o zaman düşmanımı kendimden uzak tutmuş olurum. Bu da onu yenmek için bir fırsat verir bana."

"Demek ki, Tanrı kullarını kurtarmak için ölümden başka bir şey sunamıyor onlara."

"Ölüm bir son olmadıktan sonra neden kötü olsun? İnsanı, sonsuz yolculuğuna uğurlayan ölüm, bir vedadan başka nedir ki? Düşün ki, o kullarını dünyadan ayırarak Tanrı'yla buluşturur. O, şikâyetin dile gelmesidir. Öte yandan şikâyetleri dindirir. Ondan yakınmaya ne hakkımız olur ki? O yakınmanın bizzat kendisidir."

"Evet, dünyanın bir sınav yeri olduğu düşünülürse ölüm gerçekten bir kurtuluştur. O halde Tanrı'nın bize verdiğinin ne değeri kalıyor Peder?"

"Tanrı bize hem geçici olanı hem sonsuzluğu bir arada verdi. Öbür dünyayı düşün."

"İşte bu felsefe dünyayı kendi haline bırakmamızı bize telkin eder. O halde öbür dünyaya ait olması gereken dinin bu dünyayı düzene sokmak gibi bir kaygısı olmamalı."

"Günah işlemeyin demek yetmez mi?"

"O halde neden fakirleri doyurmamız istenir ya da zorda olanlara yardım etmemiz? Neden geçici olan bir şey uğruna, bu dünyada işlediklerimiz bizi sonsuza dek yargılanma durumunda bırakır? Demek sonsuzluğumuzu geçici olan şeyler belirliyor."

"Bir sınavdan geçmektir bu. Dünya bir imtihan yeri olduğu için geçicidir."

"Biz nasılsak öyleyizdir. Tanrı bunu bilmiyor da, öğrenmek için kötülüğe mi gerek duyuyor? Haydi Peder, geçin bunları. Bu düşünceler sizi sonunda Tanrı'nın kullarını sırf cezalandırmak için yarattığına da götürür sonra."

"Tanrı'yla günahın ne olduğu konusunda anlaşmazlığa düşene, Tanrı'nın varlığını kabul ettirmek zordur bilirim."

"O halde çoktan terk ettiğim bir inancın sözünü açmayın bana Peder. Artık yetèr! Ben günahı başka türlü tarif ettim. Çünkü azabı başka türlü gördüm. Acıya, Tanrı'nın baktığından daha değişik baktım. Bu yüzden benim cehennem tasavvurum farklı. Benim cehennemim Tanrı'nınkinden başka, daha çetin, daha şiddetli. Görüyorsunuz, Tanrı varsa bile benim yolum onunkinden farklı."

"Ya seni cehennemine atması, ona ne diyeceksin?"

"Onun cehennemine ben kendi cehennemimi taşıyarak gireceğim. İkimizin de ayrı ayrı cehennemi olacak. İnsanı Tanrı cehennemine düşüren, işlediği suçlardır; ama benim cehennemime bir suç işlenmese de girilir. Tanrı'nın cehennemine giren, işi talihsizliğe vurabilir; ama benim cehennemim şanssızlığa açık kapı bırakmaz. Ona düşen, neden düştüğünü bilir. Çünkü benim cehennemime düşen, günahı bildiği halde işlemiştir. Ama Tanrı'nın cehennemine bilgisizlikten de girilebilir. Ben Peder, eğer Tanrı'nın cennet ve cehennemi arasında bir seçime zorlansaydım, ikisini de seçmezdim."

"Tanrıtanımaz için cennet, cehennem ne olabilir?"

"İnsan en basit şekilde nasıl tarif edilir? Yaşamın gayesi zevktir derseniz, evet o zaman, Tanrı'nın cenneti gerçek bir cennet, cehennemi ise gerçekten cehennemdir. Çünkü her şey orada o tarife uygun düşmektedir. Cennet en basit zevklerin doyurulduğu yerdir; cehennem en kaba korkularımıza karşılık gelir. Ama hayatın amacı mükemmel olmaksa, Tanrı cennetinde o mükemmelliğe uygun düşen ne var? Geçelim bun-

ları. Herkesin cehennemi farklı farklıdır. Kimisi için cehennem zevkten yoksun olmaktır. Tutkuları olan biri için cehennem onun tutkularıdır. Arzuları onu bir çılgınlığın kıyısına sürüklediğinde, oradan kaçış da, geri dönüş de cehennemdir. Çünkü bir uçuruma sürüklenen, geri dönmeyi ona atlamaktan daha zor bulur. Her iki hal de cehennemdir. Öyle bir halden ancak birisine tutunarak kurtulabilir. Öyle birinin olmaması ne korkunç bir cehennemdir. Bir uçuruma yuvarlanırken tutunacak hiç kimsenin olmaması! İşte cehennem; işte hayat! O, bir uçuruma düşmek olarak da tasvir edilebilir. Bu yüzden herkes birini arar. Herkesin birine ihtiyacı vardır. Yalnızlık bu yüzden korkunçtur. Yalnız olan kendini ne kadar çaresiz hisseder. Yalnızlık tehlikelidir Peder, çünkü yalnızlığın ancak Tanrı olmakla üstesinden gelinebilir. Yoksa yalnızlık insanları birbirine sığınmaya zorlar. Ama ne yazık! İnsanın bulduğu ve tutunduğu da sonunda onu uçuruma iter. Böylece cehennem daha da derinleşmiş olur. İşte insanlar çaresizdir; bu yüzden birbirlerini mahvedebilir. Söyleyin Tanrı neden vardır?"

"Gerekli olduğu için. Tanrı olmasa bile ona var demeliyiz."

"Neden gerekli?"

"Bir günah işlememek için."

"Ama ben ona inanmadan da bir günah işlemekten sakınabilirim."

"İşte bu olmaz."

"Neden?"

"O zaman herkesin kendine göre bir günah tarifi olur. Oysa Tanrı'nın bir tek günah tarifi vardır. Herkes günahı kendine göre tanımlasaydı dünyanın hali ne olurdu? Kiminin günah dediğine kimi günah değil der; her şey karışırdı o zaman."

"O halde Tanrı inancı, dünyayı bir düzene sokma ihtiyacından doğmuştur diyebilir miyiz? İnsanlar aynı Tanrı'ya inanarak birbirlerinden korunmuş mu oluyorlar yoksa? O belki, insanın hemcinslerinden duyduğu korkunun ifadesi ve bu korku hiç geçmeyeceği için bu Tanrı hep baki kalacak? Ama ya, insanların o korkuyu alt etmek için kurdukları dinin, kalplere daha fazla korku salmasına ne denir? Belki bu onları denetim altına almakla ilgilidir. Tanrı sayesinde insanlar ahlak sistemleri kurmuş oluyorlar. Çünkü, Tanrı bir arada yaşamak isteyen ilk insanlarla ortaya çıktı ve oluşturdukları toplumun harcı oldu. Ona

itaat ederek birbirlerine boyun eğmeyi öğrendiler. Kurallara uymak Tanrısal bir güç gerektiriyordu. Dahası, Tanrı inancı diğer insanlardan gelecek zararı önleyemese de o zarara karşı bir teselli sunuyordu. Şimdi de öyle. İnsanları koruyor, koruyamadığı durumda onu avutuyor. Ölüm korkusunu gideriyor, ondan sonrası için başka bir hayat vaat ediyor. Dünyada mahkemeden kaçmış suçlunun yakasına yapışıyor. Masumun intikamını alıyor. Alamadığında, öbür dünyada onu cezalandıracağına söz verip kurbanı rahatlatıyor. Böylece inanmak için pek çok nedeni yaratmış oluyor. Ama ya, ayrılıkları gidermesi umulan dinin, sonunda pek çok ayrılığa yol açması, tarihinin ise savaşlarla ve kan dökmeyle dolu olması ne ile açıklanır. Kuşkusuz, vahşiler pek çok Tanrı'ya inanıyorlardı, çünkü Tanrıları korkularını yeniyordu. Fırtına evlerini başlarına yıktığında bir fırtına Tanrısı yaratmışlardı; ama fırtınaya dayanıklı sağlam evler kurduklarında bir fırtına Tanrısına inanmanın saçma olacağını kurdular. Bütün korkular geçti, geriye en büyük korku kaldı. Bu korku, insanların birbirlerinden duydukları korku. Güvensizliğe dayanıyor, bugünün Tanrısı işte bu korkuyu temsil ediyor. Kendisinden korkulan Tanrı ve ne tuhaf, korkuların üstesinden gelebilmek için yaratılmış. Korkunun yarattığı Tanrı, bize cesaret veriyor. Demek ki o, sonuçta insanı çaresizlikten kurtaran düşüncelerin şekillendirdiği bir varlıktan başka bir şey değil."

"O halde sus, konuşma. Neden onu yok etmek istiyorsun, zavallı insan? Neden insanlığı tek tesellisinden ayırmak istiyorsun? Kim bir uçuruma düşerken tutunduğu daldan vazgeçebilir? Kim benim yalnızlığımı paylaşacak kimse yok diyebilir? O el değmemiş kutsallık; insanın kendini emniyette hissettiği tek kucak. En acı düşkünlük bile onda umut havası estirebilir. Bunu sen de söyledin. Neden oraya zorbalıkla girmek istiyorsun. Neden o şefkatli ana kucağına gaddarca dalıyorsun? Tanrı'nın olmaması bir hayal kırıklığı; ama sanıyor musun, Tanrı olmasaydı dünyada daha az hayal kırıklığı olacaktı? O, insanın mükemmele duyduğu ihtiyaçtan doğar. Çünkü dünya asla mükemmel olmayacak. Ne kadar da mükemmel olsa yine öyle sayılmayacak. Mükemmel düşüncesinde bir son yok, sırf bu yüzden bile Tanrı baki kalacak."

"Dünya bir çile çekme yeriyse, Tanrı inancının dünyayı düzeltme umutlarını da yok ettiğini söylüyorlar. Yani sizin umudunuz, umutsuzluk aşılıyor Peder."

"Dünya ne kadar düzeltilirse düzeltilsin o, Tanrı'nın temsil ettiği mükemmelliğin gerisinde kalacak; bu yüzden Tanrı hep olacaktır. O halde indir silahlarını zavallı insan. Şekil olarak Tanrı, mükemmelin hayali olarak var ve hep olacak. O hayali yok bile etsen, daha iyisini bulamayacaksın. Çünkü dediğin gibi Tanrı, insanları birbirine karşı koruyor. Onları birbirine yaklaştıran da yine o, Tanrı. O, insanlar arasında ortak olan tek şey; çünkü ondan daha mükemmeli yok. İnsanların arasında ortak olan tek şey, ancak onları teselli eden şey olabilirdi. O olmasaydı bile, insan çaresizliğinden bir başka Tanrı bulup çıkarırdı. O halde kimse ona yok diyemez."

"Doğru Peder, Tanrı ihtiyaçtan dolayı var. Ben de onu diyorum. Din insanın kalbine bir korku yerleştirir; insan ise bu korkuya hiç yabancı değildir. Az önce onu tarif ettiniz. O halde bu korkuyu duymayan, Tanrı'ya artık inanmaz olacaktır, öyle mi? Demek Tanrı inancından vazgeçmek, bir korkunun üstesinden gelmektir. Ama şu var ki, bir korkuyu kendisinden daha dehşet verici bir başka korkuyla yenmek elden gelmez. Kendisi korkunç olur. Din Peder, dünyanın acılarından doğuyor; yaşayabilmek için o acıları gidermeye hiç yanaşmıyor. Çünkü ifadesini onlarda buluyor. Dahası, o acıları gidereceğine söz verirken insanlara yalan söylüyor. O halde dine inanan birinin dünyanın kötülüklerinden şikâyet etmeye hakkı olmayacak. Ona göre dünya çile çekme yeridir, öyle kalmalıdır. O, kabul ettiği sınavın zorluklarına çoktan razı olmuştur. Bir yanda kötülükleri cezalandırır görünürken, öte yanda o kötülüklerin ilelebet sürüp gitmesine rıza göstermenin ötesinde bir fenalık düşünemiyorum. İşte bakın, nasıl da kötülüğü temel almış din!"

"Öyle bile olsa bu ona ne zarar verir? Kim bir başkasının kalbinde taşıdığı hayali yok edebilir? Tanrı'nın ölümsüzlüğü bir hayalin ölümsüzlüğüdür demedin mi? Ölümsüz olana karşı savaşılmaz. Gördün mü yine yenildin zavallı insan? Bak, kendi düşüncelerin bile bir zafer kazandıramıyor sana. Haydi indir silahlarını. Tanrı yok dediğinde asla muzaffer

olmayacaksın sen. Kanıtların ortaya saçıldığında yine eline geçmiş bir şey olmayacak. Her fikrin galibi, tüm savaşların muzaffer komutanı ölüm, çaresizliğine son verinceye kadar seni izler; tam yalnızlıktan kurtaracağı bir sırada, yok diyenler bile, o elle tutulamayanın gücüne yenik düşer; hayalini bile olsa kabul etmeye zorlanır."

"Belki de haklısınız Peder."

"Seni dünyada yendim, öbür dünyada da yenmek isterim."

"Ya Tanrı yoksa, boşuna uğraşmış olmayacak mısınız?"

"Ya varsa? İnanmış görünmekle ne kaybedeceksin ki?"

"O zaman Tanrı'yı aldatmış olmaz mıyım?"

"Boş ver. Dinsizlerin inançsızlıklarından Tanrı öyle bezdi ki, şüphecilerin kararsızlıklarını bile sevinçle karşılayabilir. Çünkü şüphe içinde inanca da yer olabilir."

"Ama ben artık şüphe de duymuyorum."

"Ya yanılıyorsan?"

"Aklım bana Tanrı'nın olmadığını söylüyor."

"İşte bu yüzden, Tanrı'ya inanmak için akla ihtiyacımız yoktur ya. Çünkü akıl, sebep ortaya koyar; Tanrı'ya inanmanın ise hiçbir sebebi yoktur. Ona inanmak şarta bağlanamaz. Dahası aklın sınırları olduğu unutulmamalı. O halde Tanrı'nın sınırsız varlığı onunla nasıl kavranacak? Bunun da bir yolu var. Elbette şüphelerle. Aklın bilmediğimiz bir konuda düşünce yürütmesini şüphe sağlar. Hatta şüphe Tanrı'ya inanmak için iyi bir başlangıç olabilir. Çünkü o doğruluk engelini aşar; delil gerektirmez. Şüphe neden aramaz, onda mantığa yer yoktur. O halde sırf şüphe duyduğu için Tanrı'ya inananlar da olabilir. Aslında inançta şüphenin karakteri vardır. Öte yandan hiç şüphe duymayan inanmayabilir de."

"Demek akla yalan söylememizin mümkün olmadığı yerde şüphelerimize başvuruyoruz."

"Yine de yanılmış olabileceğini aklından çıkarma. Çünkü akıl yanılabilir."

"Eğer aklımız kendiliğinden yanılıyorsa, Tanrı'nın bunun için bizi suçlamaması gerekir. Düşünceler bağlantısızdır, rasgele savrulur. Onları düşünen bile onları zapt edemez."

"İşte Tanrı affederse, bu yüzden affedecektir seni."

"O halde dinin yaptığı Tanrı'nın yaptığına hiç uymuyor Peder. Çünkü din, düşünceye sınırlar koymaya çalışır. Bu sınırlar içinde düşünmeye çalışmak çılgınlıktır. Çünkü dediğiniz gibi fikirler, kanat çırpar; onları durdurmaya çalışan setleri kolayca aşar. O yaramaz çocuklar Tanrı önünde bile uslu durmayı bilmezler. Şu durumda Tanrı'nın bizi düşüncelerimizden dolayı bağışlamasından başka bir yol kalıyor mu? "

"Bu sözler karşısında ne denilebilir? 'Düşünceler sınırsızdır' dedin; acaba aklımızın da sınırları yok mu? Oysa duyup hissettiklerimiz sınırsızdır. Onların sınırsız, aklımızın ise sınırlı olduğunu onları anlayamamaktan anlarız. Bu yüzden fikirlerimiz arasında Tanrı'ya bir yer bulamayız. Onu hissetmeyen, sevemez; Tanrı'yı sevmeyen onu kendine kanıtlayamaz. Onu sırf bu yüzden, anlamak değil duymak gerekir. Onu düşündüğümüzde akıl bizi çaresiz bırakır; onu düşünmek gücümüzü aşar. Çünkü Tanrı akla sığmaz. Onu ancak hislerimizle kavrayabiliriz ki, bunun ifadesi yoktur; bu yüzden Tanrı'yı aklıyla arayan onu reddetmek için bin bir sebep bulabilir."

"Bu yüzden değil mi Peder, inananlar sadece hisleriyle düşünüyor, akıllarına hiç başvurmuyorlar ve işte bu nedenle Tanrı'nın olmadığına asla ikna edilemiyorlar."

"Çünkü bir evlat babasını tartışmadan kabul eder."

"Eserini tartışabiliyoruz ama."

"Tanrı yarattığı esere son şeklini vermemiştir ki. O halde onu tartışmak da anlamsız."

"Dünyada insanların verdikleri öyle budalaca hükümlere tanık oldum ki, öte dünyada yargılama dedikleri şeyin ne olacağını az çok tahmin edebilirim. Tanrı insanı bilerek kusurlu yaratmış olabilir, ama neden onu daha mükemmel bir yargılama yeteneğiyle donatmadı? Yoksa insanların verdiği hükümler Tanrı'nınkileri mi yansıtıyor? Eğer öyleyse çok yazık doğrusu."

"Dünya sana mükemmel görünmediği için Tanrı'yı inkâr etmen anlamsız."

"Bana öbür dünya diyeceksiniz. Ben dünyada neyi mükemmel buldum da öbür dünyada her şeyi daha mükemmel bulmak gibi bir ümit taşıyayım? Geçelim bunları. Sonra Tanrı varsa bile beni ne ile kor-

kutacak? Eseri beni cezbetmedi. Yarattım dediği insan, öyle yıkıcı bir nitelik taşıyordu ki. Öbür dünyanın da bu dünyaya benzememesi için bir sebep olamaz. Görüyorsunuz Peder, inançsızlığım ne sağlam temellere dayanıyor benim?"

"Ya yine de yanılıyorsan?"

"O zaman Tanrı'ya kanıtlarını açıkça ortaya koymamış olduğundan yakınır, haklı olan yine ben olurum."

"Yüce Tanrı kullarından kendisine gözü kapalı inanmalarını bekliyorsa bir bildiği vardır elbette. Onları şüphe içinde bırakmak, böylece asıl niyetlerini ortaya koymalarını sağlamak istemiş olabilir."

"Demek Tanrı, kullarından kuşku duyuyor?"

"Duymasaydı, şeytanı işin içine bu kadar karıştırır mıydı?"

"Demek şeytan da var? Demek kulları ondan nasıl kuşkulanıyorsa o da kullarından öyle kuşkulanıyor. Demek kulun Tanrı'ya inanması gerektiği gibi, Tanrı'nın da kuluna inanması gerekiyor. Haklısınız. Yoksa şeytanı onlar arasında kendi haline böyle salmazdı. Madem öyle, neden hiç olmazsa o, şeytan kendini açıkça ortaya koyup, Rabbin kendine göre bir suretini insanlara göstermiyor? Mademki o Rabbin en büyük düşmanıdır, kendini Tanrı gibi gizlemesine hiç gerek yok."

"Rabden dolayı kullarının şeytandan medet ummaları, onlara yakışmazdı."

"Tanrı kendini gizliyor, neden şeytan da kendini gizliyor?"

"Rabbin kullarını daha kolay yoldan azdırmak için. O insanlara ancak kalpten seslendiğinde kendini duyurur. O yaklaşır, yine de onu görmezler. Aslında şeytan, insanın nefret ettiği şeylerden yaratılmıştır. Bu yüzden onun kendini insanlara göstermesinin bir yararı olmaz."

"Ölüm anında insan kime daha yakındır? Tanrı'ya mı, şeytana mı?"

"İnsan, can çekişmeye başladığında şeytanın işi onunla bitmiştir. O, dünya halinin kendisine giydirdiği elbiseyi üzerinden atar. İşte Yüce Tanrı'nın, 'kullarım, huzuruma çıplak olarak varacaktır" derkenki muradı budur. İnsan başını ölüm yastığına yaslar yaslamaz, dünya ondan uzaklaşır; geride kalanın bir anlamı olmaz. Görülen, boş bir karanlıktır; bir uçurum dibini örten sivri kayalıklar ruhu titretir ve insan, ölüm kerevetine uzandığında onlar arasında bir meçhulün izini

sürer. Önünde bir yol açıldığı halde nereden gideceğini bilemez. Nasıl bilsin ki? O kapıların ardında ne olduğuna dair hiçbir bilgi yoktur. Ölüm gerçektir, ama insan o an ancak tahmin yürütebilir. Bu yüzden her ölen Tanrı'yı zikreder; çünkü o, en iyi ihtimali hesaplamaktadır."

"Anlıyorum Peder. İnsan ya Tanrı adını zikrederek, yani korkudan titreye titreye ölecektir ya da son nefesini cesaretle verecektir. O halde Tanrı'ya inanmak korkaklıktan ileri geliyor diyebiliriz."

"Korktuğu için Tanrı'ya inananlar da var. Hatta korku imanın kendisi gibi görünebilir. Ama itikat korkuyla sağlamlaşsa da o, sevgi değildir. Korkan sevgiyi itikattan ayırır. O halde inancın korkudan doğduğunu söylemek yanlış. İnsan felaketten korkar; oysa Tanrı'yı her felaketi göze alacak kadar seven öyleleri vardır ki, kendilerini ateşe atmaktan bile çekinmezler. İnançlarından vazgeçtiklerini söylemektense en ağır işkencelerden geçmeye razı olmuşlardır. Tanrı'ya inanmak ölümden duyulan korkudan ileri gelmez; çünkü Tanrı uğruna ölümü seçmiş niceleri var."

"Ama Peder, sonları düşmanlarının elinden olsa da, böylece ölmelerini kolaylaştırmış olmuyorlar mı? Düşünün, ateşten çok korktuğum için de ateşe atlayabilirim. Ama o korkuyu yenmem için önce kendimi onun beni yakmayacağına inandırmam gerek. Sonra, bu inancımı sınamak için kendimi gözümü kırpmadan ateşe atabilirim."

"Bu örnek, safça Tanrı'ya inandığı için ölümü seçmiş olanların durumuna uymuyor."

"Eğer ölümden korkuyorsam ve artık kaçınılmazsa o, kapılarımı zorlamadan önce en uygun silahlarımı kuşanır, cesaretle onun üzerine doğru yürürüm."

"Tanrı uğruna ölümü seçenler, ölüme ondan kaçarken yakalanmışlardır, ona koşarken değil. İnsanlar, inançlarından kuvvet alarak ölür. Çünkü o son an; ruhun içine itildiği boşluk. O an, en günahkâr olan bile, hiçbir umudunun kalmamış olduğunu görerek, Tanrı'dan korkmasa bile, kendisini bekleyenin ne olduğunu bilmediğinden bunu yapar; böylece ölüm denilen o esrar örtüsünü aralamış olur. Düşün ki, ölürken susmak bir eziyettir; ama insan o an ne söyler, ne konuşur? Öyle ya, her şey artık geride kalmıştır. O halde ne diyebilir Tanrı adını tekrar etmekten başka? Bu yüzden herkes can çekiştiği anı, faziletli bir ana dönüştürebilir. O halde at günahını sırtından. Onu gideceğin yere taşıma. Bu-

rada kalması gerekene, ondan ayrılırken sahip çıkma. Bedenini terk ederken, bedenine ait olanı da onunla birlikte terk et. De ki: 'Gövdemin toprağa karışıp gidecek olması, onun kötü işlerinden dolayı ruhuma düşürdüğü izi de silip yok edecek. Bu kendiliğinden olacak. Ama onu ben istersem daha iyi olmaz mı? Böylece bir ruhum olduğunun farkına varır, onun Tanrı tarafından da fark edilmesini sağlamış olurum. Eğer kendimi görürsem, Tanrı da beni görür. Görmezsem, o da beni görmeyecektir.' İşte ölüm anı gelenler, Tanrı'ya seslerini böyle duyurur. Bu, pişmanlık bildiren sestir. Ama pişmanlık bildirmezse Yüce Tanrı onu hiç işitmeyecek demektir. O zaman sonsuzluk kapıları kapanır ve zavallı ruh, mezara girdiğinde bir sağırlıkla çevrelenir. Sessizlik içindedir; bağırsa sesi duyulmaz. İşte ben seni bu sessizlikten korumak istiyorum."

"Mezara girdiğimde bir sessizlikle karşılaşacağım kesin. Doğrusu orasının gürültülü bir yer olmasını istemezdim. Orada kendimi Tanrı'dan uzak, sakin bir köşe bulmayı umuyorum. Dünyanın gürültüsünde bezmiş olanlar için dinlenilecek ne iyi bir mekândır orası. Tanrı'ya gelince, izlediği kullarının peşinden bir mezara kadar gelmemeyi artık öğrenmesi gerekir. Ne yani! Ölüp gittiklerinde de mi ondan kurtulamayacaklar? Tanrı'nın, kullarının hayatına karışmasının dünyayı ne hale getirdiği ortada; bir de mezarda da mı rahat olmayacak? Kullarının ruhlarını orada da mı cehennem korkusuyla didikleyip duracak? Susun Peder! Mezara kadar peşime takmaya çalıştığınız o hayaletten iğreniyorum artık. Dünyada tek bir huzurlu köşe kalmayıncaya kadar her yerde işini gören Tanrı, hiç olmazsa onları orada rahat bırakmasını öğrenmelidir."

"Bu ne dinsizlik! Bu sözler ne ağır bir günah! Bu hakaretlerin yüzünden en ağır bir şekilde cezalandırılacağını hiç düşünmüyor musun?"

"Korku, bedene ait bir duygu. Mademki ölüyor, Tanrı varsa bile beni korkutamayacak demektir. Neden tehditlerinden ürkeyim o zaman?"

"Ne yazık! Tanrı'yı inkâr ediyorsun. Edemediğinde, ona hakaret ediyorsun. Nedir seni ondan böyle nefret ettiren? Nedir bu ölçüsüzce düşmanlık?"

"Eğer inandığınız Tanrı dünyayı iyi bir örnek olarak önüme koysaydı, ürkerdim ondan. Ama yarattıkları arasında adil olan neyi gördüm ki, cezasından çekineyim? Ne yani, şu dünya denilen çirkef yuvasını yarattığı için mi minnet duymalıyım ona? İyiliklerinin mükâfatını görmedim ki, kötülüklerinden korkayım? Kaldı ki, o kötü dediklerimiz de sonuçta onun eseri ve eğer Tanrı'nın yarattıklarını sevmemiz gerekiyorsa onları da sevmeliyiz."

"Kullarının yaptıkları nedeniyle Tanrı'dan nefret etmen haksızlık."

"Ne yani, dünya günahlarla ağırlaşmışsa bunda onun hiç mi payı yok? Eğer her şey o inandığınız Tanrı'nın iradesi sonucunda oluyorsa, böylesi kötülüklerle dolu dünyada o, bu kötülüklere rıza gösteriyor demektir."

"Hayır, hayır!"

"Ya, demek her şey Tanrı'nın iradesine bağlı değil."

"Bu sözlerle nereye varmak istiyorsun?"

"Eğer Tanrı kötülüğe rıza gösteriyorsa, biz kulları neden göstermeyelim. Onun kabul ettiğini bizim de kabul etmememiz yakışmaz. Madem her şeyi o yaratmıştır, günah ve kötülüğe karşı çıkmak saçma olmaz mı? Kötülüğü inkâr ederek onun yarattığı bir şeye karşı çıkmış olmaz mıyız? Hayatlarını ona adayanlar işte bunu düşünerek onun uğrunda cinayetler işliyor; en doğrusunu yapıyorlar. Nice cinayetler Tanrı'nın yarattığı insanın eseri. Neden o her şeye kadir varlık bu cinayetlerin önüne geçemiyor? Neden engel olmuyor? Yoksa bir bildiği mi var? Belki bunda da bir hikmet vardır? O zaman biz de öldürmeli değil miyiz? Eğer cehenneme atılırsam Tanrı'ya orada şunu sorma hakkım olacak: 'Neden bana engel olmadın? Bana engel olmadığın için yaptığım işe rıza gösterdiğini sandım'. O zaman o, şöyle diyecektir: 'Ben seni iradeyle yarattım. Kötüyü olduğu kadar iyiyi seçmek de senin elindeydi'. O zaman ben şöyle diyeceğim: 'Demek ki beni zayıf yarattın. Neden daha güçlü yaratmadın? Ne olacağı belliyken neden beni zaaflarla donattın? Böyle bir sonucu öngörebilirdin. Demek ki beni sırf cezalandırabilmek için yarattın. O halde suçlusun Tanrım. Cehenneme benimle birlikte senin de girmen gerekiyor. At beni ateşe. Kendi beceriksizliğinin eserini, kendi ellerinle mahvet. Zaten sen yarattığın anda mahvolmuştu o. Ben

senin hatalarının cezasını kusurlarımla çekeceğim. Yanlışlarının bedelini günahlarımla ödeyeceğim. Sen ise beni ateşe atmakla kendi beceriksizliğini cezalandırmış olacaksın. O halde at beni ateşe. Daha iyisini yapabilecekken kötü yarattığın bu varlığı yok et. Sırf kendi hatalarını benim kusurlarımla örtebilmek için at beni ateşe.'"

"Bu akıl almaz dinsizlik tüylerimi ürpertiyor, söyleyecek söz bulamıyorum. Tanrı'ya karşı böylesine isyan halinde olan birine karşı elden ne gelir? Bu ağır sözleri cezalandırabilecek, insansal bir adalet var mıdır acaba? Olsa bile yeterli olur mu? Hayır hayır, Tanrı intikamını kendi alır. Biz kulları ne yaparsak yapalım, onun kadar ileri gidemeyiz. Bırakalım o, öcünü kendine mahsus yöntemlerle alsın, kendi hesabını kendi görsün. Biz ise içimiz titreyerek bekleyelim."

"Susun Peder! Beni huzursuz etmeye çalışmayın."

"Şimdi mi huzurlu olduğunu söylemek istiyorsun zavallı?"

"Asıl Tanrı'ya inandığım zamanlarda huzursuzdum ben. Onun istediği gibi yaşamak için çekmediğim zahmet kalmamıştı. Ne zaman bir buyruğunu yerine getirmek istesem aklım buna karşı çıkıyor, ruhum bin parçaya bölünüyordu. O zaman neden bu engelleri kalbime yerleştirdi diye soruyordum? Karşıma çıkan engellerden yılmıyordum. Asıl ruhumdaki engellere takılıp düşmekten korkuyordum. Bu yüzden kalbimin sesine kulaklarımı tıkadım. Kendimin en büyük düşmanı oldum. Tanrı'ya yaklaştıkça bu düşmanlığım artıyordu. Ta ki asıl düşmanın o olduğunu görene dek. Artık huzurluyum. Kendimle barıştım. Şimdi ise siz bu huzuru çok görüyorsunuz bana. Bana huzursuzluk tattırmak istiyorsunuz."

"Zavallı! Kim ki, can çekişirken Tanrı'ya böyle hakaretler savursun, son nefesinde ona en ağır suçlamaları yöneltsin, bir de kalkıp huzurdan söz etsin? Seni bekleyen akıbetin ne olduğunu düşünmek bile beni titretiyor. Sen kalkmış huzurdan söz ediyorsun."

"Kendimle barıştıktan, dost olduktan sonra Tanrı bana düşman olmuş, ne gam."

"Tanrı'ya saldırarak ölenleri öte tarafta ne bekler? Bu hücum karşılıksız kalır mı acaba? Yüce Tanrı'nın intikamını en korkunç şekilde alacağı kesin. O zaman pişmanlığın hiçbir yararı olmayacak. O halde af dile oğlum, af dile. Bak önünde diz çöküyor, yalvarıyorum. Bu sözler dağları bile titretir, ama onlardan dolayı bağışlanmayı di-

lediğinde Tanrı seni yine affedecektir. Af dile. Cehennemin kaynadığını, ateşin seni içine almak için sabırsızlandığını, alevlerin yükseldiğini duyuyorum. Ama ölmeden önce yine de son bir kurtuluşun var. Bu kurtuluşun için, kendini kurtarman için sana yalvarıyorum. Kurtar kendini, Tanrı'nın intikamından kendini kurtar."

"Yanıltmayın beni Peder. Eğer sonunda cezalandıracaksa, Tanrı'nın beni hiç yaratmamış olması daha doğru olmaz mıydı? Neden beni yarattı? Sonunda böyle olacağını bilmesi gerekirdi. Eğer biliyorduysa demek ki cezalandırabilmek için beni yaratmıştır. O zaman elden ne gelir? Bunu kim değiştirebilir? Madem Tanrı öyle uygun bulmuş, bu cezanın önüne hiçbir şey geçemez. Eğer böyle bir niyeti taşıyorsa, daha baştan taşımıştır, kimsenin bunu önlemeye gücü yetmez. Acaba din adamları, fikrini değiştirmesi için Tanrı'yı ikna edebilirler mi? Ya da niyetlerinden vazgeçirebilirler mi onu? Tanrı kararını baştan vermiş Peder. Siz ise kalkmış Tanrı'yı kararından caydırabileceğinizi düşünüyor, günah işliyorsunuz. Çok geç artık."

"Asla! Sonsuz bir hayatın olduğu düşünüldüğünde hiçbir şey için geç değil."

"Demek ki, inandığınız Tanrı bu küfürlerimden sonra bile beni bağışlayacak? Böylesine suçladığım birinin beni bağışlaması da ne olurdu acaba?"

"O seni bağışlar. Çünkü senden daha güçlü."

"Peki ne yapmalıyım?"

"Bağışlanmayı diledikten sonra söyleceklerimi tekrar etmeye hazır ol."

"Söyleyin, dinliyorum sizi."

"Umutsuz bir yalvarışla de ki: İşte dünyadan ayrılmanın vakti geldi. Bu, ruhu bedenden ayırmanın vaktidir. Yaşarken böylesine kirlettiğim bedenimi geride bırakırken onu temizlemeyi ihmal etmek olmaz. Ona artık bir daha dönmeyeceğim. Yine de ayrılmadan önce onda temizlenmedik bir köşe bırakmamalıyım. Onu terk edişim bir kaçışa benzemesin. Yoksa ruhun kurtuluşundan söz edemem. Giderken son bakışlarımı sonsuza dek terk edeceğim evimde gezdirecek; kendime tekrar tekrar soracağım. Bir daha hiç dönmeyeceğim evimde kirli bir köşe bıraktım mı? Çünkü ölüm anında ruh, bedenden

çıkar; ama asıl olan, ruhun bizzat kendini çıkarmasıdır. Öyle ya, beden hayatın bir artığıysa, ruh kendini o kirden kurtarmadan temizlenmiş sayılır mı? İşte insan kendini ölmeye böyle hazırlar; o an, bedenin kurtuluşu bile ruhun kurtuluşu sayılabilir."

"Bunları söylemenin ne yararı olacak?"

"Kullarının kızdırıp coşturduğu Tanrı öfkesine hâkim olmayı bilir. Yine de cehennemi yaratmıştır. Pişmanlığın adım atmadığı o yerde hüzün, gelenleri kapıda karşılar; şöyle der: 'Sevinç bana ne kadar da yabancı. Çünkü onu son bir solukta buradan, pişmanlığın matem giysileri içinde süzülerek geçip gittiğini gördüm. Matemi bana ait bilirdim; demek ki sevincin de bir matemi olabiliyormuş.'"

"İsyan denilen asi çocuğu kim yarattı öyleyse Peder?"

"Şeytan. Bir geceyarısı peydahladığı o piçi izbe bir yerde doğurup attı. İnkârın en huysuz kardeşi oldu. Hayatı ona bağlı, sanki elden çıkmayacakmış bir şey gibi gösterdi. Oysa hayat geçicidir oğlum. Ruhların Tanrı önüne çıkarılmak için hasat edildikleri o vakit, ölüm vaktidir. Tanrı adaletinin eksiksiz işleyeceği, meyvelerimizin devşirileceği, kiminin olgunlaştırılıp, kiminin çürümeye terk edileceği, bunun için hesaba çekileceğimiz o vakitten sakın."

"Peki siz ölümden korkuyor musunuz Peder?"

"Ölümden kim korkmaz oğlum?"

"O halde siz de benim yaptığımı yapın. Tanrı'ya inanmaktan vazgeçin. Sizi de benim gibi düşünmeye çağırıyorum Peder. Bırakın sizi bin bir türlü kararsızlık içinde bırakan bu boş düşünceleri."

"Öyle de olsa ölümden yine korkmayacak mıyım?"

"Tanrı korkusunu yenen, ölüm korkusunu da yener. Size acıyorum. Zaten korkulacak bir şeyi daha da korkulacak hale getirdiği için Tanrı'ya kızmıyor musunuz? Ona inananlar işte bu yüzden ölümü bekleyerek yaşar. Kendi ölümlerinden çok korkarlar belki, ama başkalarınkini de hiç umursamazlar. Bu yüzden ne de kolay öldürür onlar. Çünkü sonuçta tehlikeye attıkları kendi hayatlarıdır. Dindar olanlar, bin bir kararsızlık içinde ölür. Ne olacaklar, ne ile karşılaşacaklar? Böyle yanıtsız sorularla günahlarını gözlerinde büyüterek acı çeke çeke son nefesi verirler. Böylece hayatlarını olduğu gibi ölümlerini de çekilmez hale getirirler.

Huzur yoktur onlara. Duydukları tek şey korkudur. Ancak başkalarını da korkutarak buna katlanabilirler. Dinler neden insanlar arasında çabucak yayılır sanıyorsunuz. Onun sürati korkununkine eşittir. Ölüme yaklaştıkça artar. 'Hayatımızı uğrunda harcadığımız şey doğru olsa bari' der, umutla karışık, yanıtları kendilerini dünyaya daha da beter bağlayan bin bir soru sorarlar. Ölürken bile dünyadan kopamazlar. Çünkü dünya onların inancının doğduğu yerdir. Ölmekle, doğdukları yerden büyümeden kopmuş olurlar. Ama bakın ben nasıl huzur içindeyim. Çünkü ben kararsızlığımı yendim, şüphelerimi giderdim. Öte tarafta beni bekleyen bir şey yok. Olsa bile bu sizin düşündüğünüzden çok farklı Peder. Asla gerilere götürmez. Tekrarı da olmaz. Çünkü hayat bir ilerleyişse, ölüm onun daha da ileri bir adımı olmalıdır."

"Ey Tanrım, önünde diz çöküyor, yalvarıyorum. Bana cevap ver. Günahın ruhun çıkmasını zorlaştırması sadece bir kuruntu mu? Bu dinsiz kulun can çekiştiği an nasıl oluyor da huzurdan söz edebiliyor? Ölüm son soluktur; vaizlerin onun insanın duyabileceği en ateşli soluk olduğunu buyurur. Emirlerin son nefesin hararetini arttırır; onunla sanki günahlar da çıkmak için kendilerine kapı aralar. Bu günahkâr nasıl olur da bir günahsızmış gibi ölür? Nasıl olur da cehennemden söz ederken hiçbir tehlike hissetmez? Onu böyle göğüs gererek atlattıktan sonra, karşına bir kalkan gibi çıktığında, cezalandırıcı kolun, buyruklarının gereğini yerine getirmek için daha ne yapacak? Seni görse bile ikna olmayacağını açık açık söyleyen bu dinsize göstereceğin işaret artık ne olabilir? Hiç olmazsa ölümünü zorlaştırmalı değil miydin? Can alıcı meleğin gazabının bir suretini taşıyarak gelirken, en korkunç işkenceleri de beraberinde getirmesi, onu cehenneme hazırlaması gerekmez miydi? Yüce Tanrım, neden bu dinsize vereceğin cezanın işaretleri yok ortada? Bu varlığının da bir işareti sayılmaz mıydı? Tanrı'nın rahmetini dileyenler hayatlarının muhasebesini yaptıklarında kazançlı olduklarını görürler. Onlar senin mükâfatının izlerini işte o belirtilerde ararlar ve ne kadar korkunç olursa onlara o kadar inanırlar. Ceza yoksa mükâfat da yok. Öyle demelerinden çekinmiyor musun? Eğer bu dinsize merhamet edersen, geriye merhamet edilmemesi gereken kim kalır?"

"Haydi ayağa kalkın Peder. Böyle duvarlara karşı ağlayıp durmanız hiç hoş değil. Sizi duyan kimse yok biliyorsunuz. Gelin benimle ilk sözü söyleyin. Gelin birlikte yan yana duralım. Ellerimizi kaldırıp dua ettiğimizde hepsinin boşa gittiğini itiraf edelim. Ruhun gerçek sonsuz selametini işte böyle içtenlikle edilmiş bu itirafa borçlu olacaksınız."

"Çekil git şeytan!"

"Haydi Peder, şeytan meytan da yok biliyorsunuz."

"Dinle beni iblis. Yine sakin olacak, sana cevabını vereceğim. Dinle beni. Tanrı büyüktür. Kulları yeter ki ona inandıklarını söylesinler, o her şeyi affeder. O zaman pişmanlık merhameti çağırır, o ise ruhun zor yolculuğunda çektiği yükü azaltır. Işığıyla ona yol gösterir; günahın karanlığında onu affedilmiş olanın peşine takarak hedefine daha kolay ulaştırır. Rahmet dilediği için sıkıntıyı ruhundan atarak ölen, ilelebet ondan kurtulur; çünkü o, tövbe etmiştir. Günahı dünyada bıraktığı, onu Rabbin günahsızlık evine sokmaya yeltenmediği için. Ona sahip çıkmadığı için. En günahkâr olan bile bu saygısından dolayı Tanrı'nın minnetini kazanır; Tanrı eşiğini günahlarıyla kirletmediği için onu saflıkla ödüllendirir. Bu yüzden o, kulları ne günah işlemişlerse işlesinler onları kabul edecektir. Çünkü onun yanında mutluluk, bir zararı gidermenin de ötesinden gelir. En çok zarara uğrayanlar bile düşmanlarını sevinçle bağışlayacak. En ağır günahları işleyenler bile Tanrı'nın evinden içeri girdiklerini görecekler; ama onu inkâr edenler asla bir kabul görmeyecek. Hayatta hiçbir kötülük yapmamış bile olsalar, hatta ömürleri başkalarına iyilik yaparak bile geçmiş olsa, yine Tanrı'dan kabul görmeyecekler."

"Muhterem, Peder, bir zamanlar ben de böyle diz çöküp yalvarmıştım; hiçbir yararını görmedim. Görüyorsunuz."

"Pekâlâ, yalnız bilmek isterim. Nasıl oluyor da, dinden, gelenekten ayrılmadan yaşamış biri ölüme yaklaşınca kendini böyle bir dinsizlik havası içinde buluyor? Söyle, kim sana aşıladı bu korkunç düşünceleri? Hangi kötü niyetli, nasıl bir uğursuz etki seni bu duruma itiverdi?"

"Oh, siz buna uğursuzluk mu diyorsunuz? Ben hayatta hep bedbaht olmuşum da haberim olmamış. Dostlarımın iyiliğimi düşünmelerini ne hakla kötü niyetlilik olarak görürsünüz. Asla, onlar sadece benim

iyiliğimi düşünüyorlardı. Düşmanlarım dostça bir çehre takınarak, ikiyüzlülükle, ellerinde kutsal kitaplar olduğu halde yanıma yaklaştılar. O ana dek kutsal kitapları okumamıştım. Onlar bize neye inanmamız gerektiğini bildirir, ama bunu açıkça söylemezler. Onları okudum ve neye inanmamamız gerektiğini anladım. Demek ki ben Tanrı'ya kutsal kitapları okumadığım için inanmışım Peder. Okusaydım inanır mıydım hiç. O an bu hatamı giderdim. Nedense ölüme yaklaşınca insan daha mantıklı oluyor, cesaret buluyor. Bu da inanmamak için başlı başına yeterli bir sebep değil mi? Düşmanlarım benim bu yeni fikirlerimden dehşetlere kapıldılar, düşüncemi değiştirmeye çalıştılar. Dostlarım ise, geç de olsa doğru yolu bulduğum için beni kutladılar. Elbette kutsal kitaplar sonunda bizi Tanrı'ya inandırmaktan vazgeçirebilir; hatta onlar bize Tanrı'nın olmadığını hissettirir, ama bunu açıkça ortaya koyamazlar. Bir gün yatağımda bir kitap gördüm. Kim bıraktı bilmiyorum, ama bana büyük iyiliklerde bulunmak isteyen biri olduğu belliydi. Kitabın üzerinde şöyle yazıyordu: 'Bu, ölmeden önce okunması gereken en son kitaptır.' Şöyle bir baktım, ikna oldum. Hele birkaç sayfayı okuyunca o zaman başucumda duran, kutsal denen bütün o kitapları fırlatıp attım. Çünkü bu ancak onlardan sonra, ölmeden önce okunması gereken bir kitaptı. Tam zamanında alınması gereken bir ilaç gibi. Kutsal denen kitaplardan önce okunursa bir tesiri olmaz, ama onlardan sonra okunursa etkisi tam olur. Çünkü nasıl desem, ruh nasıl bir zarara uğramış olduğunu o zaman daha iyi anlıyor. Bu zararı telafi edildiğinde kayıpları adeta ölçüsüzce giderilmişçesine bir haz duyuyor. Ben okuyunca tüm zincirlerimin çözüldüğünü hissettim. Ama Peder, o eşsiz ayetleri bir de sizin mübarek ağzınızdan duyarsam inançsızlığım bir kat daha artacak. İster misiniz onu birlikte okuyalım? Ruhumda inancın daha önceden yükselttiği tüm kaleler yıkılsın istiyorum. Geriye bir şey kalmasın. Kalbim sert bir kaya gibi üzerine kurulma şanssızlığında bulunmuş tüm yapıları temelinden devirsin. Okuyun Peder, okuyun da inançsızlığım daha da sağlamlaşsın. Taştan örülmüş duvarlar yıkılsın, bağlarım gevşesin, zincirlerim kopsun, tüm halkaları darmadağın olsun. Düşünün, hayatım boyunca inandığım Tanrı'yı ölüm anında terk ederek ona nasıl bir oyun oynuyorum. Artık inanmadığını söyleyerek ölenler, inandığınız Tanrı'yı çaresiz düşürür. Kendimi nasıl güçlü hissediyorum bir bilseniz.

Miğferi giymiş, zırhlara bürünmüş, kılıcını kuşanmış, kolumda kalkan, bir savaşçı gibi mezara giriyorum. Hiçbir şeyden korkum yok. Ölüm denilen o esrarı çözmeye bir sürü hurafeyi yok ederek gidiyorum. Ancak hurafelere savaş açabilenler ölümü yenebilir. Ölüm de bir hurafe değil midir? Ne o, neden bana öyle bakıyorsunuz Peder?"

"Bu inançsızlık ürkütücü boyutlarda. Bu duyduklarım beni daha beter dehşetlere sürüklüyor."

"Benim söylerken korkmadığım bir şeyden siz dinlerken neden korkasınız? Haydi cesur olun Peder, korkmayın. Öte tarafta hiçbir şey yok, siz de biliyorsunuz."

"Zavallı! Sonsuza dek lanetler içinde Tanrı'nın en şiddetli gazabına uğrayıp çarpılacağını bilmiyorsun. Tanrı'nın daha korkunç bir hiddetle karşılayacağı, hatta sen kapısından girerken öfkeyle ayağa kalkmaktan kendini alamayacağı bir başkası olacak mı acaba?"

"Hiçbir şey olmayacak Peder. Hem var diyelim, yine de sizin dediğiniz kadar kızacağını hiç sanmıyorum. Hele cezalandırılacağımı hiç sanmam. Bu kitapta yazıyor. Eğer Tanrı'nın öte taraftaki adaleti dünyadaki gibiyse pek çok kişi burada olduğu gibi orada da kendini kurtarmanın, yakayı sıyırmanın bir yolunu bulacak demektir."

"Tanrı yanılmaz."

"Ama insanların kusurlarından bir mükemmellik örneği de çıkarılamaz değil mi? Kullarının dünyayı içine düşürdüğü hale bakınca Tanrı'nın yanılmamış olduğunu söylemek güç. Ben onu daha mükemmel bulmak isterdim. Doğrusu kutsal kitapların tasvir ettiği cehennem de yine onun yanıldığı bir yer olmaya çok yakın. Yani yeni bir yanılgılar yurdu."

"En şiddetli acıların yanılgıyla ne ilgisi olabilir? Onlar insanı yanıltamayacak kadar gerçek değil mi?"

"Bakın bu kitap ne diyor: Dünyada biri iyi diğeri kötü iki kul vardı. İyi kul her türlü iyiliği yaptı; dürüst olduğu için yoksulluğa düştü; erdemleri yüzünden acı çekti, felaketlere uğradı. Kötü olan ise söylemeye hacet yok, her türlü kötülüğü yaptı; zengin oldu, zevkten zevke koştu. Çünkü o acı çekmektense başkasına acı çektirmeyi yeğlemişti. Bunda başarısı mutluluğu gibi tam oldu. Böylece iyi olan sefaleti tadarken kötü olan sefahat içinde yaşadı. Sonunda ikisi

öldüler. İlahi adaletin tecelli edeceği mahkemede ikisi aynı anda Tanrı'nın huzuruna çıktılar. Ama ne olduysa orada da adalet dünyanınkinden farklı işlemedi. İyi ruhun iyiliği yüzünden başına gelmedik kalmadı. Yine talihsizliklere uğradı, şanssızlığı orada da peşini bırakmadı ve çektiği azap sanki sonsuza dek sürsün diye cehenneme gönderildi. Kötü ruh ise ne yaptı etti başına gelebilecek tüm felaketlerden dünyada olduğu gibi sıyrılmasını bildi; şanssızlığı lehine çevirdi, talihsizliklerinden bile yararlandı. Kendini öyle beceriyle savundu ki, sonunda sanki dünyadaki sefahatini orada da sürdürsün diye cennete gönderildi."

"Bu mümkün mü?"

"Tanrı, bizi eylemlerimizden sorumlu tutar. Ama dünyayı yaratırken nedense onu kötü olanların işine yarayacak bir şekilde düzenlemiş. Oysa erdemliliği ödüllendirmeye daha dünyada başlamalı değil miydi? Mademki dünya bir sınav yeridir, erdemi talihsizliklere uğratırken erdemsizliğin yolunu hep açık tutması bir haksızlık değil mi? Dünyada şanssızlık iyilerin peşini bırakmaz, oysa kötülerin şansı hep açıktır. Onlar bir engelle karşılaşmaz, hedeflerine hep çabucak varır. Onlar rezilce işlerinden dolayı köşklerde oturur; zavallı erdemlilerin evleri başlarına yıkılırken, imtihan edenin pek tarafsız olduğu söylenemez. Çünkü ancak tarafların eşit olduğu, imkânların adilce paylaştırıldığı bir savaşta kimin gerçekten daha güçlü olduğu söylenebilir. Ama imkânlar eşit değilse o zaman zayıf da yenebilir, güçlü olan da bozguna uğrar. Dünyanın bir imtihan yeri olduğunu kabul etsek bile, böylesi bir sınav kimin gerçekten iyi olduğunu anlamamıza izin verir mi? Tanrı yüreklerdekini bilir diyeceksiniz. O halde geleceği öngörebilen Tanrı neden bu kadar zorluk çıkarır? Baskı altında olan, susmaları din tarafından emredilen pek çok çaresiz dünyayı işte böyle görür. Bu yüzden o zavallılar dünyayı öyle kabul eder; kadere boyun eğer; dünyanın kurulu düzenine pek karışmazlar. Böylece dünyanın adaletsizliği artar, kötüler daha pervasız olur, iyice çoğalttıkları zenginlikleriyle o sessiz çoğunluğu daha da bir ezer. Bu arada dayanamayanlar olur; yeni acılar, yeni feryatlar duyulur. Böylece Tanrı'nın suçtan vazgeçilmesini öğütlediği dünyada suç, büsbütün artar. Bu çelişki değil midir Peder? İnsanın günahtan kurtarılmak için sınandığı dünyanın böyle günahlarla dolup taşması neyle açıklanır? Onların yeteri kadar dindar olmamasıyla mı? Oh yapmayın.

Bir sınavdan başarıyla çıkmaya azmedenler başkasının başarısız olmasına aldırmazlar. Dünya imtihan yeriyse, din adına suç işlememek gibi güç işi başaranlar başkalarının suç işlemesinden kazançlı çıkacak, hatta onlara bakıp övüneceklerdir bile. Onların iyi sayılması için başkalarının kötü olması gerekir. İşte dinin işlediği günahları, yaptığı kötülükleri görüyor musunuz Peder? Hayalinde dahi olsa bir cehennem yaratan, önünde sonunda onu gerçeğe çevirir. Dindarlar suç işlenmesine bu yüzden sessiz kalır, nasıl olsa onlar cehenneme gideceğinden, sonunda kendileri de cennete gidebilmek için suç işlenmesi onların umurunda bile olmaz. Böylece her gün yeni kurbanlar verilir. İşte Peder, dinin dünyayı suçtan kurtarmak gibi bir derdi yokmuş demek ki. Yoksa sabır telkin eder miydi? Bir de insanların bu tür fikirleri bir tarafa bıraktığını düşünün. Tanrı'nın, cennet ve cehennemin olmadığına, öte tarafta bir şey bulunmadığına, ödül ve cezanın olmayacağına, böylece bu dünyada herkesin yaptığının yanına kâr kalacağına artık inandıklarını düşünün. Ne olurdu acaba? Haksızlığa uğrayan hemen zorbanın yakasına yapışır; kimsenin haksız yere zenginleşmesine izin verilmezdi. Herkes nasıl olsa telafisi olmayacağı için kötülüklerin önlenmesine çalışırdı. İnsanlar bir arada yaşayabilmek için fenalıktan vazgeçmek gerektiğine karar verirlerdi. Oysa onlar daha önce dinin insanları bir arada tutmaya yaradığını sanıyorlardı. Gerçi öyleydi, ama din bunu, onları birbirlerinden uzaklaştıran uygulamaları, haksızlıkları, eşitsizlikleri kabul ettirerek yapıyordu. İnsanlar bu eşitsizliklere rağmen bir araya geldiler, din sayesinde topluluklar oluşturdular. Ama sonunda bu haksız uygulamalar dini alt edecek bir seviyeye geldi. Şu halde, bir arada yaşayabilmemiz için birbirimizi değiştirmemiz gerektiğini anlamalıyız Peder. Din öteki dünya hayalini kurdurarak bu dünyaya müdahale hakkını ortadan kaldırıyor. Böylece insanlar birbirleriyle kavga etmeden, ama huzursuzca yaşıyor. Din, bu huzursuzluğu örtmek için bize dünyayı sevmememizi telkin ediyor. Böylece sebep olduğu mutsuzluğa artık tahammül edemeyenleri susturmaya çalışıyor. Kavga etmeliyiz Peder. Dini yıkmak kavga etmeden mümkün olmaz. Barış için savaşmak gerekir. Görüyorsunuz nasıl bir bozguncuyum ben. Ölüm elimi nasıl güçlendiriyor. Siz de benim gibi

yapın, eğer iyilik etmek istiyorsanız nifak sokun kalplere. O zaman mezara bile onu nasıl darmadağın ederek, zaferler kazanmış biri gibi girdiğinizi göreceksiniz."

"Bu sözler kanımı donduruyor. Artık daha fazla duramam."

"Ne o, kalkıyor musunuz?"

"Düşünceni değiştiremeyeceğimi anlıyorum. Sana bir yardımım dokunamaz. Gidiyorum."

"Hani bu kitabı okuyacaktınız bana?"

"Dinsizliğe daha fazla katkıda bulunacak bir işe girişmekten elbette kaçınırım."

"Eğer yanılıyorsam nerede yanıldığımı gösterin bana."

"Ben söyleyeceğimi söyledim."

"O halde söyleyecekleriniz eksik kalsın istemezsiniz. Yoksa din adamlarının dinsizliklerle dolu bir kitap karşısında susmalarını doğru mu buluyorsunuz? Yapmayın Peder. Size yakışan, nerede bir dinsizlik varsa üzerine gitmektir. İşte önünüze aşırı dinsiz, üstelik saygısızca yazılmış bir kitap koyuyorum. Susuyorsunuz. Düpedüz kaçıyorsunuz. Kanıtlarınızın sağlamlığına güvenmiyor musunuz yoksa?"

"Ben tartışmak istemiyorum."

"Eğer ben Tanrı'ya inansaydım, ona saldırdıklarında kalkan kesilirdim. Böyle isteksizliği ağır bir hakaret sayar, kendimi ona saldırmaya cüret edenlerden daha ağır bir şekilde suçlardım."

"Tanrı'nın intikamını almak biz kullarına düşmez."

"Demek siz, dinsizce atılganlığı onun hükümranlığına yönelik bir tehdit olarak görmüyorsunuz. O halde yazıklar olsun size. Ben ölüm halinde savaşırken, siz diri halinizle kaçıyorsunuz. Demek yenileceğiniz içinize doğmuş. Hayır Peder hayır, Tanrı iyi kullarını muzaffer görmek ister. Yenildiklerinde bile imanı, kınından çıkarılmış, tahtasında bilenen bir bıçak gibi görmek ister. Kaçmayın. Ben sizi elinizde silah, savaşırken görmek istiyorum. Düşüncelerimizin çarpışma meydanında sırtınızı dönüp gitmiş görmek istemiyorum. Zırhınızı çıkardığınızda kendinizi gülünç esvaplar içinde bulursunuz. O zaman aynaya bile bakamazsınız. Düşünün ki, bir savaşta silahı insanın her şeyidir; onu yitiren, her şeyini yitirmiş sayılır. O an silahını yitirenin geriye hiçbir şeyi kalmaz. Sizin silahınız inancınız olmalı. Ben yerinizde olsaydım, hayatım pahasına

bile pes etmezdim. Buna o zaman korku mu denirdi? Asla. Ama yenildiğimde, işte o zaman gerçekten ölmüş sayardım kendimi. Oysa siz daha ölmeden yenilmiş sayılıyorsunuz? Nerede kaldı sizin inancınız?"

"Peki bu kitabı okursam ne olacak?"

"Kalbim, aç bir kuşun gagası gibi Tanrı varlığının önüme koyacağınız yeni kanıtlarını kapmaya hazır."

"Konusu ne bu kitabın?"

"Kitaba bir masal havası hâkim. Ölüp öbür dünyayı boylayan; orada her şeyin düşündüğü gibi gideceğini sanan; ama hiçbir şey umduğu gibi gelişmeyen, bu yüzden şaşıp kalan saf bir sofu ağzıyla yazılmış. Hani kurnaz, dünyada olduğu gibi öbür dünyada da başına gelecekleri önceden bilmek isteyen, bunun için hesaplar yapan, bin bir dolap çeviren hilekâr ruhlu dindarlar vardır. Kitaptaki kahramanımız da onlardan biri. Hayatı boyunca dinden, geleneklerden zerre kadar ayrılmıyor, cenneti hakkedecek kadar faziletli yaşıyor, ama öldükten sonra yine cehennemi boyluyor. Çünkü bir sürü sürprizle karşılaşıyor; hiçbir şey düşündüğü gibi gitmiyor. Anlayacağınız Peder, kitap ölümden sonraki yolculuğu anlatıyor. Çok da eğlenceli hani. Bu yüzden can çekişmeye hazırlanan herkes bu kitabı okumalı. Özellikle saf dindarlar okumalı. Onlar dünya hayatını incelemiş, ama kefene sarılıp bir mezara yerleştirildiklerinde ne olacağı, başlarına neler geleceği, dahası o zaman nasıl davranmak gerekeceği konusunda hiç kafa yormamışlardır. Bu yüzden bu kitabın yazarını din adına kutluyorum. Bugüne dek dindarlara ölümden sonraki hayatta yol gösterecek kılavuz bir kitap yoktu. Dini bütünler bedbaht bir şekilde ve tavsiyeden mahrum ölüyorlardı. Çünkü en çok inananlar bile bu konular açıldığında şöyle bir kuşkuya kapılmaktan kendilerini alamazlar: Bu da dinsizlik belirtisi değil midir? Şimdi kim bilir bu söylediklerim size saçma geliyor. Ama bu saçma görünenler, kutsal kitaplarda ciddi ciddi olan şeyler. İnsanlar onları okurken kendilerinden geçtikleri için saçma olduklarını fark edemiyor. Ama bu kitabı okurken öyle bir derdiniz olmayacak; yani huşu duymayacaksınız. Bu yüzden saçmalığın farkına iyice varacaksınız. O zaman hayatınızın aslında ne kadar mutsuz geçmiş olduğunu görecek, bu kitabın ortaya koyduğu gerçekler ışığında yine de mutlu öleceksiniz. Elbette sadece dindarlar değil,

kafası çalışanlar da neşeli bir şekilde ölmek istiyorlarsa bu kitabı iki kez okumalılar. Yalnız, o kutsal dediğiniz kitapların bu ağırbaşlı kitabın yanına konulmaması gerektiğini size hatırlatırım. Çünkü asla onlarla yan yana duramayacak kadar edepsizdir bizim kitap. Haydi başlayın, başlayın da dünyadan artık ayrılıyor olmamın verdiği hüzün dağılsın; bu kitaptaki saf neşe bana üzüntülerimi unuttursun, yanılgılarımın hayatta bana kaybettirdiklerinin acısını gidersin. Ruhum hafiflesin, böylece beni çok geçmeden başlayacak yeni yolculuğuma hazırlasın."

CEHENNEME GİRİŞ

Ölüm tatlı bir vuruşla, bir nırsız gibi ilerleyerek ruhumu bedenimden kopardıktan sonra, adıma dinin gerektirdiği gibi, geride bıraktığım servete yakışacak bir cenaze töreni düzenlendi. Çok şükür, kalbime azap verici bir şey olmadı ve bedenim toprağa verilirken, ruhum kendisini dünyaya bağlayan zincirin son halkasının kopuşuna sevindi. Daha sonra, yüce dinimizin öngördüğünce, ruhların sonsuza dek esenlik ya da azap içinde olacakları o iki yerden birine götürülmek üzere iki meleğin gelip beni almasını beklemeye başladım.

Ama öyle heyecanlıydım ki, nasıl beklemem gerektiğine bir türlü karar veremiyordum. Yatarak, ayakta, diz çökmüş ya da yan uzanmış, çenem yumruğuma dayalı vaziyette? Sonunda sorgu meleklerini en iyi ayakta karşılayabileceğimi, onları yatıyor vaziyette karşılamamın ters anlaşılabileceğini düşündüm. Ahlaka pek aykırı görünse de oturmaktan kendimi alamadım; o zaman şaşkınlığım bir kat daha arttı. Demek ruhların da istediklerinde, oturmalarını mümkün kılan bir gerileri oluyormuş. Öyle ya, o olmasaydı çok Yüce Tanrım, bizi hep ayakta durmaya mecbur etmiş olmaz mıydı? Böylece saygım bir kat daha arttı, en dindar bir halle doğruldum, sanki tahtından kalkıp ilerleyen bir kral gibi ilerledim.

"Haydi ruh!" dedim tumturaklı bir halle. Etrafımda kimse olup olmadığını kolaçan ederek; "Haydi! Kalk da yollara düş. Sana sonsuzluğu vaat eden Tanrın, karanlıklar içinde seni ona götürecek yolu bulasın diye ayağa kalkıp yürümeni emrediyor. Haydi, sırtına işlediğin günahları yükle de yollara düş. Hiç umut beslemeden boşu boşuna affedilmeyi dile. Bak, içinde şeytanın kendi eviymiş gibi yuvalandığı o bedenin yok artık. Kefen onu tutsak almış; ölmüş isteklerin pençesinde bir zincir gibi gerilmiş, kıpırdayamıyor artık."

Ağır ağır, cesedimin başına gittim. Suratındaki kefeni sıyırıp, bir zamanlar canlılıkla bakmış o gözlere, çürümeye yüz tutmuş ağza, solmuş yanaklara baktım acı acı.

"Haydi" dedim tiksinerek. "Ait olduğun yerde, sana yakışan dünya yatağında layığını bul. Ruhu tutsak aldığın kafesin dağılıp giderken, sana ait her şeyin azaptan başka bir şey olmadığını görüp mutlu olacağım. Sen kendi yiyeceklerini arayan kurtların, böceklerin saldırısına uğrarken kalbim hiç sızlamayacak. Neden sızlasın ki? Sen de dünya lezzetlerinin peşinden bir zamanlar öyle koşmadın mı? Sen de yiyeceğini aramaya öyle çıkmamış mıydın? Onlar da işte şimdi kendi lezzetlerinin peşindeler. Ama gün gelecek, onlar da sıralarını savacak. Onların da bedenleri, tıkıldıkları delikte başkalarının hazlarına konuk olacak. O halde dünya için ölüm bile hayat değil mi? Ama öyle bir hayat."

Diz çöktüm. "Rabbim" dedim. "Uğruna adadığım hayatın bu sadık bekçisini, boş bir süs saydığı bedeninden kurtulmuş, zincirinden çözünmüş, azat olmuş bir halde yüzünü sana çevirebilmesi için huzuruna almaya tenezzül et."

Gözyaşlarım akmaya başladı; daha ağırbaşlı bir hal takındım;

"Heyhat!" dedim. "Yüce Tanrımın buyruklarına uygun bir hayat dilemiştim ben hep. Ama ne yazık, tam da istediğim gibi olmadı bu hayat. Dünya için fazlasıyla mükemmeldi; ama yine de ona kötü isteklerin gölgesi düşmüştü. Ama şimdi, Tanrı güneşi parlıyor artık. Kalbe sıkıntı veren isteklerin gölgelerinin geri çekilme vaktidir. Bir karaltıya dönmüş ruhlar eriyor; Tanrı huzuruna çıkmaya layık olanlar, onun mübarek ışığıyla aydınlanıp parlıyor. Bir zamanlar benim gibi, içlerinde karanlığa da yer vermiş olsa, ışıklı birer varlığa dönüşüyor."

Bir süre daha dua ettim; daha fazla çaba harcamalıydım. Şatafatlı bir vaizin kürsüde yaptıklarını tekrar edersem, bu, Tanrı'nın dikkatini mutlaka çekecektir diye düşündüm. O an gözlerimden yaşlar oluk gibi boşaldı; bir dindarlık sorgusundan geçirileceğim aklıma gelince bastım yaygarayı. "Tanrım beni affet" diye bağırdım. Kendime, "Seni affedecektir" diye telkin ettim. En derin bağlılığı ifade eden, daha dindar davranışlarla saygıdan belim tutulana kadar eğilip büküldüm. Zaten, vaizlerin söyledikleri aklıma geldikçe, bu hararetli sahneye bir sürü iç çekiş, inilti, hıçkırık, gözyaşı kendiliğinden katılmaktaydı. Sonunda

sessiz kalmaya alışık o yer öyle gürültüye boğuldu ki, diğer mezarlarda yatan bütün ruhlar başlarını kaldırıp baktılar; bana "maşallah" dediler. Ben de kendimden çok memnundum; bir fenalık etmediğime inanarak bu tumturaklı halimi hiç tavsatmadan sürdürdüm. Diğer mezarlardaki ruhlar söylenip duruyorlardı bu arada.

"Ne asil bir davranış!"

"Ne soytarılık!"

Kıskançlara cevap yetiştirmekten geri durmadım.

"Cennete girmek için dünyada çaba göstermek yetmez, bu gayreti mezarda da sürdürmek gerekir" dedim.

Aşırı dindarlığım dünyada olduğu gibi mezarda da bana düşmanlar kazandırmakta gecikmedi. Üç mezar ötede kıskanç bir ruh içini çekerek, "Demek Tanrı, kulları inansınlar diye, onların kendisini aldatmalarına göz yummak zorunda" diye konuştu. Hiç aldırmadım. İşlediğim günahları affettirebilme ümidine bağladığım ateşli halimi, onları itiraf ederek daha ileri götürdüm. Safça, aklıma gelen, cennete gitmeme engel olabilecek tek günahımın, çok kötü olan, yine de Tanrı'nın, kullarının sık sık yapmasında sakınca görmediği o işi yaparken çok konuşmak olduğunu açıkladım. O an iblis gülüşüne benzer bir ses duydum. Yan mezarda bir ruh bana bakıyor, gülmekten yerlere yatıyordu. Onun benimle aynı anda gömülmüş dinsiz adamın ruhu olduğunu anladım. Surat astığımı görünce, saygısız haline benimle konuşmak için ara verdi.

"Karın bundan şikâyet etmiyorsa Tanrın neden şikâyet etsin ki?" diye güldü. "Tanrı'ya ne bundan? Hem bunun bir sürü geveze çocuk edinmekten başka ne zararı var?"

Kıpkırmızı kesilmiştim; sertçe, "Yüz kızartıcı şeyler konuşmuyorduk" dedim. "Hepsi dine, ahlaka çok uygun şeylerdi."

Alaycı ruh "Ya, demek o işi yapmanın dine uygun şekilleri de oluyormuş?" diye sordu ciddi ciddi.

Çok iyi kalpli olduğumdan, davranışlarımın sanıldığı gibi günah olmadığını açıklamak, konuyu kısa kesmek için;

"Karım kendisinden koparttığım izni tekrar ettirmeye bayılırdı da" diye konuştum.

Gülmekten yerlere yıkıldı ruh. Sonra böyle ahlaksız ruhların doğasında olan, kendini hep bir bayağılıkla belli eden teklifsiz bir halle yaklaştı.

"Galiba sizinle aynı anda ölmenin şerefini paylaşıyoruz" dedi. "Sizi gömülürken gördüm. Ne törendi o. Bana evlendiğim günü hatırlattı. Yakınlarınız size veda etmeye pek hevesli görünüyorlardı. Teşrifattan, ağır din havasından ben de bunalımlar geçirdim. En az üç kişinin gömülmesine yetecek bir cenaze töreniydi. Doğrusu ben başkalarını eğlendirmeyi; mezarıma konulurken arkamdan 'haydi yallah, güle güle' denilmesini istemedim. Her gece yatağıma nasıl girdiysem mezarıma öyle girdim. İyi bir miras bırakmakla yakınlarımı sevindirdim; bir de beni gömerken memnun olmaya kalkmasınlar. Din adamlarını, o yırtıcı akbabaları da istemedim. Böylece cenazemde kim varsa gerçekten üzüldü. En azından hepsini üzmüş olduğum için, gerçekten üzüldüklerine eminim."

"Nasıl böyle konuşabilirsiniz? Sizi bekleyen felaketi görmüyor musunuz? Bu sözleri dinlediğim için günah işlemiş sayılabilirim. Size verilecek cezayı benim de paylaşmam istenebilir. Hiç korkmuyor musunuz?"

"Neden korkayım?"

"Şimdi gelip bizi alacaklar. Böyle konuştuğunuz için sizi cehenneme; beni ise kim bilir, Yüce Rabbim de uygun görürse cennete götürecekler. Yakınıp aman dilemeye bile vakit olmayacak. Yine de size telkinlerde bulunmak, hayatım boyunca beni hiç terk etmemiş dini duygularımdan birazını size geçirmek isterim. Acaba sizce de, şimdi diz çöküp af dilemenin sırası değil mi? Hiç olmazsa affettirebildiğiniz günahlar için daha az azap çekerdiniz."

"Aaa, ben böyle şeylere hiç inanmam."

"İnanmış görünseniz ne olacak ki?"

"Ben kendimi kandırmıyorum ki, bir de Tanrı'yı kandırmaya çalışayım."

"Yüce Rabbim gönüllerdekini okur. Ama inanmış görünseniz yine de size zararı olmaz."

"Nasıl yapabilirim bunu?"

"Çok kolay. Hiç düşünmeyin yeter."

"Ama ben bir zamanlar çok inkâr etmiştim."

"Daha iyi ya. O zaman, o sağduyulu varlık size daha kolay inanır. İnanmaya daha gönüllü olur; onu sevindirmiş bile olursunuz."

"Ya bugüne kadarki kuşkularım ne olacak?"

"Onlar da kolay. Dinimiz hem şüphe edip hem inanmanın mümkün olabileceğini göstermiştir bizlere."

"Ya, nasıl?"

"Kuşku bile duysanız, bunun suçunu kötü niyetli şeytana atarsınız. Uyku ile uyanıklılık arasında duran, kalbimizde biriktirdiği isteklerin kötülüğüyle beslenen o melun yaratık, zehrini ruhumuza akıtmadan edemez. Bu yüzden en dindarı bile kuşku duyacak olsa, Tanrı bunu anlayışla karşılar."

"Demek inanmasam da inanmış görünebilirim."

"Elbette. Dinin öyle kolaylıkları vardır. Görüyorsunuz ne basit. Hiç zahmet çekmeden kolayca başarabilirsiniz."

"Siz hiç zorlanmıyorsunuz anlaşılan."

"İnanmanın ne zorluğu olacak ki? Hiçbir şey düşünmemeye çalışmaktan başka. Bunu aptallar bile başarır. Yüce Rab, yine de kullarını zorlamayı sevmez. Bu yüzden onun sisteminde en budala olan da en akıllı olan kadar inanabilir, inanmış görünebilir."

"Peki hiç günah işlememekten bunaldığınız olmuyor mu?"

"Yani dindar olmak, hiç günah işlememek anlamına gelmiyor ki?"

"Nasıl?"

"Yüce Tanrım iblisin oyunlarından insanı bağışlar. İnsanın ise iblisi suçlu çıkarması pek kolaydır. İblise atın suçu. Sizi kurtaracak tek şey budur."

"Peki, Tanrı'yı başka türlü nasıl ikna edebilirim?"

"Mümkün değil. Önce inanmış görüneceksiniz. Tanrı'ya inanan inançsıza göre önde durur. Tanrı'ya inanan kendini daha rahat savunur; en güç durumlardan pek çok bahane bularak kurtulur. Çünkü Yüce Rabbim bizi zeki yarattı. Zekâ bu işlere çalışıyorsa kötü sayılır mı? Eğer insan Tanrı'ya inanabilmek için hile yapıyorsa bunda kötü olan ne var? O kendisine kötülüğü dokunacak bir şeyi yaratmaz. Ama inanmıyorsanız, haklı bile olsanız sizi onun karşısında öyle gösterecek ne olabilir? O zaman binlerce iyiliğiniz arasında günahınız çöp kadar olsa göze batar. Onu ne ile örteceksiniz? Düşünün ki, Tanrı sizden daha güçlü. O halde huzuruna çıktığınızda elinizde silah değil kalkan olmalıdır."

"Ya ben haklıysam?"

"Farz edin ki haklısınız. Ama haksız da olabilirsiniz. Yanılabilirsiniz. Hiç olmazsa bu ihtimali düşünerek temkinli davranın. Kaldı ki, meydan okumak hiçbir durumda size zafer kazandırmayacakken. O halde kuşku bile duysanız, inanmış görünün. Yanılırsanız kazançlı çıkarsınız. Yanılmazsanız kaybınız olmaz. Hiçbir zahmete katlanmadan girişeceğiniz bu davranış için gösterilecek temkini, dinsizliğin size verdiği gözü peklilikten sakınarak da elde edebilirsiniz."

"Ya demek, bir kurnazlığa sapmadan Tanrı'ya inanmak elden gelmiyor."

"İnanmış görünün; o zaman Tanrı'nın diyeceği bir şey kalmaz. Bu onun huzuruna çıktığınızda dilediğiniz gibi konuşma hakkını da size verir."

"Ya kalbimdekini okursa?"

"İnsan kendini bağışlayamadığında Tanrı'yı bile kabahatli çıkaracak tıynettedir. Şeytana atın suçu. Çünkü o, şeytanı bize iyilik olsun diye, kalbimize sokulacak kadar yakın yaratmıştır. Şeytanı suçlamakta çok ileri giderseniz Tanrı bundan zararlı çıkacağını bilir. En azından susturmak için sizi affetmiş görünebilir."

"Ya kabul etmezse?"

"Eder. Çünkü Tanrı da şeytanı suçlamak için vesile arıyor."

"Etmedi diyelim?"

"Edecektir. Çünkü Tanrı iki kez hayal kırıklığına uğramaya gelemez."

"Nasıl yani?"

"Şeytanda yanıldım, bari insanda yanılmış olmayayım, der. Kulunun söylediklerine kuzu kuzu inanır. Görüyorsunuz, sadece inandım demek bile insanı ne zahmetlerden kurtarıyor. Zaten insan iyi olduğundan değil, sırf kurnazlığından, menfaati öyle gerektirdiğinden inanır. Eh artık inandıktan sonra neden, nasıl inanıldığının bir değeri yoktur."

"Ben yapamam bunu."

"O halde Tanrı'nın gazabına uğramaya hazır olun. Sizi bekleyen korkunç acıya, en ağır işkencelerden geçirilmeye, en kötü belalara uğramaya hazır olun."

"Ona bile olsa yalan söylemek elimden gelmez. Çünkü Tanrı'nın olmadığına şüphem yok."

"Keşke olsaydı, o zaman daha kolay inanırdınız."

"Nasıl yani?"

"İnanç söz konusu oldu mu şüphelerimizle sınanırız biz. Kaldı ki, insan şüphe ettiği sürece Tanrı baki kalacaktır. Çünkü Tanrı bilgimiz tam değildir."

"Neden bizi şüphelerle yarattı o?"

"İlahi adalet günü geldiğinde, dinsizlere bile hak verilecek hususlar olacak. Onlar 'Tanrı bilgimiz tam değildi, kuşku duymamak elimizden gelmedi' diyecek ve suçu kutsal kitaplara atacaklar. Çünkü onlar bile o yüce varlık hakkında tam bilgi vermez, hatta kafamızı daha da karıştırırlar. Gerçekte kutsal kitaplar Tanrı'dan en az bahsedilen kitaplardır, onları defalarca okusak, yine kafamızda net bir fikir oluşmaz. O halde en iyisi onları hiç okumamaktır. Okumamaktır ki, insan Tanrı'yı dilediği gibi düşünebilsin, tefekkür âlemine dalabilsin. Öte yandan kutsal kitapların öğüdüne uysak Tanrı üzerine hiç kafa yormamak gerekecek. Çünkü o yol gösterici kitaplar, 'Tanrı'ya düşünmeden inanın' der. Çünkü düşünen şüphe kapısını aralar; şeytan da bunu kollamaktadır işte. Hemen oradan dalar. Zor iştir düşünmemeye çalışmak. İnsan önce kafasını boşaltmaya bakmalıdır. O halde en yüksek dindarların, kafası en boş olanlar arasından çıkması bir tesadüf mü? Çünkü bilgi eksik kalınca fikirler kendilerini şüpheyle belli eder. Şüpheden kesin bir doğru çıkarmak mümkün olmaz. O zaman bir günah işlemiş olmamak için onu hiç düşünüp tartmamak gerekir. Yani kafaya bir fikir gelince, o sanki hiç gelmemiş gibi yapmak. Tüm büyük dindarlar bu güç durumla karşı karşıya kalmıştır. Belli etmez, ama bu hali en düşünceli oldukları anlarda açığa vururlar. Aslında o an kara kara, bu güç sorunu kendi kendilerine halletmeye çalışıyorlardır. Yoksa onları düşünceli gördüğümüzde, bu sandığımız gibi değildir. Herkes de onların o an dini konuları düşündüğünü sanır değil mi? Oysa tam tersidir. Düşünceli olmak onların istediği değil, istemediği bir durumdur. Aslında kafalarından dini konuları atmaya uğraşmaktadırlar. Bu durumdan en iyi kestirip atarak çıkabilirler. Bu yüzden hiçbiri tartışmaya girmez; onlara hiçbir fikir kabul ettirilemez. İşte bağnazlık budur. Böylesi, çaresizlikten doğar. Yani kafaya

bir fikir gelmesini önleyememek; düşündüğü için kendinden nefret etmek. Çünkü Tanrı'ya erişmeye çalışan, şeytana da yakınlaşmış olur. İnsan Tanrı'ya sokuldukça şeytan da ona sokulacaktır. Çünkü o kötü yaratık, Tanrı'ya yakınlaşma fırsatını kaçırmak istemeyecektir. Bu yüzden zavallı insan ne kadar dindar olayım derse kendini şeytanla o kadar kuşatılmış bulur. Bu yüzden en yüksek dindarlar belli etmez, ama başlarının üzerinde hep, kendilerine musallat olmuş şeytanla gezer. Tüm duaları o kötü ruhluyu kendilerinden uzaklaştırmak içindir; oysa herkes onların Tanrı için dua ettiklerini sanır. Oysa tam tersi. Böylece insan Tanrı'ya ne kadar inanırsa şeytan da onun evine o kadar yerleşir. Sonunda Tanrı ve şeytan insanı aynı yerden sıkıştırır; bazen iki ayrı yöne çekiştirir. Sanılır ki, birinden uzaklaşmak diğerine yakınlaşmaktır. Ne var ki, biri konuştu mu, diğeri de konuşur. İnsan kimi zaman hangisini dinlediğini şaşırır; bazen ikisini de aynı anda dinlemek durumunda kalır. Bu yüzden Yüce Tanrı, şeytanın işlerinden dolayı kullarını bağışlayacaktır. Ama önce kulu şeytana tam teslim olmalıdır. Çünkü zavallı kulun kandırılmış olması için şeytana iyice boyun eğmesi gerekir ki, Tanrı onu daha kolay bağışlasın. En yüksek dindarlar, şeytanın hiç karışmadığı kendi ufak tefek kusurlarını bile ona yüklemekten çekinmemişlerdir. Tanrı şeytana hesap sorduğunda onun 'haberim yoktu' deme tehlikesini ise ona büsbütün kulak vererek gidermişlerdir. Bu yüzden hesap günü geldiğinde asıl kıyameti şeytan koparacak. Tanrı kulları, bütün günahlarını onun sırtına yükleyince, o bas bas bağıracak; bir kısmını kabul ederken, çoğundan habersiz olduğunu söyleyecek. Ama yalancıya kim inanır? Yalancıya yalan isnat etmenin ne zararı var? Böylece o gün, insanoğullarının marifetiyle şeytanın yalanları çoğaltılmış olacak; o kötü yaratık daha da güç durumlara düşürüldüğünden Yüce Tanrı kullarından hoşnut olacak."

Bu dini telkinlerle yüklü, imansızın kalbindeki şüpheyi giderip onu doğru yola sevk edecek, çok yüksek seviyeden açılmış konuşmam hiç etkilemedi dinsiz ruhu. Onu Tanrı yoluna çekmek için gösterdiğim, az önceki vaazımla da desteklenmiş çabaları görmezlikten geldi; bildiği yoldan yürüyeceğini söyledi. Ardından sırtımızı döndük; her birimiz kendi yönümüzde, melekler gelip bizi götürmeden önce bedenlerimize son vedayı ettik. Karşılıklı dövünmeye başladık. Ben tiksintiler

içindeydim; mekruh cismim üzerine eğiliyor, bir zamanlar günahtan yüz çevirmemiş korkunç surata bakıyor, ona kahrediyordum. Sanki düşmanımdan kurtulmuştum; memnundum. O ise bir sevgiliden ayrılmışçasına üzüntülüydü; ibadetini başka türlü yerine getiriyor, namazını başka türlü kılıyordu.

"Ah" diyordu, "benim sevgili tapınağım. Çiçeklerimi yığdığım tatlı mihrap. Elveda. Beni hazlarınla ağırladığın o sıcak yuvaya ne yapsam da şükran borcumu ödeyemem. Haydi, tabiatın esir almak için üzerine salacağı bir çiçek ordusunun hücumuna hazırlan. Onun uysal hizmetkârı, nakış işler gibi doğa Tanrı'ya sunmak için senden bir çelenk örecek; kurtlar, böcekler, onun ebedi krallığının işçileri olacak. Arı gibi çalışacak, senden taze bir demet oluşturacak. Kendinde kötü bir Tanrı'ya yer vermeyecek kadar tıka basa dolu; yükü misk kokularıyla ağırlaşmış tabiatın çelenginde, defne yaprakları arasında onun zümrütten tacının iğnesine tutturulmaya hazırlan, ey tatlı varlık. Senin gözyaşların gül yapraklarından damlayan şebnem taneleri olacak. Karanfil gibi kokacaksın ve ruhum dudaklarına kondurduğum son veda öpücüğünü aramak için sümbüller arasında gezinecek. Seni çiçekler arasında bulan ruhum şaşıracak, çünkü onun bir çelenk ordusuyla teslim alınmış eşi olacak. Zambaklar ülkesinde esir düşmüş; zafer takını ören dallar arasında sıkışıp kalmış. Sabah uykularından yeni uyanmış fesleğenler, 'onu uyandırmak mı istiyorsun? O şimdi kokumuzda yatıyor' diyecekler. Yine de yapraklar hışırdayacak; güneş uyansın diye ilk ışıklarının örtüsünü üzerine çekecek. İşte seni öyle bir gelecek bekliyor tatlı varlık. Tapınağının ziyaretçisi, kalbini tabiatın kucağına bırakıyor. Emanet sandığında bir hazineye düşmüş gibi, kendi hasat zamanını bilecek; tek zerresi boşa gitmeyecek, doğa Tanrı ondan kendi ömrünün bereketli tohumunu devşirecek."

O bunları diyor, ben ise kendi bedenime lanet, beddua ediyordum.

İkimizin de gözyaşları sel gibi aktı.

Ben kendi geleceğime ağlarken, o geçmişine yanıyordu. Gelecek pek umurunda değildi. Benim ise hem geçmiş hem gelecek kaygım vardı.

Ben işlemiş olduğum günahlar için ağlıyordum. O ise işlemeye vakit bulamadığı günahlara yanıyordu.

Gecikmiş ölümün fazlasıyla uzattığı hayata, bana daha çok günah işleme fırsatı verdiği için ağlıyordum. O ise, ne kadar geç de gelse, erken gelmiş saydığı ölüme, böylece kısalttığı hayata yanıyordu.

Onun gözyaşları tatlıydı, anıları gibi. Benimkiler ise günah korkusuyla tatları buruk, ne kadar acı olsalar yine onları yeteri kadar acı saymazdım. Bu yüzden gözyaşlarım beni zehirliyordu.

İkimiz de saçımızı başımızı yolduk; mezarlarımızı feryatlarımızla inlettik. Ne var ki, o, gözyaşlarıyla geride bıraktığı hayata şükran borcunu ödüyordu; boşa akmış sayılmazlardı. Benimkiler ise ne kadar çok olursa o kadar gümbürtüye gidecek gibiydiler. Çünkü geçmişim gözümde değersiz; geleceğim ise belirsizdi.

Aradan uzunca bir süre geçti, ne gelen vardı ne giden. Sabırsızlanmaya başlamıştım. Ne zaman gelip bizi alacaklardı? Ne olacaktı? Gerçekten bir sınavdan geçirilecek miydik? Bizi sorguya çekecekler miydi? Hangi günahlarımız için nasıl yargılanacaktık? Cennete gitme şansını elde edebilecek miydim? Ya ufak tefek günahlarım büyütülür de cehenneme gönderilirsem, o zaman ne olacaktı? Yaptığım onca fedakârlık, sıkı perhiz, tuttuğum oruç, ettiğim iyilikler, hepsi boşa gitmez miydi? Düşündüm. Ya Tanrı'nın aksi bir günü huzuruna çıkarsam; ya beni yargılarken huysuzluğu tutarsa, ne yapardım o zaman? Öyle ya, en orta halli bir günahkârı bile canından bezdirecek kadar akıllı uslu yaşamış olsam da kabahatlerim olmuştu. Hemen aklıma bunlardan en büyükleri geldi. Gerçi cehennem kapılarında zındıklarla birlikte sorguya çekildiğimizde bunların sözünün bile edilmeye değmeyeceğinden emindim. Yine de benim için tutulacak iki yol vardı; benim gibi dini bütün herkese önerilebilirdi.

1) Eğer melekler bu kabahatleri günah sayacak kadar büyütürlerse, karşı çıkmak onları büsbütün kızdıracağından kurnazlıkla susup, "ya ama bunlar günah mıydı? İnanın bilmiyordum" demek; ince, kısık bir sesle bağışlanmayı dileyerek cennete alınmayı rica etmek;

2) Eğer melekler bu kabahatleri önemsiz bulursa, o zaman bunun büsbütün tersini yapmak; onların en ağır günahlar olduğunu açıklamak, vicdan azabıyla saçını başını yolmak, bağışlanmaya layık olmadığını söyleyerek, cehenneme atmaları için yalvarmak.

Ardından Tanrı huzuruna çıkarıldığımda nasıl davranmam gerektiğini düşündüm:

1) Eğer Tanrı o gün iyi günündeyse kendime karşı kötü olacak; işlediğim günahlardan kendimi bağışlamayacak , beni cezalandırmasını dileyecektim;

2) O gün eğer Tanrı'nın huysuzluğu tutmuşsa, çok uysal olacak, sessiz duracak ve hoşgörüsüne sığınıp beni bağışlamasını dileyecektim.

Kendi kendime dedim ki:

"Ey Rabbim, senin aptal kulların 'Yarabbim sen bizi şerrinden koru' diyerek sana sığınırlar, ama akıllı kulların, senin şerrinden korunmak için daha kurnaz bir yol bulmuşlardır, o da şudur: Sen iyi olunca senden iyi, kötü olunca senden kötü olmak."

O an bunları düşündüğüm için kendimden çok memnundum; yine de sıkıntım geçmiş değildi. Bir ara yandaki mezarda kaygısızca bekleyen dinsiz ruha takıldı gözlerim. Ben böyle kıvranıp dururken, o ne rahattı yarabbim. Dünyada da böyle değil miydi? O an huzurunu kaçırmaya çalışmanın dindarca bir davranış olacağını düşündüm. Çünkü dindarların tesellisi dinsiz bildiklerinin rahatını kaçırmaktan gelir. Onlar zaten cehenneme gideceklerinden, huzursuz edilmekle bir şey kaybetmez, ama bizler çok şey kazanırız.

"Neden korkuyorum ki" diye sordum kendime. "Yüce Rabbim cehenneme sığdıramadığı zındıkları koyacak yer bulamazken beni oraya atmayı düşünmeyecek herhalde. Elbette cennete gideceğim. Şu dinsiz ruhun tasasız haline bakarak anlıyorum bunu. Bu hal bile bir saygısızlıktan ileri gelmiyor mu? Yüce Rabbim bunu elbette ağır bir suç sayarken benimkileri hiç görmeyecektir"

"Bu yüzden" diye düşündüm, "Günahlarımı hiç çekinmeden Tanrı'ya söyleyebilir; onları beni utandıran şeylermiş gibi gösterebilirim. Hatta onlarla ona sevgimi de ispat edebilirim. Böylece bir diken yığınından meyvelerim devşirilmiş olur. Vereceği cezaya bile gönüllü olduğumu görürse sevinci bir kat artar; o zaman bana daha çok inanır. Günahlarımızı açıkladığımız bir anda onun güvenini kazanmak ancak böyle olur. Zaten öyle değil midir? Tanrı sevgisi, kılıcı kesmek için indiğinde bile boynumuzu hemen altına uzatmak değil midir? Tanrı'yı seven, hiç olmazsa kılıcının saplandığı yer olayım der; bağra saplanacak

bir hançer olsa hemen ona kalbini açar. Her âşık gibi inler, 'Aşk bir bıçak olsun, ama bari kessin' diye dua eder. Tanrı'nın verdiği cezayı bir kez de kendi eliyle yineler."

Benim böyle kendimi avutarak, sıkıntılar içinde kıvranmamı seyreden ruh alaylı alaylı;

"Şu Tanrı'nın iyi kullarına dünyada olduğu gibi mezarda da rahat, huzur yok anlaşılan" dedi.

"Sen kendine bak" diye konuştum sert sert.

Saygıdeğer dinimiz zındıkları mutlu görünce hemen mutsuz edilmelerini emreder. Bu aslında uzaklaştırmak değil, onları kendimize yaklaştırmak içindir. Çünkü onları azdırmak, cehenneme daha çok gitmelerine sebep olmak, böylece cennet yolunu gereksiz kalabalıktan kurtarmak dinin olağan işlerindendir. Bu yüzden onun yanımda olmasından çok memnundum.

"Eğer dinsizler ve günahları olmasaydı ne olurdu halimiz?" diye düşündüm. "Bizi cennete sokan kendi iyiliklerimizden çok onların günahları değil midir? Biz her türlü kötülükten sakınır, zevke ayrılabilecek saatleri ibadete ayırır, oruç tutar, vaktimizi günah işlemeyeceğiz diye sıkıntıyla geçiririz. Oldukça keyifsizdir hayatımız. Keyfimiz asıl, bir zındığı günah işlerken görünce yerine gelir. O zaman dilediğimiz gibi atıp tutma hakkına sahip oluruz; o sıkıntılı hal böylece üzerimizden kalkar. Bir keşiş gibi yaşamaktan bezginizdir, ama dinsizler karşısında kızıp köpürürken zevkimize diyecek olmaz. Nasıl olmasın ki? O zaman onlara bakıp cehennemi görür, dünyada utanmadan yaptıklarının daha iyisini biz, cennette yapabileceğimizi düşünürüz. Cehennem olmasaydı cennet olmazdı. Cehennemin olması ise, ona girecek zındıkların olmasıyla mümkündür. Onlar günah işlemeseydi Tanrı gözünde ne ayrıcalığımız olurdu? Zavallı dinsizler. Bilmiyorlar ki, günah işlemekle bizim cennete girmemizi kolaylaştırmış oluyorlar. Her şeylerde kusur bulan Yüce Rabbim hesap günü, yaptığımız iyilikleri beğenmese bile, zındıklardan ve günahlarından öyle yılacak ki, iyiliklerimiz çöp kadar olsa gözüne dağ gibi görünecek. Bu ancak onların çok ağır günahlar işlemesiyle mümkündür; bu da dünyanın en kolay şeyidir. Çünkü dinden çıkmak ona girmekten daha basittir. Üstelik Tanrı insanı öyle yaratmıştır ki, çölde yaşayan keşiş bile olsa günah kapısı aralık durur. Bu

yüzden birisini günaha itmek onu doğru yola çekmekten daha kolaydır. Zaten Tanrı da insanı, çok şükür günaha itilirken durmasını bilmeyecek şekilde yaratmıştır. Bu iyi bir şey değil midir? Öyle ya, onlar kötü olmasaydı biz iyi sayılır mıydık? Tanrı da bilir ya, insanlar ikiye ayrılır; günaha itildikleri için koşanlar, başkalarını günaha ittiği için yerlerinde duranlar. Ben günah işlenmesini severim, ama başkalarının günah işlemesini. Çünkü günahsızlığımın farkına daha iyi varır, namus ve faziletin iman dolu tadını o zaman daha iyi tadar, şikâyet etmeye daha çok hakkım olur. Üstelik yakınmalarımla hesap günü karşısına çıktığımda Tanrı'nın diyeceği bir şey kalmaz. O zaman, Tanrı beni konuşturmaya değil susturmaya çalışacaktır. Hatta beni yatıştırmak için günahkâr kullarının tarafını tutmuş gibi görünebilir. Yine de onların lehinde konuşmasına izin vereceğim. Öyle ya, şu berbat zındıklar günah işlemeseydi, din insanların gözünü nasıl korkutabilirdi? Onun elinde günahtan başka vurup öldüreceği bir silah var mı? Hayır hayır, din kötülüğe gerçekten isteyerek karşı çıksaydı dünyada kötülük olmazdı. O gerçekten olmasını istediğini yaptıracak kadar güçlüdür. Ama dinsizler, kuşku duyurmak için dini kötülüklere karşı çıkıyormuş gibi gösterebilirler. Amaçları dini güçsüz göstermektir; dinle olan bağlarımızı gevşetmek, sonunda şöyle sordurmaktır: "Neden din yüce olduğu kadar güçlü olamıyor? Neden kudreti karşı çıktığı kötülüklerin işlenmesine engel olamıyor? Umut vermesi, bize umutsuzluğu tattırmak için mi?" İşte dinsizlerin propagandası. Onlar kötü niyetli olduklarından, dini kötülüklerin işlenmesine karşıymış gibi gösterir. Oysa 'din, kötülüğe karşıdır' demek, günahtır. Çünkü onu zayıf, Tanrı'yı aciz gösterebilir. Hem kulu sırf budala olduğu için günah işliyorsa Yüce Tanrı'nın elinden ne gelir? Hesap günü, herhalde o, etrafına şaşkın şaşkın bakacak; Rabbin kendisine söylediklerinden bir tekini bile anımsamayacaktır. Al sana bir dert daha. O zaman ne olacak? Öyle ya, bir kul sırf budalalığı yüzünden günah işlemiş olduğu gibi, yine budalalığı yüzünden iyilik yapmış, günahtan kaçınmış olabilir. Yüce Tanrı cennetine almadan ona birazcık akıl eklemeyi yerinde bulacaktır. Onun da buna diyeceği bir şey olmaz. Ama bir kul sırf aptallığından günahlar işlemiş, iyilikten kaçınmışsa, işte felaket oradadır. Çünkü Yüce Tanrı, kulları sebebini iyice anlamadan ce-

henneme girsinler istemez. Bu yüzden meleklerini cehennem kapısında eksiksiz bir izahat vermeleri için görevlendirir. Ama budala kul yine bu izahatı anlamazsa o zaman ne olacak? Kim bilir o melekler ona anlatmak için nasıl kıvranacak, ne dil dökecekler? Onların sabırlı oldukları kesin. Ya Tanrı, şu herifin kafasına daha iyi girsin diye ona biraz akıl eklemeyi düşünürse o zaman o, budalalıktan kurtulur kurtulmaz, 'neden bu aklı bana hayattayken vermedin' diye yaygarayı basmayacak mı? O an her şeyin karışacağı kesin. Dinsizler ise bu karışıklığa bakıp memnun memnun gülümseyecekler. Bence bir budalayı cehenneme sokmak, bir akıllıyı cennete sokmaktan daha zor. Hatta Yüce Tanrı bu zorluktan bezip onların hepsini cennete almayı bile deneyebilir. Çünkü onlar aptallıklarından Tanrı'yı bile usandırabilirler. Melekler akıllıca bir şey diyecek, onlar aptalca yanıtlar verecekler. Kim dayanır buna? Nitekim Yüce Rabbin onları cennetine alıp ebediyyen susturmak isteyeceği kesin. Böylece aptallar, daha aptalları en ön safta bir sıra halinde dizilerek cennete girecekler. Fena da olmaz hani. Neyse, gelelim bizim konulara. Şu dinsiz ruha bakıyorum da pek rahat görünüyor. Umarım çok ağır günahlar işlemiştir. Dinsizleri günaha daha fazla kışkırtıp onları bir an önce cehenneme yollamak dindarlığın en belli başlı gereklerinden biridir. Bu yüzden bir insan ne kadar dindar da olsa, kötülüklere karşı çıkıyor görünmekten çekinmez. Eh ben de öyle yapayım bari."

Bu ağır dini konuları düşünmekten sıkılıp, dinsiz ruhla konuşmak, zındıklığından emin olmak istedim. Bunun için başka dindarların yaptığını yaptım. Onlar da aslında günaha daha çok itmek istediklerini doğru yola çekmeye çabalar; onları kurtarmak istiyormuş gibi görünürler. Sonunda dindar daha çok kurtulurken, kurtarılmak istenen uçuruma daha da düşer.

Yüzüme, kurnazlığın işine geldiğinde kendini alıkça göstermesini becerebilen maskesini taktım; ibretle:

"Şeytandan da yardım ummayın siz" dedim. "Tanrı önüne çıktığınızda dost sandığınız şeytan size sırtını döner; dünyada canciğer ahbap da olmuş olsanız o an sizi tanımadığını söyler".

"Ben cennete girmek için yanıp tutuşmuyorum" dedi ahmakça.

"Eğer cennete girmek umudu taşımasaydı Tanrı'ya inanmanın ne zevki kalırdı?" diye konuştum.

"Benim için fark etmez."

"Yani cehenneme gitmekten korkmuyor musunuz?"

"Tanrı'yla bir karşı karşıya gelelim hele."

"Bir saygı duymadan Tanrı'ya erişmeyi ummak mümkün değil."

"Göreceğiz bakalım bende bir saygı uyandıracak mı?"

Bu dinsiz ruh anlaşılan Yüce Tanrı'ya ahlaksızca yazılmış uzun bir şikâyet listesi sunacaktı.

"Günahlarınız ortadayken onun sizi dinlemeye yanaşacağını sanmam."

"O zaman cehenneme atılmam bir haksızlık olur."

"Tanrı'yla konuşsanız elinize ne geçecek ki?"

"Beni dinlemesini isteyeceğim. Çünkü dinleyen ikna olmaya başlamış demektir. Sonra onunla oturup felsefeden konuşmak, karşısında mantık yürütmek çok hoş olacak."

"Hey Tanrım" diye düşündüm, "şu senin şüpheci kullarının inançsızlıkta işi ne kadar ileri götürdüğünü gör".

Ardından saf, saf sordum: "Siz filozof musunuz?"

"Değilim, ama cehenneme atılırsam filozof olacağım kesin. Orada inceleme merakım büsbütün artacak. Pek çok araştırmalara girişeceğim. Kafama yanıt arayan bir sürü soru gelecek. Pek çok budalaca soruyla karşılaşacağım. Tüm zamanım onlara akıllıca yanıtlar aramakla geçecek. Ama cennette öyle olur mu hiç? O rahatlık içinde soru sormak kimin aklına gelir? Oraya filozof giren tüm bildiklerini unutarak çıkar. Cennette düşünmeye düşünmeye kafa tembelleşir. Öyle olması doğal. Tanrı cennete sokacağı kullarını hiç düşünmeyenler arasından seçmiyor mu? O halde onlar tam yerlerini buluyorlar. Ama düşünenler düşünmekle sadece günah işledikleri için, tam gitmeleri gereken yere, cehenneme gidiyorlar."

"Yüce Rabbimin kısmetimde bana uygun göreceği yer hakkında fikir yürütmek haddim değil" diye konuştum. "Yine de beni cennetine layık göreceğini sanıyorum. Ona daha yakın olabilmek için. Eğer izin verirse. Bunu ümitsizce diliyorum. Çünkü Rab ne kadar vaatte bulunmuş da olsa, ümit etmemeyi telkin etmiştir bize. Çünkü iman, hayal kırıklığını kaldırmaz. Sırf bu yüzden, Tanrımın gönlü hoş olsun diye, dünyada hep yoksul olarak yaşadım ben. Tanrım istedi diye yoksulluğu seçtim. Ama

ne var ki, o bana bir sürü servet verdi. Yine de bir umut beslememeye çalıştım. Biliyordum ki, bir fakir umut ettiğinde umut onu yine terk eder, ona, harislik, açgözlülük, hırs olarak döner. Bu kötü duygular, yoksulun ruhuna zenginin ruhuna sızdığından daha kolay sızar. Ama zenginin umudu ona hırs olarak döndüğünde türlü kapılardan geçer, labirent gibi yollara dalar ve ancak ondan sonra kalbe ulaşır. Bu yüzden hırs, fakiri zenginden daha beter bir hale getirir. Şimdi de hırsım yok. Ama Rabbimin bu fedakârlıklarımın karşılığını bana fazlasıyla ödeyeceğinden, yüzümü kara çıkarmayacağından eminim."

"Hiç sanmıyorum."

"Göreceğiz bakalım."

"Sizin durumunuz daha kritik."

"Onun hiddetiyle karşılaştığınızda nasıl yanıldığınızı göreceksiniz."

"İkimiz de göreceğiz."

"Bu meydan okuma sizin aleyhinize olacak gibi görünüyor."

"Aksine, ben sizi bu işten zararlı çıkacak taraf olarak görüyorum."

Bu karşılıklı meydan okumadan sonra mezarlarımıza çekilip beklemeye başladık. Ne var ki, aradan o kadar zaman geçmesine rağmen ne gelen vardı, ne giden. Telaşlanmaya başlamıştım. Ne olmuştu? Neden gecikmişlerdi? Yoksa bizden önce uğramaları gereken başka yerler mi vardı? Kaygı içinde bir aşağı bir yukarı gidip gelmeye başladım; yorularak yüksek bir yere oturdum, yolu gözlemeye başladım. O zaman beni paralayan korkunç şüpheler belirdi kafamda. Yoksa dinin öngördüğü, ölmeden önce bize belletilen, meleklerin gelip ruhları götürmesi teorisi bir safsata mıydı?

"Eyvah" diye düşündüm, "eğer öyleyse, hapı yuttum ben". Onca ibadet, onca dua, hepsi boşa gitmiş sayılmaz mıydı bu durumda? O kadar zahmete neden katlanmıştım ben?

Titremeye başladım. Dinsiz ruha bakarak düşündüm. Öyle de olsa böyle de, onun için değişen bir şey olmayacaktı. Kaybettiği ne vardı ki onun? Ama ben bu uğurda bütün hayatımı gözden çıkarmıştım.

Koca bir hazineyi öne sürerek kumar oynamıştım. Kaybetmeye nasıl dayanırdım? Sakinleşip, düşüncelerimi gözden geçirdim. Ne yazık ki onlar arasında hiçbiri yoktu ki, tam bir kesinlik taşısın. Gerçek bile sayılmazlardı. Düşündükçe korkum arttı. Bilinmeyene karşı olan güven-

sizlik, beni bekleyenin ne olduğunu tam olarak bilememe, ölümden sonraki hayata dair birtakım düşüncelerim, önyargılarla beslenmiş kimi kuşkular, hayatta olduğu gibi burada da beni bin bir kararsızlık içinde bırakıyordu.

"Oh" dedim, "Dinin bize telkin ettiği doğruysa, beni bekleyen gelecek önümde biri cennete diğeri cehenneme götürmek üzere iki yol açacak. Ama ne zaman? Can alıcı meleğin tırpanıyla biçilip hasat edildikten sonra, ruhlar için vaktin sonsuza dek uzatılması mümkün mü? Yoksa adaletin tecelli edeceği ana dek bu mezarda mı kalacağım? Eğer öyleyse cehennem bile bundan daha iyi değil mi? Oh, demek cehennem bile ölümden daha korkunç olmayacak."

Ama Rab halime acıdı. Nihayet bize doğru yaklaşan iki ışık gördük. Bunlar mezarın tepesine varınca iki melek şeklini aldı.

"Oh" diye bağırdım sevinçle, "demek yanılmamışım."

Dinin öğrettiklerinden, talihsiz yolculuğumuz başlamazdan önce bir sorgudan geçirileceğimizi biliyordum. İki melek yaklaştılar, dikkatle baktılar, aralarında fısıldaştılar.

Ne soracaklarını biliyordum, bu yüzden bir atılganlık gösterdim; kendimi önlerine attım. Yanıtlarımı, onlar ağızlarını açmadan bir çırpıda sıralayıverdim. Buna bildiğim en zor duaları ekledim. Günahlarım için affedilmeyi ümit bile edemediğimi itiraf ettim. Tanrı'nın hoşuna gideceğini bildiğim bir alçakgönüllülük gösterdim. Halimin perişanlığını içtenlikle ortaya koyan bu davranışlarımı gürültülü, aşırı sevgime bağladım. Bu arada başımı yerden hiç kaldırmadan gizli gizli onlara bakıyor, nasıl bir etki yarattığımı görmeye çalışıyordum.

Birden bir tekme yediğimi hissettim. Sırtüstü yere yuvarlandığımda ne olduğunu anlamamıştım. Ama tekmelendiğim kesindi. Çok şaşırmıştım. Meleklerin bacakları olabileceğini, sinirlendiklerinde tekme atabileceklerini hiç düşünmemiştim.

Sert bir ses yerden kalkmamı emretti. Öfkeli bakışlar gördüm. Yüzükoyun yere uzanmamı söylediler. Şaşkın şaşkın denilene uydum. Ellerinde kırbaçlar, yaklaştılar. İlk kırbacı yediğimde duyduğum acı çıplak olduğumu hissettirdi bana. Titreten bir ses, ardından daha korkunç hakaretlerle cesedin içine girmemi emretti. Bir bataklığa dalar gibi o çürümüş et yığınına girdim. O zaman ölü bedenimin kıpırdadığını, ke-

fenini sıyırmaya başladığını, hayat belirtileriyle yüzünü gözünü oynattığını hissettim. Hiddetle ayağa kalkmamı söylediler. Vücudumu saran bağları koparıp toprağın altından geri çektim, yüzümü örten kefeni sıyırdım, toprağı eşeleyip mezardan çıkmak için kendime bir yol aradım. Bir kahkaha hiçbir yere kaçamayacağımı ilan etti. İkisi kükreyerek yaklaştı. Öfkeyle atılıp beni yere öyle serdiler ki, hiç kıpırdayamadım. Sonra mezarımı iki yandan sıkıştırmaya başladılar. Acıyla haykırdım. "Ah" dedim, "kabir azabı bu olsa gerek". Toprağı tüm kaburgalarımı birbirine geçecek şekilde sıkıştırıp iyice eziyet ettiler, oturttular, kaldırdılar, sonra demir topuzu ile vurmaya başladılar. Yeni ateşte dövülmüş iki demir parçası getirdiler; felaketlere uğramış bedenimi bunlar arasına yatırdılar; böylece mezarımı yanan kefenimden sıçrayan kıvılcımlarla tutuşturdular. Cehennemden bir kapı açıldığını gördüm, o zaman tıkıldığım deliği korkunç alevlerle doldurup canımı yaktılar; ateşlerden kaçmak isteyen ruhuma yükselmesini emrettiler. Kefenimin içi kızgın ateşle doldurulmuşçasına için için yanıyordu. Sıkıştırılan kemiklerim diken gibi etime batmıştı. Güçlükle, etle sinir arasından sıyrılarak, ancak gözyaşlarımla söndürülebilecek bu yangından acılar içinde bir yol arayarak kurtulmaya çalıştım. Beni yakaladılar; kalbi, ete bağlayan damarlardan şiddetle koparıp, ruhumu bedenimden ayırdılar. O zaman bakışlarımı tutuşturan ateş söndü; karşımda çok çirkin elbiseler giymiş, katranlara bulanmış iki korkunç yaratık duruyordu.

"Bize bak, bizde ne görüyorsun?" diye sordular.

"Sizde" dedim, "kabrin iki fitnecisini görüyorum. Sizde cehennemi görüyorum. Çaresiz günahı, sonra o günahı cezalandıran korkunç eli görüyorum. Sizde adaletten dem vuran öyle şeyler görüyorum ki, hepsi de günahın aldatıcı kisvesine bürünmüş, kendini iyi kalpli masumu kandırmak isteyen şekiller altında gizlemiş. Bana mezarı hatırlatan şekiller. Önünde eğilip diz çökmek istediğim bir melek görmek istiyorum, ama bakıyorum, karşıma bir iblis dikilmiş. Kandıramayacağını anlayınca beni haksız yere cezalandırmak isteyen iki şeytan."

Gök gürültüsüne benzeyen bir ses duydum. Demek hiddetlerini daha da artırmıştım. O zaman, gazap içinde ettikleri işkenceyi bir kat daha çoğalttılar; bana bu acının sonsuza dek sürüp gideceğini müjdelediler. Yeniden durup karşımda neyi gördüğümü söylememi emrettiler.

Yerlere kapandım.

"İki aziz melek görüyorum" dedim. "Kefaret vaadiyle gelen, beni acılarımdan kurtarmaya çalışan iki ışıklı varlık görüyorum. Günah elbisesinden soymaya çalışıyor, canımı acıtarak ruhumu temizlemeye çalışıyorlar. Gülü dikeninden ayırır gibi. Bir gürz vuruşuyla savurdukları hayatımı ölümle çarpıştırıyorlar; ölüm yenik düşüyor. Tanrı'nın bir işaretini görüyorum. Rabbin vakitsiz müjdecisi gün doğmadan geldiği kapıda uyuyanı gafil avlamış kapıya vuruyor. Şikâyetleri göklere kadar yükseliyor. Gecenin katrandan elbisesini ödünç almış, bu yüzden kapkara pelerini içinde sanki iblisin uğursuz habercisi gibi duruyor. Ama öyle değil. Tüm suç uyuyanda. Ruhunu bir an için güvenli saydığı uykunun kollarına gönderende. Ama ah, uykunun ölümden daha derin olduğunu nereden bilsin o? Uykunun kollarından ölümle çekilip alınacağını?"

Bu sözlerimle her şey duruldu; işkencelerime son verildi. Can havliyle yaptığım bu açıklamadan bir şey anlamamıştım. Kendi kendime, dinimizin azabı ahret yolculuğundaki ilk duraklardan biri saydığını hatırlattım.

"Eğer bana böyle yaparlarsa, dinsize kim bilir ne yaparlar" diye düşünmeden edemedim. Bu şekilde akan kanımı ve gözyaşımı kurutmaya çalıştım. Tesellisiz bırakılmayacağımı umuyordum. Acıyarak komşuma baktım. Ne var ki, o şaşırmamış görünüyor; azametli bir tavırla meleklere tepeden tepeden bakıyordu. Ama ona hiçbir şey olmadı; iki melek yolculuğa başlama zamanımızın geldiğini haber verdi.

Çok şaşırmıştım. Dinimizin kaçınılmaz saydığı kabir azabını üzerimde deneyen melekler dinsiz ruha hiç dokunmamışlardı. Ona benden daha az eziyet etselerdi, bana edilmiş eziyetten yine yakınmaz; hatta benimkine sevinerek katlanırdım.

Bozulduğumu gören melekler, "Ne o, darıldın mı?" diye sordular.

Tanrı'ya darılmayı aklımın ucundan geçirmediğimden, yine de kırgınlığımı belli etmem gerektiğini düşündüm ve şöyle akıllıca bir yanıt verdim.

"Kendi kalbi de insanı aldatabilir. Kırılmış gibi yaparak becerir bunu."

Yine de, terbiyeli bir şekilde neden öyle olduğunu sormaktan kendimi alamayacağımı açıkladım.

"Bir suçu olmadığını söyleyenler, suçlarının ne olduğunu bilmeyenlere yeğlenmez" diye yanıt verildi.

O zaman, daha geniş bir açıklama yapılmadığı takdirde tek bir adım bile atmayacağımı bildirdim.

İki melek ıstırabımı anladı; tarafıma şu izahat yapıldı.

"Suçsuzluğundan emin olanla tartışılabilir, onu ikna yolu açıktır; o, şüpheyle kararsızlık arasında bulunmaz. Tanrı onun kalbine ekilmiş tohumun nasıl olsa bir gün boy vereceğini bilir, sabırla o günü bekler. Ruhuna inanç girmemiştir belki, ama fesat da girmemiştir. Ruhunda hiçbir şey olmaması saf olduğu anlamına da gelebilir. Hiç, olmayan bir şey, olması arzu edilip de daha filizlenirken bozulmuş olana yeğlenmez mi? Demek açıklama istiyorsun? Demek otlar arasında gizlenmiş bir yılan olmak istiyorsun? O yılan gizlenmiş olmakla, çayırlığı tehlikeli olmaktan çıkarır mı? Şüphelerle kararmış ruhun, o açıklamayla ne kurtulacak ne de sana umduğun güvenliği sağlayacak. Demek dinsizler gibi açıklama istiyorsun? Demek çıkarlarına uygun düşmedi mi sen de ikna edilmek için açıklama bekleyeceksin? İman bu mudur? Hayır. Bu olsa olsa imanın zıddı olur. İşte sana açıklama."

Sonra beni itekleyerek yola çıkardılar. Öyle umutsuzluğa düşmüştüm ki, acaba bir sınamadan mı geçiriliyorum diye sordum kendime. Ama neyin sınaması? Hayattayken dinde asla düşüncemi aşan şeyler bulmamıştım. Şimdi sorularım yanıtsız kalıyordu.

"O zaman din aklımın sınırlarını zorlamıyordu" diye düşündüm, "ama şimdi, anlamadığım şeylerle karşılaşıyorum".

Çaresizlik içinde diz çöküp sordum:

"Hiç olmazsa söyleyin" dedim. "Bu yolculuğumuz sonunda Tanrı'nın huzuruna varmayı umabilecek miyim?"

Melekler:

"Öyle olmasını dilerdik doğrusu" diye konuştular hoyratça.

Bu yanıt endişelerimi büsbütün artırmıştı.

Kaygılı halimi dikkatle izleyen melekler yine de bir açıklama yapmaktan geri durmayacaklarını söylediler. Ama ne yazık ki bu açıklama, öncekilere göre ne daha açık, ne de benim için daha fazla umut vericiydi.

"Tanrı artık kullarını görmek bile istemiyor" dediler. "Hele kaba sofuları hiç. Kapısını en çok zorlayan da onlar. Kapıdan kovulsalar bacadan girmeye çalışıyorlar. İşin doğrusu Tanrı en çok onlardan kaçıyor. Haksız da değil hani. Bütün hayatları boyunca ettikleri duayı, yaptıkları ibadeti bir senet gibi boyunlarına asıp Tanrı'nın kapısına dayanıyor, ondan borcunu ödemesini istiyorlar. Ama onlara sorulsa, sadece saygılarını sunmak için geldiklerini söylerler. İşte Tanrı'nın bu horgörüsü bizim de onlara kötü davranmamıza sebep oluyor. Tanrı, bu hilekârlıklarından dolayı onları cehenneme atsa, ne yapar eder yine kendilerini kurtarmanın bir yolunu bulurlar. İblis bile onlarla baş edemedi. O, ne olduğunu hiç olmazsa açıkça ortaya koydu. Ama onlar, Tanrı'nın hoşuna gidecek bir kılıkta şeytanı bile baştan çıkarabilirler. Kendilerini gizler, Tanrı'ya bile kendilerini başka göstermeye çalışırlar. Yalan söyler, yalan söylemiş olmamak için o yalana herkesten önce inanırlar. Böylece Tanrı önüne çıktıklarında yalan söylediklerini gerçekten bilmez, ya saflıklarından ya ahmaklıklarından onunla bile tartışmaya yeltenirler. Sırf öyle bir tartışmaya girmemek için Tanrı onlardan kaçıyor, onlar da onu kovalıyorlar. Sofular Tanrı'dan bile Tanrıcı kesilebilirler. Bunu onu kaçırtarak yaparlar. Büründükleri aşırı saygı kisvesi altında bu saygıyı Tanrı'nın gözünde büyütmek için hiçbir şeyde yanılmamış olmayı ister, saygılarından Tanrı'yı bile haksız çıkarabilirler. Bu kaba sofular Tanrı katına çıkmaya görsünler, titizlikle hareket eder, o saygıyı en bezdirecek şekillerde ortaya koyar, en ağır teşrifatın gereklerine göre davranır, böylece Tanrı'yı kendi gülünç törenlerine katılmaya zorlarlar. Her söyledikleri doğru, her yaptıkları kusursuzdur. Öyle olması gerekir. Yalan söylemekle kalsalardı, Tanrı onları ikna edebilirdi. Ama yalanlarına en önce kendilerinin inanması Tanrı'yı çaresiz düşürüyor. Hatta onu alçakgönüllü olmaya itiyor. Böylece onlar Tanrı'dan daha gururlu görünüyor, ona bile tepeden bakıyorlar. Bir sarayda yaşayıp, kraldan fazla kralcı davrananlar gibi. Onlar bunu krallarına duydukları saygıdan yaptıklarını söylerler. Oysa kraldan daha kralcı olmayı o saraya girebilmek için düşünmüşlerdir; amaçları kralı teslim almaktır. Bu yüzden onu taklit etmeyi aşırıya götürürler; bu kaba sofuların yaptığı gibi. Onların da amacı Tanrı'yı kendilerine benzetmektir; bunu ona yaltaklanarak ya-

parlar. Önce Tanrı gibi davranır, sonra Tanrı'nın da kendileri gibi davranmasını beklerler. Bir akılsızı kim suçlayabilir? Tanrı onlara laf anlatmaya kalksaydı, onları yaratmaktan daha büyük zahmetlere girerdi. Çünkü onlar, Tanrı'yı bile dinleseler her şeye daha önce nasıl inanmışlarsa yine öyle inanırlar. Bu yüzden Tanrı kullarından köşe bucak kaçıyor; sofu kulları da en önde ısrarla onu kovalıyor."

Bu sözleri dinledikten sonra ne hale düştüğüm tahmin edilebilir.

Karanlık içinde yol alırken iki melek en önde ilerliyordu. Arkalarından dinsiz ruh. Ben ise en geride, aman Allahım, ağır bir yük altında ezilerek, beni korkudan korkuya sürükleyen düşüncelerle kahrolarak ilerliyordum. Dinsiz ruh kaygısızdı. Benim ise her zamanki kaygılarım daha da artmıştı. Yine de saygıyı elden bırakmayarak, attığım her adımda dualarımı eksiltmeden, Tanrı adını aralıksız her solukta tekrar ettim. Nihayet iki kanatlı büyük bir kapı önüne geldik. İçerden dev bir kazanın kaynarken çıkardığı seslerle karışık feryatlar duyuluyordu. O an öyle dehşete kapıldım ki, bayılmışım. Kendime geldiğimde ayağa kalkabilmem için dinsiz ruhun yardımı gerekti. Kendi kendime, "Burası cehennem olmalı" diye mırıldandım ve elimde olmayarak bağırdım.

"Ama beni neden oraya götürüyorsunuz? Benim cehennemde ne işim olabilir?"

Melek:

"Burası cehennemin en soğuk köşesine açılıyor" dedi. "Orada her zaman soğuk bir rüzgâr eser. Ama günahın verdiği harareti o soğuktan bir türlü emin olamaz. Aslında Tanrı'nın iyiliği oraya kar da yağdırsa, orada yananlar bunu şüpheyle karşılar. Şimdi orada yağmur yağıyor, damlalarını önce alevler içiyor. Onlar suyu görüyor, ateşte olduklarından bir türlü emin olamıyorlar. Kızgın harareti içinde kendilerini söndürecek olanı işte böyle gözden kaçırıyor; en çok ihtiyaç duydukları şeye kuşkuyla yaklaşıyorlar. Günah özletir; bunun cezası ise ateşin susamasıyla verilir."

Kapılar açıldı. Parlaklığını ateşten alan bir ışık gözümüze çarptı; bir şey göremedik; sadece iniltiler, kesik hıçkırıklar duyduk. O zaman dumanla karışık iğrenç bir koku, bir fırının içinden geçeceğimiz müjdesini verdi bize.

Ateş çukurlarına yaklaştığımızda korkudan dilim tutulmuştu. Orada hayattayken Tanrı'yı tanımamış, kötülüğüne gem vurmamış, her türlü günahın zevkini tatmış suçluların yakıldığını düşünüyordum. Ama fırının kapakları açıldığında, o zaman, o ateş uçurumun dibinde tanıdık yüzler gördüm. Günahkâr bildiklerimden hiç kimse yoktu, dindar bildiğim kim varsa hepsi oradaydı. O zaman, "Eyvah" diye bağırdım, "ben şimdi mahvoldum!"

Alevler yüzlerini örtmüştü. Hiç kıpırdamadan, karşı koymadan yanıyorlardı. Istırabın maskeye çevirdiği bir suratla bana bakıp iç çektiler. İçten de yakıldıkları için ağızlarından alevler dökülüyordu.

İki melek bu ibret sahnesine şöyle bir bakıp yürümemizi emretti. O bedbaht kalabalığa tekrar baktım. Dedim ki:

"Bu cehennemden günahın ne olduğunu öğrenemeden mi geçip gideceğim?"

"Haydi durma" dediler.

Karşı koydum. Dedim ki:

"Eğer günahlarının ne olduğunu bilirsem ben de kendiminkilerin farkına varırım."

"Yine izahat mı istiyorsun?" diye homurdandılar. "Hem soru sormak şüphe duymaktan başka nedir?"

Israrla, "Bilmek istiyorum" dedim.

"Hiç iman edenin soru sorduğu görülmüş mü?"

"Ben soruyorum."

"O halde yakında göreceksin."

Yürüdük. Gözlerim çevremde umutsuzca Tanrısal bir işaret arıyordu. Kulaklarım cehennemin gürültüsü arasında sönüp giden acı haykırışlar arasında Tanrı'nın adını duymaya çalışıyordu.

"Ben nereye düştüm?" diye bağırdım.

"Şimdi bir cehenneme giriyorsunuz" dediler.

"O halde Tanrı nerede?"

Boğuk bir ses, alevler arasında dalga dalga gelerek bana cevabı getirdiğinde artık yarı baygın bir durumdaydım.

"Daha önceki putlar arasında çoktan yerini aldı" diyordu o ses.

İnledim. "Yoksa akideleri arasından Tanrı'yı sürüp atmış bir dinin öngördüğü cehenneme mi götürülüyorum? İblisin cehennemine. Peki

ne oldu benim dinime? Benim inandığım Tanrı'ya ne oldu? Söyleyin Tanrı nerede?"

Bana ateşte yanan, hepsi de cehennemlik olmuş inanç sahiplerini gösterdiler.

"İşte orada" dediler.

"Neden ondan hiçbir işaret göremiyorum?"

"O, kendini görünmez kılmamış mıydı?"

"Nereye baksam tek şey görüyorum. Tanrı'nın hüküm sürdüğü yerde hiçbir hakkı kalmamış; iblis orada kendi saltanatını ilan etmiş. Söyleyin bana, Tanrı'nın hükümranlığına ne oldu?"

Durdum. "Neden durdun?" diye sordular.

"Yoksa seni bu fırının içine çeken bir şey mi var?"

"Tanrı'yla karşılaşmayı umarken iblisle karşılaşıyorum. Sizin gibi iki iblisle. Ruhumu çaldınız. Beni kendi ülkenize götürüyorsunuz."

"Putlar ülkesine."

"Tanrı'ya put mu diyorsunuz?"

Sustular; yanıtlarımı alevlerin arasında aramam için beni ateşe daha da yaklaştırdılar. Bir çaresizlik içine düşmüştüm artık.

"Tanrım, neredesin?" diye haykırdım.

Şüpheyle bakıyordum.

"Anlamadın mı?" diye bağırdılar.

"Seni işte bu alevlerin tam da içine götürüyoruz."

Kuşkularım daha da artmıştı, korkularım da.

Bir kahkaha tüm acı haykırışlarımı bastırdı.

"İşte gördün mü?" dediler, "Şüphenin neye yaradığını? Seni bu alevlerin içine çekenin ne olduğunu anladın mı? Sen kalbinde neyi gizlediğini bilmiyordun. Söylediğin yalana kendin de inanmıştın. O şüphedir; şüphenin cehennemidir. Haydi bakalım düş oraya sen de, ötekiler gibi. Onlar da senin gibi sormuşlardı. Anlıyor musun? Sadece soru sormak kuşku duymalarına yetti. Ama suçun bu kadar mı? 'Tanrı puttur' denilince bunu da kuşkuyla karşılamamasını bilmeliydin. Ağır bir günah işledin."

"Ah!" diye bağırdım. "Günah işledim doğru. Ama suçlu sayılır mıyım? Tanrı'nın hiçbir işaretini göremiyordum ki çevremde. Ateşe doğru sürükleniyordum. Onu yardıma çağırdığımda sadece iblisin ses verdiğini duydum."

"Sen öyle yaparsan inançsız diye suçladıklarına yapacak ne kalır?"

"Tanrı'yı olması gerektiği yerde göremedim."

"Onu kalbinde aramalı değil miydin? Ama sorular ruhu karartır; onu düşünmek bile ondan şüphe ettirebilir. Şimdi hatanı anladın mı? Tanrı'ya inanmak için onu düşünmeye kalkmayacaktın. Sorgulamak olurdu bu. Nitekim öyle oldu. Sen Tanrı'yı sorguladın; bunu şüphe duyduğun için yaptın. Böylece kutsal kitabın yasalarını çiğnedin."

"Tanrı'nın iblis olmasından kuşkulandım. Çünkü yüzümü ona çevirdiğimde iblisi gördüm. Ama nasıl iblis? Onun krallık alametleriyle bezenmiş, ilahi işaretlerle onun aldatıcı kisvesine bürünmüş."

"Tanrı kuşku duymayı lanetlerken sen kendini haklı mı çıkaracaksın?"

Bana cehennem vadisinde yanan inanç sahiplerini gösterdiler.

"İşte bu yüzden buradalar. Şüpheyi başkalarına belli etmeden kalplerinden geçirdiler. Kuşku duydukları halde duymuyormuş gibi yaptılar. Kalplerinden geçeni gizlediler; onu görünemeye çalıştılar. Sonra, onu kimseye göstermeden ruhlarının karanlık bir köşesinde gizlediler. Böylece ruhlarından yükselen sese kayıtsız kaldılar. Tanrı'yı inkâr edenlerden daha öteye gidip ona yalan söylediler."

Ardından bu cehennemin kenarından, alevlere hiç değmeden geçen bir dinsiz kalabalığını gösterdiler bana.

"Onların hiçbir kararsızlığı olmadı. İşte bu, onların ruhunu ateşe karşı dayanıklı kılıyor."

Yerlere kapandım. "Ama şüphe duymamak nasıl elden gelir?" diye inledim.

"Tanrı şüphe duymayı yasaklamışsa bunun bir yolu olmalı."

"Bu mümkün mü?"

"Kendini haklı çıkarmaya mı çalışıyorsun? Bu daha ağır bir günah olur. Bu, o zaman Tanrı'nın yanlış yaptığı anlamına gelir. Düşün ki, senin hatan şu olmuştu: Sen kalbindekini saklamayı beceremedin; onu Tanrı'dan gizleyebileceğini sandın."

"Kuşku duymak korkudan ileri gelmez mi? Şüphelerimiz hep bir endişeyle vücut bulmaz mı? Endişe etmemek nasıl elimizden gelir."

"Tanrı'nın mümkün gördüğünü sen mümkün görmüyorsun demek. O halde biz de senin inancını sağlam görmüyoruz."

"Ben Tanrı'ya hep inandım."

"Ama kendini kandırarak. Dindarlık bu mudur? Ruhtan bir ses yükseldi mi hemen kulak tıkamak ve sanki o ses hiç çıkmamış gibi davranmak mıdır dindarlık?"

Yerlere kapandım; bin bir sitemle hayattayken ibadetimi hep eksiksiz yerine getirdiğimi, tapınmalarımda gönülsüzlüğün payının hiç olmadığını açıkladım.

"Yoksa Tanrı'ya borç mu yüklüyorsun? Bir alacaklı gibi ondan hesap mı soruyorsun?" diye bağırdılar.

Bu sözlerle onları daha da kızdırıp coşturmuştum. O zaman fırının dev kapakları açıldı; iç sızlatacak kan kızıllığında bir görünüm çıktı ortaya.

"Ama önce seni sana iade etmemiz gerekiyor" diye konuştular. Kendimi o an tekrar bedenime kavuşmuş hissettim.

Ateşe düşmeden önce son sözlerimi esirgemedim.

"Kimileri vardır cehenneme atılır; kimileri cehenneme kendileri girer. Eğer Rabbim bana cehennemi uygun görmüşse oraya kendim girerim. Sonunda beni günahımdan temizleyecekse ondan neden ürkeyim? Hep bir günahın karşılığı değil midir o? Hem hiçbir acı, onun verdiği hiçbir ceza günahınki kadar korkunç olmaz."

"Bu sözler, dıştan bakıldığında güzel ama içlerinde putlar barındıran tapınaklara benziyor. Putlar ise her zaman tapıldıkları yerde, mabetleriyle birlikte ateşe verilir."

Kaldırdılar; alevlerin arasına yuvarlarken bana ateşten sakınmamı öğütlediler.

Bunun ne anlama geldiğini anlamamıştım; düşerken öğrendim. Çünkü tutunmak için alevlerden başka bir şey yoktu.

Benim gibi kuşku duymak talihsizliğine uğramış kalabalığın arasına düşünce orada tek bir inançsız olmadığını görmek mutluluğuna erdim. Hele yukarı bakıp da yola birlikte çıktığımız dinsizin ateşten uzak, emniyetli bir yerde durduğunu görünce bu mutluluğum bir kez daha arttı.

Bu talihsiz kalabalığa katılan herkesin acı bir şekilde birbiriyle zincirlenmiş olduğunu gördüm. Tek sıra halinde, hakaret dolu sesle yönetilerek bir ateş çemberinin içinden geçiyor, alevlerin üzerini örttüğü bir deliğe doğru ilerliyorlardı.

İki zebani fırladı, aşağılayıcı halkayı boynuma geçirdi ve o zavallıların en sonuncusu olarak beni sıranın en arkasına zincirlediler.

Suratımızı kapkara eden duman birbirimizi görmemizi engelliyordu. Böylece utancımızın da gizli kalacağına sevinerek, suçluların en çok hor görüldüğü yere, ağır ağır kaderimize doğru ilerledik. Korkunç gerçek çok geçmeden ortaya çıktı. Suçluların cehenneme alınmadan önce damgalandıkları, sonra tekrar yukarı gönderildikleri bir çukurun dibinde duruyorduk.

Her an yeni biri yukardan bu uçuruma itiliyordu. Benim gibi dinden ayrılmamış, günahtan sakınmış kişilerdi hepsi. Şüpheyi kalpten yeteri kadar uzak tutamama mutsuzluğuna ermişlerdi. Bu ağır bir suçtu. Bunun ilk ve son yanılgım olmasını dileyerek yakınmalarımı dindirdim. Çünkü günahımı açıkça kabul ettiğimde en ufak bir şikâyet yeni sızlanmaların önünü açabilir, başka suçların nedeni olabilirdi. Sıra bana geldi.

"Mademki şüphe ettin, senden de şüphe edilmesine layık oldun" diye beni içeri aldı iki zebani.

O zaman hiç sönmeyen bir ateşte duran, hep taşıyacağım bir şüphe işareti olarak beni sonsuza dek lanetleyecek o sıcak damgayı gördüm.

Bana yaklaştılar; şöyle dediler:

"Bu işaret işte bunu belli edecek; ruhunda saklı olanı gösterecek. Onu taşıdıkça nereye gidersen git senden şüphe edilecek. Senin için asla bir bağışlanma söz konusu olmayacak. Çünkü şüphe edenler bağışlandıklarında bile yine emin olmaz; olsalar bile bunu korkudan yaparlar. O halde korkutmak gerekir ki onları, yalanları ortaya çıksın. Onlar şöyle der: Tanrı'ya inanıyoruz ama varlığından emin olamıyoruz. Onlara 'Tanrı var mıdır?' diye sorulduğunda, 'evet vardır' derler; yine de onu kendilerine kanıtlayacak bir işaret aramaktan çekinmezler. İşte bu yüzden onlar şüphelerini gizler ve kuşkuyu ruhlarına gömer. O şeytandır. Böylece şeytanı Tanrı'nın mübarek evine sokmuş olurlar. Suçüstü yakalandıklarında ve şüpheleri açıkça ortaya konduğunda ise, 'Biz inkâr etmedik ki' derler. Sanki inkâr etmemek inanmak sayılırmış gibi. İnkâr etmeyen şüpheyi kalpten silmiş sayılabilir mi? Asla. Dedikleri şudur: 'Şüphe denizde rüzgârla savrulan bir dalgadır; nasıl engel olunabilir? Kuşku akla gelince hiç gelmemiş sayılmaz ki. O kendiliğinden gelir; gelip gelmemesi isteğimize bağlı değildir. Onu gizleyebiliriz; ruhumuzdan soğuk bir

rüzgâr estiğinde hiç üşümemiş gibi yapabiliriz, ama yine de o kalbimizde vardır. O oraya sokulan bir yabancı gibidir; inancı kemirir. Bize ait de olsa ona dost olamayız.' Onlar kendilerini böyle haklı çıkarır. Önce Tanrı'ya inanır, sonra 'şüphe insanın doğasında vardır' der, kendini yanıldığına inandırmaya çalışır. Eğer öyleyse Tanrı şüpheyi lanetlerken ne yarattığını bilmiyor muydu yani? Şüpheyi lanetlediğinde o zaman kendi yarattığını lanetlemiş olmaz mıydı? Suçtur bu, ona inananlar eliyle işlenmiş, ama gizli kalmış bir suç."

Bu açıklama bir kömür parçası gibi kalbimi kararttı. Yine de itiraz etmekten kendimi alamadım.

"Ya dinsizler" dedim, "onlar için de bir ceza olmayacak mı? Az önce birinin hiç suçlanmadan bir cehennem kenarından geçip gittiğini gördüm?"

"Dinsizler Tanrı'nın açık bir düşmanıdır, bunu gizlemezler. Tanrı onlarda aldanmaz; onlar da Tanrı'yı kendilerinde yanılmaya davet etmezler. Ama Tanrı'nın daha kötü öyle düşmanları vardır ki, bir iman zırhına bürünür; Tanrı'nın karşısına çıktıklarında bile, onun kurallarıyla ona karşı koyarlar. Böylece Tanrı kendi eliyle alt edilmeye çalışılır. En dindar sözlerin arasında, dualar ardına gizlenmiş bir anlaşma eklidir. Bir yandan Tanrı haksız gösterilir, öte yandan dinsize yaptığı eziyetle haklı çıkarılmaya çalışılır. Onların teminatı dinsizin işkence edilmesidir. Bu yolla uğradıklarını sandıkları haksızlığı, dinsizin çektikleriyle düzeltmeye çabalarlar; aslında Tanrı'yı suçlamaktadırlar. Böylece güya onun prensipleriyle hareket eder, kendilerini ona karşı savunmuş olurlar. Bu şekilde Tanrı'yı bile düşmanına saldıramaz hale getirirler. İşte bu suç değil de nedir?"

Kalbimden en şiddetli itiraz sesleri yükseliyordu.

"Ya" dedim, "bugüne dek yaptıklarımızın hiç mi önemi olmayacak? Ettiğimiz iyilikler bile bir aldatma vesilesi mi sayılacak? Neden haklı çıktığımızda sanki kötülüğü daha çok sevmiş oluyoruz? Bunlar doğru olabilir mi? Bin kez hayır. En büyük düşmanımız kendimiz olabiliriz. Onu daha fazla yenmek için elimizde daha ne var? Biz yenildik. Biz kendimize yenildik. Düşmanımız bizi yendi; işte biz bu yüzden buradayız. Ama bu savaştan yenilerek çıksak da ona zaferle girdiğimiz hatırlansın. Nasıl savaştığımız hatırlansın. Sonuçta bir ganimet elde edilemedi belki,

ama ele geçenin bir kıymeti olmayacak mı acaba? Yoksa iyi niyetimiz göz ardı edilerek, Tanrı'yı bu kadar sevmişken düşmanımız yüzünden cezalandırılacak mıyız? Günahımızın nedeni bizzat düşmanımızın kendisi mi olacak?"

"Olur şey değil! İsyan ettiğinde bile kendini nasıl boyun eğmiş gibi gösterebiliyor, görmüyor musunuz? Şu var ki, şüphe büyüdü mü yalan olur. Yalan, kuşkunun büyümüş halidir. Cezası daha ağırdır."

"Ah ben mi, Rabbime yalan söyleyeceğim? Ben mi? Beni o yarattı, şüphesiz kalbimdekini de bilir."

"Demek yalanının suçunu Tanrı'ya yükleyeceksin?"

"Beni o yarattı demekle suç mu işlemiş oluyorum?"

"Bizimle tartışmaya girmekle günah işlediğinin farkında değil misin?"

"Günah" dedim yerlere kapanarak, "günah? Ben günah işliyorum. Ah ben nasıl bir günahkârım. Bir suç işlememiş olmak için bunu söylemek yetiyor mu?"

"Şimdi de ikiyüzlülük."

"Ne yapayım o zaman? Günaha saplandığımı biliyorum. Kendimi çekip kurtarmaya çalıştıkça daha çok günaha battığımı biliyorum. Ne yapayım o zaman?"

"Çünkü kendini savunmak için mantık yürütüyorsun? İşte suç olan bu. Dünyada bunu yapmana gerek yoktu. Çünkü dine yatırdıklarının karşılığını alma vakti gelmemişti. Bir tüccar gibi davranman gerekmiyordu. Ama şimdi, bir alacaklı gibi hesap görüyorsun. İşte, Tanrı bunu affetmez."

"Ben mi mantık yürütüyorum. Ah nasıl böyle dersiniz? Ben ne zaman mantık yürüttüm?"

"Aslında insanın kendini savunması gerekmedikçe mantık yürütmesi gerekmez. Mantık yürütmedikçe o zaman herkes kolayca dindar görünür. Hem mantığı çalıştırmadıktan sonra inanmanın ne zorluğu olacak ki? Tanrı hesap sormadıkça herkes ona bağlı görünebilir. Bu nedenle asıl iman kendini, Tanrı insanı suçladı mı belli eder. Bil ki, cehenneme dinsizler girecek, ama kendilerini Tanrı'ya karşı savunmaya cüret edenler daha çok girecek."

"O halde cennete girmek için kendini suçlamak mı gerekecek?"

"Neden olmasın? En çok inanmışların, mabedin kutsallığında diz çöküp günahları yüzünden dövünmeleri, onları tekrar tekrar itiraf etmeleri, bir günahkâr olduklarını yinelemeleri başka nedendir sanıyorsun? Suçlu olduklarına Tanrı'yı ne kadar ikna ederlerse cennete girmeyi o kadar garanti etmektedirler aslında."

"Ama nasıl olur? İnsan kendini tehlikede hissedince kendini savunmamaya kalkması elinden gelir mi?"

"Ne yani dinsizlerle dindarlar arasında hiç fark olmadığını mı söylemek istiyorsun? Yani insan kendini saldırıya uğramış hissedince, kimin saldırdığı önemli olmaz, hatta Tanrı bile saldırsa onun için fark etmez, kendini yine savunur, bunu mu demek istiyorsun?"

"Hayır, bin kez hayır!"

"Tekrar ediyoruz. Kendini savunan mantık yürütür. Bu ise Tanrı'nın ona karşı öne sürdüğü fikri geçersiz kılar. Bu günahtır. Çünkü işi Tanrı'ya karşı çıkmaya kadar vardırabilir."

"Ah ama insanın kendini savunmamaya çalışması elinden gelir mi? Aynı şüphe duymamak gibi. Bu mümkün mü?"

"Demek Tanrı'nın mümkün gördüğünü sen mümkün görmüyorsun?"

Beni sorgulayan cehennem zebanileri, kıstırdıkları ateş çukurunda beni işte böyle tam bir çıkmaza atmışlardı.

Feryat ettim.

"O halde siz söyleyin bana yapmam gerekeni" diye bağırdım.

"Bir cehennemden bile kendini suçlama veya savunma durumunda kalmadan geç. İşte yukarıdaki dinsiz bunu yapıyordu. Bu yüzden buraya düşmedi ve o cennete senden daha yakın duruyor. Çünkü onun inançsızlığında şüphe yok. O korku da duymuyor. Hiçbir şey beklemiyor, istemiyor. Dünyada kendini borçlandırabilecek hiçbir şeyin kefili olmuş da değil. O kendini Tanrı gibi görüyor; kendinden başka her Tanrı'ya put gözüyle bakıyor. Bu bir suçtur belki, ama buraya atsalardı, ateş onu yakmazdı. Çünkü dinin ateşi ona yabancı. Ona saldırmak da çaresiz, çünkü o kendi olmaktan çıkmış, kalkanın kendisi olmuş."

"Nasıl, nasıl!" diye bağırdım dehşetler içinde, "Bana Tanrı'ya karşı çıkan dinsizin halini mi örnek gösteriyorsunuz? Ah eğer öyleyse yanıl-

mamışım demek ki. Şüphelerimde haklıymışım. Ben Tanrı'nın değil iblisin eline, onun cehennemine düşmüşüm. Masumların yakılıp günahkârların sonsuza dek ödüllendirildiği bir cehenneme."

"Öyle bile olsa bundan da kuşku duymayacak mısın? Tanrı söz konusu olduğunda kesin olan ne var ki? Sen bile emin değilken hiçbir şeyden?"

"Evet, belki de. Ama eğer öyleyse Tanrı neden bana yardım edemiyor?"

Çaresizlik içindeydim. "Ah" diye inledim. "Dünyadayken Tanrı'nın varlığından ne kadar emindim. Ama şimdi nasıl da kuşku içindeyim. Doğru, daha önce de kuşku duyuyordum, ama onu, kuşkuyu, iblisin ruhuma sokulma gayreti olarak görüyordum. Tanrı'ya inanabilmem için önce iblise inanmam gerekiyordu. Çünkü o kötü fikirleri bir şekilde kafamdan uzaklaştırabilmem gerekiyordu. Ama şimdi. İblisin varlığından da kuşku duyuyorum ve şüphe ilk kez beni yakıyor. Çünkü suçlayacağım bir iblis de yok. Ben varım. Benim aklım var. O halde ne yapmalıyım? Kuşkuyu inkâr etmekle Tanrı'nın varlığını kabul edemiyorsam, inandığımı göstermek için ne yapmalıyım?"

Bu sorunun yanıtını aramaya imkân bile bulamadan zebaniler beni yakaladılar, sırtımı dönmemi söyleyip bana diz çöktürdüler. Denilene uydum. O sırada şüphe içinde olanlara vurdukları mührün ateşte kızdırıldığını gördüm. Kızgın damgayı ellerine aldılar; iki kürek kemiğimin arasına bir yer saptadılar, sonra şüphenin artık hiç silinmeyecek işaretini orada sırtıma vurdular. O zaman acılar içinde bağırdım.

"Tanrım, Tanrım" dedim, "Neredesin?"

Çığlıklarım Tanrı'yı arayarak cehennemin her köşesinde yankılandı. Cehennemde herkes o sesi duydu. Ama her duvara çarptığı halde dönüp bana gelen hiçbir ses olmadı.

Bu acıklı törenin ardından iki zebani beni damgalanmış bir halde yukarı çıkardılar. Orada dinsiz ruhla tekrar karşılaştım. Ne yazık, ikimiz ateşlerden geçtiğimizde ona bir şey olmamış, ama ben yanmıştım.

Tekrar yola koyulduğumuzda önceki halimden de kötü bir belirsizlik içindeydim. İki zebani en önde yürüyordu. Dinsiz ruh her zamanki gibi onları iki adım geriden izliyordu. Ben ise en arkada, Tanrım, sanki adımlarım beni tekrar mezarıma döndürmek için geri geri gidiyordu.

Ruhların önünde sıraya dizildiği, ardından bir sorgudan geçirildiği bir başka kapı önüne vardık. Burası bir mahkeme yeriydi. Burada bedenlerine kavuşan ruhlar, heveslerine de kavuşmuş olarak kendilerine sorulan soruları yanıtlamak üzere teker teker içeri alınıyorlardı. Herkes çıplaktı; kendine sığınak bulabilen kimse yoktu. Orada acı bir şekilde damgalanmış, benim gibi onuru kırılmış bahtsızlar gördüm. Ayıp yerlerini örtebilecek bir nesne bile onlara çok görülmüştü. O işareti hakaretle bakan gözlere gösterebilsinler diye çıplak dolaştırılıyorlardı. Diğerleri, hatta en ağır cürümleri işlemiş olanlar da çıplaktı, ama onlar kendilerini avuçlarının emniyetli örtüsü altında gizleyebilmişlerdi. Benim gibi olanlar ise, elleriyle kendileri için daha utandırıcı saydıkları o damganın üzerini örtmüşlerdi.

Oraya araf da denilebilirdi. İlahi adaletin hiç gecikmeden tecelli ettiği hüküm yeri. Orada yargılarında yanılmaz, dürüst olduğuna inandığım bir sorgu heyeti, Tanrı'nın kutsal kararlarının şaşmaz uygulayıcısıydı. Hükümlerine karşı konulmaz; kılıcının kestiği acımaz; kestiğinin hiçbir şefaat umudu olmazdı.

Orası, dünyada vücut bulmuş hayatın kendini adadığı bir yerdi. Her şey orada son bulmak için başlamıştı. Her şey doğasına göre, verilecek karara bağlı olarak kendini oraya yöneltmişti. Hayatın tohumu orada atılır, gayesi orada filizlenirdi. Herkes bilerek ya da bilmeyerek, günahlarında veya sevaplarında, aslında o kararı olgunlaştırmış olduğunu ancak oraya varınca öğrenecekti.

ARAF

Arafı, cehennemin ruhlar için en sıkıntılı köşesi diye tanımlamak doğru olur.

Orası uçsuz bucaksız, dümdüz uzanan bir bekleme yeriydi. Orası bir matem yeriydi.

Orada ölüm hayaleti mezarlarından kaldırdığı iskeletler arasından kapkara giysileri içinde dolaşır; hiç kimse kendini emniyette hissetmezdi.

Orada sabırsız, ne olacaklarını bilemedikleri için içleri kararmış ruhlar topluluğu, sabit bir eksen etrafında döner, kaygıdan bir nebze olsun uzaklaşmaksızın hep aynı şeyi tekrarlar; o ruhlar kalabalığından uğultular yükselirdi.

Oraya vardığımda iniltilerin en fazla yürek parçaladığı, hıçkırıkların en fazla yankılandığı yere gittim ve orada düşmüş, acı bir şekilde damgalanmış, tüm umutlarını benim gibi çaresizlik içinde tüketmiş bahtsızlar gördüm. Sırtlarını birbirine dayayarak, taşıdıkları o uğursuz damgayı gözlerden gizlemeye çalışıyor; birbirlerine yaslanarak çağrıldıkları yere doğru ilerliyorlardı. Son yolculuğumu yapmak üzere ben de kendimi o bahtsızlar arasına kattım.

Ölüm, sessiz bir işaretle bir araya topladığı ruhları kapıya doğru yönelttiğinde o iskeletler hıçkırıklarla sarsılarak ayağa kalktılar; daha amansız feryatlar, diş gıcırtıları duyuldu. O zaman hepimiz bir araya geldik, bir koro halinde, hep bir ağızdan aman dileyerek ağır ağır aynı yöne doğru yürümeye başladık. Kimimiz dağılmış kemiklerimizi toplarken kimimiz yerlerde sürünüyorduk. Bir iskelet ordusu sanki hastalıktan kırılarak ilerliyordu.

Topluluk son kararın verileceği hüküm yerine yaklaştıkça umutsuzluk daha da artıı. Kemiklerin birbirine çarpmasından duyulan sesler arasında, kederli ruhlar korosundan daha acı feryatlar yükseldi.

Kendilerini daha şanslı hissedenler o kapıya yaklaştıkça daha şanssız olanlara yol açıyor; önce onlar içeri alınıyor; böylece sabırsızlıkları daha çabuk giderilmiş oluyordu.

En acı en şanssız durumda olan bizdik. Utancımız daha iyi görülsün diye çırılçıplak soyulmuştuk. Ne var ki, ben dışında gurubumuzda kim varsa sırtındaki mührü avuçlarıyla kapatmayı yeğlemiş, böylece edep yeri açıkta kalmıştı. Kendilerini utandıran iki yerden birini örtmek zorunda kaldıklarında, o damgayı gözden gizlemeyi seçmişlerdi. Bu, dine pek uygun, ama ahlaka pek ters hareket yüzünden dinsizlerin alaylarına hedef oldular; böylece gözyaşının oluk gibi aktığı o matem yerinde kahkahalarla karşılandılar. Ben onları memnun etmek istemediğimden sırtımdaki o acı işareti açıkta bırakmıştım. Çünkü dinsizler için o damganın bir önemi yoktu; ama öteki taraf her zaman ilgilerinin merkezi sayıldığından onlar için değerliydi, daha çok şey ifade ederdi.

İlahi kararların işleyeceği, kutsal yargının kıl kadar şaşmayacağı o yere yaklaştığımızda dinsizler geçelim diye yol açtılar. Böylece biz önden yürürken onlar geride kaldı. Kendileri için verilecek kararı umursamadıklarından aceleleri yoktu; sabırsız bile sayılmazlardı. Biz ise bu kötü durumdan kurtulmak için, biraz da bizim için verilecek kararı merak ettiğimizden neredeyse koşturarak içeri giriyorduk.

Ne yazık ki, dinsizler arasından geçerken dünyada olduğu gibi yine küçültücü alaylarına hedef olduk. Yine dikkatlerini üzerimize çektik; onların hor bakan gözlerinden kaçınmamız mümkün olmadı. Ama ne acı ki, bizimle alay ederken hiç bu kadar haklı olmamışlardı. Kahkahaları hiç bu kadar yerinde olmamıştı. Bunun azabını çok ağır duyduk; dünyadayken göğüslediğimiz hakaretleri yüzünden bu kez yerin dibine geçtik.

Az sonra iyiliğimi en az kendisininki kadar düşünen, çok dindar çok değerli bir ruh tenezzül edip yanıma kadar geldi ve çekileceğim mahkeme öncesi beni uyarmak lütfunda bulundu.

"Aziz din kardeşim" diye konuştu bu çok muhterem zat, "Arşı bile titreten aşağılık dinsizlerin bu kahkahaları az sonra cehennem alevlerinin kahredici gürültüsü içinde sönüp gidecektir. Onların bu tavırlarına bakıp aldanmayalım. Onlar kendilerinde vehmettikleri kudretli her hali böyle gülerek edinmişlerdir ve bu, şeytanın gülüşüdür.

Günahı tasasız gösteren bu haller, alayın basit şekilleridir. Gerçekte burada onlarla birlikte bulunmamız akla yatkın bir sebebe dayanıyor. Bilindiği gibi dünyada da sayıları bizden daha fazla olan dinsizler, hep ciddiye aldıkları hayatın mükemmel bir tasviriyle ortaya çıkarlar. Bununla dünyaya, gündelik hayata öyle hâkim olurlar ki, dinsizce şekilleri olmasına karşın, bizden herhangi biri bile ona ters düşme korkusu taşıyabilir. Ters düşerse gülünç de düşecekmiş gibi. Bu yüzden en dindar biri bile sonunda kendini o tasvire uydurur. Oysa hayat bir koşudur; dinsizler sırtlarındaki yükü attıkları için en önde koşar; biz ise sırtımızda ağır yükle, geride kalmamak için adımlarımızı onların hızına uydurmaya çalışırız. Hangimiz oldu ki, bir tartışmaya girmekten çekinmesek bile davranışlarımızı onlara göre ayarlamak zorunda kalmadık? Belki bunun yararını gördük; onlardan farksız görünüp, onlardan gizlendik. Böylece değerlerimizle alay etmelerinin önüne geçtik; kendimizi pek düşkün oldukları hakaret ve zorlamalarından uzak tuttuk. Kendimizi onların örtüleri altında sakladık. Kuşkusuz bu bir günahtı; çünkü içtenliği inançtan ayırıyor, zamanın gidişatına ayarlıyor, onu duruma göre şekillenen biçimsiz bir varlık yapıyordu. Boş bir kaygıdan doğuyordu. Şimdi bize, işte bu kaygının cezası veriliyor; cezamız çekilirken ruhlarımız bir sınamadan geçiriliyor. Çünkü günahımız, kendilerini savaşmadan yenilmiş sayanların basiretsizliğine denk düşüyor. Şimdi, dünyadayken davranışlarımızı dinsizlerinkilere uydurmakla işlediğimiz suçu burada yineleyecek miyiz? Yoksa bu durumu kusurlarımızı düzeltmenin fırsatı olarak mı göreceğiz? Dinsizleri eğlendirme korkusuyla, onlar ne düşünecek ya da gülmesinler diye kendimizi almamız gereken bir tutumdan alıkoyacak mıyız? Yoksa onların karşısına korkusuzca, gerektiği gibi mi çıkacağız? Evet diyorsan, kaderin sana verdiği bu fırsatı değerlendir. Dünya hayatından arta kalmış kaygıların fani bir tutuşla yüzde asılı tuttuğu o maskeyi yırt at ve dinin verdiği cesaretle onların karşısına çık."

Anlamlı bakışlar ve değişik şekillerde tekrarlanan bu söylev yeteri kadar aydınlatıcıydı benim için. Ruh kendisinin aldığı şekli almamı öğütlüyordu. Telkin etmeye çalıştığı cesaret karşılıksız kalmadı. Bu yüce öğütten derin takdir hissine kapılarak, pek çokları gibi ben de ellerimden, sırtımdaki mührü gizlemek için yararlandım. Böylece edep

yerlerim açıkta kaldı. O an dinsizlerin yüzünde bir aydınlanma belirdi; imanla karşıladım. Küçültücü bakışlarına cesaretle göğüs gerdim, aşağılık hor görmelerini inancın sağlam tavırlarıyla geri çevirdim.

"İnan böylesi daha iyi" diye devam etti mübarek ruh. "Bu duruşun güldürmekten başka onlara zararı olmaz; bize yararları sayılamayacak kadar çoktur. Az sonra çekileceğimiz mahkemede ortaya serilecek deliller, suç aletleri olacaktır. Günahkârlar onları belki açıkça göstermekten çekinir; bu yüzden asıl örtünmesi gereken onlardır. Ama bizim hayatta örtmeye hep özen gösterdiğimiz o yeri, şimdi açıkta bırakmakta sakınca yok. Çünkü o da masumluğumuza tanıklık edecektir. O günahsız küçüğün dile getireceklerinden elbet bir korkumuz olmaz, ama sıra günahkârlara gelince, geveze kesilecek; o katliam aletinin sayıp döktükleri karşısında arş tir tir titreyecektir. O titremeler daha sonra atıldıkları ateş içinde bile geçmeyecektir. İşte onlar orada, aslında kendilerini vurup öldürecek bir silahı taşıyorlar. Bırak, gizli kalsın. Nasıl olsa işlediği suçlara sıra gelince ortaya çıkarılacak. Gözünü kırpmadan kıydığı kurbanlarının feryatlarına nasıl kulak tıkadıysa onun da feryatlarına öyle kulak tıkanacak. İşlediği cinayetler teker teker en ince ayrıntısına varıncaya değin anlatılacak. O esnada yer gök baştan başa kulak kesilecek. Ama lehte tanıklık yapacak olanlar, korkusuzca kendilerini gösterecekler. Bizimkilerin yaptığı gibi. Şu anda bizim için daha önemli olan bu hareketi temkin buyuruyor. Bir mücrim gibi suçlarımızdan tutulup götürüleceğimiz o yerde, sırtımızda günahkârlığın en keskin delilini taşıyan o işareti gizlemek ihtiyatlı bir davranış olmayacak mı? Bu kurnazca davranış için şeytanın hilekârlıklarından birine ihtiyacımız yok. O an gözler önüne sermekten çekinmediğimiz o masum yer açıkça ortadayken herkeslerin gözü orada olacağı için sırtımızdaki damga en dikkatle bakan gözlerden bile kaçacaktır. İblis de işte böyle, insanların bu tür zaaflarını kullanarak zafer kazanır. Ama bizim niyetimiz kötü olmadığından her durumda bu türlü alacağımız ceza öbür türlü bize verilecek cezadan daha az olacaktır. Daha sonra bu hilekârlığımız sezilse bile bunu, din duygusunun ahlak duygusunu geçtiğine dair bir örnek olarak gösterebiliriz. Gelişigüzel yapılacak bir konuşma, o an araya sıkıştıracağımız birkaç sitemden yoksun kalmasa da, yine o suçun affedileceği gündür. Ağırbaşlı bir hatip edasıyla, cehenneme atılsak bile, iba-

detten geri durmayacağımızı, bunun zevkinin oradaki her azabı geçeceğini söyleriz. Herhalde ateşte yakılanlara ibadetlerini yerine getirmeleri için izin verilir? Böylece ateşte yakılacağımız zamanı, Tanrı'yı bile usandıracak kadar uzun ibadet anlarıyla geçirir; o anki hararetimizle yanarken bile serin kalmanın yolunu buluruz. Boyun büker, aslında isyan olan bu halden hiç vazgeçmeyiz. Yüce Tanrı'nın adını din adamlarını bile bezdirecek kadar çok anar, meleklerden daha çok dua eder; cehennemine de atsa, Tanrı'nın bizi asla dinden vazgeçiremeyeceğini açık açık söyleriz Dualarla süslediğimiz bu söylevden daha tumturaklı bir başkasına geçer, Rabbi aramaktan bıkmayan bakışlarımızı yukarılara diker, cennete de düşsek cehenneme de, davranışlarımızın değişmeyeceğini, tavrımızın aynı kalacağını, vaktin artık bizim için sadece dua ederek ve Allah adını zikrederek geçeceğini bildiririz. Dünyadayken zevk, nasıl bizi din yolundan ayıramadıysa, hele azap hiç ayıramaz. Hatta bizi imana daha çok sevk eder. Bu yüzden eğer cehenneme düşersek Rabbi daha çok seveceğimizi ekleriz. Böylece dinsizlerin şaşkın bakışları arasında cennete değil de cehenneme gönderilmeyi umut ettiğimizi bildiririz. Şüphesiz Tanrı insanı yaratırken, bu hilekârlık da kendiliğinden peydah olmuşa benziyor. Çünkü Tanrı'nın elini kolunu bağlıyor. İblisten ödünç alınmışa benzese de, bu, bizim ona borç olarak vermeyi düşünmediğimiz tek meziyettir. Şeytan bile bu meziyete sahip olsa, onunla cennet kapılarını zorlardı. Allaha şükür öyle bir şeyi yok da, biz de cennete emin olarak girer; orada bir aldatılma korkusu olmadan rahat rahat başımızı dinler, ibadette bulunabiliriz."

Bu konuşmadan sonra, daha fazla din aşkıyla coşmuş olarak hesaba çekileceğimiz yere yaklaştık.

Sorgu melekleri sırası gelenlerden biri Rabbin iyi, diğeri kötü iki kulunu seçiyor, herkesi çifter çifter içeri alıyordu. Kader ortaklığı ederek mahkemeye giren ruhların yolları sorgu sonunda ayrılıyor, biri cennete gönderilirken diğeri cehennemin yolunu tutuyordu.

Hep aralık duran dev kapıya yaklaştığımızda içerde gördüklerimden, cehenneme gitmek için fazla yol kat etmek gerekmediğini anladım. Acı bir şekilde kararı verilen ruh, hemen kızgın kerpetenlerle yakalanıyor, bir bıçağın uçunda kıstırılmış olarak orada hazır beklemekte olan cehennem tarafından kapılıyordu.

Yanımdaki iyi ruhlardan birine sordum.

"Neden cehenneme gitmesine karar verilen, hiç vakit geçmeden cehenneme atılıyor da, cennetlik olanlar oraya gitmek için beklemek durumunda kalıyor, pek çok yolu aşmaları gerekiyor?"

"Sabırsızlığın cezası kendindendir" diye konuştu iyi ruh. "Bir cehennemin sabırsızlık ateşiyle yanmakta olduğunu kim bilir? Günahkârların aynı zamanda beklemeye tahammülü olmayanlar olduğunu hatırla. Günah, doğası gereği çabucak işlenir; cezasının da aynı çabuklukta verilmesi gerekir. Neden onlar beklemediler? Neden günaha koşarken sabırsızlık gösterdiler? Eğer acele etmeselerdi belki sağduyu galip gelecek, o günah işlenmeyecekti. Günah işlemeye karar veren, biraz beklemesini bilseydi, o günahı işlememesi gerektiğini hissedecekti. Günah acelecidir; kendinin olgunlaşmasına izin vermez. Bu yüzden her sabırsızlık günahtır; onun işaretini taşır. Onu hiç gecikmeden doyurulması gereken bir cehennem açlığı temsil eder. Acele etmeyenin günah işlediği görülmüş mü? Bu yüzden cehennem de sabırsızlık çekmekte; onlardan hızlı davranmakta. Onun da beklemeye tahammülü yok. İşte bu günahkâra iyice hatırlatılmalıdır ki, sonra bir şikâyete hakkı kalmasın."

"Neden herkes, biri iyi diğeri kötü, ikişer ikişer içeri alınıyor?"

"İbret olsun diye. Böylece biri ne kaybettiğini, diğeri ne kazandığını daha iyi bilecek, herkes kârını, zararını birbirine bakıp daha iyi anlayacak. Kaybedilenle kazanılanın değeri o zaman daha iyi anlaşılacak. Birinin mutsuzluğunu diğerinin mutluluğu tasdik edecek; birinin hayatta yaptığı fedakârlıklarının karşılığı diğerinin pişmanlığı olacak. Kuşkusuz, dünyada günahkâr olan, iyi kalpli dindarın haline bakıp gülüyor, onu hor görüyordu. O da ona bakıp acıyordu. İşte bu yargılama aynı zamanda o küçümsemeyi gerektiğince hatırlatabilmek için birlikte yapılıyor."

Nihayet sıra bana geldi. Titreyerek yaklaştım. Şansıma, daha ilk bakışta akla her türlü günahı işlediği gelen kötü bir ruh düştü. Onun olabilecek en kötü ruh olmasına sevindim. O kadar çirkindi ki, sürekli gülüyor, böylece Tanrı katında bile her şeyi çok gülünç bulduğunu açıkça belli ediyordu.

İçeri girmemiz emredildiğinde ben saygıyla ilerledim. O ise arsızca girdi içeri. Bir şeylere öfkelenmiş gibiydi.

"Sakin olun" dedim kader ortağı arkadaşıma usulca.

"Tüm bunlar çok saçma!" dedi.

Saf olduğumdan ona durumunu düzeltebilecek telkinlerde bulunmayı denedim.

"Yargılanacaksınız. Bari aleyhinize çıkacak kararı çabuklaştırmayın."

"Neden?"

"Karar ne kadar çabuk verilirse, o kadar sert olacaktır."

Biz iki zavallı, sessizce birbirimize dayandık; oldukça yüksek bir yerde oturan yargıçlarımızın ağırlığıyla ezilerek karşılarında durduk. Tanrı haşmetiyle donanmış, onun tacının ve tahtının yetkisini taşıyan, krallığına sokulmamız için mutlaka iznini almamız gereken o heyetin önünde lütuflarını dilenebilmemiz için yalvaran bakışlarımızla baktık.

Ben acınacak haldeydim. Dinsizliği elden bırakmayan ruh ise kendi kendine söyleniyordu. Öldüğünden beri iyice yüzsüzleştiği açıktı.

"Ben Tanrı'nın olmadığını sanıyordum" diye homurdandı. "Çok şaşırdım. Ama mademki var, şu durumda iblis benim yaptıklarımdan dolayı hesap vermek zorunda."

Dini her zaman onun can düşmanlarına karşı bile bir acıma vesilesi gördüğüm için, o zavallı ruha merhametle yaklaştım; acı düşkünlüğü içinde ona, inancın ilham ettiği fikirleri telkin etmeyi görev bildim. Vaaz verir gibi usulca, sakin olmasını, dualarını eksik etmemesini, Rabbin bağışlayıcılığından kuşku duymamasını söyledim. Ama ne yazık ki dünyada olduğu gibi, dindarlığım seslendiği ruhta yankısını bulamadı. Kalpsiz, küçümseyerek baktı bana. Terbiyesiz bir işaret yaparak asıl benim yardıma ihtiyacım olduğunu; çok güvendiğim Tanrı'nın, saf kullarını en zor anlarında bile yalnız bırakmasının az görülen bir şey olmadığını; çığlığım, yardım etmesi için Tanrı katında boşu boşuna yankılanırsa kendi şeytanını bana ödünç vereceğini söyledi. Bu dinsiz sözlerin beni nasıl fena hale düşürdüğü tahmin edilebilir. Yine de Rab huzurunda yapılmış bu saygısızlığı, onun hoşgörüsüne bırakarak, ihtiyacı olduğu duaları kendi etmek istemezse benim edebileceğimi, bende herkese yetecek kadar çok dua olduğunu, zaten hayatta vaktimi daha başka bir şeyle geçirmediğimi söyledim. Dinsiz ruh ayıp bir hareket yaparak, o zaman vaktimi boşu boşuna harcamış olduğum için yerinmem

gerektiğini, eğer kendi mahkemesinde yargılanacak olursam, çok değerli bir şeyin kaybolup gitmesine neden olduğum için cehenneme gönderilmemin kesin olacağını buyurdu. Aramızda daha fazla konuşmamıza izin verilmediğinden, ne yazık ki, cevabımı esirgemek zorunda kaldım. O zaman kendi düşüncelerime daldım.

Dinsiz ruh onca günahına, Tanrı'ya inanmadan yaşamış olmasına rağmen cesaretle bakıyordu sorgucularına. Oysa günahsız olan ben ne kadar korkuyordum! O, tüm dinsizler gibi mantığına güveniyordu çünkü. Oysa benim güvenecek neyim vardı?

Dinsizlerin hep şöyle dediğini duymuştum ben:

"Tanrı'ya inanmamak, ona inanmaktan daha mantıklıdır. Çünkü mantık kesin kanıtlar ister. Oysa Tanrı varlığı asla kesin olarak kanıtlanmaya gelmez. O halde Tanrı'ya inanmak mantığa terstir."

Düşündüm: Bu onların, dinsizliklerini Tanrı katında affettirebilecekleri bir gerekçe olabilir miydi? Tanrı'ya karşı mantığı öne sürüp haklı çıkmak mümkün müydü? O zaman onların kendilerini savundukları gerekçeden ben yoksun kalacaktım. Titredim. Dinsizlerin Tanrı'ya karşı çıkmak için başvurdukları mantığa bir gün benim de ihtiyacım olabileceğini hiç düşünmemiştim. O zaman o an yapılacak en iyi şeyin düşünmemeye çalışmak olduğuna karar verdim.

Kendi kendime; "Neden insan düşünmemeye çalışırken yine mantığına başvurmadan edemiyor?" diye sordum.

"Kafama gelen bir fikri kovmaya çalışırken yine mantığım devreye giriyor. Bunu önlemek neden elimden gelmiyor? Neden o lanet olası şeyi Tanrı'nın emirlerine uygun çalışır bir hale getiremiyorum? Mantık, iblisin fikir yürütmesidir. O halde neden Tanrı bizi, mantığımıza başvurmadan düşünemeyeceğimiz şekilde yarattı? Bir şüpheyi dile getirmeden mantık yürütmek mümkün değil. İşte bu, işimizi büsbütün zorlaştırmıyor mu? Bu dinsiz ruh, inanmak için çok mücadele ettiğini, ama sonunda mantığına yenildiğini söylerse ne olacak? O zaman ben bir mantıksızlığı savunmak durumunda mı kalacağım? Mantık, birbirine zıt iki fikri karşı karşıya koyar; ihtimaller arasına Tanrı'nın olmayabileceğini de katar. O an fikirler arasında beliren şüphe, kavgayı başlatır; bu ise inanca terstir. Çünkü inanç, kendini sorgulayacak bir düşünce sisteminin

temeli olamaz. Bu yüzden inanan artık hiç tartışmamalıdır. Tartışıyorsa, demek inanma ihtiyacı içindedir. İşte inanmakla inanmamak arasındaki fark ve bu fark ne yazık ki, hep inanmayanın lehinedir."

Rabbime çok şükür, sırtımda haksız yere taşıdığım damgaya karşın bu tür kararsızlıkları atlatmıştım. Şu halde bana verilen hüküm ne olursa olsun, inancım hiç karşı çıkmadan onu kabul etmemi gerektirirdi. Çünkü karşı çıktığım an mantığım devreye girer, beni dinsizin içinde bulunduğu duruma düşürürdü. Benim için öngörülende asla bir payım olmayacaktı. Kendi üzerimde hiçbir hakkım yoktu. Bu yüzden Tanrı'ya inanan kendi varlığını kaybeder; kendi olmaktan çıkar. Tanrı'ya inanmanın kaderi başkasının elindedir. İşte şimdi bu mahkemede kaderimiz tartışılıyordu ve benimle ilgisi ne kadar olursa olsun, benim söyleyecek hiçbir sözüm yoktu.

Oysa inançsız ruh, karşı koyuyor, mahvolacağını bildiği halde sahip çıktığı varlığını Tanrı'ya karşı savunuyordu.

"Ben" diye başladı, "Tanrı'ya inanmadan yaşadım. Ama olsaydı bile ne fark ederdi? Hesabımı Tanrı'nın varlığına, yokluğuna göre yapmadım ki. Olsaydı bile yine sanki o yokmuş gibi yaşardım. Tanrı olmuş olmamış ne fark eder? Varsa bile bu sadece kendisini ilgilendirmelidir. Koyduğu yasaları çiğnemişsem, bunu elbette bir düşünceyle yapmışımdır. Bir şey yanlışsa, yanlış olduğuna önce ben inanmalıyım. Bu bana söylenmemeli. Görüyorsunuz, şöyle bir mantık yürütmeye başladık mı onu nasıl uğraşmak zorunda bırakıyorum. O da kestirip atmış zaten. Kullarının yerine düşünmek gibi bir zahmete katlanmak istememiş."

Yüce Rabbi saygısızca kendisiyle tartışmaya çağıran dinsiz ruh sertçe susturuldu. Ardından dikkatler bana döndü. Sorgucularım sırtımdaki damgayı incelediler özenle. Sonra, Tanrı'nın kulları hakkında aklına getirebileceğin en iyimser düşüncenin, ancak "onların kendisinden şüphe duymaları" olacağına karar verdiler. Öyle ya, eğer en iyisi buysa, daha kötüsü kim bilir nasıl olurdu?

Utançtan söyleyecek söz bulamıyordum.

İç çektiler, "Tanrı'ya inanmak çok mu zor? Neden en gönüllüsü, en çok heves edeni bile ona inanmakta böyle zorluk çekiyor?" diye sitem ettiler.

Daha sonra içine şöyle bir bakmam için orada, cehennem kenarında durmaya davet edildim

"Yaklaş bakalım; alevlerin içine bak; ne göreceksin?" diye sordular.

Yaklaştım. Cehennemin kupkuru hararetini yüzümde hissederek;

"Hayatımı görüyorum" dedim.

"Hayat nedir?" diye sordular.

"Rabbin hayattan daha güzel bir hediyesi mi olur?" diye yanıt verdim.

"Ama bir armağan kime verilecekse, ona göre değer kazanır."

"Evet. Bu yüzden ben en değerli olmasını istedim. Onu Rabbe adadım. Hayatı hep mükâfat olarak gördüm. Değil mi ki Tanrı onu kullarına verir, hayat saf bir altındır. O halde bize düşen, bir kuyumcu olmaktır. Kimi onu işleyim der, heba eder; kimi güzel işler, onu ona verilmeye layık bir mücevher haline getirir. İşte hayat bir armağandır derken, muradım buydu."

"Söyle bakalım, Tanrı'ya inanıyor musun?"

Sırtımdaki uğursuz damgayla kendimi suçlu duruma düşürmeden ne cevap verebilirdim ki? Rabbin mahkemesinde delilleri gizlemek elimden gelir miydi? Onu gizlemeyeceksem o zaman ne diyebilirdim? Evet, Rabbe inanıyordum, ama kalplerin deşilip ruhta saklı olanın ortaya çıktığı yerde, bu sorunun sorulması beni güç durumda bırakmıştı.

Düşündüm ki; onları Tanrı'yı sevdiğime inandırmak, onları Tanrı'ya inandığıma inandırmaktan daha kolay olacaktır.

Ne var ki, Tanrı'yı öyle hemen sevmek de elden gelmez. Önce pişmanlık duymak gerekir. Çünkü pişman olan Tanrı'yı sevmekle rahatlar. Bu yüzden onu en çok sevenler, onunla baş başa kaldıklarında ona hep günahkâr olduklarını fısıldar; önünde diz çöktüklerinde onlar için sevgilerini dile getirmek, günahlarını da sıralamaktır. Günah aşkın delilidir ve ne kadar çok günahkâr olunursa o kadar çok sevgi duyuluyor demektir. Nitekim, Tanrı'yı en çok sevenlerin iyice günahkâr olmaya çalışmaları, sonunda hiç pişman olmayacakları pek çok kanlı işlere girişmelerinin sebebi budur.

Bir çırpıda yaptım bu hesapları kafamda. Yanı başımızda yanıp duran cehenneme girmemeyi aklıma koyduğum için yanılmamayı da ka-

fama yerleştirmiştim. Aslında ne yapmam, nasıl davranmam, nasıl konuşmam gerektiğini biliyordum. Tasarılarımın başarı kazanacağından emin olarak, öfkeli suratlar karşısına suçlu bir yüz ifadesiyle çıkmanın daha doğru olacağını düşündüm.

Kendi kendime:

"Masumluk taslar, bu ihtiyarların karşısında kendimden emin bir halle durursam, hiç kuşkum yok, onları büsbütün kızdırmış olurum. Günahkâr olduğumu söylemeliyim. O zaman Tanrı'yı sevdiğime daha kolay inandırırım. Çünkü Rab, en çok kullarının pişman olmasından hoşlanır. Yargıçları da, pişman olunduğu söylendi mi herhalde buna karşı çıkmak istemez. Çünkü Tanrı'yı hoşuna gidecek böyle bir durumdan yoksun kılmayı düşünmezler. Böylece davaya daha ilk oturumda suçlandırılanla mutabık kalınarak başlanır. Her durumda kazançlı çıkan ben olurum."

Ne tuhaf, insan suçunu itiraf edince Rabbe olan sevgisini de açıklamış oluyor.

Yerlere kapandım. Beni acımasızca yargılayacak olanlardan affımı diledim; önlerinde en sıcak gözyaşlarımı döktüm.

"Tanrı'ya olan sevgimi ifade etmek için pek çok şiir yazmıştım. Acaba onlardan birini okumama izin verilir mi?" diye sordum.

İzin verildi, gözyaşlarımı silerek şiirimi okumaya başladım.

"Tanrı insana hayatı ödünç olarak verir.

"Her borcun bir vadesi vardır. Benim de borcumun vadesi geldi.

"İşte alacaklılarım kapıma vuruyor, ödeme zamanının geldiğini bildiriyor. Onlar bana şöyle soruyor:

"Hayatı tohumken sana emanet ettik. Söyle bakalım onu ne yaptın?

"Onlara ne diyeceğim, nasıl hesap vereceğim?

"Siz yokken onu ektim, suladım, ondan bol ürün yetiştirdim, işte hasat zamanı geldi; alın hepsi sizin mi diyeceğim, yoksa onları kapımdan eli boş mu çevireceğim?

"Bana emanet ettiğiniz altındı; ben onu işledim, ondan bir mücevher elde ettim. Alın, o mücevher sizin. Onu size vermekle bir şey kaybetmiş olmuyorum. Çünkü bir kuyumcu olmamı o mücevhere borçluyum; ondaki değeri göremeseydim bir kuyumcu olmazdım. Kaldı ki, bende bu kuyumculuk olduktan sonra, her taş bir mücevherdir benim gözümde.

"Öyle mi diyeceğim, yoksa o altını elimde değersiz bir çakıl taşına mı çevireceğim?

"Tanrı bize hayatı olgunlaştıralım diye verdi. Sonunda ya onun dilediği olacak, ya aciz kulu hayatı, ondan çalmış gibi bir duruma düşecek.

"Ey Tanrım, sen ki en iyi takdir edensin, mademki emanet ettiğin hayat altındır, biz kullarına düşen kuyumcu olmak; ondan bir mücevher elde etmektir. Bunu sana söylemedim mi? Al onu benden.

"Verdiğin armağanı başka bir armağanla geri verirsem sana minnetimi cle göstermiş olacağım.

"Onu ruhumla birlikte alman için ölümün başucuna koyuyorum.

"İşte Tanrım, kulun ölürken emanetini sana böyle iade eder. O son nefesini verirken bir armağanın hesabı yapılmaktadır aslında.

"Ama benim alnım açık. Çünkü mükâfatın değerinden hiç kaybetmedi Tanrım.

"Şimdi, senin olan ama benim ellerimden çıkmış o armağanla kapında duruyorum.

"Çiçeklerinden kendime bir çelenk ördüm. Söyle bu çelenk, ikimizin olmaz mı?

"Senin altınına gözyaşlarımı katsam ve onu bir mücevher oluncaya kadar yoğursam; o mücevher ikimize ait olmaz mı?

"Al onu benden, onu kabul et.

"Eğer armağanını alırsan, tüm varlığımı da almış olursun, benden geriye bir şey kalmaz. Çünkü ruhumda senin hediyenden arta kalan bir şey yok Tanrım. Olmayacak da."

Gizlice sorgucularıma baktım; dikkatle dinliyorlardı beni. İlgilerini uyandırmıştım, o halde günahlarımı açıklamaya geçebilirdim. Bu arada baktım, yanımda duran dinsiz ruh becerikliliğimden dolayı kutluyordu beni.

Edepsizce, "Ben böyle yüzsüzlük görmedim" diyordu. "İnsan hem Tanrı'yı inansın, hem inkâr etsin; inanmış görünürse, bunu onu inkâr etmek için yapsın. Akıl alacak şey değil."

"Sen kendine bak" dedim.

Tekrar sorgucularıma döndüm;

Günahlar işlediğimi ama suçlu olmadığımı söyledim ciddi ciddi.

Bunun nasıl olduğunu sordular.

"Tanrı'ya inanan ümitsizlik tanımaz" diye konuştum boyun bükerek. "Ümit ise Tanrı'nın biz zayıf kullarına göstermeyi vaat ettiği hoşgörüden doğar."

Sorgucuların, "Demek sen Tanrı'nın günahlarını bağışlamakla görevli olduğunu düşünüyorsun?"

"Tanrı aklıma geldi mi, hiçbir şey düşünmemeye çalışıyorum" dedim saf saf.

"Sen ne dediğini biliyor musun?" diye sordular.

"Ağzımdan istemediğim sözler çıkmış olabilir" diye yanıt verdim soğukkanlılıkla.

Diz çöktüm. "Şaşırmış olabilirim" dedim. "Öyle ya, sevgilinin karşısına çıkmaya hazırlanan âşık da, ne kadar süslenirse süslensin kendini yeteri kadar süslenmiş saymaz" diye ekledim.

"Şaşkınlık içindeyim" diye devam ettim. "Kendimi zengin bilirdim. Şimdi tüm servetimi ortaya seriyorum, hiç de öyle olmadığımı anlıyorum. Hazinelerim varmış, meğer yine de yoksulmuşum."

Sorgucularımın suratlarında doğruluktan kıl kadar şaşmaz ifadeyi, daha doğrusu o anlamsız ifadeyi görünce susmamın daha doğru olacağını anladım.

Amel defterlerim önlerinde duruyordu. Şöyle bir baktılar; incelemekle yetindiler. Asılmama yetecek kadar bir suçumun olmadığı belliydi. Birbirlerine baktılar; sonra oklarını yine bana çevirdiler.

"Rabbi çok sevdiğini söylüyorsun. Seni yine cehenneme gönderirse ne düşüneceksin o zaman?"

"Cehenneme göndermek mi, neden?"

"Gönderemez mi yani?"

"Önce, suçumun ne olduğunu açıklayacaktır."

"Keyfi diler açıklamaz. Seni kararlarının haklılığına inandırmaya mecbur mu?"

"Belki azap çekerim. Ama sonsuza dek şaşkınlık içinde kalırım."

"Ne yani, Tanrı sana açıklama yapmak mı zorunda? Yoksa onun bir haksızlık yapmadığını bilmeye mi gerek duyuyorsun?"

"Tanrı'nın haksızlık yapmayacağını biliyorum."

"O halde seni cehenneme atarsa bir haksızlık olmayacaktır."

"Ama neden?"

"Rabbe sebep sormak yakışır mı?"

"Pekâlâ. Beni cehenneme atarsa bunu günahlarımın karşılığı olarak kabul edeceğimi, ondan bir kefaret ümidi hasıl edeceğimi sevinçle bildiririm."

"Demek cehenneme bile Rabbi severek gireceksin?"

"Orada bile yapmamın kaçınılmaz olacağı şeyler var."

"Ne gibi?"

"Dünyada ne yaptıysam cehennemde de onu yapmak."

"Cehenneme düşseydin ne yapardın mesela?"

"Eğer cehenneme düşseydim, Tanrı aşkıyla orayı yine yeteri kadar sıcak bulmaz; daha çok yanayım, böylece Rabbin isteği daha çok yerine gelsin diye en sıcak köşeleri arardım."

"Neden?"

"Aşktan. Sevgili de âşığına git kendini uçuruma at dese, âşık gider kendini en derin uçuruma atar. O an aşk, âşığın kendini atacağı uçurumun derinliğiyle ölçülür. O uçurumun derinliği aşkının da kanıtı olur."

"Seni korktuğun bir yere gönderdiği için Rabbi daha az sevebilir misin?"

"Ben inanıyorum ki, Rab kendini sevenleri cehenneme yollamayacaktır."

"Yani o, kendini sevenlere borçlanmış mı oluyor şimdi?"

"Öyle demek istemedim."

"Cehennem korkusu olmasaydı, Rabbi sevmeyecek miydin yoksa?"

"Asla!"

"O halde seni cehenneme gönderelim de söylediklerinin doğru olup olmadığını anlayalım."

"Ama beni sınamaya neden gerek görüyorsunuz?"

"Laf mı bu da yani? Dünyanın Tanrı'nın kullarını sınadığı bir yer olduğunu sen söylemiyor muydun? Hem Tanrı, kulları hakkındaki kararı onları sınamadan vermez."

"Bunun için beni cehenneme atması mı gerekiyor?"

"Dünyayı yaratan neden bunu da yapmasın? Hem insan seviyorum dedi mi, nereye gideceği artık önemli mi? Aşk böyle sınanır. Ce-

henneme gideceksin. Bakalım sözünü ettiğin aşk, gerçek aşk mı? Bakalım ateşler içine düştüğünde yanıp kül olacak mı? Yoksa alevlere girince bir dumandan mı ibaret olacak? Aşk cennette sınanmaz. Orada insan bencilliğinden de Tanrı'yı seviyor görünebilir. Hatta Tanrı'yı hiç sevmeyen sırf cennete gidebilmek için onu seviyormuş gibi yapabilir. Sadece rahatını düşündüğü için seviyor görünenle Tanrı'nın işi ne? Bu yüzden Rab onu bırakır; asıl, kendisini gerçekten sevenlerle uğraşır. Onları da ilk elden cehenneme atmayı isteyecektir."

"Ama Rab, kalplerde olanı okur. Öyle bir sınamaya gerek yok."

"Hayatı dünyayla sınayan, aşk için neden daha fazlasını istemesin?"

"Cehenneme gitmek için ben ne günah işledim?"

"Aşk, tek başına cehenneme göndermeye yetmez mi? Bir de ayrıca günah işlemiş olmak mı gerekir?"

"O halde neden cezalandırılıyorum?"

"Aşk için değmez mi? Aşk bu değil midir? Yanmayan, aşkın ne olduğunu nereden bilsin? Âşığa bir yol tutması söylendi mi, o kendiliğinden yönünü cehenneme çevirir. Çünkü aşkın kendisi bir cehennemdir. Daha ne istiyorsun? Bir insanı seven insan, ateşlerde yanıyorsa, aşka daha da layık Tanrı'yı sevenin daha fazla ateşlerde yanması gerekmez mi? Aşkın cezası, mükâfatı olmaz. Aşkın cezası da mükâfatı da birdir. Aşk cehennemle cennet arasındaki ayrımı ortadan kaldırır. Birine giren aslında diğerine de girmiş olur. Âşık, nereye giderse gitsin orayı cehenneme çevirir. Bu yüzden nereye gittiği onun için fark etmez."

"Yani sonuçta cehenneme mi gitmem gerekiyor?"

"Yoksa şikâyet mi ediyorsun?"

"Hayır, asla!"

"Güzel. Çünkü Rabbi sevenler, cehenneme bile gönderilecek olsa, en önde koşanlar. Geride kalmak onlara yakışmaz. Yoksa bu sevgilerinde kararsız olduklarını gösterir."

Perişan bir halle, sesim titreyerek;

"En önde koşacağıma emin olun" dedim.

"Aşk kanıtlarını acıda arar. Âşık ne kadar acı çekerse sevdiğine o kadar inanır. Aşk zevkte kendini gizler; bu yüzden aşkı tasdik eden zevk değil acıdır. Aşk mutluluktur belki; ama mutsuzluğu da yedeğinde

taşıyıp getirir. Hangi aşk vardır ki, âşığına bir ok saplamamış olsun? Oku saplar, ondan kalkan olmasını ister. Bu yüzden Rabbi gerçekten seviyorsan cehenneme düşmekten korkma. Kalbinde dorukların olacak. Ateş seni kuşattığında bile aşk oralara kar yağdıracak. Seni serin tutan bu olacak. Seni yakan aşk."

Yıkılmıştım. Artık söyleyecek tek sözüm yoktu. Bu kararın altında ezilerek, öyle bitkin bir halde düştüm ki, oturmama izin verildi. Elemli bir duruşla gözlerimi belirsiz bir noktaya dikip öylece kalakaldım.

"Eyvah!" dedim kendi kendime. "Gördün mü zavallı ruh? Kazanabileceğin zaferi bir şaşkınlık anında elinden kaybettin. Neden başta haksız görünüp sonunda haklı çıkmayı denedin? Neden kendini temize çıkarmaya en kötü yerden başladın? Ne olacak şimdi? Yüzünü bir maskeyle değişmiştin. Bak şimdi o maskeyle mahkûm ediyorlar seni. 'En kötü saldırılara hazırlıklıyım, en ağır darbeyi başta yersem toparlanmam kolay olur' demiştin. 'O zaman zaferimi yere düşerken değil, ayağa kalkarken kazanmış olurum' diye düşündün. Hesabın tuttu mu? Sen kendini onlara nasıl sunduysan, onlar seni öyle kabul ettiler. Hadi bakalım çek cezanı. Ona çoktan layık oldun sen."

Sorgucularım beni bıraktılar; dinsiz ruhla ilgilenmeye başladılar.

Tahmin edileceği gibi ilk olarak tüm suçların anası sayılan ve işlenebilecek en ağır günah olan dinsizlikle itham edildi. Ne diyeceği soruldu.

Dinsiz ruh, söz hakkını kullanmadan önce bir itirazı dillendirmek istediğini ifade etti.

Sert bir sesle:

"Avukatım çağrılsın" dedi.

Tanrı'nın yüce melekleri arasında bir şaşkınlık uğultusu duyuldu. O ise küstahlığı elden bırakmadan, kibirli azametli bir tavırla yargıçlarına bakıyordu.

Avukatının kim olduğu soruldu.

"İblis hazretleri" diye yanıt verdi edepsizlikle.

"Nasıl olur?" dediler. "Tanrı'nın kutsal evine iblis nasıl sokulur? O onun mukaddesatına zarar verir."

Melekler itiraz ettiler.

"İblisle aynı yerde durmak saflığımızı bozabilir. O gelirse biz gideriz."

Dinsiz ruh, "Benim için fark etmez" dedi. "O zaman melekler gitsin. Mahkememde tüm şeytanlar hazır bulunsun. Eminim beni canla başla savunacaklardır."

Bu dilek reddedildi. Dinsiz ruh o zaman bastı yaygarayı. Tanrı'nın, kullarını göstermelik mahkemelerde yargılayarak gözlerini boyamaya çalışmasının yakışıksız olduğunu açıkladı. Mahkemesinde küçük büyük tüm şeytanların hazır bulunmasının en doğru şey olacağını, çünkü dünyada hep böyle olduğunu söyledi; isteğini kabul ettirebilmek için tüm dinsizlerin pek iyi bildiği bin bir mantık oyununa girdi.

"Günah diye damgalanan eylemlerimi yerine getirirken iblis hazretleri hep başımda duruyor, yanımdan hiç ayrılmıyor, bana her türlü kolaylığı gösteriyordu. Suçu ona atacak değilim. Savunmam istenecekse, açıklamalarımda eksik yanlar olabilir. Onları da o tamamlasın istiyorum."

Yargıçlar kendi aralarında fısıldaştılar; nihayet dinsiz ruhun dileği kabul edildi. Hemen o an başşeytan hazretleri kürklü mantosu içinde, koluna taktığı, kendisi gibi şatafatlı kürkler giyinmiş yardımcılarıyla göründü.

Ağzında hâlâ çiğnediği lokmasıyla bir sofradan kalktığı ve aceleyle geldiği belliydi.

Bir şeytan ordusu görünür görünmez, Rabbin melekleri bağrışarak dört yana kaçıştılar, gözden kayboldular. Böylece ortada hiçbir melek kalmadı; bütün şeytanlar dinsiz ruhu savunmak için çepeçevre onu sardılar.

Başşeytan dinsiz ruhun sağında duruyordu; bir asker yürüyüşüyle gelen ve tespih taneleri gibi dizilen öbür şeytanlar mertebelerine göre onun arkasında yer almışlardı.

Hep bir ağızdan, onu savunmak için ellerinden geleni yapacaklarına ve sonunda onu, mutlu bir şekilde Rabbin cennetine sokacaklarına söz verdiler.

Şeytanların kralı lokmasını yutmak için mehil istedi. Çünkü ibadetle uğraşırken ansızın çağrıldığını duymuş; bu yüzden her işini bırakıp aceleyle gelmiş.

Açıklamayı anlayamayan başyargıç, bu sözler arasında bir bağlantı kuramadığını söyledi.

Birini ikna etmek istedi mi, bunu sonunda mutlaka başaran; bu yüzden ifadelerinde kuşkulu hiçbir taraf kalmamasına özen gösteren iblis açıkladı.

İbadet saatiymiş. Namazını kılarken bunu hep bir ziyafet vererek kutlarmış. Çünkü dua iştahını açıyormuş. Bu yüzden zengin, çok dayalı döşeli bir sofradan kalkıp gelmiş; böylece lokmasını yutmaya vakit bile bulamamış.

İblis bu şekilde açıklamalarına devam etti.

Rabbin kullarından biri yardıma çağırdı mı, ibadeti kutsal bilse de, kesmekte tereddüt etmez; secdeyi bırakır, bir ana şefkatiyle kucağını açarak koşar gelirmiş. Bu yüzden hiçbir namazı sonuna erdirememiş. Eğer Yüce Tanrı kendisini ibadette ihmalkârlıkla suçluyorsa sebebi buymuş.

İblis bu şekilde sırf iyi kalpliliğinden dolayı günahlarının biriktiğini açıkladı. Güya, onun bunun yardımına koşmaktan onları affettirmeye zaman bulamamış; ama önemli değilmiş. Rabbin kullarını yardımsız bırakmaktansa cehenneme gitmeye razıymış. Çünkü onları kendi çocukları gibi seviyormuş. Hatta Rabbin kullarına hep, sanki onları kendi yaratmış gibi bir yakınlık duymuş. Bu aşırı sevgiden dolayı Tanrı'nın kendisini suçlayacağını biliyormuş. Ama kıskançlığa gerek yokmuş. Çünkü insanları tanıyormuş, onların gönlünde herkesin sevgisine yetecek kadar yer varmış. İblis onları daha çok severse, onlar Tanrı'yı daha az sevmezmiş.

O zaman iblis, onları Tanrı'dan bile daha çok sevmeyi istemekle belki bir günah işlediğini itiraf etti.

Yargıç iblise hangi çıkarlardan dolayı insanoğullarına böyle yardım etmeye heves ettiğini sordu.

İblis yanıt verdi: Menfaat değil, iyi kalplilik.

Ne zaman Rabbin kullarından birinin aman dileyen bir feryadını duysa en önde yetişen hep o olmak istermiş. Gerçi bunun yararını görmüyor değilmiş. Bu iyi huyu ona çeviklik kazandırmış, böyle genç kalmasının sırrı buymuş. Bu iyilik severliği ona Rabbin pek çok kulunun sevgisini de bahşetmiş. Bu sevginin ihtiyarlık günlerinin tek tesellisi olacağına inanıyormuş.

İblis, meleklerin kanatlı olmalarına rağmen vakitlerini hep ibadetle geçirdikleri için hantallaştıklarını, gitmeleri gereken yere hep geç vardıklarını söyledi.

Bu yüzden her yere onlardan önce varıyor, onları hiç aratmıyormuş. Onun sayesinde Rabbin kulları onların yokluklarını hiç çekmemiş.

Çok dinçmiş; yedi bin yaşında olmasına rağmen Tanrı'nın kendisini yaratarak kullarına büyük iyilikte bulunduğu ilk günkü kadar genç hissediyormuş kendini. Ama haksızlık edemezmiş. Çünkü bu gençliği Tanrı kullarının hiç azalmayan, hatta günden güne artan ilgisine borçluymuş.

İblis, bunun çok doğal olduğunu, çünkü Tanrı'nın kullarını yalnızlıktan nefret edecek şekilde yarattığını, o da bu eğilime uyarak onları hiç yalnız bırakmadığını söyledi. Böylece kendisine şükran borçlanmışlar; o da bunun önemli olmadığını söyleyebilmek için elinden geleni yapmış, onlara daha da yakınlaşmış.

Bu yüzden Rabbin kulları sürçtüğünde adımlarını onlara uydurmuş; o da onlarla birlikte sürçmüş.

Acı çektiklerinde, onlarla birlikte acı çekmiş.

Yargıç bu sözlerinden iblisin Tanrı'ya karşı geldiğinin kesin olarak ortaya çıktığını söyledi.

İblis açıkladı: Hep iyi niyetle hareket etmiş. Aslında kusurlarından kendisi de şikâyetçiymiş. En başta gelen kusuru aşırı merhametiymiş. Rabbin yarattıklarını çaresiz bir şekilde onun ağına düşmüş görünce onları kurtarmak için koşmaktan kendisini alamıyormuş. Belki sertlik gösterilmesi gereken yerde yumuşak davranmış; ama ne olursa olsun hiç kimsenin şefkat gösterilince daha kötü olmayacağını biliyormuş. Bu yüzden Tanrı'dan daha şefkatli olmakta hiçbir sakınca görmemiş. Hatta Tanrı kullarını azarladığında öyle üzüntü duymuş ki, bir kötülük de yapsalar, sevgisinden, onları hiç suçlamamış, kalpten bağışlamış, güler yüz göstermiş. Bu yüzden bir günah işlendiğinde hep görmezlikten gelmiş. Çünkü Tanrı gazabının ne kadar kötü olduğunu biliyormuş. Kendisi o öfkeye hedef olmakla mutsuz olmuş, başkası da mutsuz olsun istemiyormuş.

İblis, Tanrı'nın kullarını kınadığı yerde, istemeyerek de olsa onların tarafını tutmuş olabileceğini, bu şekilde Tanrı'ya karşı çıkmış görünebileceğini söyledi.

Yargıç, Yüce Tanrı'nın iblisi en büyük düşman olarak gördüğünü hatırlattı.

Başşeytan, yine de hiç kimseye kötü duygular beslemediğini söyledi. Tabiatı buna müsait değilmiş. Rabbin kullarından gelen istekleri, ne olurlarsa olsunlar, gece gündüz demeden karşılamaya çalışmaktan çok yorulmuş. Başını kaşımaya vakti yokmuş. Bu yüzden bir türlü Tanrı'nın kendisine yönelik ithamlarını yanıtlamaya zaman bulamamış.

İblis, Tanrı'nın dünyayı yaratırken bile bu kadar çok yorulduğunu sanmadığını açıkladı.

Kullarının istekleri birbirini tutmuyor, biri giderildi mi diğeri geliyor, asla son bulmuyor, onca isteği karşılamak sayısız gezegenin yaratılmasından da çok zorluklar çıkarıyormuş. Eğer Yüce Tanrı bu arada kendisinden nefret ediyorsa, bu, elinde olmayan sebepler yüzündenmiş. O da onun yarattığı her kul gibi acizmiş. Zayıflığından kolayca boyun eğiyor; Tanrı'nın hoşuna gitmeyen durumlarda direnç gösteremiyormuş. Aslında o da bir zamanlar Tanrı gibi olmaya niyet etmiş, hatta bir ara ona özenmiş, ama sonra Tanrı kullarının ilgisini yitirmekten korktuğundan hemen vazgeçmiş.

İblis hepsi bir günah olan, Yüce Rabbi büsbütün kızdırıp coşturan buna benzer bir sürü açıklamayla söylevini sürdürdü.

Ulu yargıçlar kendiliğinden mahkemeye düşmüş iblisi sıkıştırıp, onu esaslı bir şekilde mahkûm etmeden göndermek niyetinde değillerdi. Sorularına devam ettiler.

"Sen şeytan, rabbin kullarını azdırmak, ona karşı gelmelerini sağlamak, yoldan çıkarmak için onları her şeyle kandırmaya çalıştığın doğru mu?"

İblis hemen ağlamaya başladı ve en az üç mendil ıslatacak kadar çok gözyaşı döktü.

Rabbin kullarını kandırmaya çalıştığı iddialarını iftira olarak niteledi. Çünkü onları gerçekten sevmiş. Onlar da onu gizli gizli severek karşılık vermişler. Ama yine de bu aşkı Tanrı'nın kıskanç gözlerinden saklamak mümkün olmamış. Eğer insanoğulları ona Tanrı'ya ettiklerinden çok itaat etmişlerse, sebebi buymuş: Aşk.

Bu yüzden iblis, gayretlerinin, hep bir âşığın hareketlerinde aranması gerektiğini söyledi.

Dünyayı aşkla baştan çıkarmaya çalışmış.

Ardından örnekler vererek konuşmasını sürdürdü.

Hep yumuşak davranır, kimseyi incitmez, sabırla ürkütmeden hareket eder, hoşuna gitmeyen durumlarda bile hiç kızmazmış. Rabbin kötü dediği, ama bir dalgınlık anında güçlü yarattığı aşkta, insanları boyunduruk altına alacak yardımcısını bulmuş, bu yüzden onlara hep sevgili gibi davranmış. Tutkuları yüzünden mahvolduklarında, insanoğullarına bir günlük ömürleri olan, güneş batarken ölen, sonuna dek mutlu yaşamış kelebekler gibi bakmış.

Tanrı kullarını azarladığında o onların sırlarını paylaşmış. Böylece onların dert ortağı olma şerefine ermiş. Bu yüzden onlar Tanrı'dan gizlediklerini kendisinden hiç gizlemezlermiş. İnsanoğullarının nefret ettiğinden o da nefret etmiş, sevdiğini ne kadar kötü de olsa sevmeye çalışmış. Çünkü sevgi her şeyi er geç iyi gösterirmiş. Bu yüzden gemisini, sularının en coştuğu bir anda bile nehrin akışına uydurmakta zorluk çekmemiş.

Yargıçlar, "İşte" dediler, "Duydunuz Tanrı'nın krallığında kendine bir yer kapmak isteyen iblisin sözlerini. Onun haklarını, bir hırsız gibi sokularak paylaşmak isteyen iblisi. Neye cüret ettiğini gördünüz."

İblis güldü. Böyle hareket etmesine hiç gerek yokmuş. Çünkü tek başına insanoğullarının gönlünde taht kurmuş. O tahttan vazgeçmeyi düşünmediği gibi, onu hiç kimseyle paylaşmaya da niyeti yokmuş.

İblis, insanın sıcağı hep sevdiğini, bu yüzden havayı hep ısıtmaya çalıştığını; Tanrı, kullarını cezalandırmaya kalktığında veya intikam şekillerini aklından geçirdiğinde bu havanın buz tuttuğunu söyledi. Zaten kendisi de soğuğa hiç gelemezmiş; çünkü çok ince çok narin bir yaratılışı varmış. Kabalıktan, sert sözlerden nefret edermiş. Bu yüzden Tanrı buyruklarını hep yarım bir kulakla dinlemiş. Eğer o buyruklara uymuyor görünüyorsa sebebi buymuş. Aşırı nezaket. O kadar kibarmış ki, Tanrı onu evinde birlikte yaşamaya davet etse yine kabul etmezmiş. Çünkü çok kırılganmış; kolay da affetse hemen alınırmış. Hele kabaca emir verilmesine hiç gelemezmiş. Üstelik Tanrı'nın kolay bağışlamadığı düşünüldüğünde onun yanında insanoğulları adına üzülür, kederinden sararıp solar, sonunda mutlaka ölüp gidermiş. Ama yine de kendi hayatını daha az sevmiş. Eğer Tanrı onu evinde birlikte yaşamaya davet

ederse, kendini feda edecek, kullarının hatırı için gidecekmiş. Orada Tanrı kullarını cezalandırdığında intikamını yumuşatmaya çalışacak, kendi ölümüne de mal olsa onların ömürlerini uzatmaya çalışacakmış. Bu uğurda ölürse şehit olacağından kuşkusu yokmuş. Bu yüzden bir şehit olmaya can atıyormuş.

Daha sonra iblis kendini, bir erkeğin aradan yıllar geçtiği halde hiç bıkmadığı karısına benzetti. Çünkü Rabbin kullarıyla ilişkisinde bir nikâh bağını hep şart koşarmış. Kendisini onlara evlilik düğümüyle bağlar; bu şekilde Tanrı'nın da öngördüğü faziletten hiç ayrılmazmış, çünkü çok namusluymuş; kendisine bağlı olanları aldatmaya hiç kalkmamış, bu yüzden en şüpheci olanlarda bile bir güven kazandırmış.

Ardından bir günah ortaklığı içinde kadınlarla birlikte işlediği suçları anlatmaya geldi sıra. İblis bunu açık kalplilikle Tanrı'nın kullarıyla arasındaki yakın ilişkinin niteliğini ortaya koymak için yapacağını söyledi.

Erkeklerin gönlünde taht kurmak isteyen kadınların iblise danışmadan edemediklerini, bir erkeği kendine av seçen kadının, sonunda okunu, yayını mutlaka iblisten ödünç alacağını ifşa etti. Bu yüzden kadınlar ona hep daha yakın durmuşlar.

Kadınlar elbette Tanrı'nın kendilerinden nefret etmesinden korkarlarmış; ama iblisin nefret etmesinden daha çok korkarlarmış. Çünkü o zaman erkeklerin kendilerine artık hiç ilgi duymayacağından çekinirlermiş.

İblis yine de öğütlerinden yeteri kadar yararlanamadıkları için dişi cinsine kızgın olduğunu söylemeden geçemeyeceğini açıkladı.

Ardından tüm kadınların Havva'nın yanlışlarından ders almaları gerektiğini, yerine göre erkek, yerine göre kadın olunması gerektiğini, Tanrı erkekleri daha çok sevdiğinden savaşta asıl hedefin onlar olması gerektiğini söyledi. Erkekleri yenmenin en iyi yolunu ise, onların kapris diye bilinen ricalarından hiçbirini geri çevirmemek olarak ortaya koydu. Erkekler ne kadar kaprisli olurlarsa o kadar zaaf gösterirlermiş. Daha sonra iblis, erkeklere söz geçirmek ancak onları bıktırmamakla mümkündür, diye konuştu. Kendisinin namuslu, aynı zamanda fettan olduğunu, kadın kılığına girdiğinde yatakta hoppa da olsa, ağırbaşlı görünmeyi ihmal etmediğini söyledi.

Yargıçlar, dediği gibi bir iyilikten gelse de, yaptıklarının sonunda insanoğullarının cehennemi boylamasına neden olduğunu açıkladılar.

İblis sızlanmaya başladı. Tanrı'nın öfkesinin insanoğullarında yalnızca kötülük yapma isteğini değil, bir iyilikte bulunma şevkini de alıp götürdüğünü söyledi. Korkunun her zaman saygıya benzer bir hal yarattığını, bunun aldatıcı olduğunu açıkladı. Tanrı'nın yanında saygılarından kıpırdayamıyormuş gibi görünen insanoğullarının, iblisin yanında çok hareketli olduklarını, sevinçten zıpladıklarını bildirdi. Her zaman içlidışlı olduğu, görgüsü ileri derecede bir yakınlıktan geldiği için onları daha iyi tanırmış. Zira meleklerin necis halleri yüzünden insanlara yaklaşamadıkları durumlarda, o, koşarak yaklaşmış; bu sayede Rabbin yarattıklarının içyüzünü görmüş. Eğer kulları Tanrı'nın şerrinden kaçıyorlarsa, bu çok görülmemeliymiş; onlar asıl kendi yaratılışlarındaki garabetin acısını çekiyorlarmış.

Akıl almaz bir küstahlıkla söylenen bu sözler herkesi kızdırdı. Yüce yargıçlar Tanrı'nın kutsal evine soktukları şeytanın uslanmadığını, ama kendilerini günaha soktuğunu fark ettiler. Onu dinleyerek daha çok günaha girmemek için boy ölçüşmek yerine, basiretli bir tutum sergileyerek ona yol vermeyi düşündüler.

Ama o kötü yaratık açmıştı bir kere ağzını. Durmak bilmiyordu.

İçimden, "Yüce Rabbim şeytanı neden bu kadar da çenesi düşük yaratmıştır bilmem ki?" diye geçirdim.

İblis, zaferler kazanmaya alışık olduğunu, söz konusu olan, itaatkâr kullarının zaferiyse onu yerinden hiçbir şeyin kımıldatamayacağını söyledi.

Kendine yakışan bir edepsizlikle devam etti.

Bir gün Tanrı, onu huzuruna kabul etme şerefini bahşederse tavsiyelerini hiç esirgemeyecekmiş. Çünkü onun katından kovulduğundan beri çok birikmişler; insanlarla haşır neşir oldukça onlara her gün bir yenisi eklenmiş.

İnsanlar bir melek gördüklerinde saygılı bir tavır takınır; şeytan gördüklerinde neyseler o olurlarmış. O zaman Tanrı'nın duymayacağından emin olarak öyle şeyler söylemişler ki, tavsiyelerini işte o şeyler üzerine kurmuş. Hepsi çok değerliymiş. İnsanlar susarak Tanrı'yı aldatmayı akıllarından geçirseler de, gevezelikleri yüzünden

şeytanın hilelerinden asla kaçamazlarmış. Çünkü melekler karşısında takındıkları ikiyüzlü hali kendileri karşısında asla takınmazlarmış. Bu yüzden şeytanlar, kalplerde gizli olanı okumaya en az Tanrı kadar yetenekli olmuşlar. Hatta onlardan, ona sunulacak bir tavsiyeler demeti derlemişler. Hiç solmayacak bu buketi kabul ederse, adak sepeti içinde, yanan bir kandille ayakucuna bırakmayı diliyorlarmış. O zaman Tanrı'nın dünyayı düzeltme çarelerini en kısa zamanda bulacağından eminlermiş. Böylece her şey güllük gülistanlık olacakmış. Bir zamanlar kovuldukları eve, davet edilmeye gerek bile duymaksızın sık sık gelip gidecek, sofrada onunla başköşeyi paylaşacak, melekleri kendi aralarında dedikodu yaptıkları için azarlayacak, onları bu dedikoduları Tanrı'ya aktarmamakla suçlayacaklarmış.

Bu arada iblis, Tanrı'ya saygı duyduğunu ama meleklere çok kızgın olduğunu belirtti. Sürünmeye layık olduklarından kanatlarını yolmak istermiş. Hakkında Tanrı'ya olmadık şeyler söylemişler. Aslında şerefli olan adı bu yüzden lekenmiş, parlak şöhreti beş paralık olmuş.

Ardından iblis, melekleri dua etmedikleri zamanlarda dedikodu ettikleri için tekrar tekrar ayıpladı. Baş başa kaldıklarında, kendi aralarında şeytanları çekiştirme huyları çok kötüymüş. Tanrı katından uzaklaşıp bir araya geldiklerinde hemen aşırı bir şekilde dedikoduya başlarlarmış. Sırf bu yüzden gevezelikten nefret ettiği kadar başka hiçbir şeyden nefret etmemiş. Böylece Tanrı'nın kendisine bakışı önyargılarla zehirlenmiş; aralarına soğukluk girmiş.

Bu sözlerinden sonra iblis daha da hararetlendi. Meleklere atıp tutmaya başladı. Onlara doğuştan hıncı olduğunu söyledi; yaptıklarının bu hıncı pek çok kereler haklı çıkardığını açıkladı. Güya Tanrı onları insanlara göz kulak olmak, kollamak, iyiliğe sevk edip, mümkünse günahtan alıkoymak için yaratmış. Ama onlar bu görevleri boşlamışlar. Tanrı'ya "çok çalışıyoruz" dedikleri anlarda bile tüm yaptıkları ya aynaya bakmak, ya kanatlarını taramak ya da güneş altında tembel tembel oturup tüylerini parlatmakmış. Çünkü kendilerine göre pek çok mazeret bulmuşlar; o mazeretlerle Tanrı'yı bile başlarından savabilirlermiş.

Tanrı kullarını gözetleyip yaptıklarını rapor etmeleri gerektiğinde, eğer yemektelerse hiç yaklaşamazlarmış. Çünkü yemek yiyen birini izlemeyi kibarlığa aykırı bulurlarmış. Yatak odasındalarsa, fena bir şey

yapacakları korkusuyla, açık pencereden bile bakamazlarmış. terbiyeleri buna müsait değilmiş. İnsanoğulları bir şey yapmadan oturuyorlarsa yine yaklaşamazlarmış, çünkü onları dinlenirken gözetlemeyi bayağı ve yorucu bulurlarmış. Namuslu bir durum ortaya çıksa, bu kez ibadet saatleri olduğunu öne sürer, yine bir şey yapmazlarmış. Duadan sonraki iki saati dinlenmeye ayırır, namazın kendilerini çok yorduğunu söyleyerek rahatsız edilmek istemezlermiş. Yine, ibadet saati olmadı ve durum da ahlaka uydu diyelim, bu kez havanın ya çok nemli ya çok aydınlık olduğunu öne sürer, yerlerinden kıpırdamazlarmış. Fazla nemin kanatlarına zararı dokunurmuş, aydınlıkta herkese yok bellettikleri kusurlarının ortaya çıkmasından çekinirlermiş; Tanrı'nın kendilerini kusursuz yaratmadığını söyleyecek kötü dillilere malzeme vermek istemezlermiş. Geceleri asla uçmazlarmış; çünkü namus, o saatte evde oturmayı gerektirirmiş vs.

İşte bunca mazeret yüzünden her şeyi boşlamışlar; böylece her iş şeytana kalmış.

İblis, böylece işinin çokluğundan ve her günaha yetişemediğinden acı acı yakındı. Melekler yukarıda tembel tembel otururken oradan oraya koşuşturmaktan canı çıkmış. Arzuları geri çevirmek âdeti olmadığından öyle çok yoruluyormuş ki, dinlenmeye zaman bulamıyormuş. Hiç boş vakti kalmamış; her an fırıl fırıl dönüyormuş. Bu yüzden bu genç yaşında saçları ağarmış. Oysa Tanrı'ya ibadet etmek kendisinin de hakkıymış.

Ardından acı acı ağlamaya başladı. Aslında çok dindarmış. Sırf tembel olmadığı için dinsiz bilinmesine çok sıkılıyormuş. Bunun için ne kadar dövünse azmış. Yine de bir gün Tanrı'yla barışmaktan umudu kesmemiş. Sabırla o günün gelmesini bekliyormuş.

İblis, bu sözlerle insanların yaptığı kötülüklerin nedenini kendi iyi kalpliliğine bağlamış oldu. Eğer Yüce Tanrı kendisini biraz daha kötü yaratsaymış onları azarlar, sertlik gösterir, kötülükten alıkoyarmış.

Yargıçlar, iblise kendini savunmasını bırakarak müvekkilini savunmasını emrettiler.

Zaten öyle yapmaktaymış. Haksız itham ve iftiralarla adı kötüye çıkarıldığından, önce kendini temizlemeye çalışıyormuş. Bunu hakseverliliği yüzünden, savunma esnasında ortaya koyacağı delilleri güçlendirmek, bir şüpheye yer bırakmamak için yapıyormuş.

İblis ardından, yardıma kırk iblis daha çağıracağını söyledi.

İnsanoğullarındaki kötülük yapma duygusunun çok gelişmiş olduğu düşünülünce, Tanrı'nın bu kadar çok iblis yaratmış olmasının gerçek bir ihtiyaca cevap verdiğini, bu yüzden Yüce Rabbi şükranla anmak gerektiğini ifade etti. Başiblise göre Yüce Tanrı bu şekilde şeytanlardan bile lütuflarını esirgememiş.

Nerede olurlarsa olsunlar çağrıldıkları an hiç gecikmeden gelmeyi âdet edinmiş kırk küçük şeytan, Tanrı katında savunacakları suçlunun yanında yerlerini aldılar. Küçük boynuzları, keçi sakalları, siyah kuyrukları, sırtlarında minyatür kürkleriyle saygıyla dizilmişlerdi.

Başiblis, izin verilirse günahın yeni bir tarifini yapacağını ve müvekkilini bu noktadan savunacağını söyleyerek bilgiççe konuşmaya başladı. Dinin tartışmayı yasakladığını, mantık yürütmeye izin verdiğini, böylece her şeyin bambaşka görüneceğini söyledi.

Verdiği söylev anlayamadığım sözcüklerle dopdoluydu; yürüttüğü mantık kutsal kitaplarda pek rastlanmayan cinstendi.

Önce, bir eylemin başta çok iyi görünebileceğini ama sonuçları itibariyle aslında berbat bir iş olabileceğini söyledi. Dindarların daha sonuçları ortaya çıkmadan giriştikleri pek çok işi sevap diye belledıklerini, yaptıkları her şeyi Tanrı'ya yüklediklerinden yanılmış olmayı bir türlü akıllarından geçiremediklerini belirtti. Kendilerini yanılmış görmektense, Tanrı'yı yanılmış göstermeyi yeğleyeceklerini; zira ortaya sürdükleri şey hayatları olduğundan kaybedebilecekleri daha fazla bir şeyin olmayacağını iddia etti; bu yüzden haklı çıkma hırsıyla gözlerinin kararmış olduğunu söyledi.

Sonra, dönerek kabaca beni gösterdi ve dine körü körüne itaat ettiğim için beni suçlamaya cüret etti. Asıl ben günahın ne olduğunu bilmediğim için cehennemi boylamayı çoktan hakketmişim. Sonra Tanrı'nın eserim dediği insanoğullarını, kurdukları sistemlerin mükemmel olmaması nedeniyle eleştirdi. Bu yüzden onların, kusurları nedeniyle Tanrı'nın ölçüleriyle yargılanmaları haksızlık olurmuş.

Böylece iblis, insansal adalet ile Tanrısal adalet arasında bir çizgi çekti; mükemmelden kaynaklanabilecek bir kusur olamayacağını gösterdi.

Ardından bir sürü safsatayla süslediği konuşmasını beni mutsuzluğa sevk edecek daha başka mecralara çekti.

Kaba bir yargılamanın sonunda, insanoğullarını işledikleri suçlardan dolayı Tanrı'yı sorumlu tutmaya kadar götürebileceğini, bunun çok tehlikeli olabileceğini hissettirdi.

Kendilerini kusurlu yarattığı için kulları Tanrı'dan hesap sormaya kalkabilirlermiş. Kötüler kendilerini böyle savunduklarında, o zaman söyleyecek sözü kalmayan iyiler, yaratılan her şeyden nefret edebilirlermiş. Neden Tanrı onları kendilerini savunabilecek kadar güçlü yaratmamış?

İblis, dünya penceresinden bakıldığında kötünün güçlü, iyinin ise hep güçsüz olmasının anlaşılamadığını, bunun bir zihin karışıklığı yarattığını söyledi. Güya Tanrı bu karışıklıktan çıkabilmek için iyileri ödüllendirip, kötüleri cezalandıracağını söyleyerek kestirip atmış; böylece cennet cehennemi yaratmış. Başiblis bu vaadin kötülerden çok iyilere zararı dokunacağını, bunu kanıtlayabileceğini söyledi.

İnsanoğlunun işlediği günahlarda başkalarının payının ihmal edilemeyeceğini iddia etti ve "Hele dindar sofularınki hiç göz ardı edilemez" diye konuştu.

Güya onlar, nefret ettikleri dinsizlerin bir an önce cehennemi boylamasını sağlamak, kötülüklerini cezalandırmak için, onların yaptıkları kötülüklere bile göz yumabilir, şeytanla bile işbirliği yapabilirlermiş.

İblis:

"Eğer insan eksik yaratıldığı için elinde olmadan günah işliyorsa, onu cehenneme atmak bir haksızlık olmaz mı? Suç bir çaresizlik sonucuysa onu cezalandırmak daha kötü olmayacak mı?"

"Eğer haksızlık değildir denilirse, demek o zaman Tanrı onu mükemmel yaratmıştır. Şu halde mükemmelden nasıl olur da kusurlar doğar?" diye sordu.

Devam etti:

"İnsan neden günah işler? Eksik yaratıldığı için mi? Eğer öyleyse bunda kim suçlu? Ya da onun ne suçu var? Yoksa Tanrı insanı mükemmel yarattığını mı iddia ediyor? Eğer öyleyse demek, insan mükemmeldir, ama yine kusurlar işlemektedir."

İblis, günahın bir izahını yapmaya çalıştığını; dindar sofuların ise, kötülüğü insanda doğal bir eğilim olarak gördüklerini söyledi. Ardından, beni göstererek bakışların üzerime çevrilmesine neden oldu. Beni haklı çıkarmanın kolay olacağını, ama haksız çıkarmanın daha kolay olacağını söyledi; bütün hayatımı başka hiçbir şey yapmadan geçirdiğim iyiliklere atıfta bulunarak:

"Bir kötülük işlenmesine engel olamayan iyilik, iyilik değildir" dedi.

Böylece yaşamım boyunca Tanrı'ya yakınlaşmak için gösterdiğim tüm çabaları, yaptığım tüm iyilikleri bir anda hiçe indirgemiş oldu.

Günahla yüklü vaazına sofuları suçlayarak devam etti.

Bir irade sonucu geliştiğine inandıklarından, sofuların çaresizliği görmediklerini, bu yüzden günahı umursamadıklarını, nasıl olsa Tanrı eliyle cezalandırılacağı için ona göz yumduklarını söyledi. Acımasız ve benci olduklarını, kötülük işlemeseler de kötülük işlenmesine sebep olan sistemleri ayakta tuttuklarından suçlu sayılmaları gerektiğini söyledi.

Bu düşünceler silsilesinde, böylesi bir dünyada suç işleyen mağdurdur. Masum ise suçlu. Ne yazık, Tanrı kullarının işlediği günahlarda yanılmıştır. O halde Tanrı mükemmelse, yok demektir. Çünkü böyle bir dünyada insan, mükemmelliğin eseri olamaz. O halde bu yargılama geçersizdir."

Beni göstererek, "İşte" dedi "Cehenneme gitmesi gereken asıl suçlu! Hayatında hiç suç işlememiş olduğu için suçlu sayılmalı. Madem o kadar mükemmeldi neden başkalarının suç işlemesine göz yumdu? Neden onların çaresizliğini göremedi? Acıması ve anlaması gerekirken neden onları suçladı? Kurtarılabilecek bir ruhu neden ateşe atmayı seçti?"

İblis hiddetle, "Sofuların günah bildikleri nasıl günah değilse, erdem bildikleri de erdem değildir" diye devam etti.

Günahı yanlış tarif edenlerin, doğallıkla erdemi de yanlış tarif edeceklerini söyledi.

Eğer Tanrı varsa, bunca kötülüğü işleyebilen insanı yarattığı için onu, tüm yarattıklarıyla birlikte cehenneme atmak gerekeceğini, bir kötülük işlemese de işlenmesine meydan vermenin suç olduğunu, bu yüzden Tanrı'nın suçlu sayılması gerektiğini söyledi.

Bir şeytanın boynuzlarına asılmaya layık bu aşırı dinsiz sözlerin beni ne hale düşürdüğü tahmin edilebilir.

Değil söylenmesi, hatıra getirilmesi bile korkunç bir günah sayılan bu sözleri işitmenin de aynı derecede bir günah olduğunu düşündüm.

Vicdan azabıyla uyanan dehşetli bir korku duydum.

Yüce mahkemenin, keskin kılıcını Tanrı'dan gelen bir işaretle ve tereddütsüzce indirerek bu sözleri sarf edeni, o anda dinleyenlerle birlikte kahredeceğinden emindim.

Bunları düşünerek yere yığıldım, ama çok şükür kendimi toparlayacak gücü bulunca tüm kuvvetimi bu kez bu korkunç sözlerin ruhumda bıraktığı etkiyi silmeye harcadım. Bu sözleri dinlemeye kendime izin verdiğim için suçluydum; onları asla paylaşmadığımı açıklamam gerekirdi.

Sonunda iblise susması emredildi.

"Ne, susmak mı!" diye itiraz etti alçak şeytan. "Daha yeni başlıyorduk. Üstelik sırada, her biri kendi açısından savunmasını yapacak bir sürü akrabam var."

Yargıçlar sürenin dolduğunu açıkladılar. O zaman iblis, daha beter sızlanmaya başladı.

Zaten Tanrı'nın kendisine hep böyle engel olması nedeniyle daha çok iyiliklere girişememiş.

İblis sordu: "Benim de Tanrı tarafından sevilmeye hakkım yok mu? Neden Tanrı, gözüne girmek için yaptığım onca çabayı çok görüyor?"

Ardından diğerleri de araya girdi ve eğer sırayla konuşmalarına izin verilmezse hep bir ağızdan konuşacaklarını, yoksa Tanrı'nın yüce mahkemesine gölge düşeceğini ilan ettiler. Bir anda ortalığı velveleye verdiler. Şeytanlar ordusu hep bir ağızdan açtı ağzını yumdu gözünü. Sonunda yargıçlar ne istediklerini sormak zorunda kaldılar.

"Rabbin, bu çaresiz kulunu hakkettiği şekilde cennete kabul etmesini istiyoruz."

İnatçı şeytanların gürültüsünden yılan yargıçlar, başşeytanın yaptığı savunmayı dikkate alarak bir karar vereceklerini söylediler.

Ve Yüce Tanrı'nın kendini tanımayan kulunu, cennette bile olsa görmezden geleceğini söyleyerek bu isteği kabul ettiler.

Tüm şeytanlar sevinçle haykırdılar.

Dünyada olduğu gibi öbür dünyada da sonunda istediğini yaptırmasını becermiş başşeytan, tahtının getirilmesini emretti. İki küçük şeytan bir çırpıda koşup tahtı getirdiler. Hemen orada bir tören düzenlendi. Başiblis itaatkâr kulunu tahtına oturmaya davet etmeden önce ona yakası kürklü mantosunu sundu. Havanın serin olduğunu, cennet yolculuğu esnasında üşütebileceğini söyledi.

Başşeytan:

"Tanrı'ya saygımızdan sade bir tören düzenledik" dedi. "Debdebeden kaçındık, ona teşekkürlerimizi böylece sunmuş olduk."

Çok şaşkındım. Demek ben, yaşamı boyunca dinden ayrılmamış, Rabbin her emrine titizlikle uymuş ben cehenneme gönderilirken, onu inkâr etmiş, dinsizliğini her fırsatta göstermiş o, cennete gönderiliyordu.

O zaman serkeşçe bir atılganlık gösterdim. Ben de avukatımı istedim.

İyiliklerde bulunur, sevaplarımı işlerken o esnada yanımda hazır duran meleklerin, dindar davranışlarımı gerektiğince tasdik etmeleri için çağrılmalarını diledim.

Yüce yargıç bu isteğimi haklı buldu. Emir verdiği nur yüzlü haberci bir melek, beni savunmaya girişecek melekleri aramaya gitti; ama çok geçmedi, boş döndü.

İyiliklerde bulunurken o an yanında hiçbir melek yokmuş.

"Nasıl olur?" dedim. "Tanrı katında faziletimi onaylayacak, iyiliklerim karşılığında cennete girebilmem için beni savunacak hiçbir melek yok mu?"

Haberci melek, tüm meleklerin o an ibadetle çok meşgul olduklarını, rahatsız edilmek istemediklerini bildirdi.

O zaman itiraz seslerim Tanrı'nın yüce mahkemesinde yükseldi.

"Nasıl adalettir bu?" diye bağırdım. "İlahi mahkeme nasıl böyle bir karar verir?"

İblis bana dönüp sordu:

"Bu neye itiraz ediyor. Yoksa dünyada tatmadığı zevkleri hiç tatmayacak olmasına mı şikâyet ediyor? Tanrı'yı sevmiş, demek zevki kendisine yetmemiş. Bilmiyor mu ki, kutsal kitaplar şikâyet edenlerin sızlananların yeri cehennem olacaktır der."

"Tanrı'ya değil, iblise isyan ediyorum" dedim. "Nasıl olur da, kendini günahlardan sakınmış bir kul, başkalarının günahı yüzünden acı çekerken, cennete gidebilmek için o günahı istediği söylenir? Nasıl olur da dinsizler bize saldırırken temize çıkar; biz ise onlardan daha suçlu oluruz? İlahi adalet buysa, söyleyin, o zaman onun dünyadaki adaletten ne farkı kalır? Şimdi burada hayatım boyunca bana eziyet edenlerin suçsuz, onların zavallı kurbanı benim ise suçlu olduğumu öğreniyorum. Eğer bu doğruysa, ben hep yanılmışım demektir, ama öyleyse söyleyin, neden ben bu kadar geç öğreniyorum bunu?"

"Verdiğimiz karara itiraz mı ediyorsun?"

"Ben ki, dünyada yolumu aydınlatacak ışığı Tanrı sevgisinden bulup çıkarıyordum; oysa şimdi karanlıklar layık görülüyor bana."

"Nasıl, verdiğimiz kararı haksızlık olarak mı görüyorsun?"

"Dünyada da böyle, haksızlığa uğrayan hep biz değil miydik? İblis kötülüğün çaresizliğinden söz etti; neden kudretinden söz etmedi. Dünya günahlarıyla üzerimize gelirken, neden acizliğimizden doğan, bize boyun eğdiren çaresizlikten söz etmedi. Dahası bunun için suçlamaya kalktı. Din yaraya merhem olur belki, ama onu iyileştirmez. Dünya yıkmaya çalışırken, din sayesinde ayakta dururuz biz. Zorbalık karşısında çaresiz düşeriz belki, ama din sayesinde yenilmeyiz. Zorbalık bizi yense bile yine din sayesinde zafer kazanmış olmaz. Kötülük kılıcını kuşanmışken onun karşısında silahsız olan bizler ne yapabiliriz? Dünyaya sözümüz geçer mi? Orada kötüler güçlüdür, iyiler güçsüz. Orada acı çeken hep acı çeker. Çünkü o zayıftır; ıstırap tekerleğini döndürüp durur. Dünyada güçlü olan için haklı çıkmak kolaydır; üstelik o, kötüdür. Onun saltanatı süreklidir. Ama neden zevk hep kötülüğe, acı hep iyiliğe eşlik eder? Neden kötülerin hayatında sadece zevk, iyilerinkinde sadece ıstırap vardır. Çektiğimiz acı yetmezmiş gibi bir de Rab, bir günah işlediğimiz korkusuyla sıkıştırıp durur bizi. Dünya ıstırap yeridir; onun adaleti bile haksızdır. Biz zavallılar orada çileden kurtulmayı ümit edemeyiz, kurtuluşu ancak ölümden sonra Rabbin bize vaat ettiği cennette ararız. Azabımız sonsuz olmasın diye her acıya katlanırız. İşte bu umut, uğradığımız haksızlıklara dayanmamızı sağlar. Ama şimdi, o umudum da yok; nerede o, onu bulamıyorum? O artık kırılmış. Dünyadayken sarıldığım silah bana doğru çevrilmiş; beni koruyan şey bir kapan

olmuş. Kaçıp sığındığım yer artık emniyetten uzak. Yarama sürdüğüm merhemin şimdi daha derin yaralar açtığını görüyorum. Felaketten kaçıyorum, daha büyük felaketle karşılaşıyorum. Kötü burada da üstün gelmiş, iyi, saltanat kurmayı umduğu yerde de cefa çekiyor. Dünyada da böyle değil miydi? Orada da kötü, en kara çalınmış bir halden tertemiz çıkmıyor muydu? Mahkemeye düştüğünde tüm suçlarından beraat etmiyor muydu? Kader mi bu? Yoksa Tanrı, değiştiremeyeceği için asla değişmeyecek bir şeyi mi yarattı. Neden Tanrı bizi bu kadere mahkûm etti?"

Yargıçlar bu sözlerim karşısında hayretle birbirlerine baktılar.

"Erdem suçu ağzına alınca nasıl çirkef olabiliyor?" diye konuştular.

"Kusur, iffetle savunulduğunda nasıl da günah oluyor. İffetten yansıyan kusur iffetsizliğin kendisinden bile daha ağır görünüyor."

Durumu büsbütün aleyhime çevirmek isteyen iblis:

"Görüyorsunuz" dedi, "Nasıl acı acı şikâyet ediyor. İblise karşı çıktığını söylüyor; neden bunu Tanrı'ya karşı çıkmadan yapamıyor? İblisten şikâyet etmeye başladı mı, Tanrı'ya da serzenişlerde bulunmaya başlıyor. Acaba Tanrı'ya çatmadan iblise çatması mümkün değil mi?"

Yargıçlarıma sordum:

"İblis de Tanrı'yı suçlayarak kendini savunmadı mı?"

"Evet ama o haklı çıktı, sen beceremedin."

"Nasıl olur?"

"Şimdi sen daha suçlusun; çünkü iblisi haklı çıkardın."

"Nasıl?"

"Dünyada sustuğun haksızlıklar için burada sesini yükselttin. Çünkü cennete gitme umudunu yitirmiştin. Demek senin Tanrı'ya sevgin bu kadarmış."

İblis kalktı, yanıma kadar geldi.

"Gördün mü" dedi. "Cehenneme gitmek için bir günah işlemiş olmak gerekmiyor. Hatta günah işlemek için kötü olmak bile gerekmiyor. İstersen savunabilirim seni. Cehenneme benim yüzümden düştün, ama benim yüzümden düşmeyebilirsin de. Cennete bile gidebilirsin. Kurtarabilirim seni; istediğin yere gitmeni sağlayabilirim. Dünyanın hali göz önüne alındığında hani hiç de tuhaf kaçmaz bu. İster misin?"

"Çekil git" diye bağırdım, "Melun şeytan. Cehenneme bin kez gireceğimi bilsem yine yardımını dilemem senin. Rabbimden gelecek kötülüğü senden gelecek iyiliğe yeğlerim."

Perişandım, acı ve isyan içindeydim.

Bu halimi gören yargıçlar, "Nasıl!" diye bağırdılar, "Yoksa kararımıza itiraz mı ediyorsun?"

"Kalbime bir bıçak saplayanlar, hem de bunu hiç acı duymadan yapsınlar! Sonra kalkıp bana ıstırabı yasaklasınlar? Olacak şey mi bu?"

"Cüretin cezasız kalmayacak."

"Cehennemden daha kötü ne ceza olabilir?"

"Demek sence cehennemden daha kötü bir şey yok?"

"Ne olabilir?"

"Rabbe duyduğun aşkı yitirmek. O zaman bu, cehennemden kötü olmaz mıydı?"

"Sevenlerin ödülü cennet olamaz mıydı?"

"Ama ne var ki aşk, cehennemi istemiştir. Hele Tanrı'ya duyulan aşk. O, kendinden başka bir cennet bile olsun istememiştir."

Diz çöktüm, az sonra ateşin yakıp kavuracağı gözyaşlarımı avuçlarıma döktüm. Kararın bir haksızlık olduğuna inansam da madem Tanrı'ya inanıyordum, itiraz etmeden boyun eğmeliydim.

"Her şey, her şey boşa gitti" dedim. "Tüm hayatım. Yaptığım onca iyilik, ettiğim dualar hepsi boşa gitti. Demek ki ben boşuna yaşadım. İşte katlanılmaz olan bu."

Yargıçlar sordu: "Bu kararda yatan sırrın anlamını çözdün mü?"

Acı içinde "Hayır" dedim ve onun taşıdığı anlama yabancı olarak cehenneme girmemin benim için asıl cehennem olacağını söyledim.

Istırabımın bana cehennemi tarif ettirdiğini ifade ettim.

"İnsanın başına gelenlerin sırrını kavrayamamasıdır, cehennem" dediler; "İçinde yaşadığı halde hakikatı bilmemesidir".

O zaman ben de, beni işte böyle bir cehennemin beklemekte olduğunu bildirdim.

Yargıçlar tasdik ettiler.

"Eğer hayatım boşa gittiyse, o zaman bu yargılama neye yaradı?" diye sordum. kalbimde daha da beter şüphelerin boy vermesine neden olarak.

"Hakikatın sırrına ermedikçe insanın yaptıklarının ne önemi var? Hakikatı bilmeyenleri yaptıklarından yargılamak neye yarar? Öyle ya, onların yaptıkları iyilik gerçekten iyilik, kötülükleri gerçekten kötülük sayılmaz ki. Oysa ben Tanrı'ya inanmakla hakikatı bulduğumu sanıyordum. Yoksa bulmadım mı?"

"Aslında cehenneme girmiyorum ben, kendimi cehenneme sokuyorum" diye inledim.

Kendimi artık hepsi de bir günah olan düşüncelerin akışına bırakmıştım.

Cehenneme girerken bile günah işlemeye devam ediyordum.

Cehenneme yaklaştıkça şüphelerim daha da büyüyordu, öte yandan beni cehenneme sokan da onlardı.

Cehenneme yaklaştıkça fikirlerim de ona uygun hal almaya başladı.

Bu hızımı daha da artırıyordu.

Uzaktan, ellerinde suçluların yakasına yapıştıkları demirden kerpetenlerle iki zebaninin geldiğini gördüm.

Şüphelerimden vücut bulmuş varlıklardı onlar. Bu yüzden bana karşı çok acımasız olacaklarını biliyordum.

Kuşkularımın bir ifadesi oldukları için gaddarca davranacaklarından emindim.

Beni insafsızca teslim alacaklardı.

Nitekim başkalarının aynı utanç aletleriyle günahkâr bedenlerden kopartıp aldıkları ruhları, dişleri arasında kıstırarak zillet içinde cehenneme doğru sürüklediklerini gördüm.

Dehşetler içinde sorgucularımın önünde yerlere kapandım.

"Neyin açıklanması gerektiğini bilmiyorum. Ama sizden diliyorum açıklayın. Neyin söylenmesi gerektiğini bilmiyorum; ama söylenecek bir şey var, biliyorum. Söyleyin. Bilmediğimi bilmek istiyorum. Günahımın cezasını çekerken hiç olmazsa daha az yakınmam, bana vurduklarında ben de kendime vurmam için. Cezaları verilirken suçlarımı kendi kendime bir de ben tekrar etmem için."

"Hiç merak etme. Orada çekeceğin azaplar işlediğin suçların ne olduğunu söyleyecektir sana" diye konuştular.

"İşkenceciler cehennem duvarlarında yankılansın diye onları durmadan tekrar eder. Suçlular cehennemin çıkardığı gürültülerden günahla-

rının ses verdiğini öğrenirler. Cehennem böyle dile gelir. Onun sesi sağır kulakların duyabileceği tek sestir. Bu yüzden onu duyamam diye korkma."

"Orada hiçbir teselli yok mu? Hiçbir avunma ümidi olmayacak mı?"

"Orada dilsiz olanlar da konuşur, sağır olanlar da duyar. İşte artık senin bundan sonra tek tesellin bu olacak."

Bu sözlerle ne demek istediklerini anlamamıştım.

Çünkü hakikatın sırrına ermemiştim.

Az sonra iki zebani geldi, boynuma ağır bir halka geçirdi. Ardından ucuna tutturdukları utanç zincirini zavallı bedenime dolayarak beni cehenneme sürüklediler.

ATEİZME GEÇİŞ

Gökyüzünün olmadığı, yıldızların kurum gibi yağdığı uçsuz bucaksız bir vadide iç karartıcı yolculuğumuz başladı. Boynuma geçirilmiş halkanın ucuna bağlı zincirle çekilerek iki zebani tarafından cehenneme sürükleniyordum. Cellatlarım, gözlerimdeki acı ifadesini görmemek için başıma kara bir örtü geçirmişlerdi. Dehlizlerden geçerek bir başka vadiye vardığımızda orada bir kalabalık gördüm; onları boyunlarında benim gibi taşıdıkları halkadan tanıdım. Başları örtülmüştü; birbirlerine günahın köleleri olarak aynı utanç zinciriyle tutturulmuşlardı. O kopmaz zincirin halkaları acı gözyaşları halinde gözlerden boşanıyordu.

Sağır sessizlikte, ardımızdan bizi cehenneme uğurlayan şu sözlerin yankılandığını duydum:

"Ölümü bile ümit edemeyecek bir ümitsizlikle cehenneme girildiğinde, orada

"Dilsiz olan da konuşur, sağır olan da duyar."

Cehenneme bir teselli arayarak girilir.

İşte; biz cehennemlikler, korkunç acılarda artık sadece bu sözleri tekrar edecek, onlarda kendi tesellimizi bulmaya çalışacaktık.

"Cehenneme düştüğüm artık kesin" diye dövünüyordum. "Bunun için ağlamıyorum. Ama bir umudum olacak mı? İşte gözyaşlarım buna. Cehenneme hiçbir umudum kalmamış bir halde mi gireceğim? Cehenneme girerken hiçbir ümidim olmayacak mı? İşte korkunç olan bu."

Gözyaşlarını saklayan örtüler kaldırıldığında, o zavallıların artık ölümü bile ümit edemeyecek bir ümitsizlik içinde kahrolduklarını, dilsiz kesildiklerini gördüm.

Bu cehenneme giriş için hazırlıktı.

Yüzümdeki ıstırabı gizleyen örtü çekildiğinde ben de aynı çaresizlik içine düştüm.

Dişlerimizi gıcırdatıyor, yumruklarımızı ısırıyor, çaresizlik içinde hıçkırıyorduk.

Feryatlarımız sessizlikle örtüldüğünde sağır duvarlardan pişmanlık yankısı dışında hiçbir ses duyulmuyordu.

Hıçkırıklarla sarsıldığı halde iniltiler yurdundan gelen tek bir ses yoktu.

"Cehenneme dayanırım, bir ümidim olmamasına nasıl dayanacağım?" diye bağırdım.

Kurbanlarının haykırışlarını karşılıksız bırakmayan cellatlarım o zaman bana şüphelerimi hatırlattılar: kabaca, ümidi onlar arasında aramamı söylediler.

"Bu ne demek oluyor?" diye sordum.

"Her ümit bir şüphe içerir. Çaresiz kalan, ümitle şüpheler arasına dalar, onlara sığınır. Çünkü o, artık her şeyden şüphe edebilir. Cehennemin sıcağından, ateşin yakacağından. Sen de öyle yap. Cehenneme girerken şüphelerini de al gir. O zaman bir ümidin de olur."

"Ama bu korkunç öneriyle ne demek istiyorsunuz bana?"

"Şunu. Sadece kuşku seni cehennemden kurtarabilir; ama sonsuza dek orada tutabilir de."

Sustular ve beni dehşetle titreten yanıtlarını belirsiz, karanlık bakışlarında arattılar.

Her şeyi anlıyordum. Titreyerek sordum.

"Acaba bir gün Tanrı huzuruna çıkacağımdan emin olabilir miyim?"

Alayla, "Cehenneme girenlerin en çok sorduğu sorudur bu" diye konuştular. "Cennete girenler sormaz bunu. Ödüllendirildikleri halde, Tanrı'nın varlığı yokluğu sanki onları ilgilendirmez. Ama cehenneme girenler hep bu soruyu sorar; onlar için ne yanıt verilirse verilsin, önemli olmaz; yine sormaya devam ederler. Çünkü ateş orada, kendilerine Tanrı'nın varlığını kanıtlamaz. Azap içine düştüklerinde çektikleri acı da öyle. O da kanıtlamaz. Bu yüzden yanarken hep kuşku içinde kalırlar. Ateş içinde bile ateşi görmezler. Bu korkunç, bitip tükenmez işkence sonsuza dek sürer. Ta ki şüphelerden kurtuluş, onlara cehennemden çıkışı sağlayıncaya kadar. Ama kuşkuya düşen ondan kurtulabilir mi? İşte cehennemden kurtaran kuşku, ondan çıkışı da imkânsız hale getiriyor."

Bu karanlık söylev geleceğimi büsbütün karartti. Ama anlamı benim için çok açıktı.

Dehşetle "Yoksa bir Tanrı'ya inanmakla bu cehennemi ben kendim mi yarattım. Suçum bu mu oldu?" diye sordum.

Acımasız cellatlarım:

"Suçunun bile farkında olmayan Tanrı'yı nasıl fark etsin? Ama suçunun farkına varınca onu da fark etmiş olacak."

"O halde cehennem varsa Tanrı da var demektir" diye konuştum.

"Cehennemde olanlar için Tanrı olmalıdır. Çünkü cehenneme düşenler ona sığınır. Böylece cehennemin ömrü uzamış olur. Ama cehennemden çıkmak, Tanrı'nın olmamasıyla mümkündür. Ona girmeyi sen seçmedin. O halde Tanrı'ya inanmayı da sen seçmedin. O senin özgür seçimin değildir. Bu mecburiyet zincirini kır. Yoksa onun olup olmadığını bile soramayacak; bu cehennemden kurtulamayacaksın. Unutma, Tanrı'yı yok eden cehennemi de yok eder."

Diz çöküp yalvardım.

"Yine de soruyorum" dedim cellatlarıma, "Söyleyin. Tanrı var mı?"

"Yok bile olsa, yok demek elinden gelecek mi?"

"Cehennem kapıları önümde açılırken ona nasıl yok derim."

"Cehenneme girince inancını daha da sağlamlaşmış bulacaksın. Ama şüphelerin de güçlenmiş olacak."

"Bilmek istiyorum."

"Tanrı'yı arıyorsun, çünkü ona ihtiyacın var. Sen Tanrı'nın olup olmadığını sormuyorsun, olmasını istiyorsun. Seni cehenneme atanın o olduğunu hatırla ve unutma, cehennemde ihtiyaç duyduğun Tanrı, sana cehennemden çıkış kapısını da kapatacak. Seni sonsuza dek bu cehennemde tutacak. Onsuz cehennemde yapamazsın, ne var ki o oldukça, bu cehennemden de kurtulamazsın. İşte bu yüzden cehenneme girenler tüm ümitlerini terk ederek giriyor. Ümit diye yalvardıklarında onlara ümidi, kuşkularında aramaları söyleniyor."

"Yanılıyorsunuz" dedim kararlılıkla. "Ben asla böyle düşünmüyorum."

"Bir cehennemde Tanrı'ya sığınan en fazla ateşten sakınabilir. Bu yüzden orada Tanrı'ya yalvarmamak elden gelmez."

"O halde Tanrı fikri cehennemden fırlamıştır. Orada vücut bulur. Bunu mu demek istiyorsunuz? Ah öyleyse, Tanrı'yı günahlarımızın bizi yönelttiği yerde aramalıyız demek ki."

"Doğru, Tanrı'yı arama çabası cehennemden çıkma çabasıdır. Bu yüzden cehennemde olan Tanrı'ya inandıkça, cehennemde olmadığına ikna edilemez. O halde o, Tanrı'nın olmadığına da inanmayacaktır."

Bu sözlerdeki anlam yeteri kadar açıktı benim için. Dehşetler içinde titreyerek geri çekildim.

"Asla, asla!" diye bağırdım, "Asla beni Tanrı'nın olmadığına inandıramayacaksınız."

"O zaman yürü cehenneme" diye bağırdılar zorbalıkla, boynuma geçirdikleri halkayı çekerek.

"Bunu sen istedin."

Beni sürükleyerek cehennemin kapısına kadar getirdiler; orada, benim gibi cehenneme girmeyi bekleyen bedbahtlar arasına kattılar. Hepsi dünyadayken bir fazilet duygusuyla yaşamaya çalışmış, benim gibi saldırıya uğramış, günahsız ruhlardı. Orada demir bir pençe tarafından tutuluyor, zorbalıkla yönlendiriliyor, sonra zincirlerle dövülerek, zorla Tanrı'yı inkâr etmeleri umulan yere götürülüyorlardı.

O an cehennemin pek çok kapısının olduğunu, ama ona ancak tek bir yerden girildiğini gördüm: *Bilgisizlik kapısından.*

Cehenneme girenlerin ağzında hep aynı soru vardı. Herkes yanıtsız kalmış sorularla, şaşkınlık içinde ona giriyordu. Zavallılar cevaplarını birbirlerinin bakışlarında arıyor, kararsızlık içinde kalıyor, cehennemin sabırsız kapıcısı, bir fırsat bile vermeden, tüm umutlarını söndürerek onları içeri, ateşe atıyordu. Hakaretler içinde, aşağılanmaya layık olduklarını düşünerek;

"Tanrı, cehennemine hilekârlarla madrabazları çağırır, bu yüzden bir ahmağın ona düştüğü görülmemiştir. Yürüyün hilekârlar, madrabazlar sürüsü. Tanrı'nın olup olmadığını bile asla öğrenemeyeceksiniz siz!" diye bağırıyordu.

O kapıdan girenlerin o korkunç eşikten başlarını eğmeden geçemediklerini gördüm

Sıra bana geldi. Cehennem kapıcısı, boynuma doladığı zinciri koparıp kölesini azat etti. Sonra özgür bıraktığı halkayı daha beter bir yere bağladı ve beni içeri iterken;

"Sen" dedi, "Neyi bilmediğini bilmediğin için suçlusun".

Karşı koymadan dedim ki:

"Şüphelerimin beni yenmesine izin vermeyeceğim. Bu cehenneme kararlılıkla gireceğim."

Bu sözlerim pis zebaniyi ürkütmüştü anlaşılan, gözlerini devirerek baktı bana.

"Tanrı'yı bilmekten daha yüce bir bilgi, onu bilmemekten daha kötü bir bilgisizlik olabilir mi?" diye sordum.

O zaman zebani, okumam için kapının üzerindeki yazıtı gösterdi.

Şöyle diyordu yazıt:

"Eğer hayatın sırrı, bilmediğimde gizliyse onu öğrenmek isteyebilirim. Onu öğrendiğimde hayatın sırrı da bulunmuş olur. Ama neyi bilmediğini bilmiyorsam, hayatın sırrı onda gizliyse her şeyi baştan kaybetmişimdir. O sır, o zaman benden gizlenir; o, benim için uzakta, erişilmez bir yerdedir. O erişilmezliği tarif edemem; uzaklığını ölçüp biçemem. Çünkü benim için olmayan, olsa bile yoktur; ama aslında vardır. Fark etmediğim için böyledir ve yok dediklerim için de geçerlidir bu. Çünkü bilmediğimin farkındayımdır aslında. Farkında olduğum için, onu bilmesem bile, o vardır gözümde. Ama bilmediğimi bilmediğimde ona yok diyeceğim, aynı şu an, Tanrı'ya var dediğim gibi."

Bu sözler irkiltmedi beni. Dinsizliğin yeni bir saldırısını her an umuyor, bekliyordum.

Bilgisizlik kapısını süsleyen yazıt, şu sözlerle son buluyordu:

"Kendini bilmeyen, neyi bilmediğini de bilemez."

Cesaretle sordum:

"Ne anlama geliyor bu yazıt? Bize Tanrı'nın olmadığını mı söylemek istiyor?"

Ahlaksız zebani sırıtarak, "Tanrı yoksa, bir cehennem nasıl olabilir?" diye sordu.

Bu yanıttaki tuzağı görmemem mümkün değildi. Ama dinsizliğin hücumlarına, bir yılgınlık göstermeden öyle alışmıştım ki, bu çirkin saldırıyı da gerektiği gibi savuşturabildim.

"Tanrı olmadan bir cehennemin olması felaket olurdu. Tanrı'nın olmadığı bir cehennemde kime sığınabilirdik?" diye konuştum.

"Demek işkencecine sığınmak istiyorsun?" diye homurdandı zebani. "Demek sen de sığınabileceğin biri olsun diye Tanrı'ya inanıyorsun. O halde dünyayla cehennem arasında ne fark var?"

Dinsizlik aklı kullanarak, mantıkla saldırır. Onun silahları arasında sevgi yoktur. Ben de, bana aynı zamanda kalkan görevi yapacak o silahı kuşanmaya karar verdim.

"Bizi yaratan kalbimizde kendisine karşı bir sevgiyi gerekli kılsa da, o sevgimizden vücut bulur" dedim.

"Demek seni yaratmazsa sevgiyi de yaratmamış olacaktı. O seni yaratmakla kendini de var etmiş olmadı mı?"

"Tanrı, onu seviyorsak vardır. Tanrı'ya inanmak için onu düşünmek gerekmez."

Tanrı'yı inkâr edenlerin çokluğuna dikkat çekerek, Tanrı'nın onlar için gerçekten olmadığını, çünkü onun nefretten vücut bulamayacağını söyledim.

"Nefret etmeden ona yok demek mümkün değildir" diye konuştum. "Ama nefret eden de onu hisseder. Tanrı'yı anlamanın başka yolu yoktur."

Beni iyice yenmeden ateşe atmamayı aklına koymuş zebani,

"Şu halde yaratıcı dediğin, yarattığıyla vücut buluyor. Yarattığı an kendini de var etmiş oluyor. Eğer yaratmış olmasa, o da olmayacak. Demek ki, bir yaratıcı vardır demek için, yaratılanın olması şart. Buna önce onun karar vermesi gerekiyor."

Kendisini sonuna kadar izleyenleri sonunda cennete de götürmesini becermiş iblisi gördükten sonra, ölümümden beri ruhumu adım adım izleyen dinsizliğin beni burada da bulmasına nasıl şaşırabilirdim?

Zebani sordu:

"Hem Tanrı varsa, neden gelip seni kurtarmıyor? Neden sana yardım etmiyor? Varlığının işaretini en azından uğradığın felaketlerin bir kısmını savuşturarak gösteremez miydi?"

Bu soruya tüm varlığımı ortaya koyarak yanıt verdim:

"İnsanoğlu onun iradesinin bir aleti olabilir, ama onun katına çıkmaya da hak kazanmıştır. Elbette ona inanmak gerekir. Ama bir felakete uğranıldığında, o zaman inanmanın da ötesinde sevmek daha güzel gö-

rünür. Kötülüklerin de bir yararı bu olsa gerek. Bize Tanrı sevgisinin güzelliğini gösteriyorlar. Nefret sayesinde Tanrı'yı daha çok seviyoruz. Çünkü ona sığındığımızda, onu daha şefkatli buluyoruz. Gözyaşlarının açtırdığı bir kucak bulan, onu daha sıcak yapar. O sıcakla ısınana ateş işler mi? Rabbimin beni cehennemden korumasını istemezdim; ondan beni ateşe dayanıklı kılmasını isterdim. Onun bana asıl yararı bu olurdu. Cehenneme bakıldığında Tanrı elbette inkâr edilebilir, ama sevgisinin oradaki ateşi nasıl söndürdüğünü görünce, asıl önemli olan fark edilmiş olacaktır. Bir cehennemin saldırısına uğramak değil, o saldırıyı savuşturmak. İşte önemli olan budur. Kalbimde onun sevgisiyle ateşe gireceğim, alevlerin beni yakmadığını göstereceğim. Cehennem bile karşımda çaresiz kalacak. Bu sevgiden başka nasıl kanıtlanır? Çünkü ancak sevdiğini kanıtlayan, Tanrı'nın varlığını da kanıtlayacaktır."

Pis zebani, "Neyi bilmediğini bilmeden nasıl bu kadar emin konuşabilirsin?" diye sordu.

"Çünkü gördüklerimi görüyordum" diye konuştum.

"Gördüklerinin sandığından başka anlamları olamaz mıydı? Gözlerinin önünden geçen her şey belki geldiğini düşündüğün yerden gelmiyordu? Belki tahmin ettiğinden daha başka sebepleri vardı. Belki şekilleri farklıydı ve gözüne görünebildikleri an o şekli almışlardı. Kim bilir, gözlerini çevirdiğinde başka kılığa bürünecek; bir daha baktığında tanınmaz olacaklardı. Onlara baktın; bir yön saptadın. Ama başını çevirdiğinde onlar yönlerini değiştirdiler; üç adım ötede, varacaklarını düşündüğün yerden başka bir yere vardılar. İşte hayat böyledir. Gördüğün gerçek de olsa, o, gördüğünden daha değişik olabilir. Gördüklerimiz kesin gerçekler değildir; geliş gidiş ve varışları sandığımızdan farklıdır. Ancak nedenlerini inceleyerek onları görebiliriz. Göz ırmağa baktığında suyu aktığı yatakta görür, ama su o an bile sayısız yatak değiştirmektedir. Hayatın akışı buna benzer. Hayat bir çağlayan gibi, taşlar kayalar arasından dönerek onları da döndürerek sayısız biçimde akar. Hayat sonsuz hareket halinde değişir, değiştirir; düşüncelerimiz onunla sürüklenen çakıl taşları gibidir. İşte, bu ırmağı durdurarak onu düşünmek mümkün mü? Belki Tanrı deyince mümkün. Çünkü o da hayatı düşünmenin bir şekli. Ama en çok donmuş, en çok taş kesilmiş şekli."

Cehennemin amansız bekçisi daha fazla konuşmama izin vermedi; ekin biçer gibi biçtiği ruhlara ateşi tattıran tırpanını benim için de işletti.

O an yanımda ellerinde kılıçlar, kırbaçlar, halatlar, kayışlar, zincir ve kerpetenler olan iki zebani bitiverdi. Bir şey söylememe fırsat bile vermeden beni bağladılar, zincire gerdiler, kırbaçlamaya başladılar. Çok şükür bu eziyet, bir tanışma faslından ibaret olduğundan kısa sürdü. Cellatlarım beni çözdüler, böylece daha sakin bir şekilde kendilerini tanımam mutluluğuna erdirdiler. İşkence aletlerini önüme koyup, onları üzerimde şöyle bir denediklerini, bu aletlerin alevler arasında günahlarında ısrar eden suçlulara yol göstermekten başka işe yaramadığını, en korkunç acıları çekmenin kimi zaman o acılardan kurtarmanın da yolunu açtığını söylediler. Suçlarını tekrarlamaktan çekinmeyenleri cehennemde daha başka işkencelerin beklediğini bildirdiler. O zaman bu günahın, fikirlerinde ısrar etmek olduğunu anlayarak dehşetle irkildim. Nitekim cezamı kendi ellerimle çekeceğimi, bir sorum olursa yanıtlayacaklarını, böylece şikâyet etmeye bir hakkım olmayacağını, bu şekilde ateşe atılırken bile sızlanmalarımın önüne geçileceğini söylediler; o zaman, beni bekleyen tehlikeyi büsbütün kavramış oldum.

Kendi kendimi donattığım dlin duygusunun sağlamlığından emindim; ilk soruyu hiç çekinmeden sordum.

Kısacık bir yargılama sonucu cehenneme atılmam, Tanrı'nın yurdunda beni yolumdan saptıracak kadar çok dinsizliklerle karşılaşmam Tanrı'nın yüksek iradesi, verdiği bir kararın mı sonucudur?

Yanıt verildi: Benim şüphe içeren böyle bir soruyu sormam, inancın gerektirdiği güven duygusuyla bağdaşmıyormuş.

O zaman ben, en ufak şüphe bulutunun bile inancın gökyüzünde kar yağdırabileceğini, gecede yıldız dahi olsa güneşin önünü kesip engel olacağını, ama benim kalbimin ufuk çizgisinde hiçbir şüphe bulutuna yer olmayacağını söyledim.

O an işkencecilerim, sözlerime karşılık, sırtımda parlayıp duran damgayı işaret ettiler anlamlı bir halle.

"Şüphe inanan biri için ne ifade eder ki?" dedim gururla. "Şüphe, emin olmayı da sağlayabilir. O, daha çok inanmayı istemektir. Çünkü şüphe kanıt arar. O, inancın sağlam duvarının tuğla tuğla örülmesidir. O halde şüphe de bir iman işareti olamaz mı?"

İki zebani hayretle birbirlerine baktılar. Sordular.

"İnsan doğasında şüphenin olmaması mümkün müdür?"

Açıkladım: "Mümkün değildir. İnsan, doğası gereği kuşku duyar."

Zebaniler sordu: "Tanrı'nın varlığından da mı?"

İmanla dolu olarak yanıt verdim:

"İnsan Tanrı'nın varlığını başkasına kanıtlayamaz, ancak kendine kanıtlar. Bu yüzden hiç kimse Tanrı'nın olduğuna inandırılamaz; olmadığına da ikna edilemez. Bu şekilde başkasının kuşku duyması, bizim emin olmamız demektir."

Zebaniler sordu: "Emin olunandan artık hiç kuşku duyulmayacak mı peki?"

Bu sorunun dinsizliği ortadaydı. Yanıt verdim.

"Kuşku korunmaya yarar, o insanla tehlikeler arasına bir mesafe koyar. Kimi yerde bilgilerimizin doğruluğunu sınar. Tanrı ise ona gerek kalmadan bizi korur; bu ona yakın olmayı, kuşkuyu kendimizden uzak tutmayı gerektirir."

Zebaniler sordu: "Tanrı'ya inanan biri, bir gün onun varlığından kuşku duyabilir mi?"

"İmanı zayıflarsa, evet."

"Ya bu kuşku haklı bir temele dayanırsa?"

"Derecesinden emin olmasak da ateşin yaktığından kuşku duymayız. Tanrı inancında da bu böyledir."

"Ateşin yaktığından kuşku olmaz. Ama bu kuşku o zaman bile yok olur mu? Üzerine bir örtü çekilmiş olur. Çünkü ateş görünümünde olan, ona benzeyen, ateş olmayan şeylere karşı yargılarını doğru işletebilmesi için gerekecektir o kuşku. Emniyetin gereği olarak ve daha fazla bilgilenmek için. 'Tanrı'nın varlığından kuşku duymuyorum' diyen bu yüzden bir inancı dile getirmiş olmaz; bir itirazı susturmuş olur. İtirazları susturması onun kuşkuya açtığı bir savaştır. Oysa Tanrı bile kuşkuyu yenemez. Onu alt eder belki, ama yok edemez. Edebilir mi? İnsan tabiatının böyle, Tanrı'dan daha güçlü olmasına ne diyorsun?"

"Tanrı'nın varlığı kanıtlanabilir belki, ama olmadığını nasıl kanıtlayacaksınız? O zaman da şüpheler olmayacak mı?"

Dayanamayıp bağırdım:

"Beni şüphe duycluğuma inandırabilirsiniz belki, ama Tanrı'nın olmadığına asla inandıramayacaksınız."

Zebaniler iç çekti: "İnsanoğlu bu ikisinin aslında aynı şey olduğunu neden anlamaz?" diye sordular.

Beni iterek "İleri ileri doğru" diye bağırdılar.

O zaman önümüzde iç parçalayıcı bir manzara uzandı.

Ateşin süpürdüğü bir vadide alevler arasında kavrulan zavallıları gördüm; acılar içinde çırpınıyor, kimi Tanrı'ya inandığını söylerken kimi ona küfür ediyordu. Burası hem Tanrı'ya inanılan hem de ona karşı çıkılan yerdi. Kimi onu suçluyor, kimi merhametini diliyordu. Ama hepsi de aynı akıbetin pençesine düşmüştü. Neden böyle olmuştu? Neden ona inananlar da ona inanmayanlar gibi aynı kaderi paylaşmışlardı?

Yüksek bir yere çıktığımızda, aşağıda gördüklerim beni daha da titretti.

Alevlerin üzerine aralıksız yağmur yağdırdığı lavlarla kaplı bir bataklık gördüm. Ateş çukurları arasından kendine yol arayarak bir tepeye doğru uzanıyor, onu dört yandan sarıyordu ve o bataklığa batmış ruhlar gördüm; hepsi yüksek sesle dua ederek o tepeye doğru yüzüyordu.

Zebaniler, "İşte iman tepesi" diyerek, o tepeyi gösterdiler.

"İnanç sahipleri oraya yüzerek kendilerini kurtarmaya çalışıyor. Ama pek azı bunda başarılı oluyor."

Bazıları boğazına kadar çamura batmıştı. Kımıldamadan duruyorlardı. Bataklık onları kendi dibine her an daha fazla çekiyordu.

Zebaniler "Onlar da inkârcılar. Tanrı'yı reddedenler. İman tepesine varmak gibi bir dertleri yok. Bu yüzden ileri gidemezler, ama geri de dönemezler. Onlar için gidilebilecek tek yön var; bataklığın dibi. Ancak oraya doğru hareket edebilirler. Battıklarını biliyorlar; kendileriyle birlikte ne kadar çok kişiyi batırırlarsa o kadar yüzeyde kalabiliyorlar. Çamur dalgaları onları örttüğünde, düşünceleri hava kabarcıkları halinde aşağıdan yukarı doğru yükselerek soluk almalarını sağlıyor. Bu şekilde çamurlara gömülü oldukları halde uzun yaşıyorlar."

"Bir de kararsızlar var. Ölmekle ölmemek arasında kalanlar. Lavlar kendilerini nereye savurursa hayatlarını orada kurtarmaya çalışanlar."

O zaman, bir pervane gibi dönerek, çamur dalgaları arasında yuvarlanan kararsızları gördüm. Çevrelerinde oluşan girdaplar alevlerle

birlikte onları da yutmuş, bataklığın üzerinde ateşten halkalar oluşmuştu. O halkaya takılanlar en kalabalık grubu oluşturanlardı. Bir görünüyor bir kayboluyor, ateşin merkezinde alevleri kendi ekseni etrafında döndüren girdapların içine düşerek, oradan feryat ediyorlardı. Kurtulmak için ne yöne gideceklerini bilmiyorlardı. Bazen yüzüyor, bazen yüzmeyi bırakıyor, tepeye sırtını dönerek yön değiştiriyor, sonunda hiçbir yere varamadıklarından, hep aynı yerde dönerek daha fazla çamura batıyorlardı.

Orada hiç kimse için kurtuluş yoktu; bunu gördükleri için çırpınmayı bırakanları ise daha büyük bir felaket bekliyordu.

Bir dumanın örttüğü bu korkunç delik, günahkârları yuttukça kalabalığa her an daha başkaları katılıyordu.

Zebaniler, "Aslında hepsi iman edenlerin, yani Tanrı'ya inananların ruhları. Ona inanmakla kendilerini böyle bir bataklığa atmış oldular. İnkârcı diye gördüklerin de şüphe ve kararsızlık içinde gidip gelenler. Bu bataklık, kendilerini inandırabilmek için düştükleri zorluğu temsil ediyor; onlara mahkûm oldukları güçlükleri gösteriyor. O tepeyi görüyorsun. İman tepesidir o. Zirvesinde Tanrı oturur. Bu bataklıktan çıkmak o tepeye tırmanmadan mümkün olmaz; o tepeye varabilmek için bu bataklıktan geçmek gerekir. Onlar bu bataklığa titreyerek, sonunda hep bilerek, isteyerek atlıyorlar. Çünkü ondan geçerken bir sınavdan geçtiklerini düşünüyorlar. Gerçekten de sınav yeridir burası. Hem inananlar hem de inanmayanlar için. İnananlar bu çamurdan daha çok inanarak kurtulmaya çalışıyor; onlardan geriye sadece çamur kalıyor. Oysa inanmayanların hedefi farklı; onlar bu çamurun içinde olup kurtulmayı istemedikçe daha acınacak durumlara düşüyorlar. Çünkü o zaman başkalarını da düşürmüş oluyorlar. Bu yüzden onların kurtulması kendileri gibi başkalarını da kurtarmadan mümkün değil."

Dizüstü yere çöktüm, karşıda yükselen tepeye baktım. Orada Tanrı'yı görmeye, gördüğümün bir hayal olmadığına kendimi inandırmaya çalıştım.

Gözlerimi bataklığa çevirdiğimde onun korkunç canavarlarla dolu olduğunu da gördüm. Çamurların arasına dalanlar, onlarla çarpışarak ilerliyor, o tepeye varmaya çalışıyorlardı. Her an şekil değiştiren zehirli

yaratıklar, sivri dişleriyle yakaladıkları ruhları parçalıyor, çeneleri arasında öğütüyorlardı. Tüm varlığı akreplerle kaplanmış, kendilerini sokup duran yılanlarla dolmuş, sivri pençeler arasında debelenen ruhlar gördüm. O zaman mücadele etmeden bu bataklığı geçmenin olanaksız olduğunu anladım.

Zebaniler, "Dünyaya gözlerini açmış hiç kimse yoktur ki, böyle bir bataklığa dalmamış olsun" diye açıklamalarını sürdürdüler. "İşte hayat böylesi bir mücadeledir. Her doğan, bu bataklığa bir kıyısından mutlaka dalacak, öbür tarafından çıkacaktır. Şimdi sen de ona dalmaya hazır ol."

Beni yakaladılar, sürükleyerek, kana bulanmış çamurdan dalgaların dövüp durduğu bataklığın kıyısına indirdiler.

"Sen de Tanrın için bu çamura batmaya razı olacak mısın?"

Daha yakından gördüklerim beni titretti. Parça parça olmadan bir bütün halinde öbür kıyıya varmak olanaksız görünüyordu.

"Bu bataklığa girmemeyi mümkün kılan nedir?" diye sordum.

"Eğer karşıdaki tepeye bakıp orada imanın varmış gibi gösterdiği Tanrı'ya, 'şu gördüğüm bir hayalden ibaret. Tanrı yoktur' diye seslenirsen, kurtulacaksın."

"Tanrı varken ona nasıl yok derim?"

"Hiçbir kararsızlık göstermeden Tanrı'nın olmadığına iman etmen gerekiyor. Ama mutlaka dalınacaksa o zaman, kesin olarak inanmak gerekiyor. Mücadele kararsızlığı kaldırmaz. Böyle kararsızlık geçirerek bu çamura dalan pek çokları onun içinde mahvolup gittiler. Ne karşı kıyıya ulaşabildiler, ne geri dönebildiler. Kalplerindeki az iman onları mahvetti. İmanları çok olsaydı kurtulabilirlerdi; hiç olmasaydı yine kurtulabilirlerdi. Onlar kararsızlık gösterdikleri için çamur dalgaları arasında sıkışıp kaldılar, ilerleyemez oldular. Sonunda, şu gördüğün vahşi canavarların saldırısına uğradılar; onların dişleri arasında bir mücadelede yenilmiş olanların başlarına gelmesi mukadder o korkunç sonla karşılaştılar. Bin bir parçaya ayrılıp, darmadağın oldular. Ruhlardan ve vücutlarından arta kalmış parçaların bu bataklığı nasıl doldurduğunu görüyorsun: Hepsi ayrı ayrı feryat ediyor, çünkü aynı varlığa ait oldukları halde her biri ayrı yöne gitmek istiyor. Kurtuluşlarını farklı yerlerde arıyor, bu yüzden kendi aralarında da mücadele ediyorlar. Hem saldırıya

uğruyor, hem saldırıyorlar. Onlar için artık kurtuluş yok; bir zamanlar Tanrı'yı nasıl hayal ettilerse şimdi de aynı şekilde boşu boşuna kurtuluşu hayal ediyorlar. Ama ona da ulaşamazlar, çünkü artık çok geç."

Çoktan ölmüş olması gerektiği halde hâlâ yaşayan, battıkları yerde çaresizlik içinde bir yardım gelmesini bekleyen zavallıların iniltilerini dinledim uzun uzun.

Zebaniler tekrar sordular:

"İnandığını söylediğin Tanrı için mücadele etmeye hazır mısın?"

Beni bataklığın içine itmeye hazırlanıyorlardı.

"Yalnız şüphelerinden korun" dediler. "Aslında bu canavarları ruhlara saldırtan, kendi şüphelerinden başka bir şey değil. Tereddüt durduğunda, kuşku canavarı dört koldan hücum eder. Ancak kuşku duymamak bu bataklıkla güvenli bir ilerleyişi sağlayabilir; onları karşı kıyıya vardırabilir."

"Eğer Tanrı varsa tüm bunları görüyor, nasıl oluyor da bunca acıya, kendisine inananların çektiği bunca işkenceye izin veriyor?"

"Dikkat et. Böyle düşünmek tehlikelidir. Çünkü kuşku duymanın belirtisidir."

"Tanrı'nın biz kullarını imtihandan geçirdiği söyleniyor. O, kalplerde olanı okuyamıyor mu? Bir de onu görmesi mi gerekiyor? Neden bunca çileye izin veriyor?"

"Ne yani, kullarından fedakârlık isteyemez mi? Eğer isterse, onların bundan şikâyete hakları mı olur? Kalpte gizli olanı Tanrı bilse, kul bilemeyebilir *ve ıstırap kalplerdeki en gizli şeyleri bile açığa çıkaracaktır.* Bu yüzden Tanrı'ya en çok inananlar, en çok çile çekenlerdir."

"Tanrı, kullarının kendisine erişebilmesi için daha az acı verici başka yollar bulamaz mıydı?"

"Bunu sorarak bu bataklığa dalarsan mahvolursun. Hem Tanrı varsa bu şüpheler ne ifade ediyor?"

"Şüphe duymuyorum. Bu mücadelenin sonucunun ne olacağını bilmiyorum?"

"Bu da şüphe sayılır. Unutma, şüphe bir savaştır; o, bir şeyin hem kabulü hem inkârıdır. Onda karşı karşıya gelen iki güç çatışır. Kendine karşı açtığın savaştan zaferle çıkman mümkün değil. Bu, her durumda mahvolacaksın demektir."

"O halde ne yapabilirim?"

"Tümüyle iman etmek elinden gelmiyorsa büsbütün inkâr edeceksin."

"İman ediyorum."

"Neden soru soruyorsun o zaman? Neden Tanrı'nın uygun gördüğünü tartışmaya kalkıyorsun? Ya kabul edecek, bir şey sormayacaksın; ya reddedecek, inançsızlığını göstermiş olacaksın; ancak o zaman soru sormaya hakkın olur. Tanrı'ya inanıp, kudretine bir sınır çizmek, yakınmalarınla onun acımasız olduğunu belli etmek olmaz. Hem Tanrı'dan merhametli olmasını istemek de ne demek? Zararı sana dokunduğunda Tanrı'nın kötülüğe izin verdiğini düşünecek; aynı kötülük dünyada başkalarını bulunca bunu onların suçu bileceksin. Bu bencillik değil de nedir? İşte sadece bu bencillik yüzünden bile insanoğlu bu çamura batmaya layık olur."

Bu sözlerle, işte o an korkunç gerçek ortaya çıktı; dehşetler içinde kaldım.

Beni zorbalıkla ellerine geçirenler, beni zorla, sıkıştırarak inkâra yöneltiyorlardı.

Nasıl bir acı, korku ve şaşkınlık içine düştüğüm tahmin edilebilir. Bayılmışım. Kendime geldiğimde cellatlarım, beni nasıl kıstırmış olduklarını göstermek için ruhuma daha beter kuvvet ve baskı uygulamaya devam ettiler. Varlığımı dört yandan kuşatarak, ortaya serdiklerini öne sürdükleri çelişkilerle, kalbimde kuşkular uyandırmaya, onları büyütmeye, onlarla beni alt etmeye çalıştılar. Sağlam bedenim bir kale gibi yıkılmaz olduğundan, içten yenmeye, böylece onu, tapındığım mabetle birlikte kendi askerleri eliyle yıkmaya, yerle bir etmeye ant içmişlerdi. O an öyle çaresizlik içine düştüm ki, fetih hareketine girişen bu zorbaların güç gösterilerini sonsuza dek sürdüreceklerini sanabilirdim. Sonunda taptığım Tanrı'nın adının böyle saygısızca kirletilmesine dayanamadım. Bağırdım, çağırdım, feryat ettim. Ama gözyaşlarım karşısında duygusuzluklarını koruyan o canavarlar, bana acımalarının hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini belirttiler. Bende içten gelen ve kendini tapınmalarla belli eden bir duyguyu öldürmeye ant içtikleri için onların bir kurbanıydım artık. Şöyle ya da böyle, başarısızlığı asla kabul etmeyecek bir avcının avı olacaktım. Öyle bir avcı, avını elinden kaçırır, vurma şansını yitirirse so-

nuna dek kovalar onu; ya bir hendeğe ya bir uçuruma yöneltir. Sonunda onun kendi talihsizliği yüzünden bir çukura düşerek öldüğünü görme mutluluğunu tadar.

En inatçı bir inançlılığın gereği olarak Tanrı'ya bağlılığımı yineledim bir kez daha.

Zebaniler bana cehennemi gösterdiler

"İşte" dediler, "İmanın götürdüğü yer. O, acının alevlendirdiği ve Tanrı'nın kendi eliyle yaktığı bir ateştir. Ancak ona karşı çıkılarak söndürülebilir."

Beni bu ateşten korumayı vaat ettiler. Ama ne karşılığında Tanrının?

En koyu dinsizliklerini bana geçirmelerini kabullenmem karşılığında.

İşte o an, benim için değil dile getirilmesi, dinlenmesi bile ağır cürüm sayılan bir ateizm felsefesinin incileri kabaca önüme serildi.

İki zebani, tek ağızdan konuşarak, bir an bile durmaksızın, aslında yok olan bir şeyin yokluğunun kanıtlanamayacağını, varlığının şüphelerle bile olsa savunulabileceğini, kendilerinin bizzat bu şüphelerin vücut bulmuş halleri olduklarını açıkladılar.

"Gerçekte yok olan, nasıl kanıtlansın?" diye sordular. "Bunu yapmak için bile önce varlığının kanıtlarını aramak gerekmez mi? Olmayandan nasıl, o varmış gibi söz edilebilir? Tanrı bir hayaldir sadece, bir kuruntudur. Hayal kuranın inandığı gerçeklik, hayalinin varlığını ona Tanrı'nın kendisiymiş gibi gösterebilir. Bir hayal yok edilebilir mi? Eğer hayal kurulduğunun farkına varılırsa, evet. Şu halde Tanrı'ya yok demek, bir hayaleti görmeye, onu elle tutmaya çalışmaktır. Ama var diyenler için asla böyle bir güçlük olmayacaktır. Onlar o hayaletin varlığının kanıtlanmasını ona karşı çıkanlardan isteyeceklerdir. Bu şekilde dindarlar, bu güçlüğü kendi lehlerine çevirerek pek çok mevzi kazanmışlardır."

Acılar içindeydim. Taş kesilmiştim, kıpırdayamıyordum. Zorbalar beni iki yandan sıkıştırıyor; işkencelerini sürdürmeye kararlı görünüyorlardı. Öne sürdükleri her iddia için beni dehşetten dehşete sürükleyen türlü örnekler verdiler; zekice kabul edildiklerini sandıkları anda ne hikmetler savurdular. Onları dinlediğim için kendimi suçlu saydım ve bu ağır günahın etkisiyle bayıldım.

Kendime geldiğimde cellatlarım beni oturttular; aralıksız sürecek ve ruhumda korkunç izler bırakacak işkencelerine tekrar başladılar.

Korkunç sözlerin etkisine dayanamayıp tekrar bayıldım. Tekrar ayılttılar, bu kez ayakta tutarak kendilerini dinlemem için beni zorladılar.

Hep kutsal bir havada duymaya alışık olduğum adları, benim için küfür sayılan sözlerle bir arada duymak bana korkunç bir azap verdi, bağırdım çağırdım, kendimi yerlere attım; hor görseler de, susmakla bile saygılarını esirgemiş olmayacaklarını dile getirdim.

Hakaretlerle karışık bir sürü aşağılamayla karşılık verdiler. Kendilerini dinlemek zorunda olduğum için beni teslim almış sayılırlardı. Tekrar oturttular, susmamı, bir daha mukaddes olana küfredildiğinde bunu sessizce karşılamamı emrettiler.

Ruhumu amansızca paralayarak zapt etmeye çalışan, bu yüzden onu uçurumlara yönelten düşmanlarıma baktım korkusuzca.

"Elimde olmadan duyduğum şüpheler sürükledi beni buraya" dedim. "Şüphelerim bende düşmanlarımı yarattı. Bunun için suçluyorum kendimi. Ama yeneceğim onları; düşmanlarımı yeneceğim. Tanrı'nın adını yine muzaffer yapacağım."

"Bir cehennem Tanrı'nın gözden çıkardığı yerdir" diye konuştular; beni ellerinden hiçbir şeyin kurtaramayacağını bildirdiler.

Cesaretle doğruldum.

"Kararlıyım" dedim. "Asla doğru yoldan ayrılmayacağım. Bende Rabbe ait olmayan ne var ki, her şeyi onun uğrunda yitirmekten çekinmeyeyim? Ateşe bile atsam, bedenimden geriye duman gibi savrulan ruhum kalacak. O da yağmur bulutu olup yağacak. Kendini tüketene kadar gözyaşını dökecek. Aşk şifasını kendi bulur. O halde neden yaralanmaktan korkayım ben? Bir zırhla kaplı değil miyim? Elimde kalkan, savaşa koşmuyor muyum? Muhakkak Tanrı beni sınıyor. Ama sevginin, yarattıklarının en dayanıklısı olduğunu göstereceğim ona. Alevler onu yakamaz, ateş onu küle çeviremez. Beni yok bile etseler geriye zırhım, kalkanım kalır. Benim Tanrıma onlardan başka verecek ne hediyem var? Sonunda götürüp ayakucuna koyacak değil miyim onları? Zafer tacıyla taçlanmış tüm varlığım işte o hediyeden ibaret. O halde neden korkayım ben? Cellatlarıma da şükretmeliyim. Çünkü bana en sert oldukları anda bile, inancımın yıkılmadığını gösterdiler. Böylece Tanrı'ya bağlılığımı kendi elleriyle kanıtladılar."

Ardından dinsizleri en haklı göründükleri hususlarda vurmak, onları kendi iddialarıyla yenmek amacıyla;

"Tanrı beni cennetine sokmadı" diye konuştum. "Acaba cennete benimle birlikte sokulamayacak kusurlarım olamaz mıydı? Eğer öyleyse, ona yine şükran duymalıyım. Demek ki bana layık olanın ne olduğunu benden daha iyi biliyor. Önce kusurlarımdan kurtulmalıyım ki, onun huzuruna çıkabileyim. Çünkü ruhumda bedenimin bir gölgesi dururken karşısına çıkmaya asla cesaretim olmazdı. O istese bile 'hayır' der; ona şöyle seslenirdim:

"Rabbim, önce beni bu yükten kurtar. Günahlarla ağırlaşmış varlığımı benden çekip al. Bu şekilde acı çekmeye, senin karşına çıkmaya cüret etmekten daha çok cesaretim var. Makamını suçlarımla kirletmektense bırak cehenneme gideyim. Beni cehenneme göndererek en doğrusunu yap Tanrım. Temiz kalması gerekeni lekesizce sunabilmeyi her şeyin üstünde tuttuğunu göster. Çünkü ıstırap sevgiyi lekelerinden arındırır. Günahların en hafifi için bile olsa, acıların en şiddetlisine teşebbüs et. Çünkü aşk için değer o. O zaman aşkına izini düşürmüş hataları bağışlamayarak ona sahip çıkacak, kusurun sevgiyle bağdaşmadığını göstermiş olacaksın. İşte o zaman, o gerçekten senin olacak Tanrım."

Bu duayı ettikten sonra;

"O halde rabbin yarattığı şeyler iyi kötü diye ayrılabilir mi?" diye konuştum. "Cehenneme de girsem Tanrı'ya yakınlaşmış olacağım. Istırap müjdecisi onun haberini taşıyacak. Orada çektiğim acı, beni o müthiş buluşmaya hazırlayacak. En çok yandığım anda kendimi en hazır hissedeceğim. Bileceğim ki, ıstırabım son haddine varmadıkça kesilmeyecek. Acılarıma son veren ses, onun müjdesini getirecek; 'acının sonsuz bir sevince dönüşebilmesi için onun da sonsuz olması gerekiyordu' diyecek. O halde Rabbi sevdikten sonra cehennemini de sevmek boynumun borcu değil midir benim?"

Ardından diz çöktüğüm yerden hiç doğrulmadan, düşmanlarıma baktım uzun uzun.

"Yüce Tanrımın, günahkârları cehennemde dinsizlerin eliyle cezalandırmasını anlıyorum" diye konuştum. "En iman sahibi olanların bile içine düştükleri gafleti biliyor o; onları zorluklarla sınıyor. Cellatlarında kendilerine günahlar işleten varlığın bir suretini görsünler istiyor. Din-

sizler dinsizleri cezalandırırsa dinsizlikten nefret eder; dinsizlerin cezaları dindarlar eliyle verilirse o zaman onların mutlaka dine yükleyecekleri kusurlar olacaktır. Öyle durumda haksız da olsalar, dini suçlayarak haklı çıkabilirler. Yüce Tanrı onları bu hileden alıkoymak istemiş olmalı."

Ateizmin saldırısına uğrayınca inancımı daha sağlamlaşmış bulmuştum. Bunu bildirmekle, onları umutsuzluğa düşürerek yenebilir; korkunç niyetlerini Tanrı'ya bağlılığımı yineleyerek boşa çıkarabilirdim. Hem dinsizliği bile çok yüce Tanrı'nın hizmetinde gösterdikten sonra dinsizlere artık söyleyecek ne kalırdı ki?

Devam ettim: "Günahın gücü yalanınki kadardır" diye konuştum. "Dinsizlerinki de öyle. Aldanmadan onlara inanmak mümkün mü? İşte bir yalan, insanın içyüzünü ortaya koyar. Yüce Tanrı bu şekilde sizlerden yararlanmak istemiş olmalı. Günahkârlar kendilerini daha iyi görsünler diye onları dinsizlere eşlik ettiriyor. Boş vaatler karşısında takınacakları tutumu merak ediyor. Bu yüzden siz ne derseniz deyin sizi dinlemeyeceğim. Götürdüğünüz yoldan zorla yürütseniz de, kalbim her adımda size karşı çıkıyor olacak."

Cellatlarım, bu sözlerime karşılık, kaldırdılar, bataklığa yaklaştırdılar ve tüm varlığımı korkunç bir mücadeleden geçirmeye hazırlandılar.

Uğursuz yanlışlık! Tanrı'ya gönülden bağlı olanların, onunla ilgili tüm şüphelerini savdıktan sonra, bu kez kendileriyle ilgili şüphelere kapılmaları acı bir rastlantı mı?

O zaman sordum:

"Dinin düşmanlarına karşı koymak için kendimde güç buluyorum, ama bu mücadeleden zaferle çıkmak için yeteri kadar güçlü müyüm?"

Son olarak, dua edebilmem için beni Tanrımla baş başa bırakmalarını diledim.

Kendimi yalnız bulunca her yeri acı feryatlarımla inlettim; en acı gözyaşlarımı döktüm.

"Tanrım!" diye haykırdım. "Tanrım! Neredesin?"

"Sana sığınmak için seni arıyorum. Neredesin?"

"Yardım et bana. Yardımını benden esirgeme. Yardımlarınla bana varlığını hissettir."

"Sana ihtiyacımın en çok olduğu anda benden yüz çevirme."

"Beni alevler arasında kıstıran düşmanlarım, bana sana sığınmaktan başka yol bırakmadılar. Eğer sen de yoksan ben ne yaparım Tanrım?

"O halde kuvvet vermek için bana kendini hissettir Tanrım. Güçlü hissetmem için kendini duyur. O zaman her savaşa gireceğim, her mücadeleden geçeceğim. Senin bayrağını taşıdıkça hepsinden zaferle çıkacağım. Yeter ki beni yalnız koyma Tanrım. Bana yardım et."

Beni kurtarması için böylesine yalvardığım Tanrı'nın yakarışlarımı karşılıksız bırakması mümkün müydü?

Düşmanlarım tüm bu çığlıklarımı duymuşlardı. Alay ederek yanıma geldiler. Gülerek, Tanrı'nın yardıma gelip gelmediğini sordular. Yanıtımı onlara sessiz kalarak verdim. Ama kutsal olanın da en azılı düşmanı oldukları için, Tanrı'nın yardıma gelmeyeceğini, gelmeyi asla düşünmeyeceğini bizzat kendilerinin göstereceklerini; bu yüzden bana ettikleri eziyeti artıracaklarını, işkencemi ağırlaştırıp en katlanılmaz acılara sürükleyeceklerini, bu şekilde bana büyük bir iyilik yapacaklarını açıkladılar.

O zaman, korkutulmamın anlamsız olacağını, Tanrı'nın yolundan ayrılmamın beni daha kötü korkulara sürükleyeceğini, bunun benim için en ağır işkence sayılacağını açıkladım.

Bu kararımı binlerce kez tekrar etmiştim. En şanssız durumlardan bile ısrarımı artırarak çıkmamanın, bende umutlarımı kırmak kadar zor olacağını, Tanrı'nın ahlak, namusa bağlılık, şeref, fazilet, dürüstlük olduğunu, onlar yok edilmeden o ilahi duygunun bende yok edilemeyeceğini söyledim.

En şiddetli ölümlere uğratılmakla korkutulsam bile ruhumu diri tutmayı yeğleyeceğimi, çünkü Tanrı'nın bende ruh demek olduğunu bildirdim. Dinsizliğin amansız saldırısına en doğru karşılığı vermiştim. Bunu, bana uyguladıkları şiddeti arttırmalarından anladım. Eğer ateistçe küfürlerine itirazlarla yanıt vermiş olsaydım, bu sertlik anlaşılabilirdi belki. Ama Yüce Tanrı'ya hakareti düstur edinmiş felsefenin karşısında düşürdüğü yerden bile o yüce varlığı savunmaya devam etmenin onu büsbütün çaresizliğe iteceğini biliyordum. Bu çaresizliği onların kızgın hallerinden anladım. En ilgisiz görünen düşünceleri bile sonunda Tanrı'ya bağlamakta, ahlak, namus ve fazileti kendileri olmaktan çıkarıp inancın en saf belirtileri olarak ortaya koymakta oldukça başarılı olmuştum.

En inandırıcı bir mantıkla süslediğim bu söylevler, zebanileri hak yoluna çekeceğine, onlara, şaşmaz bir şekilde nerede Tanrı'yı öven bir söz duyulsa, hemen alay etmeye başlayan, sonunda bu işi hakarete kadar vardıran dinsizlerin yolunu tutturdu.

Benim kaba bir dindar olduğumu, hatta sofu sayılacağımı, diğer tüm sofular gibi Tanrı'yı haklı çıkarabilmek uğruna kötülüğü bile iyi gösterebileceğimi söylediler. Çılgınca, artık daha fazla işitmek istemediğim, en kaba ateizmin felsefesiyle süslü söylevler, sırf çektiğim işkenceyi artırmak için birbirini izledi. Aman Tanrım, neler neler denilmedi? İblisin bile benim gibi kötülüğü haklı göstermeye cesaret edemeyeceğini, soluların Tanrı'yı var gösterebilme uğruna şeytanla bile işbirliği yapabileceklerini, hatta kötülükte onunla yarışabileceklerini söylediler. Demek dindarlar, bilerek ve isteyerek kötülüğe yönelen insanları yaratan Tanrı'ya inanıyorlarmış. Demek kötülüğü seçmek irade sonucuymuş. Bunları duymakla çok şaşırmıştım, ama öfkelerinden onlar karşısında bir üstünlük elde ettiğimi görünce daha da çok şaşırdım. Bunu zebanilerin kızgınlıkları içinde en ilgisiz konulara dalmalarından anladım. Başı sonu tutmaz şeyleri art arda zırvaladılar. Tanrı'nın kullarını özgür bırakmak uğruna kötülük işlemelerine göz yummasının, daha sonra onları cezalandırmakla pek bağdaşmadığını bildirdiler. İnsanoğullarının zorlanarak da olsa kötülüğe yönelebileceğini, bunun başkalarının özgür seçimleri sonucu olmasının kurbanları da cezalandırmak durumunda bırakacağını ifade ettiler. İnsanların eşit güçte olmadıklarını, aralarında sınıflar olduğunu, kuvvetlerin böylesine eşitsiz dağıldığı toplumda iradenin, sahip olunan zenginliğin göstergesi olarak türlü şekillerde belireceğini söylediler. İnsanlar eşit olmazsa iradeleri de eşit olmazmış. Sonra acı bir şekilde, iblisin kendini haklı çıkarabilmek için Tanrı'ya inanır gibi göründüğünü, dindarların da aynı onun gibi davrandıklarını bildirdiler ve sözlerimin şeytanca olduğunu belirtip düzelteceklerini açıkladılar. Kaba ateizmden, ondan da kaba olan materyalizm felsefesine geçtiler. Böylece içler acısı bir halde, batmaya hazırlandığım bataklığın önünde, bir an bile kıpırdamaksızın onların beni dehşetten dehşete sürükleyen açıklamalarını dinlemek zorunda bırakıldım.

Beni esir almışlardı; kendilerini dinler gibi görünmem gerekiyordu. Ardından, kötülüğü doğuran şartlara pek dikkat çekmeden, onu özgür

irade sonucu kendiliğinden gelişen eylem sayan zihniyetin, en az o kötülüğün kendisi kadar tehlikeli olduğunu ve yok edilmesi gerektiğini açıkladılar. Bu sözlerle Tanrı'ya olan düşmanlıklarını açıkça ortaya koymuşlardı. Daha ileri giderek, kötülüğü doğuran şartları bir sistem dahilinde düşünmek gerektiğini, bu sistemi değiştirme gücünü gösteremeyen bir felsefenin iradeden söz etmesinin ahlaksızlık olacağını, cezalandırmaya niyet etmesinin ise o kötülük karşısındaki çaresizliğini ortaya koyduğunu bildirdiler. Biz dindarların açıklamaları bir araya getirilse, Tanrı'nın insanı yarattığı, ama sonra onun karşısında çaresiz kaldığı düşünülebilirmiş. İşte dünyanın zıvanadan çıkmış hali buna delilmiş.

Bu dinsizce söylev ruhuma öyle bir ağırlık çöktürmüştü ki, onu dinlemektense başımı çamurlara batırmayı yeğledim. Nihayet zebaniler kendi ahlaksızlıklarından yorularak sustuklarında rahat bir nefes aldım. Bataklıkta kendi halime bırakıp, benden kurtulacaklarını sanıyordum. Ama yanılmıştım. Avlarını ellerine geçirmişlerdi bir kere. Kurbanlarının canını iyice çıkarmadan bırakmaya, ona hayat hakkı tanımaya niyetleri yoktu. Nitekim hâlâ sorular soruyor, beni sıkıştırmaya çalışıyorlardı.

"Ona duyduğun sevgiyle bağdaşır mı, onun senden yardımını esirgemesi?" diye sordular.

"Çünkü Tanrı, kendisine duyduğumuz sevgi şarta bağlansın istemez" diye yanıt verdim gururla.

"Öyle mi? Oysa sevgiden gelen duygular vardır; sevdiğinin felaketle karşılaştığını hissetse, kendiliğinden ayaklanır. Kurtarmaya koşmadan önce sevip sevmediğini sormaz kendine veya onun sevgisini ölçmeye kalkmaz. Sevgi beklemez; durup kendini anlamaya çalışmaz. Öyle yapıyorsa aldanıyor demektir. Neden sana yardım etmiyor? Neden hiç yardım etmedi? Korkunç acılara uğradığında neden feryatlarına kulak vermedi? Sevginin kalbi yumuşaktır; gözyaşıyla bile hırpalanır. Sevgili, sevdiğinin ağladığını hissedince titrer, o zaman onun gözyaşlarına kendi gözyaşlarını da katmadan edemez. Söyle, o anlarda Tanrı'nın da seninle acı çektiğini hissettin mi? Bir suskunluk duvarıyla çevrelendiğinde, hıçkırıkların sessizliğinin soru işaretleri oldular ve ne var ki, acın geçince

de sessizliğini sürdürdü o. Sanki hiç yokmuş gibi. Kendi yaralarını sarmasını öğrendiğinde Tanrı'ya bir ihtiyaç duyulmayacağını öğrendin. O zaman, aslında Tanrı'nın olmadığını da gördün."

Önlerinde diz çöküp yalvardım. Beni bir felaketin beklediğinin kesin olduğunu açıkladım; hiç olmazsa kalbimde saygıyla taşıdığım Tanrı inancına dokunmadan beni o felakete itmelerini diledim. Artık canımı kurtarmak istemediğimi, ama beni uçurumlara itmeden önce hiç olmazsa o kutsal duyguya saygı göstermelerini, hor görseler de onu zedelememelerini istedim.

Ama cellatlarım bu içler acısı yakarışlardan yılacak gibi değillerdi. Yine de ölmeden önce rahatlık dilenen şikâyetlerime zalimce karşı koydular, ruhuma uyguladıkları zorbalıklarını bir kat daha artırdılar.

Gerçeğe kayıtsız kalmanın hoş görülemeyeceğini, hoş görenlerin dünyanın gidişatından şikâyete hakları kalmayacağını, susmalarının haksızlık olacağını, günaha yüklenmelerinin ise ikiyüzlülük sayılacağını açıkladılar. Yine de beni kendi halime terk edebileceklerini, ama bu şekilde kendimi içine bıraktığım cehennemden, dünyanın ateş almadan kurtulamayacağını bildirdiler. Onlara göre, "bir Tanrı'ya inanmakla kendi cehennemimi kendim yaratmış olurum ve aslında teselli, benim çaresiz gördüğüm acıların karşılığı olarak dünyayı kendi haline terk etmemin bir işaretiymiş. Bu şekilde dünyayı acılarıyla baş başa bıraktığım gibi, onları çözümsüz de görüyor olmalıymışım. Başkaları acı çekerken, kendimi avutmak bencillikmiş."

Ardından dinin bu bencilliğe kapı açtığını, böylece günahın önündeki engelleri kaldırdığını, bunun suç sayılması gerektiğini, benim bu şekilde dünyaya bir zarar verdiğimi, amaçlarının bu zarardan dünyayı korumak olduğunu açıkladılar.

Onlara. kendimi zavallı hissettiğimi, Tanrı'yla veya Tanrı'sız hiçbir savaşa girişmeyeceğimi, inancımdan vazgeçirebilseler bile, yine de yalnız kalmayı yeğleyeceğimi, sonuçta beni kazanmış olmayacaklarını anlattım.

Beni inancımdan vazgeçirmek için hiçbir çabaları olmadığını, dünyaya ettiğim fenalığa rıza gösterseler de, bana sadece Tanrı'ya inanmakla kendimi içine attığım düşkünce hali göstermeye çalıştıklarını söylediler.

Bunun sorun olmadığını, çünkü kendi cehennemimi başkalarınınkinden daha dayanılır bulduğumu söyledim. Hatta bu cehennemin bana dünyalardan kaçıp sığınılabilecek bir yer gibi gözüktüğünü açıkladım.

Bir şikâyete hakkı kalmadan dünyadan kaçmanın, sonra şikâyet etmenin dünyaya karşı bir suç olduğunu, öyle bir durumda masum kalmakla pek övünülemeyeceğini söylediler. Dinlerin günahlar işlenmesine engel olamadıklarını, bu yüzden yargılamaya kalkmalarının haksızlık olacağını açıkladılar. Bu nedenle tüm dinlerin boş kuruntu olduğunu iddia ettiler. Ardından dünyayı bir nehre, benim gibileri ise bu nehrin yatağına tutunmuş, akıntıya karşı koymaya çalışan taşlara benzettiler. Sonunda bu akıntıya kendimi kaptıracağımdan ve başımı kayalara çarpa çarpa yok olup gideceğimden hiç kuşkuları yokmuş.

Her inananı kendilerine av seçen caniler, bir tehditle düşüncelerinin özünü işte böyle açıklamış bulunuyorlardı.

Söylevlerine devam ettiler:

"Dünyayı düşün" dediler. "Tanrı'nın yardımını dileyenler, onu bir türlü elde edemiyordu. O zaman dünyada erişemedikleri Tanrı'ya cennette erişmeyi kurdular. Kendilerini kusursuz olarak tasarladılar. Çünkü cennete girmeyi umuyorlardı. Senin gibi. Şimdi sen de kusurlarını görüyorsun. Umduğun cennete bu kusurlarla girilemeyeceğini anlıyorsun. Bir mükemmellik hayali kurdun; mükemmel olmadan yaptın bunu. Kendine mükemmeli hedef seçmiştin; ama onun gerisinde kaldın. Eğer bu halde cennete girseydin, o da sonunda dünyaya benzerdi. Unutma, cennete sokulamayacak kusurlar vardır. Dünyada günah olmayan ama cennette günah olabilecek kusurlar. Diz çöküp, 'Tanrı'ya layık değilim' demen işte bunu gösteriyor ve bu, gerçek sevgiden geliyor. Çünkü mükemmellik tasarını gerçekleştiremedin. Gerçekleştirseydin sen de bir Tanrı olurdun. Bu şüphelerin, kurduğun hayalin gerçeğe uymamasından doğduğunu görmüyor musun? Cennet, özlediğin yerdir. Ama olsa bile asla giremeyeceğin bir yer. İnsan cenneti yaratmıştır, ama asla ona giremeyecektir. İnsan Tanrı'yı yaratmıştır, ama asla ona erişemeyecektir. Hep cehennemde kalacaktır. Eğer Tanrı olsaydı, bu onun suçu olurdu. Ama olmaması sonsuz olması gerekeni de bir suçtan kurtarıyor. Bu yüzden özlediğini, hep Tanrı'yı düşünerek dile getireceksin. Çünkü Tanrı, bir hasretin ifadesi. Asla ulaşılamayacak bir hal; cennet gibi hiç gerçekleşemeyecek bir düş. İşte Tanrı budur."

"O halde" dedim esef ederek, "İnsan mükemmeli aradıkça, hiç kimse Tanrı adını dillerden silemeyecek."

Bu sözlerim üzerine zebaniler, gözlerimin önüne dünyayı getirdiler; bana orada olup biten tüm fena şeyleri gösterdiler. Savaşları, yoksulluğu, açlığı, başa gelebilecek tüm felaketleri, insanların birbirlerine ettikleri kötülüğü o aynadan bir bir geçirdiler.

Gözümü kırpmadan izledim onları. Sonra, Tanrı'yı hiç savunmaya kalkmadan dedim ki:

"Tüm bunlar Tanrı'nın dünyayı kendi haline bıraktığını göstermez."

"Güç durumlarında kullarına yardım etmeyen Tanrı, nasıl olur da onları yargılama hakkına sahip olur?"

"O, onları iradelerinden ötürü yargılıyor?"

"İnsan da iradesiyle birlikte Tanrı'nın eseri değil mi?"

"Evet, ama Tanrı insanı iradesiyle kendinden bağımsız kıldı. Onu mutsuzluklar pahasına iradenin kendisini hâkim kıldığı dünyanın bir efendisi olarak görmek istedi. Dünyayı da mahvetse, iradeyi mevcudiyetin en değerli yanı olarak tescil etti. İrade insanı dünyanın efendisi yapar. İnsan iradeyle başına buyruk hale gelir; Tanrı'ya boyun eğer ya da ona karşı çıkar. Dünya artık elindedir; isterse kırar, isterse kırıp yeniden yapar. Ama doğru yolu en iyi kendi bulduğunda şanslıdır. Bu yüzden Tanrı ona karışmak istemez. Yardım da etmez. Çünkü insan ancak bedel ödediği şeyin değerini iyi bilir; bedel ödemedikçe muhafaza ettiği hiçbir şey yoktur. Tanrı yardımı bile o bedelin değerini düşürebilir; kıymetini azaltabilir. İnsan, ancak iradesiyle verdiği kararların farkındadır. İşte Tanrı, insan bir kötülükte de bulunsa yaptıklarının farkında olsun ister. Çünkü bu, adaletinin tecelli edeceği gün hükümlerine temel alacağı dayanaktır. Hayır, hayır; Tanrı, kulları dünyayı da mahvetse yine onları kölesi olarak görmek istemez. Bu ne güzel tercih; bu yüzden gözümün önünden geçirdiğiniz bu levhalar bende Tanrı hakkında bir tereddüt uyandırmıyor; onun kullarını bir iradeyle kendinden bağımsız kılmasının nasıl bir bedeli olduğunu ortaya koyuyor."

"İnsan, bir Tanrı yaratığı olmasıyla övünür; kendisini yarattığı için Tanrı'yı yüceltir, ama nedense dünya en aşağılık yerdir. Tanrı tapılmaya layıkken yarattıklarının da aşağılanmaya layık olması ne ile açıklanır? Acaba Tanrı insanı yaratırken ne yaptığını bilmiyor muydu? Yoksa onu

eksik yaratmak gibi bir düşüncesi mi vardı? Onu biraz daha iyi, biraz daha güçlü yaratamaz mıydı? Her şeye kadir o varlık, nasıl olur da onu zayıf yaratır? Eğer Tanrı kudreti ile sonsuzsa, insanı böyle yaratmayı tercih etmesi hangi mantığa sığar? Tanrı mükemmel olabilir, ama tercihlerinin mükemmel olduğu hiç söylenemez. Öyle ya, insan bile yarattığıyla övünmek isterken, Tanrı'nın yarattım dediği eserle övünebileceği hiç söylenebilir mi?"

Demek ilkelerine sıkı sıkıya bağlı olduğum Yüce Rabbin böyle suçlandığını da görecektim.

İlan ettim:

"Ey ateizm! İğrençlikler doruğu! Senin canice uygulamalarına bir son olmayacak mı? Aşağılık sözcülerin, dinsizliklerini en tiksindirici şekillerde tekrar edip, cüretlerini sonunda Tanrı'yı da suçlu çıkarmaya kadar vardıklarında, söyleyebileceğin artık daha fazla ne olabilir? Senin, ifadesini küfürlerle bulan rezilliklerinde dur durak olmayacak mı?

"Ey ateizm! Tanrı'yı inkâr eden, sonunda insanın da kendini inkâr etmesine yönelen sapık felsefe! Bu rezilce fikirler kulağımdan geçse de, ruhumdan içeri sızamayacak, kalbimde ancak bir tiksinti uyandıracak. Bir mezardan doğmuş, ölümle hayat bulan bu felsefe amaç gütmez. O, canlılığın yok edicisi, sonsuzluğun inkârcısı, her şeyi cesede dönüştürür ve yaşayan her varlık onunla taşa döner, böylece kaçınılmaz ölümün bir sıfatıdır. Çok konuşur; ama dilsizliğe mahkûm ettiği hayat çok kısadır. Onu seven ömrün kısalığını sever; onunla ölümü özler. Vaat ettiği hiçbir şey yoktur. O, teselli sunamaz. Kalbinden Tanrı'yı söküp attığından sevecek kimsesi de olmaz.

"Ey ateizm! Ben Tanrı'ya inanmasaydım ölümün soğuk hücresinde sonsuza dek hapsedilmiş sayardım kendimi. Orada, soğuk bir mezarda soluk bile alamadan, canlılığı öldürmüş olmanın suçuyla cezalandırılmış olarak, yaşadığım hayata hayat bile demeden yaşardım. Kalbimden Tanrı'yı söküp atmış olmakla düşüncemin boyutunu yok etmiş, sonsuzluğa açılan kapıları üzerime kapatmış olurdum. Tasarladığım bir hayat olmazdı. Çünkü Tanrı'yı inkâr edenler için zaman yoktur. Bir gelecek de. Onlar için hayat da olmaz. Tanrı'yı inkâr eden geleceği gözden çıkarır; zamanı, ömrümüzü aştığı için ölümü bile anlamsız çıkaran bir unsur gibi düşünmez.

"Ey ateizmin sözcüleri! Beni en korkunç işkencelerden geçirseniz de yüreğimdeki inancı yok edemeyeceksiniz. Çünkü onu yok eden beni yok etmiş olur. Bir savaşta kalbi ölümlerden koruyan kalkanı ortadan ikiye bölmüş olur. İşte Tanrı inancının bende öyle bir kalkan olduğunu görecek, hücumlarınıza uğradığımda o kalkan elimden düşmeyecek; karşınızda benim bir kalkan kesileceğimi göreceksiniz.

"Beni yenmek istediğinizde, yenmeye çalıştığınız şeyden başka bir şeyim olmadığını, sonunda başarsanız da, bende ondan geriye hiçbir şeyin artmayacağını göreceksiniz."

GÖĞE YÜKSELİŞ

İki zebani arkamdan iterek bataklığa daha da yaklaştırdılar beni.

"İyice bak" dediler. "İyice bak. Yoksa herkes düşeceği yeri iyi görmez."

O mezarın derinliğini ölçtüm bakışlarımla. Az sonra beni paralayacak canavarların yırtıcılıklarını hesapladım bir çırpıda.

"Huzursuzluk çamuru" diye tanımladılar içine düşeceğim çamuru ve bu tanımdan memnun kalacağımı düşünerek devam ettiler:

"İnandım diyenlerin ne kadar da emin olsalar yine de kendilerini alamadıkları huzursuzluk çamuru. Onların ömrü bocalayarak, bin bir kararsızlık içinde geçer. Huzurlu olurlar mı hiç? Huzurlu olduklarını sandıkları anda, bu kez başkalarını huzursuz ederler. Öyle ya, ruh kendisine söylenmiş yalanı bağışlar mı hiç? Haydi güle güle git, cezanı çekmeye. Canavarlarına selam söyle. Seni paralayan şüphelerdir onlar. Görmemeye çalıştığın, aç bıraktığın, o zaman bile doymanın yolunu bulan kuşkulardır. Onlar senin düşmanların, onları sen yarattın. Kalbinden eksik olmadıkları halde onları reddettin; sana saldırdıklarında aç bıraktın. Onlarla dost olabilirdin, olmadın. İntikamlarını almaya hazırlanıyorlar şimdi. Seni paralamaya hazırlanıyorlar. Ruhunu dört bir yandan çekiştirip bin bir parçaya bölecekler. Ama yaşamaya devam edeceksin. Her parçanın gitmek istediği yön ayrı olacak. Her bir parçan diğer parçanı çekiştirecek, onu kendi gitmek istediği yöne doğru sürükleyecek. Dağılmış bütünlüğünde korkunç bir savaş başlayacak. Bu arada çevreni sarmış canavarlar boş durmayacaklar elbet. Onlar da birbirlerine saldıran parçalarına saldırıp onları daha da ufalayacaklar. Böylece ruhunda daha beter bir kavga başlayacak. O zaman tek bir zerren bile kalmayacak."

Beni çok daha korkunç bir düşmana teslim etmeye hazırlanan düşmanlarıma veda ettim acı bakışlarımla.

"Hiçbir üzüntü duymuyorum" dedim. "Tehditlerinizden korkmuyorum. Benim için o yüce varlığa inanmamaktan daha tehlikeli ne olabilir?"

Acımasız cellatlarım vedalarını esirgemediler benden; zulme uğurladıkları yolcuyu, işkencelerine son vermeden önce sıkı sıkı kucakladılar.

"Verdiğim kararla Tanrı'nın varlığı kanıtlandı" dedim. "Bana kendini duyuran nasıl yok olabilir? Hissettiğim şey düşüncelerime sığmıyorsa ona nasıl yok derim? Asla huzursuz olmayacağım. Çünkü Tanrı'yı, düşünerek kendime kanıtlamaya çalışmadım hiç. Onu aklımla bulmaya, sınırsızlığını dar sınırlarım içine sığdırmaya çalışmadım. Aklımla yaklaşsaydım yok derdim. Kalbimle yaklaştığım için var diyorum. O da böyle olmasını isterdi. Çünkü akla sınırlar koyan Tanrım, kalbin sınırlarını kaldırdı. Sınırsızca hissedebilir, sınırsızca düşünemeyiz. Bu yüzden varlığını ancak kalbimizle duyabiliriz. Tanrı akla sığmaz. Kalbimizle düşündüğümüzde aklımız ona eşlik eder, ama yetişmez; sınırlara çarpar, onların ötesine geçmez. O zaman akıl, kalbin düşüncesini şüphelerle yakalamaya, sınırlarının ötesini onlarla görmeye çalışır. Şüphe, kalbin hissettikleri üzerine aklın tahmin yürütmesidir. Kalbin kavrayabildiğini aklın kavrayamaması demektir. Bu yüzden düşüncelerimde ne zaman çaresiz kaldıysam, ben hep kalbime başvurdum ve o an, hissettiklerim bana hep 'Tanrı vardır' dedi. Tanrı'ya inanmayan, Tanrı'ya inananları anlayamaz. Bu sözleri de anlayamaz. Siz de beni anlamayacaksınız. Ama ben sizi anlıyorum. Tanrı'yı ancak, kalbin penceresinden baktığında görecek gözler görebilir. O gözler görmüyorsa, o pencere açılmamışsa kim ne diyebilir? O zaman körlük, 'Tanrı yok' diyerek bizi kandırabilir mi? Körlük, Tanrı'nın olmaması diye adlandırılabilir mi? Hele bedenimizle kavradığımızda gördüklerimiz bir mezarda son bulacak şeyler olduktan sonra, onlar arasında Tanrı'yı aramak neye yarar? Ama ruhla düşünen ölümün ötesini görecektir. O gerçek, ancak o zaman, ruhun ölümsüzlüğü Tanrı'nın sonsuzluğuyla alışveriş halinde olduğu zaman kendini duyuracaktır. Başka türlü olamaz. Akıl bedene aittir, ölüm ise ona kolayca söz geçirir. O halde o, Tanrı'yı görmenin bir aracı olabilir mi? Ama hissettiklerimiz arasında sadece Tanrı ölümsüzdür ve ruh ona tekabül eder. Onu duyarız; onu kavradığımızda onun hep sürecek, asla son bulmayacak duygu olduğunu biliriz. Sadece o bize Tanrı'yı gösterir. O halde be-

denimizle görmeye çalıştığımızda göremediğimiz Tanrı'ya yok demekten daha doğal ne var? Ama ona var diyebilmek için de asla ölümü tatmayacak ruh gereklidir."

Bu sözlerimle emindim artık. Bataklığa dalmadan önce kalbimdeki tüm kuşkuları temizlemiştim.

Tanrı'nın varlığına şüphesizce inanıyordum.

Zebaniler beni çamurlara iterken gitmem gereken yönü işaret ettiler. Bataklığın öbür kıyısında yükselen iman tepesini gösterdiler.

"Artık senin için oraya gitmekten başka yol yok" diye konuştular.

"Zaten" dediler, "O kadar çamura battıktan sonra oraya tırmanmaktan başka yol kalmaz. Bu bataklığa düşenler orada kendilerini temizlemeyi umarlar. Ama çamurlara düştüm diye bir şikâyetin olmasın sakın. Tanrı'nın seni yarattığını düşündüğün çamurdur bu. Onun dünyayı buladığı çamur. Tanımışsındır onu."

Tatlı mucize! Beni çamurlara fırlattıklarında her şey bir anda değişiverdi. Bataklık duru berrak bir göl oldu. Kararmış gök yerini maviliğe bıraktı; ilerdeki iman tepesi onu saran bulutlar arasından sıyrılarak meydana çıktı, bir güneş gibi parlamaya başladı.

Ayağımın altında tatlı bir deniz uzanıyordu ve ne tuhaf, ruhum sulara çarptığında batmadı. Dalgalar kucaklayarak onu ayağa kaldırdılar. O zaman ilahi bir ışığın gösterdiği yoldan, deniz üzerinde iman tepesine doğru yürümeye başladım.

"Tanrı'nın bir mucizesi bu" diye düşündüm. "Bu mucizenin gerçekleşmesi için benimki gibi bir imana gerek vardı. O an hiçbir kaygı duymamak gerekiyordu."

O zaman sırtımdaki şüphe izi silindi. Yaklaştıkça iman tepesinin de bana yaklaştığını gördüm. Böylece ben deniz üzerinde yürüyerek, o da bana doğru gelerek suların tam orta yerinde karşılaştık.

Kıyıya çıktığımda güneş tepeyi taçlandırmıştı. Işıklar ortasında bir taht parlıyordu.

Memnuniyetle "Tanrı'nın tahtı" olmalı diye düşündüm. Dualar ettim, şükran duygusuyla dolu olarak, oraya tırmanmadan önce oturup dinlendim. Kendimi o lezzetli ana bıraktım.

Geriye baktığımda ise yine o bataklığı, çamur içinde kendine yol arayanları, onları parçalayan canavarları gördüm.

O zaman her şey bana malum oldu. Ben oradan kirlenmeden geçmiştim, çünkü ruhumda kir yoktu. Çamur bana bulaşmamıştı. Çünkü kalbim çamurdan temizdi. İnatçı dindarlığım sayesinde yolculuğumu hiçbir engelle karşılaşmaksızın bitirmiştim. Çünkü ruhumdaki bütün engelleri temizlemiştim.

İnancın, sonunda her kula tattırdığı hazlar içinde;

"Çok şükür Rabbime" dedim. "Ateşin içinden geçtim, yanmadım. Çünkü inanıyordum. Her inanç bir mucizedir. Her inanan mucize gerçekleştirir; ancak şüphesizce inanan böyle bir mucizeyi mümkün kılar."

O zaman, bataklıkta debelenen, kıyıya varmaya çalışan, bir türlü varamayan, sonunda canavarlara yem olan o zavallıları gördüm.

O yolculukta güçlük herkesten bir şey koparmıştı; kıyıya varanlar, geride mutlaka bir şey bırakıyorlardı. Bu yüzden hiçbiri bütün değildi. Kimi, canavarlara kolunu kaptırmış, kimi, kıyıya kol olarak varmıştı. Redde saplandıkları için parçalanıp şekilsiz bir hal alanlar, yollarına yine kendileri engel olmuşlardı. Dağılmış bir halde, tek başlarına ilerlerken, onlardan kopmuş kimi kollar onları tutmaya çalışırken, diğer kollar onları itiyor, ayaklardan bazıları koştururken, bazıları onları durdurmaya çalışıyordu.

Sonra, tepeye tırmanmaya çalışan, çamurlara bulandıkları için gitgide ağırlaşan, sırtlarındaki yükü taşıyamayarak gerisin geri bataklığa yuvarlanan başkalarını gördüm.

Ruh ne kadar inansa, temiz olmadan imanın olmayacağını, o tepeye tırmanmanın ancak o çamurdan temizlenmekle mümkün olacağını, kendime bakıp anladım.

Böyle pek çok ruhun, tepenin çeşitli yerlerinden doruğa vardığını sandığı anda, fırtınaya karşı koyamayarak sinekler gibi düşüp öldüklerini gördüm.

Çöllerin kızgın kum fırtınasına benzer bir kasırga düşer düşmez onları tepenin yamacından topluyor, kaldırıp gerisin geri bataklığa, o korkunç canavarların ağzına atıyordu.

Bu fırtınalar kalbin arzularını temsil ediyordu. Bedenin, ruhu yolundan ayırmaya çalışan azgın istekleriydi onlar.

Nihayet göklerden bir ses bana seslendi.

"Tanrı'nın huzuruna çıkmaya hak kazandın."

O zaman saflıkla parladım; sevinç içinde, kutsal bir ışıkla dolarak aydınlandım.

İki melek indiler, başıma kendilerininkine benzeyen bir hale geçirdiler.

"Daha aşağıda böyleyse, yukarda kim bilir nasıldır?" diye düşündüm. Dikkat ettim, bunu herkese yapmıyorlardı. Böylece memnuniyetim sınırsız oldu.

Çamur içinde kıyıya varanlar da, temizlendikten sonra o tepeye tırmanma şerefine eriyorlardı gerçi; ama ne kadar temizlenseler de o çamuru kalplerine sızdırmış sayıldıklarından böyle bir haleden yoksun bırakılıyorlardı.

Göklerden gelen ses:

"Tanrı katına çıkmaya hazırlan" diye ikinci kez seslendi.

Çılgınca bir neşe içinde.

"Bu Tanrı'nın sesi" diye bağırdım. "Hiç duymamış olsam da tanıdım onu."

Zafer çığlığım her yerde yankılandı. Sesim sevinçle bataklığın öbür kıyısında, o korkunç ateizmin sözcülerinin bulunduğu yere kadar duyuldu:

"Ateizm yenildi!" diye bağırdım. "Ben yendim onu."

"Çok şükür" diye dua ettim. "Başından beri bir an olsun dinmeyen, Rabbin en ağır cezasıyla bin kez cezalandırılmayı hak eden o korkunç felsefenin söz bombardımanı altında, her an onları dinlemek zorunda kalarak geçtim; Tanrı huzuruna selametle vardım. Ateist zorbalık en güçlü göründüğü anda bile kaleyi fethedemedi. Lanet olası sözcülerinin zehirlemeye çalıştıkları ruhumda uyandırdıkları kuşkular kök salmadı. Beni kendi iğrençliklerine çekmeye çalıştılar; en çok savunabildikleri, ölümdü. Beni çekmedi. Sadece bir mezarda haklı çıkabilirlerdi. İlgimi uyandırmadı. Gönlümü çelmek için, hiçbir şey vaat edemeden, iğrenç fikirlerini mantıkla süslediler. Tüm çabaları bana her şeyin sonunun olduğunu anlatabilmekti. Ama bunu söylemek için onca zahmete girmeye ne gerek vardı? Bunu zaten biliyordum. Böylece ölümün yapmak istediğini, bana daha hayatta yapmak istediler; yine de nefret ettiğim bir şeyi bana sevdiremediler. Çünkü vaat ettikleri hiçbir şey yoktu. Daha doğrusu,

vaat ettikleri bir hiçti. Bir hiç karşılığında bana Tanrı'dan vazgeçmemi telkin ettiler. "Tanrı yoktur, ölüm her şeyin sonudur diyerek hayatın sonsuz olmadığını söylüyor, bana da ömür biçiyorlardı. Onları dinleseydim, ölüm karşılığında ruhumu satmış olurdum ben. Bir şey kaybetmesem de, ölüm gelip zaten ona sahip çıkmayacak mıydı? Mezara girmek için bir de bedel mi ödeyecektim ben?"

Ben böyle kendi içimde ateistlere sövüp dururken Tanrı'nın bana üçüncü kez seslenmekte olduğunu duyamadım.

Hatta dördüncü de olabilirdi.

İlahi ağızlar adımı söylüyordu. O zaman kızdım. O mükemmel nağmeyi dinlemek dururken kendimi kalbimde Tanrı'nın düşmanlarını çekiştirmeye vermiştim. Düşüncelerimi toparladım ve Tanrı'nın bana beşinci kez seslenmesini bekledim huşuyla. Nihayet sevgilinin sabırsız sesi âşığını çağırmak için kendini göklerden duyurdu.

"Buradayım Tanrım" diye inledim.

Yüce Tanrı, "Haydi gel" diyordu.

O an dudaklarımdan dökülen terennümler göklere kadar yükseldi. Hiçbir umut beslemeden o yüce varlığın ayakucuna varmasını umduğum tekrarlar ruhuma kuvvet verdi; insan tekerleği nasıl döndürürse, onu öyle harekete geçirdi. Kutsal bir söz duyar duymaz ayaklanan dindarların heyecanıyla doğruldum. Miskinlerin keder yolculuklarında sırtlarından eksik etmedikleri heybeyi yüklendim, üzerimde çul, yalınayak, yoksulluğumu terk ettiğim umutlarla bir tutarak o tepeye yöneldim. Ama yürümem ya da koşmam gerekmemişti, çünkü uçmaya başlamıştım. O zaman iki kutsal varlığın indiğini gördüm. Ruhumu Tanrısal bir ışıkla sardılar; kanatlarıyla taşıyarak göklere çıkardılar. O an, Tanrı'nın ve benim adlarımızın aynı mutlu ağızlardan mırıldandığını duydum, kutsal bir nağme ortalığı kapladı; sonra bu ilahi tekrarlar ruhuma cesaret verdi. Daha süratli uçmaya başladık.

Yukarıda Tanrı'nın müjdecisi büyük buluşmayı haber veriyordu; o zaman, peygamberlerin onun huzuruna çıkmadan önce düştükleri vecd haline düştüm. Rabbin önünde bir secde açılmıştı; onu gören ruhum titredi, yaklaştı. Mukaddesatın önünde diz çökerken ürperdi; kalbimden bir denizin dalgalarını geçirmesi gibi bir his duydum. Sonra kendimi o hisse kaptırarak, coşkun dalgalarının peşinde, göklerde Yüce Tanrı'nın ayak bastığı kıyıya kadar sürüklendim.

Peygamberler de o büyük buluşma öncesi böyle hissetmişler miydi acaba?

O an kendimi peygamberlerle kıyasladım; pek çok yönden kendimi onlara üstün buldum.

Tanrı'nın karşısına çıktıklarında ilk söyledikleri ne olmuştu? Şaşırmışlar mıydı? Ne sormuşlardı? Heyecanlı mı yoksa dalgın mıydılar? Buyruklarını almaktan öte, bir konuşmayı başlatmayı denemiş olabilirler miydi? Düşündüm ki, bu buluşmadan pek az bahsetmişlerdi. Eğer Yüce Rabbin hoşuna gidecek şekilde davransalardı bunu her yerde böbürlenerek anlatırlardı.

Sustuklarına göre görüşmelerinin pek iyi geçmediği anlaşılıyordu.

O zaman içime, "Ya ben de başaramazsam" diye bir korku düştü.

Ama becerikliydim ben, kendime güveniyordum. İblisi bile pek çok kereler alt ettiğim bir mücadeleden sonra Tanrı'ya nasıl davranmam gerektiğini artık biliyordum. O korkunç ateistler benimle baş edememişlerdi. O halde Tanrı'yla da kolayca baş edebilirdim. Şu durumda onunla görüşmemizin başarısız geçmesi için hiçbir neden yoktu.

"Yukarıda onun gölgesine sığınmış bir melek ordusunun beni karşılayacağına kuşkum yok. Yine de taptığım Yüce Tanrımın beni bizzat karşılamasını yeğlerdim" diye düşündüm.

Bir ara doruğu kaplayan bulutlar arasında, bir tahtın ayağını görür gibi oldum.

"İşte, bu o olmalı" dedim. "Tahtında oturmuş, cehennemine bakıyor. Orada ateşe attığı dinsizleri gözleyip kendini serinletiyor."

Bulutlar bir kapı gibi önümde açıldı; çok şiddetli bir ışık gözüme çarptı. En yüksek saygıdan başımı kaldırmaya cesaret edemeyerek ağır ağır ilerledim; secdeye kapandım.

"Ruhum, emanet sandığında bir mücevher gibi, ey Tanrım, senin ellerine teslim edileceği vakti bekliyor" dedim.

Çırpındım; "Oh Tanrım" diye inledim. "Gözlerimi sana kaldırıp bakmaya cesaretim yok."

Ve Tanrı benimle konuştu.

"Bakmaman da gerekir" dedi. "Beni görmenin ağır bir günah olacağını biliyorsun."

"Bunca yolu aldıktan, o kadar çileyi çektikten sonra demek mükâfatını esirgeyeceksin benden?"

"Kullarımın bana bakması yasaklanmıştır" diye buyurdu Tanrı.

Ve devam etti:

"Kullarımın beni zihninde tasavvur etmesine izin vermedim. Verseydim, o zaman onlar beni yaratmış olurdu. Bu yüzden, beni istedikleri kadar anmalarına izin vermekle birlikte, beni düşünmelerini yasakladım. Böylece onları, daha sıkı bağlayacak bir imana sevk ettim. En iyi kullarım beni düşünmeden sevmenin yolunu buldular. Düşünselerdi hemen bana bir şekil yakıştırmaya kalkarlardı."

"Yoksa tümüyle şekilsiz misin Tanrım!"

"Bunu sormanın bile günah olduğunu biliyorsun."

"Ama bir şeklin olmalı değil mi?"

"Bunu sorduğun için seni cehenneme atabilirim."

"Beni affet Tanrım. Huzuruna kabul ettiğin diğer yüce peygamberlerin de aynı soruyu sormaktan kendilerini alamadığını, benim de aynı şeyi sormaya hakkım olduğunu düşündüm bir an. Hiç olmazsa söyle. Onlarda mı göremediler seni, benim gibi?"

"O konuyu hiç açma."

"Neden?"

"Hiç onlardan söz etme."

"Ama?"

"Kapatalım o konuyu."

"Zor iş, ama söz veriyorum Tanrım, seni hep sevecek, hiç aklıma getirmemeye çalışacağım."

Tanrım, nur yüzünü görmekten mahrum ediyordu beni.

"Acaba kapris mi bu?" diye sordum kendi kendime.

"Kapris mi yapıyor? Yoksa sonunda yine gösterecek mi?"

Kullarından ısrarla tapılmayı bekleyen, neredeyse onlardan zorla sevgi isteyen Tanrı'nın, istemese de sonunda dayanamayacağını, kendine yenilerek yüzünü açacağını düşündüm.

"Kendini beğenen, kendiyle gurur duyan bir varlığın, Tanrı'da olsa zaaf göstermemesi mümkün mü? Sonunda mutlaka kendini gösterecek, kulundan dikkatle bakıp ne düşündüğünü söylemesini isteyecektir" diye aklımdan geçirdim.

"Kendini bu kadar övüyorsa pohpohlanmak isteyecektir. Bundan kaçınamaz. Yoksa çekiniyor mu? Hiçbir şeyi beğenmeyen, her şeylerde kusurlar bulan kullarının sonunda kendisinde de bir kusur bulacaklarını mı düşünüyor? Göremeseler de kendisiyle alay etmekten çekinmeyen şu aşağılık dinsizlerin diline düşmekten mi korkuyor? Yoksa cesareti mi yok?"

O zaman onu cesaretlendirmek gerektiğini düşündüm. Bunu onu kışkırtarak yapmayı tasarladım.

"Ama yine de emir verdiğine, titizlik gösterdiğine, öfkelendiğine, cezalandırdığına, hoşnut olduğuna göre, bir şeklin vardır değil mi?" diye sordum.

"Kullarımdan bir günah işlememelerini istediğimde, neden onlara o kadar ısrar etmem gerekiyor?"

Tanrı'nın bu yanıtını duyunca dehşetlere kapıldım.

"Eyvah!" dedim kendi kendime, "Ben ne yapıyorum? Kendimi şeytanın oyunlarına alet ediyorum. İnsanlardan sonra Tanrı'yı da baştan çıkarma harekâtına girişen şeytana aracı oluyorum. Demin aklıma gelenler bana şeytanın ilham ettirdiklerinden başka ne olabilirdi ki? Alçak şeytan, bu fikirlerle Tanrı'yı yokluyor. Aklımı kullanıyor. Kovmalıyım bu fikirleri aklımdan. Şeytanı aklımdan kovmalıyım."

Yerlere serilip bağırdım.

"Tanrım, istemeden aklıma gelen bu düşünceler için affet beni. Sen yücesin, kalbimdekini bilirsin. Bu soruyu sormaktan kendimi alamadım; elimde olmadan düşündüm. Bu Allah'ın belası kafa da çalışmadan duramıyor ki. Onun taşını döndürmek için şeytan hiç boş kalmıyor. O senin düşmanın. Onun adını huzurunda andığım için affet beni. Ama sonunda bunu bile yaptıracak kadar becerikli o. Tanrım, onun ne işler çevirdiğini en iyi biz kulların biliriz. Onun hedefi senin krallığından bir pay kapmak. Bu yüzden krallığının misafirlerini kullanıyor; en çok onlara musallat oluyor. Hücumlarını aralıksız devam ettiriyor. Aklınca seni yıkmak için bizi devirmeye uğraşıyor. Yüzünü senin cephene çevirmiş o uslanmaz savaşçıya bizi siper et Tanrım, kendini, bizi mahvederek de olsa ondan sakın. Ne tehlikelidir o! Şimdi o tehlikeyi her zamankinden daha iyi görüyorum. Onun hilekârlığına son yok. Beni senin karşında gören o melun yaratık fırsatı kaçırmıyor. Seninle konuşmak için hemen

ağzımı kullanıyor. Koşarak gelip beynime yerleşiyor. Ama onun cüreti benim cesaretimi, senin tenezzül ederek çizdiğin sınırı aşmaz. Biz senin aciz kullarının cesaretleri de ancak bunları söyleyeceğimiz kadardır. Saygıları, zaaflarının elverdiğinden de fazladır."

"Sen günah işleme yeter. Ben senden daha fazlasını istemem. Çünkü bunu bile istememin kullarımın gücünü aşan bir şey olduğunu bilirim."

Zaten ben de bir günah işlememiş olmak için başımı secdeden kaldırmadan öylece kalakalmıştım.

Karşılıklı sustuk.

Tanrı sordu, "Neden sustun kulum. Yoksa hâlâ merak mı ediyorsun?"

Anlamamış gibi sordum: "Neyi?"

"Ben Tanrıyım. Yine de beni merak ediyor olmalısın. Nasıl olduğumu, ne şekilde olduğumu, neye benzediğimi?"

Deminki söylediklerimden sonra Tanrı'nın değişmiş bir ses tonuyla sorduğu bu soru beni şaşırtmıştı. Hiçbir şey diyemeden öylece kalakaldım.

Tanrı baştan çıkarıcı bir sesle tekrar etti.

"Hiç merak etmiyor musun?"

Ne cevap vereceğimi bilmiyordum.

"Rabbim" diye inledim, "Sana bakmanın ağır bir günah olacağını bizzat sen açıkladın."

"Oh" diye düşündüm çaresizce, "Rabbin kullarını günah işlemeye yöneltmesi, onları baştan çıkarmaya kalkması mümkün mü? Yüce Tanrı hiç kendi kullarının ahlakını bozmaya çalışır mı? Hem de önündeyken. Ah! Aklıma gelen bu korkunç fikirler beni titretiyor. Tanrı da beni böyle günaha iterse, artık kimin yardımını dileyebilirim ben?"

Tanrı'nın düşüncelerimi okuyabileceğini düşünerek telaşa kapıldım o an.

"Eğer" diye düşündüm. "Yüzünü görüyor olsaydım, aklımdan geçenleri okuyup okumadığını anlar, tepkisini ölçerdim. Önlemimi ona göre alırdım. Lanet olsun. Kendimi istemeden zor duruma düşürdüm. Bunu özellikle mi yapıyor acaba? Bu şekilde konuşmaya zorlayarak, beni bir hileden yoksun bıraktığını mı düşünüyor? Yoksa huzuruna kabul ettiği kullarının hilekârlıklarına karşı kendini bir önlem almak zorunda mı hissediyor?"

O an daha ağır bir günah sayılacak bir düşünce aklıma takıldı.

Konuşabildiğine göre, Tanrı'nın o sesi nereden çıkardığını merak ettim.

Çok şükür bu korkunç düşünceyi de zihnimden kovdum hemen. Ama tetikteydim. Aklıma kendiliğinden her an daha beter bir düşünce gelebilir, beni Tanrı önünde çok güç bir duruma düşürebilirdi. O an hiçbir şey düşünmemek için cehennemi düşünmeyi denedim. Zihnime cehennem korkusu salarak onu durdurmaya çalıştım.

Korkum bakmama engel oluyordu, ama merak da dört yandan beni sıkıştırıyordu. Bakışlarımı ters bir hareketten alıkoymak için gözlerimi sımsıkı kapatmış; başımı neredeyse secdeye gömmüştüm. Bir hareket yapmamak için büyük çaba harcıyordum.

Tanrı'nın kulları arasında en dindarı da olsa, o anda benim duruma düşmeyecek kimse olabilir miydi acaba?

İnanıyordum. Benden daha sofular bile Tanrı karşısına çıktıklarında aynı şekilde kıvranacak; aynı şeyleri düşünecek, benim gibi aynı sıkıntıları yaşayacaklardır.

Tanrı, içinde bulunduğum güçlüğü fark etmiş gibi, yumuşak bir sesle konuşmaya devam ediyordu.

"Kullarımın itaatkâr olmadıklarını biliyorum" diye şikâyet etti.

Beni kastederek:

"Ama böyle itaatkâr bir kulumu görünce duyduğum sevinç, diğer bütün kullarımın isyankârlıklarının bana verdiği üzüntüyü alıp götürüyor. Gurur duyuyorum. Bir tek sevap bütün günahları temizler. Öyle olmasaydı, yarattığımdan umudumu keserdim zaten. Kaldı ki, benim umutsuzluğum onların nankörlüğünden başka bir şey değil. Ama beni gerçekten sayan kullar da var. Senin gibi. Bana olan sevgini kanıtladığın için, seni cennet kapısının önünde bizzat karşılamayı istedim. Çünkü artık bir daha karşılaşmayacağız. Bu, ilk ve son görüşmemiz olacak. Tanrı'nın, kuluyla karşılaştığı, onu huzuruna kabul ettiği tek an, onu en sevinçli görmek istediği andır. Cennet kapılarının açıldığı, cehennemin artık geride kaldığı müjdesini bizzat Tanrı'dan alan kul, yaratıcısına şükreder, duyduğu minnetle cennette tadacağı zevkler o an daha fazla olur. Evet kulum, seninle ilk ve son karşılaşmamız bu. Ama yine de sen beni görmeyeceksin. O halde bu kavuşma anını veda anı bil ve itaatının seni yükselttiği bu makamdan ayrılırken ona göre davran."

Sonsuz bir huşu içinde olmakla birlikte, başımın hareketini kontrol etmekte zorlanarak:

"Oh!" diyordum kendi kendime, "Tanrı'nın karşısına çıkacağım bir fırsat geçsin elime ve ben onu görmeyeyim? Şöyle bir baksaydım ne olurdu sanki? Hatta yarısını bile görmeye razıydım. Bir göz atsam ne kadar ceza verir acaba? Bu an bir daha elime geçmeyecek. Kendi söylüyor bunu. Yok, yok, bakmamalıyım. Cennette melekler bana Tanrı'nın neye benzediğini söylerler. Söylemek istemezlerse bile bunu öğrenmenin bin bir yolu var. Ama ya öğrenemezsem? Ya kimse söylemek istemezse? O zaman elime geçip de kaçırdığım bu fırsat için yanmaz mıyım? Sırf korktuğum için kendimi suçlamaz mıyım? O zaman bir korkak olarak cennete gireceğim ve bu hiç de gurur vermeyecek bana. Bu düşünce sonsuza dek yiyip bitirecek beni."

"Neden sustun kulum?"

"Tanrım söyle bana, kullarının cehennemden duyduğu korku, hep her şeyden daha mı ağır basar?"

"Ne yazık ki, öyle olmadığını pek çok kez gösterdiler. Elbette cehennemi en korkunç yer olarak tasarladım. İstedim ki kullarım dehşetlere kapılsın, ona düşmemek için emirlerime uysunlar. Ama korkudan da üstün, onu da yenen öyle bir duygu varmış ki, insanı onun için kendini ateşe bile atarmış."

"Nedir o?"

"Lanet olası merak! İşte kullarımı günahlar işlemeye yönelten o duygu ağır bastı mı, onlar artık beni dinlemez, cehennemimden korkmaz, yasalarıma boyun eğmezler. O iğrenç duyguyu tatmin için onunla kendilerini bana karşı bile haklı çıkarabilirler. Böylece beni saymamak için bir nedenleri olur. En kötüsü, o neden haklıdır gözlerinde. Bana isyan ettiklerinde sanki doğru yapmaktadırlar. İşte merak bunu başarır; onun cehenneme soktukları pişman olmaz. Çünkü meraklarını gidermekten duydukları zevk, cehennem korkusunu bastırır; bu da onların benden korkmamalarının bir başka sebebidir. Çok merak ettikleri için sonunda dinsiz olmuş niceleri var. Cehennemimi böyle isyankârlar dolduruyor biliyorsun. Onlar orada şikâyet etmeden yanıyorlar. Çünkü orada bile meraklarını uyandıracak pek çok şey buluyorlar. Onlar gibi şikâyet etmeden yanan başkaları yok; üstelik merakları yüzünden ce-

henneme bile düşmeyi göze almış olduklarından ateş onlara işlemiyor; verdiğim ceza yanlarında hiç kalıyor."

Rabbin bu sözleri zihnimi açmıştı. Demek ki, ona baktığım için cezalandırılırsam bile, bundan pişman olmayacaktım.

"İnsanın pişman olmayacağı bir suçu işlemesinden daha kolay ne var ki?" diye düşündüm. Yoksa Tanrı bunları söylerken bu günahı işlememin çok kolay olacağını mı ima etmek istiyordu bana?

"Sırf merak ettiklerinden emirlerin dışına çıkanlar, yarı yolda askerlerim tarafından yakalanır ve derhal alevlerin içine çekilirler" diye kendi kendine öfkelenerek devam etti.

Tanrı'nın gözümü korkutmaya çalıştığı belliydi. O zaman isyan ettim. Bir yasak koyan Tanrı, beni o yasağa uymaya çağırırken neden bunu, beni o yasağı çiğnemeye kışkırtmadan yapamıyordu? Kullarını emirlerine boyun eğdiren Tanrı'nın, o emirlere karşı çıkmayı bizzat kendisinin cazip bir hale getirmiş olması mümkün müydü?

Heyhat! İsyan etmek, günah işlemeyi kolaylaştırır. Tanrı'nın karşısına çıkmak beni daha da günahkâr yapmıştı.

Kendi kendime yakınmaya başladım.

"Tanrı'dan uzakta ne kadar huzurluydum" diye düşündüm. "Dinin gereklerine daha kolay boyun eğiyordum. İbadetimi gerektiği gibi yerine getiriyor, aklıma asla fena şeyler getirmiyordum. Ne yazık, Tanrı'nın karşısına çıkmakla dinden de çıkmış oldum."

Başım yavaş yavaş yukarı doğru hareket ediyordu.

Benim bu perişan halimi görmeyen Tanrı hâlâ atıp tutuyordu.

"Merak edenlerin hepsinin dinsiz olduğunu burada söylemeye gerek yok" diye konuştu. "Zaten onların buraya varmaları mümkün olmazdı. Hiç kimse Tanrı'nın huzuruna çıkmak için bir cehennemden öteye geçmeyi düşünemez. Ama sen kulum, buyruklarıma uydun, merakını yendin, alevlerin arasından yanmadan, zaferle geçtin. Cehennem korkusu merakını alt etti. Böylece dinin istediği bir kul oldun. Düşünmeyen, merak etmeyen ve asla şüphe duymayan. Oysa çoğu kulum, yarı yola bile varmaya kadar dayanamadı. Buraya yetişemeden hepsi yollarda telef oldu. Ama sen dayandın; mükâfatını göreceksin."

Merak beni böyle yiyip dururken sevinmek elimden gelir miydi? Mahzun mahzun sordum:

"Mükâfatım ne olacak?"

"Cennet."

"Demek ki daha iyisinden yoksun kalacağım."

"Ne gibi kulum?"

"Seni görmeyi cennete girmeye yeğlerim."

"Aman kulum, ne diyorsun?"

"Hatta seni görmek için cehenneme girmeyi bile göze alabilirim."

"Eyvah! Yoksa günah duygusunun kullarını yanımda bile rahat bırakmadığını mı göreceğim?"

"Huzurunda kendimden geçtiğim anda tek yapabildiğim, bir yalanı gizlemek. Konuşursam günah işleyeceğim, ama susarsam yine aynı günahı işleyeceğimi biliyorum. Neden Tanrım, neden insan bu kadar günahkâr? Neden kendini bıraktı mı, kendini hemen günahın içinde buluyor? Neden o kadar direndiği günaha karşı koyamıyor? Yalanım yılan olmuş çöreklenmiş içimde, beni kalbimden sokup duruyor. Ruhuma zehrini akıtıyor. Bedenim bir yuva olmuşken ona, içimde kıvranıp dururken, senin karşında rahat olabilir miyim? Hayatta ibadetimin en coşkulu anlarında, diz çöker, 'Tanrım ben günahkârım' diye dövünür, beni affetmen için saatlerce çırpınırdım. Sanki beni affedersen bir daha hiç günah işlemeyecekmişim gibi. Ya da günah işlememek elimden gelirmiş gibi. Nasıl da aldatmışım kendimi. Şimdi bunun mümkün olmadığını görüyorum. Karşında, sen beni durdurmaya çalışırken bile günah işlemeye devam ettiğimi görüyorum. Hem de yakındığım aynı günahları. Bin kez bağışlasan bin kez işlemekten kaçınamayacağım, beni en ağır şekilde cezalandırsan işlemekten geri durmayacağım günahları. Bana çok sert vuracaksın Tanrım, biliyorum. Ben de kendime karşı aynı derecede sertim. En ağır bir şekilde kendime vuruyorum. Ama neye yarıyor bu? Beni günah işlemekten alıkoyuyor mu? Hayır. Hatta vurulmak, onu, bendeki düşmanı, ikimizin düşmanını daha pervasız yapıyor. Senin kolun onu durdurmaya çalıştıkça o hızını artırıyor; düşmanın, peşinden sürüklediği kalbimi paramparça yapıyor. O seni dinlemiyor Tanrım, boyun eğmiyor. Görüyor musun, ne kadar çaresizim ben. Sana tapıyorum, kendimi sana ait kılmak istiyorum, ama bakıyorum aslında onun bir kölesi olmuşum. Sana boyun eğmek istiyorum, ama görüyorum

ki, senden önce o söz geçiriyor bana. Emirlerine uymayı diliyorum, o kalkıyor yasak koyuyor bana. O engeli aşamıyorum Tanrım. O halde söyle ne yapayım?"

"Bu sözlerle eğer merakını gidermek peşindeysen cennetimi unut. Bu sözlerin ağır bir günah olduğunu bilmiyor musun? Aklınca sana uymamı istiyorsun. 'Ben değişemeyeceğime göre sen değiş bana uy' diyorsun. Amacın sonunda istediğini yaptırmak. Yani merakını gidermek. Bu ağır bir günah. Merak edenler cennetlerini meraklarını doyurdukları yerde ararlar. Zaten cehennemden korkmayanın cennet de umurunda değildir. Onların derdi senin gibi, ateş değildir, ateşe rahat girmektir. 'Öğrenmek istediğimizi öğrenelim de nereye gidersek gidelim' der, yakılırken bile 'Hiç olmazsa düşüncelerimiz bizi rahat bırakıyor. Kafamızda hiçbir soru kalmadı' diye kendilerini avuturlar. Bu yüzden kullarıma soru sormayı da yasakladığımı hatırla."

"Yine Tanrım, açıkça soru sormasalar bile, kendi kendilerine yanıt aramaya çalışan kulların yok mu?"

"Yoksa sen de onlardan biri misin?"

Heyhat! Ömrüm boyunca yalan söylemekten sakınmış ben, şimdi Tanrı'ya yalan mı söyleyecektim?

Tanrı öfkeyle sordu:

"Yoksa sorulmaması gereken soruları mı sordun kendi kendine?"

Susuyordum.

"Aklından bile geçirdiysen çok ağır bir günah işlemişsin demektir. Söyle bakalım. O soruları hiç kendine sordun mu?"

Evet sormuştum. Bunu itiraf etmekten çekinmem için hiçbir neden yoktu.

Asıl söylemekten çekindiğim; şu anda kafama soruların sorulması en yasak olanı, en ağır günah sayılanı gelmişti.

Tanrı yanıt vermem için sıkıştırıyordu beni.

Söz söyleyemiyormuş gibi yapıp öksürmeye başladım.

Ne yazık! Bir insanı günah işleyip işlemediğini anlamak için sıkı bir sorguya çekmek, sonunda ona o günahı işletmektir.

O zaman konuyu değiştirmek, günah işlememek için tek çare geldi bana.

Lafı, iyi dindarların buna benzer hallerde yaptıkları gibi dinden imandan açtım hemen; Tanrı'yı susturmak için aşırı bir şekilde dinsizleri çekiştirmeye başladım. Bunu yapmamın başka yolu yoktu. Çünkü *ya dinsiz olacaktım, ya dinsizleri suçlayacaktım.* O zaman Tanrı'ya karşı, dinsizlerin üzerine kürsüsünden ateşler yağdıran bir vaizin sertliğini takındım. Din duygusunun gerekli olduğunu bildirdim. Kendimi böylece Tanrı'ya uzun uzun dinlettim.

Tanrı bu sözlerle coştu; az önce sorduğu soruyu unutmuş göründü.

O zaman şaşkınlığım daha da arttı.

"Tuhaf şey! Ne desem, ona geliyor. Bu gevezelik değil de nedir?" diye düşündüm.

Tanrı verdiğim söylevden dolayı kutluyordu beni. O da vaaz vermek için eline geçmiş bu değerli fırsatı kaçırmadı elbettte; dini meselelere girip uzun uzun konuşmaya başladı.

Ama başımı kaldırıp bakmamak için kendimi öyle güç tutuyordum ki, ne dediğini duymuyordum bile.

Yine de kendimi, onu dinlemeye zorladım.

Ne yazık ki bu, kendime daha çok soru sormadan mümkün olmadı; daha beter durumlara düştüm. O zaman çaresizlik içinde suçu iblise attım.

Ardından fark ettim, Tanrı da konuyu bütün günahların anası sayılan ilk günahtan açmış, bir türlü affedemediği Âdem'e atıp tutuyor.

O, önümde hararetli hararetli konuşuyor; iblis de arkama geçmiş, durmadan sıkıştırıyordu beni.

"Şu iblis, Tanrı'nın yanında bile rahat vermiyor insana" diye düşündüm. "Buraya nasıl çıktı acaba? Bana görünmeden eteğime mi tutundu? İnsanın Tanrı'yla konuştuğu bir anda iblis, nasıl oluyor da bu sohbete karışabiliyor? Tanrı'nın yanına bu kadar rahat sokulabiliyor, yanında durabiliyor? Tanrı fark edemiyor onu? Hem nasıl oluyor da Tanrı onu duymuyor? Yoksa kullarını artık iblisten ayıramıyor mu? Ben bütün hayatımı günahtan sakınarak geçireyim, tam Tanrı'ya ulaşmışken onun önünde günah işleyeyim, mümkün mü bu? En iyisi hiç düşünmeden Tanrı'yı dinlemeye çalışayım. Ne zaman düşünmeye başlasam, iblisin de hemen konuşmaya başladığını hissediyorum. Hayatım ibadetle geçtiği halde bir türlü onu susturmasını beceremedim."

Bu arada o yüce varlık, bitip tükenmez bir şekilde hâlâ ilk günahtan söz ediyor; Âdem'e atıp tutuyordu. Kızgınlığının hâlâ geçmediği belliydi.

Bu arada dikkat ettim, Havva'dan hiç söz etmiyordu. Ona ayrı bir kızgınlığının olduğu açıktı. Sözlerinin arasından anladığım kadarıyla, Âdem Havva'nın dırdırından bezmiş; her erkek gibi, düşük çenesinden kurtulabilmek için sonunda Tanrı'nın sözünden bile çıkmayı göze almış, onun emrini bile çiğnemişti.

"Bu yüzden" diye konuştu Tanrı, "İnsanları yolundan saptırmayı aklına koyan şeytan, en çok kadının güçlü çenesine güvenir. Çünkü o çenede erkeğin sabrını öğütecek pek çok güçlü dişin olduğunu bilir."

Bu açıklama ardından Tanrı, iblisin bile ısrarcılıkta kadınları geçemediğini söyledi. Eğer Havva, Âdem'e ettiği kadar iblise ısrar etseymiş, onu o niyetinden caydırırmış. Çünkü kadınlar akıllarına koydukları her şeyi önünde sonunda yapmasını mutlaka becerirlermiş. Bu onlara Havva'dan kalmış bir mirasmış. Şeytan bile başarılara götüren yolda onları örnek alır, onların yöntemlerini kullanır, bu yüzden ona da başarılar hep zaferlerle gelirmiş.

Tanrı, "Kullarımın, kendilerine yapmalarını yasakladığım şeyleri önünde sonunda yapmaları yoksa bir kader mi?" diye iç geçirdi. Âdem'i de yoldan merakı çıkarmıştı. O da kendisine yenilmesi yasak edilmiş meyveyi merakından yemişti.

"Günah işlemesi için soru sorması yetti. Hemen cevabını aramaya koyuldu. Böylece Havva'nın kışkırtmalarına daha kolay kapıldı. Çünkü şeytan o kadına pek çok iltifatta bulunmuştu. Bir kadını kandırmanın en kolay yolu, onu dinliyormuş gibi görünmektir. İblis bu zor işi becerdiği için o kadının gönlünü kazanmıştı. İkisi de erkeğin iktidar tahtına iki yönlü bir hücuma geçtiler. Kadın daha çabuk yendi. Ama kendininkiyle beraber erkeğininkini de kaybetti. Âdem sorunun cevabını bulduğunda ise, o hâlâ soru sormaya devam ediyordu."

Bu şekilde Rabbin kadınlar hakkındaki düşüncesini öğrenme mutluluğuna ermiştim. O asil varlık, yanılmış olmayı aklından geçirmediği için kadınlar hakkındaki düşüncesini Havva'dan beri hiç değiştirmemişti.

Ayaklarına kapanıp ağladım.

"Ey Tanrım!" dedim. "Merakımı yenemezsem cehenneme gideceğimi biliyorum, ama yenersem azmış merakım cennette de rahat bırakmayacak beni, orada da hayatı bana zehir edecek."

"Sen beni dinlemiyor musun kulum?"

Dikkatim öyle dağılmıştı ki, Tanrı'yı ancak söylediğini birkaç kez tekrar etikten sonra duyabildim.

"Çok haklısınız Tanrım" dedim kıvranarak. "Âdem o meyveyi merakından yemişti. Çünkü kendini tutamamıştı. Ama şimdi, ya ben de kendimi tutamazsam!?"

"Ne demek istiyorsun kulum?"

"Of Tanrım, perişanlığımı görün istiyorum. Şu anda öyle bir haldeyim ki, çok da çaresizim. Üstelik şu kör olası şeytan durmadan sıkıştırıyor beni."

Gözlerimin o an ensemde olmasını istediğim kadar başka hiçbir şey istememiştim.

"Ah, şöyle bir baksam ne olur sanki!" diye bağırdım farkında olmadan.

Dayanamayıp, gizlice kaçamak bir bakış fırlattım.

Ama ah, o da ne!?

Tanrı'yı görmeyi umduğum yerde, tahtında bir iblisin oturmakta olduğunu gördüm.

Bir çığlıkla geriye yıkılmışım.

İblis korkunç kahkahalar ata ata gülüyordu.

"Ben demiş miydim?" diye bağırdı. "İnsanın özü hilekârlıktır diye. Şu insan dedikleri Tanrı'nın huzuruna vardığını sandığı anda bile günahlar işleyecek tıynettedir. İşte bir kez daha haklı çıktım. En dindar geçinenin içine düştüğü şu hale bak. En iyisi buysa, en kötüsü bunun gibi olmasın. Ama suçlamıyorum seni, affediyorum. Tanrı'nın mübarek kulları ne zaman bir kusur işlemiş de ben onları bağışlamamışım? Hem peygamberlerin en iyisi gelse, bundan iyisini yapabilir miydi sanıyorsun? Yapamazdı. Yapamadılar da. Peygamberler bile bundan kaçınamadılar. Onlar da geldikleri gibi meraklarına yenilerek çıktılar. Neden o buluşmayı sır gibi saklıyorlardı sanıyorsun. Elbette zaaflarını gizlemek için. Merakı insanın en büyük zaafıdır. Ama dünyayı da onunla kurtarır. Onları da suçlamıyorum. Bir duygu geldiği gibi gitmez ki; geldiğinde

hiç gelmemiş sayılmaz ki. Tanrı bir kez yasaklasa, kulu bin kez işleyecektir aynı günahı. Hatta onu, Tanrı'nın önünde bile tekrarlamaktan çekinmeyecektir. Şimdi senin yaptığın gibi."

Dehşetler içinde kalmıştım. Utanç içindeydim. Nasıl olmazdım ki, Tanrı'ya hile yapayım derken iblise suçüstü yakalanmıştım.

Ağladığımı gören iblis, kızgınlığını belli etti.

"Tanrı'nın yaptığı da iş mi yani" diye söylendi, suçu o yüce varlığa atarak.

"Kullarının tabiatına karşı mücadele ederek ne elde edeceğini sanıyor? Şunu artık bilmeli. Kuşkularını yense de merakını yenemez insan. Cehennemle korkutulsa, onu yine alt edemez. Kendisine cennet de vaat edilse boştur. Madem Tanrı kendine itaatkâr kullar istiyordu, neden merakı yarattı? İnsan tabiatına karşı mücadele ederek, kim ne zafer kazanmış?"

Daha beter ağlamaya başlamıştım. Gözyaşlarım zincir gibi boşalıyordu.

"Haydi, haydi ağlama" diye beni teselli etti İblis. "Âdem de öyle ağlamıştı. O da seninkinin aynısı bir duyguyla o ilk suçunu işlemişti. Ne olduğunu şimdi daha iyi anlıyorsun. Tanrı ona kızmıştı, ama ben onu affetmiştim. Ben hep affettim. Çünkü Tanrı kullarının bana gerek olmadan da bir günah işleyebileceklerini biliyordum. Bu yüzden ne mutlu ki, onlar beni hep son çare olarak görmüşlerdir. Şimdi üzülme, başını kaldır da bana bak. Bana bakman için, sana istediğin kadar izin veriyorum."

Utançtan başımı kaldıramıyordum, merak ettiğimden baktım.

"Merak, utancı da yener" diye konuştu iblis. Sonra kendisine dikkatli dikkatli baktığımı görünce sevindi.

"Nasıl beğendin mi beni?" diye sordu böbürlenerek. "Ben seni çok beğendim. Tam insanoğluna yakışacak şekilde davrandın. Günah işlemek için, gerektiğinde iblise bile ihtiyacı olmayacağını kanıtladın. Kutlarım. Bir şeyi size yaptırmak için 'yapmayın onu' demek yeterli oluyor hani. Bir günah işledin; yararını görmeyecek değilsin. Öyle ya, merakın olmasaydı iblisi Tanrı'dan ayıramayacaktın. Günahı göze almasaydın önünde durduğunu sandığın Tanrı'nın aslında bir şeytan olduğunu bilemeyecektin. Böylece iyiyi kötüden ayırmasını öğrendin. Şimdi sıra iyinin kötünün ne olduğunu anlamaya geldi."

Bu sözler gözyaşlarımı dindirmiş, ama beni daha da kederlendirmişti. Çünkü beni avutmasına izin vererek, iblise yeni bir zafer daha kazandırmıştım.

Bu başarıdan memnun olarak:

"İnsan yaratılırken iblisin de ona katkısı oldu" diye övündü. "İblis o zaman Tanrı'ya yaltaklanma devresindeydi. O işlem esnasında o kötü huyunu ona da geçirdi. Bu yüzden değil midir? Her tapınan, işi sonunda yaltaklanmaya vardırır."

Artık günaha öyle batmış, kendimi kutsallığı öyle lekelenmiş bir halde bulmuştum ki, bu saygısızca sözleri dinlerken hiç irkilmedim.

Beni teslim alanların zorla girdikleri ruhumu sonunda kirletmeyi başardıklarını hissediyordum.

Tanrı'ya hakaretler, zorbalıkla da olsa, onları hiç irkilmeden dinleyebileceğim bir duruma düşürmüştü beni; tapındığım o kutsal duygunun iğrenç bir şekilde kirletilmesine alışmıştım sonunda.

Bu yeni halim dikkatinden kaçmayan iblis, aşağılık sözlerini suskunlukla karşıladığım için kutladı beni. Sonra, sanki azabımı artırmak istermiş gibi günah işlemeyi âdet edinenleri övmeye başladı.

Bana ateşli bir bakış fırlatarak:

"Tanrı, neden günah işleyen kullarını kendisinin saymakta inat ediyor?" diye sordu. "Günah işleyen Tanrı'dan bağını koparmış sayılır. O, Allah ülkesini bırakmış, doğduğu yuvadan kopmuştur. Günah işleyen yolunu Tanrı yolundan ayırmış, ona kendine göre bir yön vermiştir. O yöne gider, Tanrı'nın o çok güvenli evinden uzakta, kendi belirsizlikler ülkesine doğru yol alır. Ne olacağını bilemez. Kendini neyin beklediğini tahmin edemez. Tanrı'nın koruyuculuğunu dileyemez. Çünkü onu terk etmiş, ondan uzaklaşmıştır. Tanrı'ya karşı çıkmış, kendi kararını kendi vermiştir. Babasının evinden kovduğu çocuk gibidir o. Oysa onun evinde ne kadar güvenliydi. Felaketle karşılaştığında Tanrı onu bir kalkanla sarıyordu. Ama o, cesaretini topladı, o kalkanı fırlatıp attı. Felaketlerin karşısına Tanrı olmadan, tek başına çıkmayı tercih etti. Tanrı'nın o pek korunaklı dünyasından çıkarak özgürlüğü seçti. Onu reddetmenin bedelini mutsuzluklarla ödemeyi göze alarak, cennete değil cehenneme girmeyi yeğledi. Özgürlük budur işte. Özgürlük hiç de emniyetli olmayan yerde felaketlerin karşısına çıkmak, onların arasından

geçip gidecek cesareti göstermektir. Özgürlük, tehlikelere meydan okuyacak gücü olmaktır. Âdem işte bunu yapmıştı. O, cennette zavallıydı, ne olduğunun bile farkında değildi. Ne zaman günahını işleyip özgür oldu, o zaman zorluklar içine düştü, özgürlük ona bir zavallı olduğunu göstermiş oldu. Oysa cennette bunu bilmiyordu. O, cennette kendini özgür sanıyordu. Çünkü o, özgürlüğü dilediği gibi gezip tozmak sanıyordu. Oysa yanılıyordu. Çünkü Tanrı kendini görmesine engel oluyordu. O halde Tanrı'ya inanan kendini tanıyamaz, kendini bilemez. Ama Tanrı'dan uzaklaşan kendiyle baş başa kalır, bir yalnızlık içinde ne olduğunu daha iyi anlar. İşte böyle biri özgürlüğe attığı ilk adımda karşısında cehennemi bulacaktır. Her şeyinin gücünü aştığı, hiçbir şeyinin kesin olmadığı, tehlikelerle, belirsizliklerle dolu bir cehennem. İnsanı korkutan ölüm bayrağını yükseltmiş, cesaretin karşısına silahlanarak çıkmıştır. Orada bir hayalet gibi dolaşır, korkusuzluğa meydan okur. Bir meçhule savaş açmak zordur, özgürlük cehennemde bile onu göze almayı gerektirir. Ölüm savaşır; amacı, kendi bayrağı altında topladığı insanları Tanrı ülkesine geri götürmektir. Bu yüzden cesaret ülkesinde kendini karaltılarda gizler, ışık ülkesini gölgelerle fethetmeye çalışır. O, insanın duyabileceği tüm korkulara izini düşürür, kendini hayata türlü şekillerde sokar. Ölümden korkan onun kılıcını boynuna asmıştır, bu onun hükümranlığının bir işaretidir. O, insan hayatında kendini türlü kılıklarda gezdiren bir hayalettir; kendini göstermez. Bu yüzden insan, ölümü aklına bile getirmeksizin onunla başa çıkmanın yollarını aradığının farkında bile değildir. İşte Tanrı bu savaştan yararlanarak insanı yenmeye çalışır. Neden insanın en çok inandığı ama en az bildiği şey Tanrı'dır? Neden insan Tanrı'yı tasavvur dahi edemez. Çünkü o ölümün ardında gizlidir. Çünkü insan Tanrı'yı yaratırken aklında ne olduğunu bilmiyordu. O, ölümden duyduğu korkuydu. Ama insan korktuğu şeyden kaçamayınca ona sığınmayı deneyebilir. İşte Tanrı kullarını böyle teslim almıştır."

Kandırıcı iblis beni kucakladı; elimden tutup kaldırdı; aşağıda, ayaklarımız dibinde uzanan geniş ülkesini gösterdi.

Şaşkın değildim. O ülkeden, eğer Tanrı'nın olsaydı kuşku duyardım; iblisin olduğu için emin oldum.

"İşte" dedi gururla. "Krallığım. Tanrı'nın bana vaat ettiği, yine de benim zapt ettiğim ülkem. Orada Tanrı'nın hükümranlığı yok. Orada zafer hayaleti elinde, onun asasını dolaştırarak gezinmiyor. Çünkü orada artık yanılgıya yer yok. Orada artık benim bayrağım dalgalanıyor."

Gördüğüm manzaradan içim titremişti. Çünkü önümüzde gerçek cehennem uzanıyordu. En ağır işkencelerin uygulandığı, en acı haykırışların duyulduğu, en kızgın alevlerin suçluların üzerini örttüğü, dumanlara boğulmuş bir cehennem.

İblis: "İşte!" dedi, orada yananları göstererek.

"Bu cehenneme girmek için bir günah işlemek gerekmiyor. Hatta günah işlemiş olmak için bir kötülük yapmak da gerekmiyor. Hepsi Tanrı'ya gönülden inanıyor; ama cehennemdeler."

"Ona sevk etmek için beni kandırdın" diye inledim.

"Ben seni kandırmadım. Sen bir yalana inandın. Böylece gerçeği cehenneme dönüştürdün. Şimdi aldanıştan kurtulmak, senin için bir ateşe atılmak demek."

Umutsuzluk içindeydim.

"Eğer" diye inledim, "Her şey bir aldanışsa, Tanrı yoksa, yine de onu umut edemez miyim?"

"Ateşe onun yüzünden düşüyor; yine de, onu orada bile aklından çıkarmıyorsun. Bu durumda ona yok diyebilir misin?"

"Peki Tanrı nerede?"

"Olabilecek en kötü yerde, ruhunda. Bu yüzden onu oradan, seni mahvetmeden çıkarmak çok zor."

İblis bunları söyler söylemez gözden kayboldu, beni az sonra yeni yıkımlara uğratacak felaketlerimle baş başa bıraktı.

Ardından günahımın ne olduğunu, ne ile suçlandığımı bilmeden cehennemin bir kapısının daha önümde açıldığını gördüm.

O zaman, o ateş yurdunun iç içe geçmiş halkalardan oluştuğunu, birinden diğerine böyle kapılardan geçilerek girildiğini öğrendim.

Her halkadan geçilince acı katmerleşiyor; daha aşağılara inilmiş oluyor, işkence artıyordu. Bunu ruhuma yapılan baskının şiddetinden anlayacaktım.

İki zebani tarafından hakaretler arasında iman denilen o yalancı tepeden aşağıya indirildim ve iblisin Tanrı kullarını cezalandırmak üzere en seçkin bir ateşle donattığı bir başka cehenneme götürüldüm.

Kurbanların içine atıldığı fırın kapakları önümde açılmıştı. Beni orada daha korkunç iki yaratık teslim aldı. Ellerinde küreklerle topladıkları zavallı ruhları zincirlere vuruyor, bir şeyler soruyor, sonra verdikleri yanıtlardan öfkelenerek onları içeri atıyorlardı.

Sırası gelen diz çöküyor, ateşe düşmeden önce suçunun ne olduğunu soruyordu.

Bana da öyle oldu. Korkunç halkaya yaklaştığımızda, cehennem bekçisi kendisine teslim edilen emaneti aldı, yerde diz çöktürdü ve günahın ne olduğunu sordu.

Titreyerek, Yüce Rabbin açıkladığı şekilde günahı tarif ettim.

Verdiğim yanıt onu memnun etmemişti. Cehennemini daha da alevlendirdi; öfkesi ateşinin kızgınlığını artırdı. Hiddetle günahları saymamı buyurdu.

Dinin bize öğrettiği belli başlı yedi günahı saydım ve ekledim:

"Bu cehenneme düşmeme neden olan günahımın ne olduğunu bilmiyorum henüz. Bu günahlar arasında kendiminkini göremiyorum."

"Senin günahın" diye haykırdı cehennemlerin zebanisi, "Dünyada tüm bu günahlar işlenirken hâlâ masum kaldığının kuruntusuna kapılmak."

Sonra bana alevlerin içini gösterdi.

"Burada" dedi, "En büyük suçlular, yani masumlar yanıyor. En ağır cezalara çarptırılmayı hakkettiler. Çünkü dünya suça boğulurken kendilerini hâlâ masum sanıyorlardı. Bu yüzden burada aşağılanıyor, hakarete uğruyor, en korkunç işkencelerden geçiriliyorlar. Buna rağmen yine de onlara suçlarının karşılığı verilmiş değil. Çünkü düştükleri yerden daha fazla düşebilecekleri bir yer yok. Daha kötü bir düşkünlük de. Ne kadar aşağı düşülebilirse, işte o kadar aşağıdalar. Onlara vurması emredildiğinde, cehennem bile şöyle haykırıyor: 'Daha fazla acımasız olmak için ne yapabilirim? Ateşim ancak bir yere kadar yakabilir. Ne yazık ki, acı çekmenin, çektirmenin de bir sınırı var. Bu sınırı aşmak için ben ne yapabilirim? Görüyorsunuz ne kadar çaresizim.'"

Titredim. "Nasıl olur" dedim şaşkınlıkla. "Buraya atılanlar, masum olmakla mı suçlananlar?"

"Üzülme, yalnız değiller. Başlarına felaket getirerek bu günahı işlemelerine neden olan diğer günahkârlarla birlikte yanıyorlar. Yani hırsız-

lar, caniler, katiller, namussuz, ahlaksızlarla. Dünyada nasıl onlarla çevrili oldularsa, burada da onlarla öyle kuşatılmış bulunuyorlar."

"Onlarınki yanında benim günah sayılacak neyim olabilir?"

"Ne yani, onlar da Tanrı cehenneminin önünde durup, yaptıklarının günah olmadığını söyleyince Tanrı onları cehennemine atmayacak mı şimdi?"

"Çalan suç işler; öldüren de öyle. Bir hırsızlık yapmayan nasıl olur da hırsızın suçunu paylaşır ve onunla birlikte cezalandırılır?"

"Adalet adına. Eğer adalet olacaksa, bir suç işlendi mi bunun cezasını herkes çekecek. Kimi masumlar bunu seyreder, günahın yükü başka masumların üzerine kalırsa, adaletsizliktir bu. Bu da suç sayılır."

"Nasıl olur? Nasıl adalettir bu?"

"Tanrı'nın cehennemine atacağı günahkâr, onun önünde durup böyle itiraz ederse Tanrı onu dinleyecek mi şimdi?"

"Başkasının işlediği suçlardan dolayı biz neden suçlu sayılalım?"

"Laf mı bu şimdi? Kendinden çaldıran suçu hırsıza atarken, hırsız da suçu ona atamaz mı yani? Kendinden çaldıran suçu bir kişiye, hırsıza yükler, ama hırsız suçunu sadece ona değil, herkese yükleyebilir. O zaman bütün toplum kabahatli çıkar."

"O halde günah işlenen yerde herkes günahkâr sayılacak ve orası bir cehennem olacak."

"İşte, şimdi işlediğin suçu görmeye başlıyorsun."

"Yine de neden cezalandırılmam gerektiğini anlamış değilim."

"Ne yani, Tanrı'nın suç saymadıklarını, suç saymaya hakkımız olamayacak mı? Ben masumum demek dünyayı günahtan kurtarıyor mu? Kim ben suç işlemiyorum demiş de dünya suçtan kurtulmuş. Elbette onların da işlediği suçlar olacak."

"Ben masum olduğuma inanırken ne gibi bir suç işlemiş olabilirim?"

"Dünyayı kendi haline terk etmek; böylece kaçtığın yerden canilerin rahatça cinayetlerini işlemesini sağlamak ve onların kurbanı olacak başka masumları, uğradıkları felaketlerle baş başa bırakmak."

"Ama onlar, Tanrı'nın o suçları işleyenleri cezalandıracağına inanıyorlardı."

"Ama Tanrı yok. İşte bu da suçlarını daha da ağırlaştırıyor."

"Ah, ama Tanrı'nın olmaması şu durumda bir felaket olmaz mı?"

"Hem o suçları işleyenler de gerçekten suçlu çıkacak mı bakalım?"

"Tanrı yok ve en korkunç suçları işleyenler aslında suçlu değil. Bana işkence etmeye hazırlananlar bunu söylüyorlar. O halde kendimi nasıl koruyabilirim? Kendimi onlara karşı nasıl savunabilirim?"

"Ama Tanrı'nın düştüğü hataya kullarının da düşmemesi mümkün mü?"

"Nasıl olur? Masumlar suçlanırken, asıl suçları işleyenler de suçsuz mu çıkarılmaya çalışılacak?"

"Onlar da suçlanacak, onlar da. Hiç kimse yakayı kurtaramayacak. Bütün toplum hep birden, yarattığı Tanrı'yla birlikte cehenneme girecek. Eğer bir yerde bir caniden zarar gören varsa, bundan yakayı sıyıranların olmaması gerekir. Caninin de yaptıkları suçtur, ama asıl suç, bir yerde caninin olmasıdır ve bu suçu herkes paylaşır. Bir caninin varlık bulmasına neden oldular. Şimdi de caninin yaptıklarıyla cezalandırılıyorlar. Ama bu yetmez, aslında daha da fazla cezalandırılmaları gerekir."

"Bu mümkün mü? İnsanın bir kötülükte bulunmaması? Kötülük hep olacaktır. Bu yüzden insan onu önleme yollarını hep arayacaktır."

"O halde bu kötülükten dolayı kimi suçlayacağız? Tanrı'yı mı? Caniyi yarattığı için."

"Ah Tanrı'nın adını nasıl bu şekilde ağzınıza alabiliyorsunuz!?"

"Bu soruları sormak tehlikeli mi? Unutma cehennemdeyiz biz. Cehennem artık Tanrı'nın da gözden çıkardığı yerdir. Hem cehennemde olunca artık Tanrı'yı da saymamak için bir nedenimiz olur."

"Kötülüğe yönlendirilirken buna direnenler olmayacak mıdır peki? Din buna direnmedi mi?"

"Din caniyi suçlar, ama neden caninin cani olmasında başkalarının da payı olduğunu görmez. Bir cinayet tüm toplumun suçu olabilir. Kimileri cehenneme giderken kimilerinin cennete gitmesi bir haksızlık olmaz mı o zaman? Her durumda cehennem olacaktır. Suçluların cezasının verildiği yer olarak değil, adaletin tecelli ettiği yer olarak. İşte sen şimdi bu cehennemin kapıları önünde duruyorsun. Cezalandırılmak için ona atılacak değilsin; sen ona, adalet yerini bulsun diye gireceksin. Girmelisin. Çünkü eğer haksızlıklar yok edilemiyorsa, başka türlüsünün olmaması gerekir."

"Demek benim için bir kurtuluş olmayacak?"

"Dünyada paçayı kurtardım sananlar adalet adına bu cehenneme girecek. Masumların öldürüldüğü yerde öldürülmekten kurtulanlar, masumların soyuldukları yerde soyulmadan kalanlar, aldatılmayanlar, haksızlığa uğramayanlar, masumların acı çektiği yerde acı çekmeyenler, günahsız olup da şanslı olanlar, üzüntüyü tatmayanlar, masumların kandırıldığı yerde kandırılmadan kalanlar bu cehenneme atılacak, adalet adına cezalarını çekecekler. Öyle ya, belki işlenen o suçlarda onların da bir payı vardı?"

"Nasıl olur? Eğer dünya beni suça itiyorsa, illa suç işlemem mi gerekir? Benim bir vicdanım, iradem yok mu? Tanrı beni zayıf yaratmış olabilir, ama yine de suç işlemekten alıkoyacak güçlerle donatmıştır. Bu güçleri zaafa uğratmak benim elimdedir. Onların kuvvetini artırmak da. Bu, inançla olur. Eğer inanıyorsam, bu beni günaha götüren yolda bir engeldir."

"Ya senin payın, senin sorumluluğun? Eğer sorumluluğun olmayacaksa doğru, haklısın, cennete girmelisin. Çünkü Tanrı kullarında sorumluluk aramıyor. Onları sadece kendi eylemlerinden sorumlu tutuyor. Ama sorumluluk aranacaksa, o zaman cehenneme girmeyecek hiç kimse olmayacak. Biri girecekse herkes girecek. Çünkü suç ortaktır. Dünya yanıyordu, ama ben kurtuldum, yanmadım demek suçtur. Böyle diyenler ateşe ilkönce atılacak. Tanrı, komşusunun evi yıkılırken kendisininki sağlam kalmış olanları görmüyor. Ama biri yıkılıyorsa diğeri de yıkılmalı. Öyle ya, öbürünün suçu neydi? İşte bu cehennem, dünyada her şey çökerken evi sağlam kalabilmiş olanların evinin başına yıkıldığı yer olacak. Başka türlüsü olmazdı. O zaman Tanrı, kulları arasında bir ayırım gözetiyor denilebilirdi. Masumlar arasında bir eşitlik gözetmiyor sayılırdı."

Zebani daha sözünü tamamlamamıştı ki, bir çırpıda üzerime atılıp kaptı; ardından beni, sözünü ettiği, sonsuza dek acılar içinde olacağım o korkunç cehennemin içine çekti.

SONUÇ

Din adamı okumayı kesti; kitabı kapatıp hastanın başucuna koydu.

"Eh, Tanrı'yı inkâr eden felsefe, sonunda masumları da günahkâr saymaya kadar vardırır işi" diye konuştu.

"Bu hikâyeden çıkan sonuç pek kötü. Hayatı boyunca dine bağlı kalmış biri ölür; cennete gideceğini sanırken cehenneme gönderilir. Orada Tanrı'yla karşılaşacağını sandığı anda iblisle karşılaşır. Ardından masumların yakılarak cezalandırıldığı bir fırına atılır. Bu arada, türlü dinsizlikler yapmış ruh cennete gider. İyi olup acı çekenleri, acıları büsbütün uzasın diye cehenneme gönderirken, dünyada sefa sürmüş kötüleri, sefaları sonsuza dek sürsün diye cennete göndermek hangi mantıkla açıklanır? Nasıl olur da böyle bir mantıkla Tanrı'ya karşı çıkılır? Kötülerin tarafını tutan, onları ödüllendiren bu felsefenin ateizmden başka bir şey olmaması şaşırtmadı beni. Onda gönül çelecek ne var ki, Tanrı'yı inkâr ederken bir de kalksın taraftar toplasın?"

"Demek bu kitapta katılmadığınız pek çok şey var."

"Haklılığı ödüllendiren, haksızlığı cezalandıran Tanrı'nın öngördükleriyle bağdaşmıyor bu açıklamalar. Bir günah işleyenlerin gözünü korkutmak için cehennemi tasarlayan Tanrım, bir cennet vaat etti. İyiliklerde bulunanların ödüllendirileceği, kötülük yapanların cezalandırılacağı, kurbanların yaralarının Tanrı eliyle sarılacağı bir gelecek öngördü."

"İşte, sonunda dolandırıcıların önünü açan, canilere yeni suçlar işlemelerine olanak veren, bu yüzden suçlu sayılması gereken felsefe, Peder. Caniler suçlarını işlemek için acele ederken o, kurbanlarına sabır telkin eder. Günahı, tarafsız komşunun soğuk tebessümüyle karşılar. Cinayete engel olmamakla kalmaz, bir de onu önleyecek güçlerin harekete geçmesini engeller. Böylece, karşı çıkar göründüğü felaketlerin

tarafını tutar. Masumlara tahammül aşılar, kötülük felakettir der. Bir yandan onu ceza görür, öte yandan onu cezalandırılacak suçlar arasına katar. Göğüs gerebilmek için onlarla savaşır, aslında onların arkasındadır. Nasıl olmasın ki? Din, dünyadaki haksızlıkların giderilmesini, bir cehennem olduğunu öne sürerek sonsuza dek erteler. Üstelik Tanrı'yı kabul ettirebilmek için kalkar, bu haksızlıkları öne sürer. Bu yüzden dinin olduğu yerde haksızlıklar hiç bitmemiştir Peder."

"Bir suçlu, din olmasaydı yine suçunu işleyecek miydi? Tanrı olmadığına inananlar arasında katiller yok mu?"

"Din, cehennemle korkutamadığı suçlunun önünü açmıştır Peder. Her şeyi Tanrı'nın iradesine bağlı sayanlar, nasıl olsa cehennemi boylayacağını düşünerek göz yummuşlardır ona."

"Bu mümkün mü? Tanrı her şeyden çok kötülüğü yasaklar."

"Bu bir çelişki değil midir? Acaba insan, Tanrı kendini öyle yarattığı için mi kötü olmuştur? İyiliği ödüllendirip kötülüğü cezalandıran mantığın insanı terbiye amacı güttüğü açık. Demek insan, Tanrı'nın yarattığı şekliyle ıslah edilmesi gereken bir yaratık. Böyle kötülüğe eğilimli, kusurlu, eksik bir varlığı yaratmak kabahattir elbette, ama bunun yanında bir de kalkıp iblisi yaratmak ne ile açıklanır? Tanrı insanı zayıf yarattıysa, iblisi yaratmayıp, onun kötülüklerinin sayısını azaltabilirdi. Hayır, hayır Peder. İnsan kendindeki iyiliği Tanrı, kötülüğü iblis diye cisimlendirip karşı karşıya koymuş, onlara baksa kendini göremiyor, görse kendini tanıyamıyor. Böylece iyiliğe de yabancı kötülüğe de."

"Nedeni açık. Tanrı kullarından iyilik veya kötülük arasındaki seçimlerini özgürce yapmalarını istiyor."

"Ama bu seçim için imkânlarımız eşit değil ki Peder. Böyle bir özgürlük eşit olmamızı gerektirirdi. Tanrı neden bizi eşit olarak yaratmadı o halde? Bir zenginle yoksulun iyilik ve kötülük karşısında seçim yaparken aynı derecede özgür olduğunu söyleyebilir misiniz?"

"Seçen değiştirir. Tanrı kullarını, durumlarını değiştirecek seçimler yapmaya çağırır."

"Ne karşılığında? Sizin din dediğiniz şeyin, cezayı suç diye damgalayıp, ancak cezanın da cezasını vermesi karşılığında. Böylece suçu değil, cezayı önlemeye çalışmaktadır aslında."

"Eğer herkes Tanrı'ya inansaydı dünyada suç olmazdı."

"İşte insanı, yaptığı her şeyin farkında sandığı için, giriştiği her işten sorumlu tutan berbat bir felsefe. İnsanı güçsüz yaratıp, sonra bu güçsüzlüğünden dolayı onu cezalandırmak Tanrı'ya özgü garipliklerden biri olsa gerek. Aman Peder, bir budalayı budalalığından dolayı yargılamak akıllıca bir iş görünmüyor. Eğer Tanrı öyle yaratmışsa, onun Tanrı'ya inanması da elinden gelmeyecektir. Yine mi suçlu sayılacak? Öte yandan Tanrı, kullarını cezalandırırken onların bilerek, isteyerek günah işlediklerini düşünüyor. Cehennemini ona göre kurmuş. Böylece bir iradeyle yarattığı kullarının kötülüğü özgürce seçtiklerinden emin görünüyor. Her suçun bir irade sonucu olduğunu savunuyor. Belki doğrudur, ama insanın farkında olmadan işlediği suçlar yok mudur? O zaman onlar için ne demeli? Aklın sınırları, insanın özgürlüğünü kısıtlar. İradenin, seçme hakkının bu durumda sonsuz olduğu nasıl savunulabilir? Öyle ya, insan hırsız olabilir, ama çaldığının da farkında olmayabilir. Ya Tanrı onu cezalandırırken, o da yaratılışında kusurlar bulursa ne olacak? İnsanoğlu çıkıp da Tanrı'ya, 'sen beni kötü yarattın' derse, kendisine bahşedilen iradenin, aklının sınırlı olması dolayısıyla özgürlüğünü de kısıtladığını söylerse, o zaman ne olacak?"

"İnsan yarı kör olabilir, yine sürçmemeye, doğru yoldan ayrılmamaya yükümlü kılmalıdır kendini. Yarı kör olması doğru yoldan ayrılmasının gerekçesi olamaz. 'İyi görmüyordum, bu yüzden yanlış yola girdim' demenin mazereti yoktur. Ağır aksak da olsa, elinden geldiğince ilerlemelidir iyi yolda. İşte onun bu çabası, görüşünü de düzeltir; sadece bu çaba, daha iyi görmesine yardımcı olur; karanlıklar içinde bile ona yolunu aydınlatabilir. Yoksa o daha da kör olacaktır. Tanrı kullarını mükemmel yaratmadı, doğru; çünkü mükemmelliğe kendi çabaları sonucu erişmelerini istiyordu. O, bir hamur yarattı, ona iyi kötü öğeler kattı ve bu hamuru kulları kendileri yoğursun istedi. Kul eksik yaratılmıştır, ama mükemmel de olabilir. İnsanın yaratıcısı kendisidir. Eğer Tanrı insanı mükemmel yaratsaydı, bu onun için ne ifade ederdi? Mükemmelliğinin bile farkında olmazdı. Tanrı kulunu eksik yaratmış, sonra bu eksiği gidermesini istemiştir ondan. Böylece onu, yetkinlik yolunda, kusurlu olanı mükemmel olandan ayırmayı sağlayacak şekilde donatmıştır. İyiyi kötüden ayıracak bilgiyi bu şekilde vermiştir. Bu yüzden Tanrı yolunda mükemmelliği hedef seçenler kusur işlese de bağışlanır. Çünkü

Tanrı sabırla kusursuzluğa yaklaşacakları günü bekler. Tanrı'nın asıl cezalandırdığı suçlar, kendilerine mükemmellik hedefi koymayanların bir çıkar elde etmek için işledikleri suçlardır. Tanrı öylelerini cezalandırır. Çünkü onlar günahlarını tekrar eder; günahı sürekli yineledikleri bir eylem haline dönüştürürler. Onlar bir tekerlek gibi dönerek cehenneme gireceklerdir. Mükemmel olmaya çalışan ise, kendini cennete sokmaya çalışmaktadır. Aslında mükemmel olmak cennette olmak demektir. O, dünyanın saldırışlarına göğüs gerer, tehlikelerini savuşturur. Bu, bir ateş içinde olup da onunla yanmamaktır. İşte cennet budur. Aslında dünyayı ateşler sarmıştır, ama güçsüz düşen, alevlerin kendisini tutuşturmasına izin vererek durduğu yeri bir cehenneme çevirir. Bu yüzden insan cennete veya cehenneme girmez. Onlar, onun bulunduğu yere taşınır."

"Kendinize göre cehennemi yorumlayarak fikir mi değiştirdiniz Peder? Ama bunları söylemek de kurtarmıyor sizi. Tanrı, cehennemine bile gerek olmadığı için yoktur. O halde Tanrı'yı bana kabul ettirebilmek için cehennemini varmış gibi göstermeye çalışmayın. Cehennemi bile gereksizdir onun. Çünkü makul değildir. Suç işleyen, suç işleyecek halde olduğu için zaten cezalandırılmış olmuyor mu? Tanrı'nın onu o halde yaratmış olması bile tek başına bir ceza değil mi? Üstelik onunla başka masumlara da kıymış oluyor. Yoksa masumların uğradıkları felaketlerden dolayı, Tanrı'nın suçlulardan intikam almasına mı ihtiyacı vardı?"

"Pekâlâ, seninle fikirlerimizi tartışarak bir sonuca varacağımızı sanmıyorum. Ateizm haklı çıkma kaygısı olmaksızın savaşır."

"Ne o, pes mi ettiniz Peder?"

"Şunu bil. İnanan bir ruh pes etmez. Ne ikna edilir, ne zorbalıkla ele geçer. Tanrı'yla kurulmuş bağ asla koparılamaz. O halde neden uğraşıyorsun o bağı koparmaya? Neden inananların kalbinden Tanrı düşüncesini söküp atmaya çalışıyorsun? Eline geçecek ne var ki? İnanmış birini mantığınla alt etsen, yine duygularını yenemezsin. Düşüncesini fikirlerinle yensen, yine ruhunu alt edemez, yendiğinde bile onu kazanmış olmazsın. O an bile düşüncesi değişmeyecek; yenildiğini görünce yalnız kalmak isteyecek, senden sadece onu rahat bırakmanı dileyecektir."

"Bir cehennemden korkan, ona hiç düşmese de sonunda ondan kaçamaz. O halde cesur olmak gerekir."

"İnanmış biri yenildiğinde, teslim alındığında bile diz çöküp şöyle diyecektir:

"'Ayırmayın beni yegâne tesellimden. Tek avuntum olan, bana kendimi güçlü hissettiren, boşa gitmiş sevgimi adamam için fırsat sunan o yüce varlıktan ayırmayın beni. Onu düşünmek kendimi iyi hissetmemi sağlıyor, ona sığınmak beni her türlü acıdan kurtarıyor. Güçlü kılıyor; dünyanın çamurundan uzaklaştırıp, temiz kalmamı sağlıyor. Sabır veriyor; bana en şanssız durumlarda doğruluktan ayrılmamış olmamın hazzını yaşatıyor; hayatıma bir amaç oluyor. O olmasaydı, dünyanın fırtınalarına kolayca kapılıp giderdim, şüphesiz. O halde kalbimin sükûnetini koruyan o yüce varlığa duyduğum sevgiden ayırmayın beni. Hem onun ruhumda olmasından size ne? Beni onunla baş başa bırakan yalnızlığın size ne zararı dokunuyor? Fırtınanın kalbime yağdırdığı bir ok yağmuru altında, ona sığınmışsam, o kalkanı kalbimden söküp atmamın size ne yararı olacak? O halde bırakın sığındığım yerde zırhımla birlikte öleyim; bana hayat veren o yer, mezarım da olsun. Tahammül aşılayan o varlık, benim için önemli olduğu kadar, ona inanmasanız da sizin için tehlikesiz, ama zavallı beni tehlikelerden kurtarıyor. O halde emniyetimi neden sizin şüpheli, belirsizliklerle dolu geleceğiniz uğruna feda edeyim? Bir çöldeymiş gibi sürdürdüğüm münzevi hayatı neden gürültülü yaşamınızla değişmek isteyeyim? Hayır hayır, size inansam benim kaybım olur, ama sizin yine bir kazancınız olmaz. Şu durumda bu yaptığınız kötülük değil mi bana? O halde neden beni kendi halime bırakmıyor; neden beni değiştirmeye çalışıyorsunuz?'

"İşte o öyle diyecektir. O halde dinle, ey aşırıya vardırılmış dinsizlik! Senin kendini safça ifade eden bu duygu haline karşı diyeceğin ne olabilir? Hakaretlerle küçültüp, yok etmeye çalıştığın, sende olmadığı için saygısızca bakmaktan çekinmediğin o şey, ölümsüzlük sırrı değil mi? Bir hayal de olsa, onun aldanışlarından sana ne? Neden o kalbi kurcalıyor, hoyratça sırlarını öğrenmeye çalışıyorsun? O, ışığın saklı olduğu yürek, sırrı belli olunca söner; neden kapılarını kırarak zorla içine girmek istiyorsun? Tanrı'ya dönmeyi bekleyen o hazine, değersiz ellerine geçerse ne olur düşünmüyor musun? Neden ruhu, ışığıyla bir-

likte solmasın diye karanlıktan uzak bir köşede kendi haline bırakmıyorsun? Dinle. Ey yıkılmış olduğu için, dünyada başka her şeyi de kendisi gibi yıkılmış görmek isteyen ateizm! Yıktığıyla sağlam kalan; ancak başkalarını yıkarak ayakta duran ateizm! Senin evin karanlık, hazinen boş. Senin geleceğe dair hiçbir umudun yok. Senin tahtında ölüm oturuyor. Vaaz kürsünden esen sert rüzgâr, her şeyi bir sonun beklediğini, ölümün tek gerçek olduğunu fısıldıyor. Senin yıkık mihrabında dua için gelen kimse yok. Tapınağın yalnızlık telkin ediyor; ona girenin yolu umutsuzca bir mezar ülkesine düşüyor. Rehberin götürüp onu orada bıraktığında, hayatın daha öteye geçmesine izin verilmeyeceğini, umudun ancak oraya kadar olduğunu açıklıyor. Bir tabuta girip orada kalmakla tüm amacını boşa çıkarmış hayat, ölümün susturduğu hayat değil mi? Neden yaşanmıştır, işte bunu kimse bilmez. Ateizm de söyleyemez. Öyle ya, mezar bile onu sessizliğe davet ederken onun artık bize söyleyeceği ne olabilir?"

"Dinleyin Peder. Dünya nasıl olursa olsun, insan onu algıladığı şekliyle görür. Dünyaya öyleymiş gibi davranır, ondan aynı şekilde davranış bekler. İnsanın hayatını cehenneme çeviren budur. Bir Tanrı fikrinde ısrar eden, dünyaya onu Tanrı yaratmış gibi davranır. Ama aslında Tanrı yoktur; dünya Tanrı tarafından yaratılmamıştır. Bu durumda dünya buna kayıtsız kalabilir mi? Onlar dünyadan kendilerine inanmalarını beklerken, dünya onlara inanmış görünebilir mi? Eğer Tanrı varsa neden gizlenmeye gerek duyuyor? Eğer Tanrı dünyayı yaratmışsa onda eksik kalan nedir? Eğer yarattığı eser mükemmelse her şey neden bu kadar bozuk ve yanlışlarla dolu. İnsan mükemmelliği hedef edinir dediniz. Ama ona varmak için neden bizi imkânlarımız eşit olarak yaratmadı Tanrı? O, yarattım dediği insanın kendine karşı olan sorumluluğundan kaçabilir mi? Hayır hayır, Tanrı'nın dünyayı düzeltme umudu yoksa Tanrı da yok demektir ve yoktur. 'O var, çünkü öyle hissediyorum' diyenler, kendilerine yabancılaşır. Böyle bir yabancı bir eve zorla girse, o evdekiler buna kayıtsız kalabilir mi? Kim 'Ben bir hayal görüyorum ve herkesten o hayali görmesini bekliyorum' deme hakkına sahiptir? Bir Tanrı'ya inanan işte bunu ister. Söyleyin, dünyada yaşayanlara dokunmadan dünyayı değiştirmek mümkün olur mu? İnsanlar kendilerini aldatma hakkını isteyebilirler, ama başkalarından aldanışlarını gerçek

gibi görmelerini, ona göre davranmalarını isteyemezler. Başkasının gördüğü bir hayali ben de görüyormuş gibi yapamam. O benden, kendi hayaliyle baş başa bırakılmasını isteyebilir. Ama o zaman dünyadan mutluluk isteme hakkı yoktur. Çünkü mutluluk dünyaya onu değiştirmeden gelmez. Bir mucize bile dokunmadan gerçekleşemez. Bir düşünün, kendini tüm dünyanın mutluluğundan ayrı düşünmek isteyen bir mutluluk olabilir mi? Var diyenler, 'Mutluluğun tek bir tanımı olmaz' diyerek karşı çıkacaklardır. O halde mutluluk nedir? Mutluluk, gerçeği arayıp bulmaktır. Buna da karşı çıkanlar, 'Gerçek, kişiye göre değişir' diyecekler. Aslında tek gerçek vardır, o halde tek bir mutluluk olmalıdır. Birden fazla gerçek varsa, bunlar birbirlerini yalanlar ve onlar birer aldanıştır. Aldanışlar mutluluk sayılabilir mi? Bir insanın kendi kendini aldatması mutluluk sayılıp, hoş görülebilir mi? Kendini bütün dünyadan ayrı tutmak isteyen mutluluk olabileceği kabul edildiğinde, evet. Ama o zaman öyle birinin dünyanın kötülüklerinden şikâyete hakkı olmayacaktır. Çünkü kendi için yalnızlık isteyen, dünyayı da yalnız bırakır. Rahatsız edilmemesi için başkalarının da onun gibi yapıp, dünyayı kendi haline bırakması gerekir. İşte bu yüzden, bugün insanlar hiçbir şeyi değiştiremeden acı acı feryat ediyorlar. Dünyayı değiştirin, ama bana dokunmayın demek bir aldanıştır. 'Beni kendi halime bırakın' demek bir özgürlük çığlığı olabilir mi? Eğer öyleyse dünyada ortak olan hiçbir şey yok, ortak bir mutluluk da yok demektir. O zaman neden topluluk oluşturuyor insanlar? Neden dağlarda vahşi hayvanlar gibi bir başlarına yaşamıyorlar? Onların istediği, hem toplum içinde yaşamak hem yalnız kalmaktır. Bir toplum içinde vahşi hayvanlar gibi davranmak istiyorlar. Bu çelişki özgürlük olabilir mi? Eğer elinden daha fazlası gelmiyorsa, kendi çaresizliğini özgürlük kılıfı altına gizleyebilir mi? İşte bu, gerçeğe gözlerini kapamaktır. Görmemeyi yeğleyenler karanlıktan şikâyet edemezler. Ama görenler hem onlardan hem karanlıktan yakınacaklardır. Hayat, tüm bunların ne demek olduğunu keşfetmeye çalışmaktır. Ama bundan kaçanlar, bu kaçışı özgürlük diye tanımlayabilir; başkalarının acılarına kayıtsız kalmayı mutluluğun ve özgürlüğün türlü tarifleri arasına gizleyebilirler. Gerçeği türlü şekillerde tarif ederek gerçekten kaçarlar. İşte Tanrı, aslında bu tarifsizliğin tanımıdır. Tanrı'ya inanmak bir ruh halidir. Tanrı'ya inanan, dünya karşısında aldığı tutumu açıklamış olur. Kor-

kakça olduğunu söylemeyeceğim, hele özgürce olduğunu hiç söylemeyeceğim. Çünkü hayat hiç kimseye özgürlük tanımamıştır. Özgürlük yoktur. Özgürlük, bir kafes içinde yeri geldiğinde kaçmamıza yardım eden bir kavramdır o kadar. Her insan onu zorlayan koşulların baskısı altındadır ve aslında insanlar Tanrı'ya inanmaz, ona inanmak için zorlanır. Başka çareleri yoktur. Dünya onu sarar, kendi doğası onu sıkıştırır, aklı onu kısıtlar. Kafes içinde özgürlük olabilir mi? İşte o zaman zavallı insan çaresizlik içinde üstün bir gücün yardımını diler. Tanrı'ya inanmak dünyanın zorluklarına verilmiş bir yanıttır. O olmadan insan, o güçlüklere göğüs germeyi umamaz. Tanrı'ya inanmak, güçlükleri yenmeye çalışmadan onlara tahammül etmeye çalışmaktır. İşte onlar bunu mutluluk diye tanımlar. Yani daha çok olabilecekken daha az mutsuz olmaya çalışmak. Dünya mutsuzluklar içindeyken bile kendilerini iyi hissetmelerini sağladığı için mutluluk denmeye layık olan o şey nedir? Özgürlük mü? Unutmayın, vahşilerin özgürlüğü yoktu, ama dağlarda özgürce dolaşıyorlardı. Bugün özgürlük dileyenlere o gerçek bir özgürlük gibi görünebilir, ama hiç de değildir. O halde herkes dilediği gibi yaşasın demek dünyayı acılarından kurtaracak mı? Herkes dünyayı kendi gerçeğine göre görmek, onu kendine göre değiştirmek isteyecek; sonunda mutlaka bir çatışma çıkacaktır. Bu çatışmadan kaçmanın sadece bir yolu vardır; ya gerçeği aramaktan vazgeçmek, ya herkesin gerçeği kendine göre yorumlamasına izin vermek. Böylece yalancı bir ruh halini özgürlük diye tanımlamak. Asıl gerçek kendini zorla kabul ettirmeye çalışırken özgürlüğün ne anlamı olur. Gerçek bize kendini zorla kabul ettirirken, biz özgür seçimler yaptığımızı söyleyebilir miyiz? Dünyayı acılarından kurtarmak isteyenler, bunu, onu değiştirmeden başaramayacaklar, onu kendi haline bırakmak isteyenleri de hedef alacaklar. Çünkü bu savaş, sonunda onların özgürlük dediği şeyi tehdit edecek; onlara özgürlüğün olmadığını da gösterecektir."

Peder:

"İşte ateizmin saldırısıdır bu. Onun dinle olan savaşıdır. Bu sözler, nefret uyandıran, yeryüzünde tek bir inanan kalmayıncaya, Tanrı adı tüm kalplerden silininceye kadar sürdüreceğini açıkladığı bir savaşın ilanıdır. Doğrusu hedefini hiç bu kadar açıkça ortaya koymamıştı."

"Yeni bir çağ başlıyor Peder ve bu başlangıç artık dinlerin sonunun geldiğini söylüyor. Unutmayın, herkes kendi cehenneminde yanar. Herkes kendi cehennemini bir duvarla çevirir, ama orada kendini yalnızlığa ne kadar da itse sonunda dünyaya kendini yaktığı ateşten sıçratacaktır. Kendini yalnızlığa iten, bunu başkalarını da peşinden sürüklemeden yapabilir mi?"

"Dinle, bin kez en ağır şekillerle cezalandırılmaya layık adam! Savaşların artığı bile sayılsa, dünya bir Tanrı ülkesi olsaydı, herkesin kalbinde Tanrı inancından başka bir şey olmasaydı, o zaman ne açılar olurdu, ne mutsuzluklar. O zaman gerçek mutluluk, Tanrı'ya inanmışlığın yeryüzünde hiçbir haksızlığa izin vermemesiyle kurulurdu."

"Din, haksızlığı da yanlış tanımlıyor Peder."

"Nasıl?"

"Din bir Tanrı olduğu için ortaya çıkmadı. İnsanlar dini kendi kötülükleriyle başa çıkabilmek için kurdular. Kötülüğü de yanlış tanımlayarak. Değiştiremeyeceğini sandıkları bir şeyi düzeltme çabası olarak. Din şöyle der: 'Eğer kimse kötülük yapmazsa kötülük olmaz.' Bu yüzden yasaklar. Ama toplum hastaysa ne olacak o zaman? Toplumda hastalık, haksızlıklarla çıkar ortaya. Din ise hâkim olduğu toplumda haksızlık olmayacağı inancındadır. Geçelim bunları. Eğer ortada bir haksızlık varsa, insanlar bunu suçlar işleyerek ortaya vurabilirler. Hasta bir vücudun belirti vermesi gibi. Eğer oradaki haksızlığa razı olunur, şikâyet edilmezse, bu haksızlığın olmadığı anlamına mı gelir? Bu şöyle demektir. 'Vücut hastaysa, ama belirti göstermiyorsa hasta sayılmaz.' Bu yüzden dinin dünyaya yaptığı en büyük kötülük, kötülüğü yanlış tarif etmek olmuştur Peder. Vücudun hastalığıyla hiç ilgilenmemiş, onun ortaya koyduğu belirtilerle kıyasıya savaşmıştır. Bu, hastalığı o vücuda hapsetmektir. Peki kötülüğün hiç olmayacağı sistemler olamaz mı? Tanrı varsa bile, böyle sistemleri kurmayı hiç düşünmediği, şimdiye kadar yaptıklarına bakılarak anlaşılıyor. Dinler günahın işlenmesini önlemek için yola çıkmış, ama başarısız olmuşlardır. Dine inananlar bu başarısızlığı görmemek için ona sıkı sıkı sarılırlar. Körü körüne bağlılık işte bu nedenledir. Açıkça ortada olanı bile görmeyecek kadar kör olma gerekliliği. Bunu da geçelim. Dinler, insanı korkutarak ya da telkinle dünyayı değiştirmeyi başaramamışlardır. Bu yüzden kökten yok edilmesi gerekeni yasalarla

idare etmeye çalışırlar. Böylece aslında yok edilmesi gerekeni düzene koymaya çalışırlar. O halde bu yasaları ortadan kaldırmak dini sistemleri de ortadan kaldırmak demek olacaktır."

"İşte korkunç ateizmin niyetleri ve işlemeyi tasarladığı cinayetler. Dini bir günah, Tanrı'ya inanmayı ise en ağır suç sayarak, çok aşırıya gitmiş olmuyor mu?"

"Dini suçluyorsam Peder, bu onun kötülükler karşısında yenildiğini gördüğüm içindir. Tanrı'ya inanıyordum; kudretinden kuşku duymaya başladığımda inanmayı bıraktım. Tanrı'nın varlığından şüphelenmek onun gücünden şüphelenmekle başlar. Bir ruhta Tanrı inancını yok etmeyi istiyorsanız bunu yapın. Madem Tanrı kötülüklerle baş edemiyor, o halde onları cezalandırmak niye? Madem kötülükler hep olacak, onlarla uzlaşmak daha doğru olmaz mı? Din açlıkla baş edemediği için fakirleri doyurmak erdemdir diyor. Böylece dindarlara fakirlerin sırtından cennete gitmenin yolunu açıyor. Ne ayıp şey! Din sayesinde fakirlik ortadan kaldırılamadığı gibi, bazıları için zararlı olmaktan çıkıyor, hatta yararlı oluyor. Asıl erdem fakirliğin olmaması olmalı, din bunu öğütlemeliydi. Hem bir yoksula sadaka vermekle o yoksulun o sadakayı çalması arasında ne fark var? Ama din için vardır ve o fark, cennete gitmekle cehenneme gitmek arasındadır. Kendi bencil olanın başkasının açgözlülüğünden yakınmaya hakkı olamaz Peder; eğer dini suçluyorsam, bu, onda gördüğüm terslikler dolayısıyladır. İnanan, her şeyi yaratılmış sayar, o şekilde kalmasına razı gösterir. İnanmayan ise kendi bir yaratan olmak ister. Neden Tanrı, 'Bir gün gelecek, günahın olmadığı bir dünya kurulacak' demedi? Neden insanoğluna bu umudu çok gördü? Demek kötülüğün sonsuz olduğunu düşünüyor; onun kaçınılmaz olduğunu hesap ediyordu. Tanrı'ya karşı çıkmayı günah olarak görüyorsunuzdur elbette; ama ne yazık! *Günaha karşı çıkmak ancak Tanrı'ya karşı çıkmakla mümkün olacak.* Çünkü kötülüğün olmadığı sistemleri kurmak dini sistemleri yıkmaktan geçiyor. Bu neden olmasın? Belki o zaman öyle bir toplumda Tanrı'ya da ufak bir rol düşecek. İyiliğin ve kötülüğün ötesinde bir dünyada, belki binlerce yıl sonra bu sözlerim yankısını bulacak. Elveda Peder; ben artık ölüyorum. Benim sözlerim size değil. Bugün beni dinleyenlere de değil. Onlar için bile artık çok geç. Ben ölürken binlerce yıl ötesine seslenmek istedim. Yarın bile bu sözlerim için çok

geç. O halde onlar da beni duyamayacak. Yüz yıl geçse yine erken sayılmaz; demek o zaman da duyulmayacak. Ama o gün gelecek. İnanıyorum ki gelecek. Biz yüzyıllar önceki insanların taptığı putlara nasıl baktıysak, onlar da şimdi bizim taptığımız Tanrı'ya öyle bakacak. Belki artık geç sayılmayacak ve çığlığım ancak o zaman yaşayanlar arasında yankısını bulacak. Şimdi ölümüm sessiz olacak, ama gürültüsü o zaman sanki yeni ölmüşüm gibi kopacak. Elveda Peder, ne mutlu ki bana, bir günah işlemeden ölüyorum. Bu sözlerimle hayatım boyunca işlediğim bütün günahları temizledim. Siz de son nefesinizde bunu yapın. O zaman sizin de pişmanlığınız binlerce yıl ötesinden duyulacak. Vedanız benimki kadar muhteşem olacak."

BEDRETTİN ŞİMŞEK

Bir Tanrıtanımaz'la Din Adamı'nın Tartışması

Bedrettin Şimşek, bu kitabında
ölmek üzere olan bir tanrıtanımaz ile
bir din adamı arasında geçen düşünsel çatışmayı,
felsefi bir roman tarzında okura sunuyor.

Ölmek üzere olan hasta, ömrü boyunca
Tanrı'ya inanmış, dinine bağlı olarak yaşamıştır.
Ancak yaşadığı süreçler, ölümüne yakın,
Tanrı ve din inancını sarsar ve tanrıtanımazlığa geçer.

Son günlerini yaşayan tanrıtanımazla,
onu düşüncelerinden döndürmeye çalışan
din adamı arasında, Tanrı, ahiret, cennet,
cehennem, adalet... vs. konularında uzun ve
felsefi bir tartışma başlar.

Kitap, okuru, bu tartışma süreciyle
sorgulayıcı bir yolculuğa çıkarıyor.

Kapak: *Ruhların Tartılması,* Rogier van der Weyden

ISBN 975-343-245-3